

J Juozas Erlickas

PRISIMYNIMAI

VILNIUS 2004

J u o z a s   E r l i c k a s

PRISIMYNIMAI

VILNIUS 2004

UDK 888.2-7
Er-115

ISBN 9986-16-388-9

© Juozas Erlickas, 2004
© Ilona Kukenytė, viršelio
dizainas, 2004
© „Tyto alba“, 2004

Atramos

I.

Kaip gimiau, neprisimenu, nors gali būt - tai svarbus įvykis mano gyvenime.

Paskui mokiaus. Kur mokiaus ir ko - neprisimenu. Ir kam - vis tiek neišmokau.

O kas toliau? Dirbau? Man taip atrodo. Tačiau ką padirbau - negaliu prisimint.

Dabar sėdžiu ir laikiu. Ko laikiu - neprisimenu.

2.

Svečių aš nelaukiu.

Betgi tas, kuris galėtų ateit, o neateina - man patinka. Tai rimtas svečias. Užtat kai dvi paras niekas neskambina, lukteliu dar pusvalandį, kad neapsirikčiau, ir atidarau.

Jų dar nėra!

(Tai ne mūsų rasės tipai. Daugelis gieda bažnyčios chore ar net griežia strykiniais pas Jahvę.)

Bet eilinis svečias skambina garsiai ir dažnai: trys ilgi - devyni trumpi. Klausaus ir galvoju: kodėl jis taip daro? Juk žino, kad aš ne kurčias. Jei neatidarau, vadinasi, manęs - nėra.

Po kurio laiko jis jau telefonu skambina!

- Jūs namie?

- O kur turėčiau būt?

Svečias svarsto mano pareiškimą. Paskui praneša:

- Tuo pat atvažiuoju!

- O kaipgi! - rėkiu.

Rėkiu iš baimės, tačiau nė kiek neabejoju: anas pamanyt - iš laimės. Ir skubės pas mane, kiek kojos neša. Didžiai išžiūdęs, kad esu toks bailys, atsinešu tam tikrą daiktą ir pučiu gerklėn šaltą orą. Ir kai svečias vėl skambina prie durų, mano dvasia jau būna sutvirtėjusi - aš vėl neatidarau. Juk gali būti, kad iškritau iš balkono, paskendau vonioj, pasiklydau bibliotekoj... Apkurtau, uždusau, nukraujavau... O gal ištiko ūmi senatvinė silpnaprotystė ir nebegaliu rast durų.⁷ Šiais laikais ir namie žmogui visko atsitinka.

Protingesnis tai supranta ir pasišalina.

Bet ne kiekvienam duoti sparnai...

- Čia Antanas! - rėkia už durų.

- O čia Juozas, - atsakau.

Mano balsas ramus. Jeigu ten Antanas - ko man jaudintis? Juolab nesuprantama, kodėl turėčiau atidaryt? Antaną aš daug syk esu matęs.

Vėl klausinėsim: kas naujo? Betgi šitaip paklaustas ūmai suvoki, kad nieko naujo tavo gyvenime neįvyko. Per savaitę, mėnesį, metus...

Verkdamas pasiriši po kaklu televizorių, atsistoja ant vonios krašto...

O jei vis dėlto ką nors laimėjai?

Svetimam pasakytum. Bet Antanas - mano draugas...

- Atidaryk!

Nemėgstu skardžių balsų. Ar ne pats Antanas yra minėjęs, jog Dievas kilimu vaikšto...

- Bene svečias būsi? - teiraujuos.

- Aš Antanas!

- Visi taip sako...

Dabar tai Antanas. O vos peržengs slenkstį - kaipmat virs kitu. O tą jau turėsiu vaišint, pokalbį palaikyt. O štai su savim gali ir be palaikymo...

...Syki buvo atsitikimas... Susipažinom gatvėj. Ten ji man labai patiko, dėl to ir parsivedžiau į namus.

- Išgerčiau arbatos, - tarė vos išengus pro duris.

Aš sustingau ant slenksčio.

Įpilti į arbatinuką vandens, pasukt viryklės rankenėlę ir laukt, kol užvirs?

Įdėt arbatžolių, cukraus ir išmaišyt?

Šaukštelį - į puodelį!

Puodelį - ant lėkštelės!

O gal dar kalafloro papjaustyt?

Supratau, kad pražudys butis, ir išėjau iš savo namų net neatsisveikinęs.

Daug vandens nutekėjo iš pasaulio arbatinukų... Vis dar nesiryžtu ten grįžt, visai kitoj vietoj gyvenu...

- Pas mus nėra svečių kambario, - aiškinu Antanui. Ir atsuku vonios čiaupą, kad nebesuprasčiau, ką anas šneka.

O, jei toksai kambarys būtų! Sofas, fotelius, pagalves ir net aksomines pagalvėles prismaigstyčiau vinių, segtukų, adatėlių... Štai tada jau ir svečių būtų galima pasodint...

Ir vis dėlto kartais - nesuvokiamu būdu! - svečias pakliūva į mano butą. Jis murkso virtuvėj ir kalba. Aš nesiklausau. Dar neteko girdėt, kad svečias būtų pasakęs ką nors tokio, ką būtinai privalėčiau žinot.

- Kavos?

Jis gers.

(O dėl ko negalėtų kavinėj arba savo namuos?)

-*Jacobs* ar *Folgers*? Žaliais ar žydrais viršeliais? O gal pageidautum?..

Jis pageidautų.

- Bet aš neturiu!

Tai subtili užuomina. Jos svečias paprastai nesuvokia.

Daugiau nieko nebesakau, o jis vis tiek neišeina.

Apsimetu miegantis - kalba. Apsimetu miręs - kalba dar garsiau.

- O kaip tu manai?

- A?! - strykteliu. - Gelbėkit!

Aišku, aš galėčiau išvirt kavos ir šliūkštelt jam į snukį. Taip paprasta! Bet inteligentiškam žmogui gėda griebtis primityvių dvidešimtojo amžiaus triukų.

...Sykį buvo atsitikimas... Sušalęs dūlinau keliu... Ūmai žiūriu - palei šilą ugnelę kūrenas! Einu pasišildyt.

Ten sėdintys ponai padega man kelnės. Rūkdamas, rėkdamas leidžiuos atgal. Ir kaip niekad aiškiai suvokiu: net šaltą žiemą šilumos žmonių santykiuose neturi būti per daug.

Tatai prisiminęs einu į kitą kambarį ir mobiliuoju padargu surenku savo buto telefoną. Šiam suskambėjus, pakeliu ragelį ir išsigandęs šaukiu:

-A-a!..

- Kas atsitiko? - sunerimsta šiltai įsitaisęs mano svečias.

- Visi numirė.

Svečias vis tiek nenori išeiti, todėl sako:

- Viskas bus gerai.

Tada aš pats apsimetu svečiu, apsirengiu ir sakau:

- Metas!

Leidžiu jam eit pirmam ir užtrenkiu duris.

Paskui stoviu prie lango, lydžiu jį akimis ir galingu minties stūmiu nukreipiu pas savo artimuosius.

Kažin ar ten mano artimieji? Gal artimieji gyvena toli ir aš jų nepažįstu...

3.

Prisimenu - tamsa. O toj tamsoj tamsi būtybė aiškina:

- Reikia veržtis į šviesą!..

- Rytoj, - atsakau.

O rytas išaušta rūškanas, atrodo - kitokio jau niekad nebus. Atsikeliu iš lovos verkdamas, muilą išmetu pro langą, kad nereiktų praustis, ir atsisėdu prie stalo. Bet kas yra valgęs, tas žino, kaip nuobodu kramtyt - išspjaunu ką atkandęs ir vėl atsigulu. Bet gulėti dar nuobodžiau. Imu rėkt ir daužyt sieną kumščiais, tačiau nepadedą.

Kas man turėtų padėt? Ir už ką?

Šiaip taip atsikeliu ir išeinu pro duris. Vos išėjęs pavargstu ir svarstau: gal grįžt? Ne! Sukandęs dantis einu toliau ir pasiekiu suolą. Čia atsisėdu. Traukia atsigult. Atsigulu, bet prisimenu, kad lovoj gulėti geriau. Atsikėlęs imu eiti namų link. Tai pernelyg sunku, todėl suklumpu ir ropoju keturpėsčias. Vaikai, palaike arkliu, užšoka man ant nugaros ir pliekia rykštėm. Duris pasiekiu visai nusikamavęs ir jau nebeturiu jėgų patraukt rankeną. O kad ir patraukčiau - kas iš to. Pasėdėjęs prie durų imu šliaužti laiptais žemyn. Ir ūmai prisimenu: gatvėj šįryt jau buvau! Apima neviltis. Kas toliau? Negaliu to įsivaizduot.

Gal tai yra aprašyta knygose?

Neskaičiau tokių.

Sėdėjau tarpdury ir regėjau, kad saulė dar neaukštai. Visa diena prieš akis. Rytuos mano namai, vakaruos - pasaulis. Nei ton, nei kiton pusėn man nereik.

Padėtis be išeities.

4.

O štai visai neryškus prisiminimas... Sėdžiu skulptoriaus Jakavonio dirbtuvėj, o skulptorius nuo ankstauro ryto krapšto nosį ir žiovauja. Ir staiga įeina seneliukas: su vėliava, lazdele, akiniais... Kad ir sudžiūvęs, o iškart pažinau: mano pirmasis mokytojas, pirmasis Lietuvos sąjūdininkas Aimaironis.

- Tik nesinervink, - perspėju skulptorių.
- Jokių būdu, - atsako šis.

Bet aš nujaučiu, kas bus, todėl iškart apsirišu burną skarele, kad nesijuokčiau.

- Jūs skulptorius? - klausia Aimaironis.
- Aš skulptorius, - atsako Jakavonis.

Aimaironis pasideda daiktus: knygnešio maišelį, vainiką ir kryžių - pasirengia ilgą pokalbį.

- Mūsų miestas švenčia garbingą šimto, penkių šimtų ir tūkstantčio metų jubiliejų. Ta proga centrinėje aikštėje norėtume pastatyti paminklą. Šviesuomenės įgaliotas aš...

- A kam šviesuomenei paminklas? - klausia Jakavonis.
- A paminklas? - Aimaironis net persižegnoja. - Paminklas tai!..

- Aš nesuprantu paminklų, - sako Jakavonis.
- Prie paminklo žmogus susikaupia, - aiškina Aimaironis.
- Aš nesusikaupiu.
- Jūs skulptorius! - griežtai pareiškia Aimaironis.
- Aš skulptorius! - taip pat griežtai atsako Jakavonis.
- Aš atvykau dėl paminklo.
- Kokio paminklo?
- Mūsų didžiajam kunigaikščiui.
- Jūs girtas!

Senelis net kojėlėm **pasipirto**.

- Aš niekada negėriau!

to

- Tai kam jums paminklas? - ima nervintis Jakavonis. - Į paminklą girtuoklis atsiremia ir nusišlapina.

- Aš niekadęs nesišlapinu! - šaukia Aimaironis.

- Bus blogai, - pastebi Jakavonis. - Jau šiandien.

- Jūs skul...

- Ne jūsų reikalas.

- Aš dėl pam...

- Pam param! - atsako Jakavonis.

Ir paėmęs akmenį užmuša Aimaironį.

Ten pat, po grindimis, jį ir pakišom. Užvertėm senais griozdais, kokių pilna skulptorių dirbtuvėse. Ko gero, po šiai dienai tebe trūnija...

5.

Vėl prisimenu... Einu aš per kambarį iš kertės į kertę. Ilgai taip einu, tikėdamasis kažkur toli nueit. Kartais stabteliu prie lango, žiūriu į gamtą ir mąstau: „Štai gamta! Reiktų ją gėrėtis. Bet kaip tai padaryt?“

Manding, tai ne mano jėgoms...

Nusivylęs keliauju toliau ir praeinu pro palubėj kabančią lempą. Žinau, kad ji čia specialiai pakabinta. Bet aš vis tiek nesi-karsiu! Irgi specialiai.

O štai jau lempoj blėsta šviesa. Vakaras... Pavargęs stabteliu ir ilgai žiūriu į nykstantį šviesulį: „O gal?..“

Ne! Sukaupiu valią ir praeinu. Aš nenoriu būt geras.

6.

Kai gulėjau ligoninėj, daktaras nuolat išversdavo mane iš lovos, mušdavo kumščiais ir spardydamo kojom. Seselės triskart per dieną apšildavo verdančiu vandeniu.

Bet aš niekuom nesiskundžiau.

Tada jie atėjo naktį ir ėmė deginti man padus lygintuvu.

Aš vis tiek tylėjau.

Kitą rytą susirinko jų mano palatoj gal dvylika. Chalatai balti, akys raudonos. Visi su pirštinėmis.

Aš tylėjau.

Blykstelėjo instrumentai, nuožmūs veidai palinko prie manęs. Persižegnojau ir užsimerkiau su Viešpaties vardu lūpose.

Ūmai sudrebėjo korpusas ir su trenksmu išvirto ligoninės durys. Vidun įsiveržė sąjungininkų armijos specialieji daliniai.

Prasidėjo naujas Sveikatos reformos etapas.

7.

Vienas ryškiausių prisiminimų: pilnas kraštas agurkų ir pomidorų! Kai kurie rauginti. O man neįdomūs nei tie, nei anie. Švysteliu pro langą ir pasijuntu laisvas.

Arbūzas - štai ko man reik!

Radęs kertėj arbūzą, išskobiau minkštimą ir pasidirbęs kanoją ėmiau irstytis vonioj. Iš pradžių plaukiojau pakraščiu, paskui išidrašinąu, juolab kad didelių bangų nebuvo: nusprendžiau išbandyti save ir perplaukti vonią iš vakarų į rytus. Išplatinęs pareiškimą, jog žygį skiriu Lietuvos vardo paminėjimo tūkstantmečiui, užguliau irklus...

Greitai supratau padaręs kvailystę. Gimtasis krantas nutolo, o svetimas nepriartėjo. Gimtajame regėjau žmoną ir kažkokį

vyriškį. Atrodo, jie buvo laimingi. Pasijutau vienišas ir visų apleistas. Ir kvailesnis, nei man anksčiau atrodė. Kam tie savęs išbandymai vargais bei nepritekliais? Protingas kitus išbando, o savimi - rūpinasi.

Paleidau iš rankų irklus. Kito kranto nepasieksiu, o savam aš jau svetimas...

Apsigraibęs radau butelį, silkę ir laikraštį. Butelį išgėriau, laikraštį užrašiau apytikres savo koordinatas, o silkę švystelėjau už borto.

Jūrininkai supras, ką noriu pasakyt.

Betgi niekad čia neregėjau nė sukiužusio burlaivio! Nykūs, apleisti vandens...

Badas, troškulys - štai kas manęs laukia. O juk gimtam kran-te, kai viską turėjau, man vaidenos, kad kažko trūksta, kad ten, už horizonto, geriau...

Pelnyta bausmė už tai, kad nemokėjau džiaugtis, nenorėjau būt geras...

Kažin, kas tas vyriškis?

Susinervinęs pradūriau kanojos dugną. Ėmė sunktis vanduo, tuoj nugarmėsiu į gelmę. Ir puiku! Juk, užuot susimąstęs apie sielos išganymą, štai pavyduliaut ėmiau.

Menkas, niekingas žmogiškštis! Gal ir gerai, kad ryžaus save išbandyt... Mano vieta dugne.

Visas gyvenimas ūmai pralėkė prieš akis: pavasariai, rudėnys... Kas buvo ir ko nebuvo, bet, mano manymu, privalėjo būt... Pirmieji bandymai, didieji atradimai ir giminių bei artimųjų žygiai... Pralėkė be jokios tvarkos... Ir kokia gali būt tvarka einant į dugną! Bene čia laikas ir vieta ką tvarkyt?

Mano galvoj niekad nebuvo tvarkos...

Laukimas

Girdėjau žmones šnekant, neva sostinėj, ant Katedros sienos, Brazauckio atvaizdas pasirodęs.

Šiaip sau tokie dalykai negal rodytis. Musėt pasaulio pabaiga nabtoli.

Ir toks suėmė neramumas, nepasitenkinimas... Ar tai šitaip, laimės nepatyrus, ir baigsis gyvenimėlis?

Kur jūs, mano verslo partneriai? Nė viens neužaina. Neskam-bina. Ir gatvėj nesutinku.

O juk aš jau seniai nebe piemuo! Man partnerio reik! Užsi-merkiu, regiu, kaip iš mudviejų ryšio gimsta vilos ir kadilakai, auga nauji partneriai ir išsirita visai maži partneriukai. Plečias, šakojas giminė... Ir štai jau visoj euro zonoj aš - autoritetas.

- Gaidy! - šaukiu prancūzui. - Šampano!..

Visus aplinkinių miškų takelius išvaikščiojau. Šuliny ir spin-toj ieškojau. Trobelės sienas išgrioviau - gal užmūrytas? Part-neriai kartais slypi netikėčiausiose vietose.

Tai kad nier!

Pro tvorą žiūriu į kaimyno sodą. Ten ano partneriai styrinėja. O jau kad puikūs! Vienas su žemės sklypų karoliais ant kaklo, kitas - su dviem asmens teisėjais iš kraštų. Pūsteli vėjelis - gar-džiausius naftos aromatus neša...

O būna, ten puotą kelia - suguža partneriai iš rytų ir vaka-rų. Balionais skraido, gondolom irstosi... Kartais pašauda vie-ni į kitus, bet pretenzijų niekam neturi. Kaip smagu su to-kiais!

O va surengiau priėmimą aš - tik senų laikų bičiulis, intelligentas, su perplėštom kelnėm ir pusiau nugertu buteliu atslūkino. Tai ar užmegsi dalykinį ryšį, ar pašnekėsi, kur plėtot, kur pasiaurint? Juokas! Nebent apie orą. Bet po tokių šnekų tik oras ir lieka galvoj. Žinoma, ir kišenėj.

Ak, jūs draugai, bičiuliai, broliai! Socializmo atgyvenos... Partneris - tai visai kas kita.

Išvijęs tą mulkį, rymoju per naktį prie žvakės. Ir toks ilgesys pagavo... Paryčiais stvėriau plunksną.

„Mielas partneri!.." - šitaip pradėjau laišką. „Laukiu, bučiuoju..." - šitaip baigiau. Dailiai užrašęs ant voko: „Partneriui į Stambulą", apklijavau spalvotom širdukėm ir įmečiau pašto dėžutėn.

Nūnai gal niekas tokių laiškų ir neberašo. O be reikalo! Kiek daug jautriam partneriui reiškia menkiausias plunksnos kryptelėjimas... Nubrauktas žodis... O ašara, nukritusi vidur paprasto dalykiško sakinio? Ar ne kitokią, daug syk gilesnę prasmę tam sakiniui suteikia? Tikrai sakau jums: elektroninis paštas - tai tik oro bučinys, tai meilė telefonu.

Dabar laukiu, jaudinuos ir vis galvoju: o kažin koks jis, mano partneris iš Stambulo? Jaunas ar pagyvenęs? Smarkaus ar lėto būdo? Liberalas demokratas ar atvirkščiai - krikščionis musulmonas?..

Bet argi tai svarbu?

Nuotaika pasitaisė. Vaikštau pakelta galva po žemom lubom ir labai traukia atvėrus langą skardžiai riktelt:

- O žinot, aš turiu partnerį!

Kol kas patylėsiu. O tai dar kitas patykojęs maniškį nugvelbs.

Savarankiški darbai

Prisimenu, sykį nusprendžiau padirbt taburetę. Žinojau, kad taburetei svarbiausia - kojos. Tačiau - kieno kojos? Stirnos? Kur aš tą stirną gausiu?

Žmonos? Gal ir tiktų. Bet geriau išžiūrėjęs pamačiau, kad maniškė su dviem kojom. Žmona gal ir gali tokia būt, tačiau taburetė tikrai ne.

O sėdynė? Taburetei taigi ir sėdynės reik! Darsyk nužvelgiau pačią. Sėdynė tiktų, be to, jau sujungta su kojom - nei kalt, nei klijuot - nurėžei viršutinę dalį, ir daiktas gatavas.

- Dėl ko tu su dviem kojom? - paklausiau.

Gūžtelėjo pečiais. „Nebūtų viršaus, niekas čia man negūžčiotų“, - pagalvojau ir susinervinęs tariau:

- Visos su keturiom. O ji mat - ne!

- Tu pro langą pažvelk! - suriko.

Pažvelgiau. Ėgi ir kitos moteriškos su dviem! Nebuvau tokių dalykų pastebėjęs. Nusigandau ir nusivyliau. Akivaizdu, kad moterims tai netinka.

- Man į svetimas nedera žvilgčiot, - rūščiai pasakiau. - Kita vertus, dėl ko tu turi būti tokia kaip visos? Tu būk asmenybė!

Suburbuliavo kažką, man pasigirdo: „Kvailys!“

- Nedrįšk su manim taip kalbėt! - riktelėjau. - Ar žinai, kas aš toks? Aš gal dar šiomet taburetę padirbsiu!

Ta vėl kažką nerišlaus, lyg - „išeisiu...“

- Vėliau galėsi išeit, jei kojas turėsi, - pajuokavau. - O kol kas, - čia aš sugriežtinau toną, - pabūk. Tu man dar reikalinga.

Sunkus skraidantis objektas šmėstelėjo pro smegenis. Tai manęs nenustebino. Kur yra nestabilios psichikos asmenų, ten paranormalūs reiškiniai - įprastas dalykas.

Dabar jau neabejojau: taburetė geriau nei žmona. Tik iš kur man trūkstamas kojas gaut? Gal medį panaudot? Medis - gražu, bet - vėl dirstelėjau pro langą, - nēmaž nepanašus į taburetę, vargu ar sumastyčiau, kaip iš medžio man rūpimo daikto formas išgaut.

Ir medis juk turi lauke stovēt, o taburetė - viduj. Ne, medis čia jokiū būdu netinka.

O jeigu dvi moteris sujungt? Kojos tada būtų keturios... Bet sėdynės - dvi! Ryžtingai atmečiau šį projektą. Tokių taburečių nebūna. Juolab kad ir sėdynės vargu ar būtų vienodos. Tai jau kažkoks modernizmas. Man to nereik.

Užtat kol kas ir nepadirbau taburetės. Bet vilties nepraran-du, nes jau esu padirbęs vinį, pasuolę, šešėlį ir daugel kitų reikalingų daiktų.

Svetimas

i.

Uošvis Buratynas vėl aiškina gyvenimą:

- Sakau jums: lengviau kupranugariui išlipti pro adatos sky...
Pamiršta žodžius, išsižeidžia ir apsiverkia.
- Liaukis, tata, - raminu. - Ko jiems ten landžiot?
Senelis trinkteli kumščiu kakton, net pjuvenos pabyra.
- Gyvenkim gražiuoju. Tenkinkimės tuom, ką turim.
Atveriu langą, idant žodžiai greičiau išsisklaidytų ore.
- O jei nieko neturim?
- Dabar jau mano pati Cipolonė prideda:
- Džiaukimės vienas kitu!
- Gerai, - atsakau. - Taip ir darysiu.

Bet iš patirties žinau: artimaisiais gali džiaugtis tik būdamas nuo jų kuo toliau. Užtat sėdu į visureigį. Ir vos tik išvažiuoju iš Vilniaus, pakelių maniakės jau rodo ženklus: sustok!

Ne toks aš durnas! Padidinu greitį, net į policijos automobilį atsitrenkiu. Bet Grigaravičius tik numoja ranka: žinom problemas.

Mirkтели man švyturėliu, aš mosteliu jam „Švyturiu“ - nule—
kiam į priešingas puses.

Stabteliu ties Kryžkalniu, apžvelgiu mūs naująją sąjungą. Europos vidury draugiškai triūsia gamintojai ir perdirbėjai, o pakraščiu su nuogais kardais rankose pralekia musulmonai.

- Alalakbambarai!

Šypsodamas pamoju ranka ir atsakau:

- Alalakbambarai bam!

Tie juokiasi, kai kurie net nuo žirgų nukrinta.

Visi kultūrų konfliktai - išsprendžiami.

O štai aš jau jūroj. Apsimetęs delfinu skraidau per bangas. Visos moterys pakyla nuo smėlio ir grožisi tokia nepaprasta būtybe. Vyrų gniaužia kumščius, bet nieko nedrįsta sakyt. Aš su kardinolo kostiumu.

Nenoriu jų skaudinti. Išplaukiu į atvirą jūrą ir pasuku šiaurėn.

Karštos dienos ir šaltos švedų moterys - štai man tinkamiausias derinys.

Taip ir jūs gyvenkit!

2.

Tik man keista, kad gyvenu aš kitaip.

Atšliaužiu prie kūdros ir aukštiekninkas atsidrebiu ant žvyro. Neprabėga nė pusvalandis - apsiverčiu kniūbsčias. Paskui atsisėdu, žiūriu į vandenį. Ir staiga vėl krintu aukštiekninkas.

Ašaros pabyra iš akių. Ar tai viskas?

Ko gero. Juk sykį net lėktuvu skridau - ir nieko! O kiti ima ir nukrinta. Visados gerai ten, kur manęs nėra.

Žinoma, yra pramogų pasaulis. Seimas, ministerijos, departamentai... Tu dirguoji, kiti šokinėja. O nori - valstybės lėšas švaistai.

O kad aš būčiau Premjeras, tai išėjęs į Lietuvą sakyčiau:

- Į ką aš parodysiu kaulu, tas ir mirs.

- Nerodyk! - prašytų lietuviai.

- O kas man už tai bus?

Ir niekas nieko negalėtų pasiūlyt - aš visko turėčiau. O kaulu vis tiek nerodyčiau, nes būčiau labai labai geras.

Tik kad manęs ten neleidžia. Ir nežinau kodėl. Šeimos lėšas man puikiai sekasi švaistyt. O juk tai daug pavojingiau.

Tolsta nuo manęs šitas kraštas. Kuo didesni, gražesni nauji bilingai - tuo mažesnis, nedailesnis pats jaučiuos. Nei aš tuose viešbučiuose gyvensiu, nei verslo gražuolės anuose stiklo rūmuose beieškosiu...

Ir toks pagauna ilgesys!.. Įlipu į seną beržą ir kukuuju.

- Nušausiu tą gegužę! - išėjęs kieman grūmoja Buratynas.

- Šauk, tėveli, - pritaria Cipolonė, nors puikiai žino: ten aš. Senis pykšteli. Krintu iš beržo.

- Dikta bestija! - paspiria koja. - Išvirk, dukrele, pietums.

- Gerai, tėveli, - atsiliepia toji. - Šit kirvuką susirasiu...

Žiaurūs, nekultūringi žmonės. Lietuviai!

Neprigijau čia.

Apie tai, kas prarasta

Apie laimę

Perskaitęs skelbimą „Reikalingas valgytojas“, tik laikraštį nusviedžiau.

Bet kai netekau ir atsitiktinių darbų, kai vis rečiau kliūdavo ką nors pavalgyt - syki tris paras nieko burnoj neturėjau, - tą skelbimą vėl prisiminiau. „Ogi apsimesiu kvailiu ir nueisiu! Pasijuoks tai pasijuoks, bet gal vis gyvas liksiu..."

Pavadinimas „Baltic Barmaleus" man nieko nesakė. Buvo tai viešoji įstaiga prie kažkokio departamento - didelis stiklinis būdingas, tokių nūnai daug.

Įsliūkinau į nurodytą kabinetą. Kas be ko, jaučiaus it kaimo jurgis, tad kvilai kikendamas ir paklausiau:

- Jums reikalingas valgytojas?

Pro langą vėpsojęs ponas linktelėjo galva ir pasiteiravo, kelintais aš gimęs. Kai pasakiau, nužvelgė mano figūrą.

- Valgote! - pakraipė galvą. - Šitiek metų! Ir šitaip atrodo-te...

Pyktelėjęs išpūčiau krūtinę, bet oras pro kitur išėjo.

- Galim priimt bandomajam laikotarpiui, - nusižiovavo.

- O ką reikės dirbt?

Dabar jis tarytum nustebo.

- Valgyti, - atsakė.

- Stačiai valgyt, ir tiek? - aš dar kvailiau sukikenau. - Ir už tai gausiu algą?

- O ką? - ponas nepatenkintas žvelgė įmanė. - Kas yra? Gal jums tai sudėtingas darbas?

- Nežinau... Ne... - sumišęs trypčiojau prie durų. - Aš, gali sakyt, visą gyvenimą valgiau. Pastaraisiais metais, tiesa, kiek mažiau...

- Dėl ko mažiau?

Skėstelėjau rankom.

- Negerai mažiau, - tarė ponas. - Reikėjo daugiau.

- Žinoma! - karštai pritariau. - Bet aš neabejoju, kad sugebėčiau... Palankiai susiklosčius aplinkybėms...

- Viešpatie, kokie žmonės! - jis atsiduso. O kai vėl prabilo, balse jutosi ne tiek susierzinimas kiek kartėlis. - Jiems vis aplinkybės kaltos... Persikvalifikuot nesistengia... O pasiūlyk padorų nekvalifikuotą darbą, - nė to nebesugeba...

Stovėjau paraudęs iki ausų, neišmanydamas, ką atsakyt. Dabar tiek modernių valgių! Ar tatai mano senoviškam skrandžiui, mano išretėjusiems dantims?

Bet štai suskambo arfa, lengvas brizas atnešė pažįstamą raugintų kopūstų kvapą. Ir aš vėl atgavau pasitikėjimą savo jėgomis. Kad pasirodyčiau darbštus, žvaliai paklausiau:

- Kada galėsiu pradėti?

- Mes dirbam nuo aštuonių, - jis dirstelėjo į laikrodį. - Eikit ir valgykit.

Pasakė kabineto numerį. Susikaupęs ir kiek neramus dūlinau ilgais koridoriais. Staiga atsilapojo durys - vienam kabinate išvydau prie stalo sukniubusį vyrą. Jis kėlė šaukštą, ir tą akimirką mūsų žvilgsniai susikryžiavo.

Krūptelėjęs smukau šalin. Tos akys...

Nurodytam kabinate pasitiko žvitri mergina.

- Būsit mūsų naujasis valgytojas? - klausė maloniai šypsodama. Aš linktelėjau ir ji ištiesė man ranką. - Helen. Jūsų sekretorė.

Gyvenime neturėjau pavaldinių!.. Nerimas prapuolė, nauji, keisti, bet malonūs jausmai užliejo krūtinę, pripildė jėgų.

- Pradėsim!

Oriai atsisėdau prie stalo. O stalas buvo tikrai viršininkiškas - platus, ažuolinis. Ant stalo - gražūs ir pažiūrėt nepigūs darbo reikmenys: šaukštai, šakutės, peiliai, presai, žnyplės, krapštukai... Pakėliau šaukštą ir sekretorė tuoj ištiesė lėkštę. Seniai buvau alkanas, tad noriai kibau į darbą.

Taip aš ten sėdėjau ir valgiau, o mergina zujo pro duris, nešina vis naujais patiekalais. Kaipmat prarijau zrazus ir skrylius, kukulius ir blynelius. Niūniuodamas „Į darbą, broliai, vyrs į vyrą...“, sudorėjau pudingą. Tačiau į kalną cepelinų jau žvelgiau be jokio entuziazmo. Prakandau ir išspjoviau.

- Neskanu? - lyg ir užsigavusi klausė Helen.

- Skanu, - atsakiau. - Bet man jau gana!

- Iki penktos reiks viską suvalgyt, - griežtai tarė ji. - Taip pat ir tą, ką išspjovėt.

- O jei nevalgysiu? - išsižeidžiau. - Kas tada?

- Turėsiu parašyti raportą... Atleisim kaip pravaikštininką. Aišku, teks sumokėt už tai, ką sugadinot...

Užsimerkęs šiaip taip pribagiau.

Baimę kėlė vis užeinantys kažkokie tipai išsipūtusiais užančiais bei kišenėm. „Malonėkit pasiragauti!“ - kalbėjo kišdami arbūzo ar torto gabalą. Bandžiau atsisakyti, bet sekretorė įspėjo: taip elgtis nevalia - gali sutrikti ar net ilgam išsiderinti viso aparato darbas.

- Be to, - sakė ji, - tarp lankytojų pasitaiko itin svarbių personų. Bus negerai, jeigu pamanyt, kad naujasis valgytojas išrankus ir pasipūtęs. Ims po daugiau nešt... Kažin ką teks suvalgyt.

Nebesiginčydamas žlevernojau, kas pakišta.

- Šefas patenkintas, - vakare tarė Helen. - Viršuj esat vertinamas kaip perspektyvus, turintis šansų kilt... Gal netgi pats nešiot.

- O kokia nauda iš to, kad aš valgau? - paklausiau.

- Žmogui reikia valgyti, - rimtai atsakė mergina. Tokiems žodžiams prieštaraut negalėjau.

Teisybės dėlei reikia pasakyti, jog dienos norma nebuvo neįveikiama. Tačiau tokia, kad baigdamas darbą jau nieko nebe-
norėjau - tik greičiau griūt į lovą. O daugeliui mat atrodo - valdiškose įstaigose tik dinderį mušt...

Miegojau prastai, pūtė pilvą, kankino košmarai. Keliskart pa-
šokau išpiltas prakaito: vaidenos, kad dirbu. Prisiminus ilgus badmiriavimo mėnesius, tai atrodė keista ir net nepadoru. Argi ne apie tokį gyvenimą svajojau?

Ak, svajonės... Jos išsipildo - ir kas gi lieka? Tuštuma sieloj ir sunkumas skrandy.

Ir nuojauta: tikros laimės žemėje nėra...

Apie meilę

Daktaras šliūkštelėjo analizus kriauklėn.

- Inkstai... Kepenys... Viskas vietoj.

- O širdis... - suvapėjau. - Širdis tai jau tikrai **stovi!** Šitoj pusėj nieko nejuntu.

- Širdis kairėj pusėj.

- O kodėl kitiems dešinėj?

- Eik lauk! - suriko.

Aš atsisėdau, pažvelgiau jam į akis.

- Gal malonėtumėt, daktare, pats išeit, - pasakiau, - ir ten laukiantiems artimiesiems paskelbt gerąją naujieną: liko man tik mėnuo... paskutinė stadija... Na, jūs geriau mokate...

- Negaliu, - purtė galvą.

Padaviau jam stiklinę vandens, paėmiau už rankos.

- Galite, - pasakiau. - Jūs daktaras! Jūs davėt Hipokrato priesaiką! Jūs neturite teisės būti toks žiaurus.

Jis pakilo ir išėjo. Likęs vienas pro užuolaidos kraštelį žvelgiau į būrį artimųjų kieme. Anava duktė ir žentas jau kimba kits kitam iplaukus... Pati graibosi rankinėj validolio... Ne, tiesos jie nebūtų ištvėrę.

Štai prieina daktaras, kalba kažką, ir visi jau rimsta.

Kaip aš juos mylėjau! Kaip visą gyvenimą troškau jiems gero! O ką gali padaryt gero be pinigų? Tai nors tokiu būdu pradžiuginsiu...

Trisdešimt dienų bei naktų vilties ir laimės! Argi to maža? Paskui vėl metus gali kryželį vilkt...

Apie šviesą

Anuomet valandų valandas praleisdavau bibliotekose. Teikdami sielai atgaivą, šnarėjo knygų lapai, kažką nerūpestingo bliovė cukriniai avinėliai, virkavo Veronika...

Dabar ten viskas kitaip...

Dar iš tolo pamatęs mane beateinantį bibliotekininkas jau prapliupo riksmomis ir prakeiksmomis. Kopiant laiptais šliūkstelėjo ant galvos kibirą šalto vandens.

- Gerai, kad ne verdančios dervos, - šyptelėjau.

Jis tylėdamas rijo avinėlio kulšį.

- Malonėkit man duoti „Karą ir taiką“, - paprašiau.

Tas vyriokas - tikras geibena, o kad pašoks, kad riktels:

- Už ką tau turėčiau duot? Tu pirma kyšį man paduok! Arba kaipmat gauni į dantis!

Aš kur kas diktesnis, o pabalau, susigūžiau ir sukrapščiau dešimt litų.

Jis drykstelėjo knygą perpus. Viena dalį paslėpė, o kitą man pasviedė.

- Gana tau ir karo. Taika, bičiuli, brangiau kainuoja.

Stvėrė už sprando. Nė nepajutau, kaip nudardėjau laiptais.
Nusivaliau snarglį ir nuėjau. Nepykstu. Kuklių profesijų žmonėmis niekas nepasirūpins - už vietą po saule jie patys turi kovot.

Apie tiesą

Kai man prireikė skylamušio, sutrikau. Ar belikę nūnai tokių daiktų? Jau pats žodis „skylamušis“ skamba kažki kaip kvailai, sovietiskai. Mano ausiai - gražu, o liberalo? Konservatorius gali ir visai pašėlt.

Rusai ateina, o čia tipas mat skylamušiu susirūpinęs!

Ilgai nesiryžau užeit ir pasiklaust. Dūšaudamas sukau ratus aplinkui prekybos ir net pramogų centrus. Ponai ir ponios juokdamiesi žengė iš audio į video, iš judriojo ryšio zonos į fiksuoto ir sveiki, gyvi grįždavo atgal. Kaip aš jiems pavydėjau! Kaip troškau pats toks būt - naujais, svarbiais reikalais užsiimt!

Pakeliu galvą, žvelgiu į vitriną - niekuom aš tarsi ne prastesnis už trečios ar net antros eilės kandidatą! Bet kas iš to? Paprašysiu, ko man reik, visi tuojau supras, kad glušas, o gal net raštininkas. Jei ir nemuš, tai jau tikrai pasijuoks, nuotaiką visai dienai sugadins...

Širdis daužėsi, trūko oro. Šitaip jaučiaus tik syki, dar sovietmečiu, kaiėjau vaistinėn prezervatyvų...

Išėjau tada iš miško po trejų metų. Alkanas, šernų apdraskytas... Laimė, priglaudė paprastą dzūkai kolūkiečiai, išsidarbinau sienlaikraštyje, ėmiau aktyviai sportuot - išdulkėjo iš galvos antitarybinės mintys...

Iš susijaudinimo temsta akys. Nejau ir dabar taip bus? Miškai nebe tie. Nūnai ten apsitveria žmonės, baisesni kaip šernai.

Urnai pasigirdo trimitas, pro šalį prašliaužė Suvalkijos ūkininkų kolona. Nuleistos galvos, pakeltos šakės.

Mosteliu jiems ranka.

- Tegyvuoja visų darbo žmonių šventė - rublinių indėlių gra-
žinimas! Valio, draugai!

- ...lloo!.. - rūščiai atsiliepia minia.

Vargšai! Jie dar nežino, kad prie Rūmų jiems jau išrausti bro-
lių kapai...

Pasmerktųjų vaizdas sustiprino mano dvasią. Įkvėpiau oro ir
žengiau blizgančion skylėn.

Jaunas, diktas vyrukas nužvelgė mane it šiaudų kūlį.

- Norėčiau įsigyt skylamušį, - suvapėjau. Susverdėjau ir vos
nenuriedėjau laiptais.

- Oho! - atsiliepė tas.

- Ką? Ką? - suskrido mergos, ano bendrininkės.

- Ponas pirks skylamušį! - skardžiai, kad išgirstų visa salė,
suriko tas niekšas.

Vyrai ir moterys, visi raudonais rūbais, rinkosi iš priedangų ir
smalsiai stebeilijo mane.

- Skylamušį!.. Skylamušį!..

Trumpam netekau sąmonės.

Atsimerkęs pastebėjau, kad vyrai žvelgia į mane gan palan-
kiai, o moterys aiškiai susidomėjusios - viena net mirkčiojo de-
šine akim.

Užtat jau gerokai drąsiau pasakiau:

- Taigi taigi, kaipgi! Skylamušio mat prireikė.

- Ir ką gi su juo veiksit? - šypsodamas klausė pardavėjas.

Sužadintas tokio jaunų žmonių dėmesio, kurio visai nesitikė-
jau, įkaitintas moterų žvilgsnių - o jau buvau pripratęs prie ra-
diatoriaus! - ūmai panorau pasirodyt sąmojingas. Todėl atsakiau:

- Nesirūpinkit! Pirmiausia išmušinėsiu skylutes senelių gal-
vikėse. Paskui imsiuos moterų. O jau kaip reikiant išmiklinęs
rankelę - į vyrus kibsiu.

Suūžė, suklegėjo visi. „O, žiūrėk, ir tarp tokių pasitaiko..." -
šnibžtelėjo kažkuris. Bet gal man tik pasivaideno.

- Teisingai mąstote, - linktelėjo pardavėjas. - Daugelis atbulai pradeda.

Padavė man skylamušį ir dar du cigarečių pakelius pridėjo.

- Užtrauksit dūmą, jei susinervinsit.

Gūžtelėjau pečiais.

- Ko gi turėčiau nervintis?

Vaikinas paraudo ir paslėpė rūkalus.

Kas be ko, šiuolaikinis skylamušis ne toks, koku buvau prątes darbuotis. Bet mergina jau mirkčiojo man abiem akim - tai ar galėjau pasakyti: „Dovanokit, ponai, man tik popierių skylutes pramušt...”

Paklojau devynių mėnesių pašalpą ir išėjau.

Krito lapai... Lapais šliūrinu seneliai...

Susimąstęs ilgai sėdėjau ant kelmo. Jei imtis verslo, tai kodėl ne šiandien?

Man patinka ruduo. Rudenį lengviausia susikaupt.

Apie šviesą ir tiesą

Ar jums teko lankytis Vasiliausko svetainėje?

Vasiliausko svetainė niekuom neprimena nūnai madingos „Delfi“, kur valandų valandom gali diskutuoti su elegantiškais ponais. Užtat čia išsaugoti visi nacionaliniai bruožai ir net kai kurie baldai.

Štai kairiajame kampe regime net sofą lovą! Ir šeimininkas drybso šalia jos.

Atsiveria durys ir įeina Vasiliauskienė. Šiuo metu ji panaši į sąvaržėlę iš kompiuterio: skėsčioja rankom, kraipo galvą- reikia begalinę nuostabą.

- Alaus parsinešei! O kur pienas?

Vasiliauskas susimąsto. Tikrai! Kurgi pienas? Išverčia kelnių kišenes, dirsteli po lovą. Kur tu rasi tokį daiktą!..

- Turbūt parduotuvėj. Nusiramink, brangioji. Pieno žvaigždės tai jau neprapuls! - dėl visa ko patikrina stalčius. - Sūrio irgi nėra! Bet aš numanau, kur anas. Mūsiškių užverbuoti pieno produktai integruojasi į alaus struktūras. Tarp kitko, sūris visados buvo netradicinės orientacijos...

Vasiliauskienė eina virtuvėn. Ant stalo peilis, ir moteris ūmai prisimena amžinatilsį Antano Pavlovičiaus žodžius: jei ant stalo guli peilis, po stalu privalo gulėt lavonas...

Vasiliauskas sugniaužia kumščius. „Kol aš gyvas, pieno žvaigždės čia neišiveis! Dar pažiūrėsim, kas ką..."

Žvaigždžių jis nekenčia iš visos širdies. Pieno perdirbėjai lobs-ta, ant pinigų maišų voliojasi. O štai alaus perdirbėjai praranda paskutinius centus ir sveikatą ir dažnai voliojasi ant grindų, var-giai benušliauždami iki kriauklės. Visa laimė, kad perdirbės vos dešimt litrų jau gali susisiekti su kitais pasauliais ir tik po savai-tės ar daugiau - atgalios grįžt. Ir pramoga, ir astronomija.

Kas be ko, pasitaiko: žmonos su virtuvės kombainais bei kita namų ūkio technika užblokuoja visus kelius parduotuvėn. Sil-pnesni vyrai atsistatydina. Bet senosios gvardijos - nepalauši.

- Dėl ko nedirbi? - šaukia pati.

- Ar tai aš nedirbu? - Vasiliauskas, iškaudintas ligi sielos gel-mių, užsiverčia dar vieną butelį.

Seniai nujautė, kad gyvenimui gerėjant eis vienišyn. O nū-nai gyvenimas pagerėjo visiems, tik ne jam. Geram žmogui ne-gali pagerėt be priežasties.

Kad pagerėjo kitiems, tą suprato išvydęs pajūrį užplūdusias minias. Ratuoti, batuoti!.. Ir anaip tol ne visi vien politikai bei galvažudžiai, kaip anksčiau manyta... „Reiškia, ir muzikas iš-moko gerai gyvent, — su kartėliu mąsto Vasiliauskas. - Likau vienas. Tuo geriau. Būsiu paskelbtas kultūros paminklu - eks-kursijos alų vežios... O vis dėlto įdomu, kaip jiems pavyko. At-skirai pasišnekėjus, kiekvienas skurdžius. O sudėjus krūvon kažkodėl išeina pasiturintis vidurinis sluoksniš".

Jis pats per daugelį metų buvo taip įpratęs prie blogo gyvenimo, kad už jokių pinigų nebūtų keitęs įpročių.

- Kiti mat dirba! - karčiai šypeli. - Štai mūsų kaimynas, jaunasis verslininkas Ramanauskas, eksportuoja iš Kinijos dantų krapštukus. Oho kaip gyvena! Važinėja visureigiu, visur kviečiamas, nuolat sėdi Premjero kairėj, Prezidento dešinėj. Grožio karalienės šniūrais krinta jam po kojom... Tik argi tai darbas? Juk dar taip neseniai krapštukais čia niekas nemokėjo naudotis. O svarbiausia - nė reikalo nebuvo! Dantis kuo puikiausiai iškrapštydavai kumščiu...

Pravėręs langą rikteli:

- Tai kur link viskas krypsta, pons Ramanauskai? Ką po metų kitų krapštysim? Bene jau nebėr ką dirbt Lietuvoj? Štai kas išeina, kai gyvenimas gerinamas be jokios sistemos!

Treptelėjęs koja priduria:

- Jei papusi man į rūrą, gausi sąskaitą faktūrą!

Vasiliauskas žino, kad verslininkai bijo tokių žodžių. Tikrai! Po langais staugę jaguarai kaipmat išsilaksto į šalis.

Nusispjovęs žengs parduotuvėn. O čia kur buvus, kur nebuvus - pati ant kelio.

- Nepraeisi!

- Viskas praeina, - atsako vyras.

Moteris atsidūsta ir smeigia peiliu jam į pilvą.

„Štai jos, alaus perdirbėjų problemos! - karčiai šypeli Vasiliauskas. - Ar gali tatai palyginti su pieno žvaigždžių rūpesteliais, dantų krapštytojų vargeliais?..“

- Alio! Greitoji! - susijaudinusi šaukia ragelin Vasiliauskiene. - Kas yr?.. Skrandis... Kad nežinau... Gal rūgštingumas padidėjęs...

Štai dabar vėl pasirodau aš. Prisimenat? Žmogus su skylamušiu.

Mano gyvenimas gerokai pasikeitė. Turėdamas modernų skylamušį, be vargo įsidarbinau STT (senelių tramdymo tarnybo-

je) prie Sveikatos ministerijos. Atlyginimas geras, darbas nesunkus, o ir sekasi - nieko nuostabaus, kad ėmiau pasitikėt savimi. Būtojo kuklumo nė padu jų!

Su greitosios pagalbos gydytoju vakarais mėgstu šaškēm žaist. Kuris pralaimi, tas ir važiuoja pas ligonį. Dažniausiai ši priedermė kliūva man. Apie ligas ir vaistus, aišku, ničnieko nenutuo-kiu. Bet man smagu pabendraut su žmonėmis. O jei po kurio laiko pamatau buvusį pacientą gyvą - triskart smagiau.

Ne visi dar sulaukėję, ne visi...

- Kuom skundžiamės? - apžvelgiu teritoriją.

Moteris, apkabinusi vyrą, paisto nei šį, nei tą:

- Myliu tave, o Vasiliauska!..

Vargšei, ko gero, anafilaksinis šokas. O vyrelis drybso žarnas išvertęs...

- Ak, moterys! - atsidustu. - Kiek daug nepatogumų pridaro klaidinga nuostata, neva kelias į vyro širdį einąs per skrandį.

- Tai ką daryt? - ji gražo rankas.

- Gana saviveiklos, - sakau. - Šiais laikais visus rūpesčius reikia patikėt profesionalams.

Išsitraukiu iš vaistinėlės skylamušį ir pramušu Vasiliausko širdies srity keturias skylutes.

Seniukas dar bando stirent kojelēm. Ką tu bepristirensi...

- Viskas? - klausiu. - Gal kaimynai triukšmauja?

- Ne, ne... - ji graibosi piniginės.

- Ponia! - sulaikau ranką. - Jūs nieko neskolinga. Šios skylutės įtrauktos į kompensuojamų vaistų sąrašą. Beje, vyresnės grupės pacientams tik tiek ir kompensuojama. Bet ir gana.

Parodau jai, kur skrandis, kur tauresni organai - ateity gal pravers elementarios medicinos žinios.

Darbas liudija puiką kvalifikaciją, kitas ir aplodismentų palauktų. Bet aš tik nusilenkiu ir pasišalinu iš įvykio vietos.

Yra žmonių, kuriems nuspjaut į garbę. Politikai to niekad nesupras.

Sunkus pažinimo kelias

Rytas išaušo gražus ir jaudinantis it septynios nuodėmės. Tokį rytą kilnesnės sielos žmogų traukte traukia nuveikt ką nors dingio.

- Nevalgysiu! - tarė sau Herkus Šurkus. - Reik pajaut vienašyk, kaip gyvena vargšai.

Pristūmęs seifą užblokavo kelius link šaldytuvo, atsisėdo prie lango. Seilės išdriko, rankos sudrebėjo, o pilve nelyg šuo suurzgė. „Tai va kaip jaučiasi ubagas Akropolio papėdėj! - susijaudinęs sekė naujus pojūčius. - Gerai! Šitaip ir grūdinasi valia, tokią reikalinga per visokias pervartas bei referendumus...”

Bet nuotaika prastėjo - tai truputį gąsdino. Atvėręs langą nukreipė žvilgsnį į gamtą. Paukštis čirškė it geras kepsnys, debesis plaukė riebus kaip sklindžiai... Ir Šurkus staiga pajuto, jog šunų pilve jau visa gauja, ir jie nebeurzgia, o graužia. Toks elgesys jam buvo priimtinas ir suprantamas. „Ko negraužt svetimo?”

Tik va, kad jo paties elgesys darėsi vis keistesnis. "Visi žulikai!" - staiga suriko. „Apie ką aš?" - nustebo. Ir staiga suvokė, jog pradeda prieš valdžią burnot. Dabar jau tikrai nusigando: „Juk aš pats valdžia!”

„Problemų yra!" - užsirašė kontrolinio paketo prastojų pusėj, čia pat ir klausimus iškėlė: „Ką turėtume veikt? Kaip tokią padėtį pakeist?”

Ūmai prisiminė atstovės spaudai bei masažui panelės Brik žodžius: „Norint keisti pasaulį, pradėti reikia nuo savęs". O mergina jau buvo pasidariusi net keturias plastines operacijas - svar-

biausios kūno dalys buvo aštuoniskart praplatėjusios! - abejoti jos kompetencija negalėjai.

Nutraukęs blokadą sėdo prie stalo ir nedelsdamas sukirto tris paprastas bei dvi pagerintas porcijas. „Nors vienu alkstančiu bus šioj ašarų pakalnėj mažiau“.

Nuotaika pasitaisė, atsistojęs priešais veidrodį net nusilenkė sau - jam patiko jautrūs žmonės.

Tada vėl pažvelgė pro langą. Debesys nūnai plaukė atgal, tik dvigubai didesniu tempu ir triskart suliesėję. „Viešpats gražina mums jau padėvėtus, - sumetė. - Reik užsirašyt. Tai rimtas pretekstas diskusijai apie... Nesvarbu. Gana, kad vyktų konstruktyvus dialogas. Po visko gal net ordiną duos“.

O po sotaus valgio marinte marino miegas. Ir vis dėlto jis vėl tarė sau: „Tyčia nemiegosiu! Reik pagaliau suvokt, kaip jaučiasi benamis, net šiaurį naktį neturintis kur galvą priglaust“.

Ryžtingai žengė į vonią, dantis sukandęs atsistojo po gan vėsia ir apysmarke srove. „Tai šit kaip lietus merkia jiems galveles, - graudinosi. - Anava kaip kaulelius skalbia... Ak, bėdžiai!“

Sukaupęs valią dar labiau pastiprino bei pavėsino lietų ir pastovėjo taip gal minutę. „Kita vertus, aniems valia nesi-prausti - toptelėjo šviesi mintis. - Kaip gera žinoti iš vakaro: štai nubusiu ir nesiprausiu! Aš to negaliu sau leist. O juk nuolat kartoti tuos pačius judesius kilmingam žmogui - gėda! Varguoliui ir nuodėmė: riebalas be naudos prapuola...“

O nubust kas rytą vis kitoj vietoj!.. Veidas nusigiedrijo, užplūdo šviesūs jaunystės atminimai... Nubundi ir nežinai, kas šalia. Marija?.. Magdalena?.. Ką ir šnekėt! Benamio gyvenimas kaupinas žavingų nuotykių.

Susinervinęs jau tikrą liūtį paleido. Kas nerūpestingam klajūnui tos liūtys ir audros!.. Mielos palydovės kely...

Bene iš pavydo jį ir traukė nuotykių ieškot, toliau nežinomas sritis tyrinėt. Vėl atidarė šaldytuvą. „Gal pieno litrą perdirbt?

Juk tikrai nesuvokiu, iš kur tos perdirbėjų problemos?"

Ir laimė, kad laiku prisiminė... Eiliniam žmogui tai nuo alaus galvą sopa, o valdžios vyrui - nuo pieno!

Nedvejodamas pasirinko alų.

„Ir kam tuos pieno produktus gaminti? - traukė pečiais. - Kam valdžiai sopolį vartoti? Iš tokios valdžios tai jau nelauk gero! Liguista, neišsimiegojusi ji gali tau ne tik kelius, bet ir pasukutinį takelį, vedantį į šikyną, užblokuot... Ir kas per tipai tie valstiečiai? Žinia, katram smagu - tegu lenda žemėn. Laisvė turi būt! Bet - tik savo malonumui. Vaikas andai kiaurą parą smėlio dėžėj knisiasi, nesyk ir patręšia, o juk nereikalauja, kad tėvas produktą pirktų."

Pats Herkus Šurkus dar buvo išsaugojęs tą pirmąpradį vaikščią požiūrį į žemę. Iš visų jos formų jam labiausiai tiko paplūdimio ruožas rytinėj Ispanijos pakrantėj, šiek tiek į kairę nuo San Ferdinando. Užtat kalbėdamas apie žemės ūkio problemas jis ne kartą - ir iš pačių aukščiausių tribūnų! - buvo pabrėžęs: „Net liesa moteris ant dyko smėlio yra daugyok gražesnė už patį riebiausią slieką jauriniam dirvožemy!"

Deja, neišsilavinęs valstietis to negal suvokt. Gal kitaip su juo šnekėtis? Tikrai - kaip? Kuolą ant galvos tašyt ar jau nutašyt per smegenis rėžt? O gal asmeniniu pavyzdžiu traukt?

Tik kad alaus atsigėrus, ant sofos pagulėjus miegas patraukė. Ir jis lyg sapną, lyg ateities viziją paregėjo...

Būk tai baisingai girgždėdami veriasi Europos vartai... Tamsa... Bet štai iš tamsos išlenda šviesi Šurkaus galva. Erdvės švinta ir dabar jau visi mato: Šurkus varosi keliu žvilgantį, bildantį padarą.

Ir visas kaimas, metęs visus neprotingus darbus, sulekia žiūrėt.

- Kas tas yr?
- Helikopteris!
- A kam ans?..
- Tai jau bus kur padėt!

Padaras pučia iš ausų dūmus, mirkčioja apvaliom, protingom akutėm.

Šurkus spūsteli svertus.

Anas suriaumoja, išsižioja ir kad stvers Šurkų už kojos - kaipmat prarijo.

Būrai nuščiuvę laukia, kas bus. O helikopteris riaugėja, pūkščia, galop sustenėjęs išmeta Šurkų pro antrą galą. Kailis iškarštas, snukis išlygintas, kalba taisyklinga angliška.

Dabar jau visi viens per kitą lenda helikopterio gerklėn. Išleikia šypsantys, su trumpikėm, su vėliavikėm rankoj - naujoviški!

- Tai dėkui, tėveli, - žemai lenkiasi Šurkui.

- O galėjot taip ir likt kurmiais! - nepikta primena šis.

Kaimiečiai linksi pakirptais pakaušiais ir kloja jam po kojų dovanas: indėlius, išmokas, kompensacijas...

- Mums nebereik!

Iš tamsių pakampių lenda latviai, tiesia nagus...

Šurkus pašoko iš guolio, puolė prie lango - tie patys surūgę veidai, be iniciatyvos akys... Nei helikopterio, nei dovanų.

Nuotaika smuko žemyn, todėl jis pakilo į trečią pilies aukštą ant žmonos parėkt. Sunkią valandą tai visados gelbėjo.

Vargšė kaip tik ten vištas lesino...

Jis pasirodė šviesus kaip žaibas, rūstus it griautinis. O kai pravėrė burną - balsas atitrūko tarsi besivyniojantis rietimas ir visi baldai bei daiktai buvo išjudinti iš savo vietų. Vištos išlėkė pro langus, o pelės, žiurkės bei tarakonai, pasislėpę urvuose, šaukė sienoms ir luboms: „Griūkite ant mūsų, griūkite, idant nuo Jo rūstybės mus paslėptumėte!..“

Jis bylojo žmonai:

- Ak, stipena! Jei nebūčiau andai tavęs paėmęs, moterystės sakramentą suteikęs, ar žinai, kas dabar būtum?

- Žinau, Viešpatie, - romiai atsiliepė toji. - Kasininkė Akripolyj. „Labadieną!“ vis kartočiau, kol protelio nustočiau, o ta-

da stotin žygiuočiau, ne miško gegule, - ešelonų sesule pavirsčiau, vokiečius kryžiuočius Frankfurto mugėn lydėčiau... Amen.

Šurkus davė jai atsikąst meduolio ir vėl suriko:

- O ar žinai, kas aš toks?

- Kaip galėtau nežinot, Viešpatie! Patarėjas... Slaptasis tarėjas... Prometėjas...

Moteris ilgai vardijo vyro laipsnius, titulus, įgaliojimus... Bet po šimtojo susipainiojo, puolė ant kelių, gailiom ašarom apsipylė.

- Pasigailėk!..

- To tai jau nebus! - atkirto Šurkus. - Kam gi būtum čia laikoma? Varyk toliau.

- Galilėjas ir Galijotas!.. - silpnu balsu šaukė ta vargšė. - Grafas Liuksemburgas ir Drakula!.. Taip pat ir Otonas Didysis L

- Hop! - patenkintas Šurkus atkandęs pamėtėjo dar gabalą. - Hej hop!

- Jungtinės Karalystės - vienas tūkstantis aštuoni šimtai šešiasdešimt trečiųjų ribose! - tikrasis įpėdinis...

- Gana! - stabdė procedūrą Šurkus.

Bet galva anai jau buvo labai suminkštėjusi - juk panašios apklausos kartojosi kasdien. Po kiekvieno teisingo atsakymo Herkus dar paskatindavo moterį kaukšteldamas antspaudu jai per smegenis. Antspaudą pagal slaptašias direktyvas nešiojosi vietoj bizūno.

- Pervaziuotas bulterjeras su kilmės dokumentais!.. - moteris vepezojo visai nei ši, nei tą.

Bet Šurkus nuo badmiriavimo ir benamystės buvo toks nusi-galavęs, kad mostelėjo tuščia rankele ir į kabinetą sugrižo. „Dabar jau metas pamąstyt! - nusprendė. - Gal paaiškės, ar tikrai toks kenksmingas proto darbininkų triūsas, ar vien iš dyko buvimo anie pretenzijas kelia“.

Jam atrodė - iš dyko. „Bene raštininkui ar kokiam mokslin-čiui pastangų ir investicijų reik? Mintys taigi veltui iš kažin

kur atplaukia! Jei man sako: „Laba diena“, ar aš vargstu galvodamas, ką atsakyti? Aišku, ne! Kažkaip savaime atsakau: „Labas“. Bet kai prašo labdaros... Kur nėra atsakymo, tai nėra. Su pančiu it asilo neatvarysi. Tai kvailam raštininkui įkvėpimas kažkoks, sako, spėk paišeliu mosuoti... Bet paišelis tai jau tikrai ne kastuvas..."

Įsitrynęs užpakalį druska, dar pabarstęs pipirais - kad neužsnūstų! - jis ryžtingai sėdo prie stalo ir ėmė mąstyti. Pirmą mintį buvo: „Štai aš, Herkus Šurkus, sėdžiu prie stalo ir mąstau".

Ši jam labai patiko. Nedelsdamas užsirašė.

Daugiau minčių kol kas nebuvo, bet to jis neėmė galvon. Svarbu kokybė.

Džiugino tai, kad mąstyti nemaž nebuvo sunku, tik nuobodu. Todėl palindo po stalu. Tik ir ten ne ką geriau. Nebent tiek, kad agrarinė mintis ūmai įgijo modernią proamerikietišką formą: „Štai aš, Sėdas Mąstas, herkuoju ir Šurkuoju..."

Ši jam patiko dar labiau. Dabar jau norėjosi mąstyti ir mąstyti...

Deja, kieme driokstelėjo patrankos, o priėškambary padvelkė citrinom - tai žengė menėn naujasis nepaprastasis graikų pasiuntinys, iki ausų apsikarstęs blizgančiais įgaliojimais. Supykęs Šurkus ėmė lot. Anas krūptelėjo, įgaliojimai nubyrėjo - ėgi visai paprastas žmogelis Aristotelis Onasis!

- Hot dog? - sveikinosi svečias. - Al rikt? - teiravosi.

Šurkus užsimerkė, laukė, kol ateis atsakymas. Šmėstelėjo keletas rusiškų variantų - šiuos praleido. Vienintelis lietuviškas ir, matyt, vienintelis galimas buvo:

- Eik šikt!

Pasiuntinys nusilenkęs nuėjo kur liepta. Šurkus išlindo iš patalės. Buvo kiek nepatenkintas vizito rezultatais. „Betgi sena tiesa, kad mąstymas klystkeliais veda..."

Galutinai apsisprendęs tarė sau:

- Gana mąstyti! Metas dirbti!

Nuėjęs į Specialiuosius Kambarius išplatino šį pareiškimą BNS
kanalais ir ryžtingai spūstelėjęs klavišą vandenį nuleido.

Tada jau sėdo prie stalo ir kaipmat padirbo iš sąvaržėlių kup-
ranugarių ir keturis asiliukus.

Paskui dar padirbo arabą ir suteikė jam įgaliojimus per ketu-
riasdešimt dienų išvest karavaną iš dykumos.

Tapo visai smagu.

Viešpaties garbei, valstybės gerovei...

Pirmieji XXI amžiaus žygiai

Ūkininkas Vladislovas Petrarka spyrė į paminklą - šis net žagtelėjo.

Pro šalių dūlinęs ponas stvėrė ūkininką už kojos.

- Ar žinai, nevala, kad tai mūsų didysis kunigaikštis?

- O pats žinai, kiek šitas aplamis žmonių nugalabijo? - savo ruožtu paklausė Petrarka. - Net savo tikrą brolių...

- Žinau, kaipgi! - oriai atsakė jam ponas. - Tokie laikai buvo. Lietuvos žemes reikėjo suvienyti, prieš kryžiojų, maskolių ordas atsilaikyt...

- Ar tik nebūsi tamstelė prociesorius Bumblauckis? - pašaipiai klausė Petrarka.

- Turiu garbės, - nusilenkė šis. — Paprašyčiau, gerbiamasai, daugiau nespardyt mūsų didvyrių.

Kunigaikštis stenėdamas pasikreipė jo pusėn ir atidavė pagarbą.

- Kam didvyris, o kam galvažudys! - atšovė Petrarka. - Mieste prie Nevėžio tokių ant kiekvieno kampo gali rast.

Kunigaikštis pametė kardą, užsidengė rankom veidą ir gailiai pravirko.

- Liaukis, Petrarka! - Bumblauckis pakėlęs užsimojo kardu.

Ūkininkas atėmė kardą, perlaužė pusiau ir sviedė į krūmus. Ir tą pačią dieną, palikęs sostinę, į gimtą sodžių grįžo.

Antstolis Aristotelis Petryla vėl buvo nugriovęs pusę trobos, bet ūkininkas tik nusispjovė. Kiek Petryla nugriaudavo iš rytinės pusės, tiek Petrarka atstatydavo iš vakarinės. Taip trobelė vis šliaužė į vakarus ir tai teikė vilties.

Sriūbtelėjęs gėlo vandens iš kaliošo - indus antstolis irgi buvo išnešęs - išėjo ūkį apžvelgt.

Stabtelėjo ant kalnelio. Siūravo, braškėjo rugių laukas... Pūsė to lauko priklausė jam, kita pusė - broliui Boleslovui. „Suvienijęs turėčiau dvylika ha! - toptelėjo Vladislovui. - O kad prijungčiau dar pusbrolio Stanislovo žemes...

O ant kalniuko paminklas galėtų stovėt..."

Pasišokėjęs spyrė sau į užpakalį. „Kun če durniuoji, Petrarka! Eik gult..."

Bet žvilgsnis vis į laukus krypo. Toliau - tolimesni giminės, visiška smulkmė. Po du, po tris ha - permyžt gali. Tokiuose režiuose nei išibėgėsi, nei prieš antstolį atsilaikysi. Ką šnekėt apie Vilniaus prekybos ordiną, jau kuris laikas nesustabdomai žengiantį per Lietuvą, gražiausiose krašto vietose galingus įtvirtinimus mūrijantį...

Ir jau nebeatrodė ūkininkui Petrarkai, kad senis Bumblaucis niekus paisto.

Todėl, užuot ėjęs namo, jis pasuko pas Boleslovą. Tas išsižergęs pustė dalgį.

- Ak, tu vargo vijokli! - sušuko Vladislovas. - Ar esi matęs kumbainą?

- Nusišikt man ant tavo kumbainų! - atsiliepė brolis. - Netikiu aš tais dalykais.

Pasirėmęs ant dalgio, paklausė:

- Tai ar buvai sostapily, ar matei tą Kropolį?

- A Kropolį? - atsiduso Vladislovas. - Je. Mačiau.

- Ir kas tas yr?

- Šėtono galybė, broli! Kojom į pusę Vilniaus atsispyręs, šviečiantys ragai dangų remia... O tokius kaip tu gaudo ir po stiklu kiša. Vokietukai žiūri nelyg į malpas ir juokiasi.

- O aš tam Kropoliui šmaukšt per kramę! - Boleslovas pakratė dalgį ir kikendamas nušliaužė prie rugių. - Ir vėl bus laisva Lietuva - a!..

„Geras žmogus, - Vladislovas net apsiverkė. - Bet žemės geruoju neatiduos“.

Iš trobos išbėgo Ona Marija, skaisti raudonveidė, gal trisdešimčia metų jaunesnė už vyrą. Pablizgino akim į svečią ir tarškindama rykais nuplasnojo tvartan.

Vladislovas pastovėjo išikibęs į plaukus. Karštis mušė apačion.

Atsiduso ir žergė pas brolių.

- Duok šmaukštelt...

Saulė dar kažin kur, o jau išlindo susirūpinęs mėnulis - nu-jautė kažką...

Ir štai Vladislovas įėjo tvartan, prirėmė Oną Mariją prie gardo.

- Nu? - paklausė.

- O Bolis? - moteris žvelgė pastėrusiom akim.

- Kū Bolis? - Vladislovas vyptelėjo. - Boliui galvą šmaukšt!

- Joukus kreti!

- Kuoke jouka! - tas ištraukė brolio galvą iš ančio. - Kuošelynos pataisyk.

Moteris tik rankom skėstelėjo.

- Na kadgi šiteipos...

Vakare, maišydama dar nesustingusį viralą, Ona Marija išgriebė samčiu kažkokius kunkolus.

- Bene avino spiros...

- Boleslovo akys, - tarė Vladislovas.

- Kokios liūdnos! - moteris net apsiašarojo. - Musėt žmogus dar gyvent norėjo...

- Norėjo... Nenorėjo... A pasirinksi? - Vladislovas prarijo akį. - Tokie laikai.

Moteris prigludo vyrui prie peties. Abu žvelgė tolyn - ten raminamai šnarėjo praplatėjęs rugių laukas...

- Duona nebe madoj, - pasakė Vladislovas. - Kitamet apsė-

siu laukus apyniais ir kanapėm... - ir nustebe pridūrė: - Kaži kaip toliau matyt pradėjau.

- Boleslovas toliaregis buvo, - šyptelėjo moteris.

Kitą dieną ištaisė vestuves. Piršliu buvo pusbrolis Stanislovas, o pabroliais dvylika tolimesnių giminaičių. Keltuvių rytą visų galvos džiūvo ant miestų.

Tatai išvydęs antstolis Petryla tris dienas ir tris naktis neatsigręždamas bėgo į Vilnių, o nubėgęs viską papasakojo Bumblauckiui. Šis nedelsdamas pasitraukė šimtą varstų nuo Lietuvos, o ilgainiui nutolo ir nuo Lietuvos istorijos...

Židiniai prie jūros

Bene Leninas yra pasakęs: iš visų metų laikų mums svarbiausias ruduo.

Rudenį grįžta protas, garbė ir sąžinė. Rudenį mes grįžtam į įprastas teritorijas ir surikiuojam nerūpestingai išmėtytus vasaros rakandus.

Vasarą gi viskas prapuola. Ieškai Jono ir Petro, Marijos ir Aušrinės - tik balsai telefono linijose... Arba už ryšio zonos ribų...

Vasarą saulė perkaitina smegenis ir žmogus susimąsto apie gyvenimo prasmę: jei krėsiu šunys - po mirties dar daug syk persikūnijęs į visokius šunsnukius žemėn sugrįšiu, idant persi-auklėčiau. O va jei gyvensiu teisingai - pakratęs kojas jau amžiams su šviesa susiliesiu...

Be kita ko, karštą vasaros dieną nepatartina gert alaus ir socialiai valgyt. Vienintelė paguoda - vasara prabėga greičiau nei kiti metų laikai...

...Karštą vasaros dieną palei jūrą dūlina žmogus. Vidutinio amžiaus, vidutiniškai pakirpta barzdele, su akiniais. Vienoj rankoj jis neša kopėčias, kitoj - gesintuvą. Apsivilkęs švariu, bet jau palopytu kombinezonu, ant galvos - surūdijęs vokiškas šalmas.

Tai - Antanas Pavlovičius. Jis ne gaisrininkas, o bibliotekininkas. Taip lėmė žvaigždės. Bet svajonė - liko. O įsigyt modernesnės įrangos tiesiog nebuvo galimybių - kas gi šiandien rems tą, kuris net ant stogo šoka su rūbais...

Nūnai Antanas Pavlovičius atostogauja. Kada gi atsidėt mėgstamai veiklai, jei ne per atostogas? Tiesa, jis keliskart ir darbo

metu buvo padegęs biblioteką: norėjo išmėgint instrumentus ir palaikyt formą. Gaisro židinius nesunkiai likvidavo. Bene galėjo būti kitaip? Juk mintyse Antanas Pavlovičius yra užgesinęs tūkstančius gaisrų. Ir ne kokioj nusmurgusioj rajono skaityklėlėj. Jis gesino didžiausius pasaulio švyturius!

Antaną Pavlovičių tik juokas ima girdint, neva gaisrą sukelią netvarkingi elektros prietaisai ar tūlo girtuoklio nerūpestingai nutėkšta cigaretė. Tokias pasakas galėjo sekti vaikams dvidešimtojo amžiaus gaisrininkas, tas romantiškas, geraširdis dėdulė apsvilusiais ūsais. O šiandien aišku: gaisro priežasties reikia ieškoti žmogaus charakteryje, painiuose jo biografijos ir karjeros labirintuose. Ar kada nors sudegė bent vienas bibliotekininkas? Pedagogas? Muziejininkas? Kur ten! Doro ir sąžiningo žmogaus taip lengvai nepadegsi. O kiek yra sudegusių muitininkų, valdininkų, policininkų! Ne tiek, kiek norėtųs, bet vis dėlto... Aišku, mokslas dar ne visus gaisro atvejus gali paaiškinti. Tačiau kapstyti pelenuose ieškant nuorūkos - vaikiška kairumo liga, kurią gali sau leist nebent persisotinusių Vakarų gaisrinės.

Rytų ir Vidurio Europoj neretas atvejis, kai pareigūnas sudega net imdamas paprastą kyšį. Tai didelė nelaimė tiek padegėliui, tiek ir jo partijos bičiuliams. O taip nutinka todėl, kad pamirštama saugumo technika. Antano Pavlovičiaus nuostata: kiekvienas profesionalus kyšininkas privalo turėti profesionalų asmens gaisrininką. Nūnai tas funkcijas atlieka teisėjas, prokuroras ar net ministras. Bet argi tai jų darbas? Bene jiems pakanka žinių ir kompetencijos?

Beje, ne visus gaisrus būtina gesinti. Pasitaiko, kad smarkiai užsidegęs žmogutis net labai didžius darbus atlieka. Bet kur kas dažniau į darbus puolama su ugnele ir net trenksmais - o lieka šnipštas ir pasklinda vien tiršti, troškūs dūmai. Paprastai šitaip nutinka geriausiems iš geriausiųjų, todėl juos derėtų užgesinti jau pradinėj gerėjimo stadijoje. Tik kad valstybinės gaisrinės į

rinkėjų riksmus nereaguoja, o privačiai gesinančius ant pirštu suskaičiuosi. Rezultatas: laiku neužgesintas veikėjas smilksta metų metais, gadindamas orą ne tik savo pilaitėj, bet ir visam krašte. Ir pabandyk, kad gudrus, tokį užgesint.

Anas jau turi munitietą!

Tai įdomūs atvejai, tačiau Antaną Pavlovičių dar labiau domina gaisras žmogaus širdyje. Pajūris - puiki dirva tokio pobūdžio tyrinėjimams.

Jis išskleidžia kopėčias ir palypėjęs apžvelgia horizontą. Bibliotekos kopėtėlės, naudojamos niekam nereikalingoms knygų lentynoms pasiekti - ne profesionalo daiktas, ir Antanui Pavlovičiui truputį nesmagu. Kita vertus, ar daugelis degančiųjų žino, kokios jos turi būti? Žmonėms tik atrodo, kad apie gaisrą jie išmano viską. Deja, deja... Kiek tokių, kur net žvakę naudoja ne pagal paskirtį...

Iš pirmo žvilgsnio paplūdimy ramu. Bet Antanas Pavlovičius žino, kiek čia kasdien išsižiebia gaisrų, gaisrelių...

- Ma! - klykia vaikas. - Kas tas toks?

- Gaisrininkas, sūneli, - ramina motina.

Antanas Pavlovičius išpučia krūtinę. Nuogastavimai, kad jį gali palaikyti pabėgėliu iš Rokiškio, sklaidosi. Erzina tiktai karštis. Jis, po teisybei, gaisrininkui nemaž nereikalingas. Bet Lietuvos gaisrininkas negali išsirengti kaip Havajų gelbėtojas. Degantį žmogų uniforma nuteikia pakiliai. Ir moterims yra kur akis paganyti. Kas be ko, ir pats kažki kaip drąsiau jauties.

Antanas Pavlovičius žino, kad išsivysčiusiose šalyse gaisrai jau keliami naudojant šaltąją bengališką liepsną. Tokius gesinti vienas malonumas. Bet kada šitaip bus Lietuvoj... „O kad kompiuterį turėčiau!.. - pasvajoja. - Tada manęs nė nebūtų čia. Atidaryčiau svetainę, sukčiau ten su visokiom prancūzėm ir laistyčiau jas šampanais... O mūsųškių nė per slenkstį neleisčiau..."

Bet nuo tokių minčių tik dar labiau susierzina, išsitraukęs senovišką žarnelę kilsteli aukštyn.

- Kur bakūžė samanooo!..

Kam, po galais, mums vaiktis gaisro madų? Ar ne lietuviais esma gimę?

Nulipęs nuo kopėčių perspėja ant smėlio drybsančią ponią:

- Prisidenkite lino rankšluosčiu, madam. O dar geriau - eikite Basanavičiaus gatvėn ir steikite tautinės muzikos kapeliją. Kepurinėm užmėtysim rusišką muziką!

Ponia pakelia galvą.

- Jūs iš Etikos ar iš Procedūrų?

- Aš - gaisrininkas!

- Eik tu jūron perst!

- Už tokius žodžius... - Antanas Pavlovičius kilsteli gesintuvą, bet vis dar tvardosi. - Pažvelkit, kaip į jus spokso anava tas tipas! O juk šalimais guli jo žmona ir vaikų motina!

- Cho cho! - atsako ponias, dar plačiau išsipleikdama.

Antanas Pavlovičius nebesitvardo ir atlieka keletą specialiųjų pratimų...

Paskui jis eina prie vėpsančiojo, bet kreipiasi į jo moterį-

- Galėčiau jus, ponias, pakviest vakarienės...

Vėplys pašoka pakeltais kumščiais.

- Akasyble?!

Antanas Pavlovičius ramiai žvelgia jam į akis.

- Ar esat girdėjęs, jog buvo pasakyta: „Nesvetimauk!“? Vėdusieji tegu lieka ištikimi vienas kitam. O aš jums sakau: kiekvienas, kuris geidulingai žvelgia į svetimą...

...Vėliau, kai jis dūlina iš paplūdimio, gelia visus šonus, bet sieloje giedra. „Gaisrininkas visados rizikuoja. Vienur gesinam, o kitur tenka ir pakurstyt... Bet kiek džiaugsmo išgelbėjus šeimą!“

Atsisėda kavinėje, užsisako blynų su varške ir susimąsto: „Daugelis prie jūros užmezga kurortinį romaną su įtartinais ne-

pažįstamaisiais, nors namuose jų laukia puikiai pažįstamos moterys ir vyrai. Tai vadinama nuotykių ieškojimu. Bet koks gi čia nuotykis? Tu plaustu Baltiją perplauk! Tu Birutės kalne trispalvę iškelk! Galų gale bent rytinę mankštą padaryk! O lovon atsigult ir mulkis gali".

Išžiūri į vienišą vyrą, sėdintį priešais.

- Jūs dairotės, bene pamatysit ponią su šuniuku?

Tas spokso į jį.

- O jei nerasit su šuniuku, kas tada? - tulžingai klausia Antanas Pavlovičius. - Bus gerai ir be šuniuko, a ne? Gal net geriau. Šuniukas tik trukdys.

Vyras žiopčioja, muistosi, bet nenuleidžia akių.

- Išgerkit kefyro, - pataria Antanas Pavlovičius. - Beje, anuomet, kai aš buvau pederastas, turėjau draugą. Tas buvo marinistas. Ir žinot, ką mes veidavom? Ogi sėdėdavom ant marių kranto ir žiūrėdavom į vakarus. Ten, už horizonto, mums vaidenos laisvė! Bet ne tokia, kaip jūs nūnai įsivaizduojat... Ech, jaunystė!..

Vyras apsiverkia. Antanas Pavlovičius tiesia jam servetėlę, bet ūmai suvokia, jog ten veidrodis, ir išideidęs nusigręžia. „Kažin kodėl mus taip traukia svetimos moterys? - mąsto. - Ar dėl to, kad svetimos, ar dėl to, kad moterys?"

Pasiteirauja padavėjos. Ta atsako:

- Manęs jokios moterys netraukia.

- Labai džiaugiuos tatai girdėdamas! - Antanas Pavlovičius sugriebia jos ranką ir karštai paspaudžia. - Išlikit tokia net gerėjant gyvenimui ir per visas kitas negandas. Nūnai daugėja žmonių, besididžiuojančių savo seksualine orientacija. O juk vienintelis mūsų orientyras - tautinių vertybių išsaugojimas!

Bet greitai jam kyla įtarimas.

- O gal jus traukia vyrai? Bet už kokius gi nuopelnus? Jie orientuojasi tik į dujas, naftą ir alų! Jie kojines skalbia syki per mėnesį! O kelnų - niekada!

- Ką gersit? - klausia padavėja.

- Aišku, alaus.

Bet kai atneša, jis demonstratyviai atstumia bokalą.

- Tarp vyrų, žinot, irgi pasitaiko asmenybių.

- Jūs bibliotekininkas?

- Kodėl taip manot? - iššeidžia Antanas Pavlovičius.

- Visi bibliotekininkai valgo blynus su varške.

- Aš - gaisrininkas!

- O! - padavėja prieina arčiau. - Gaisrininkams tik viena galvoj.

Antaną Pavlovičių išmuša karštis. Jis ūmai suvokia nuo jaunumės neturėjęs orientacijos. Visos moterys jam tapdavo klaidingais orientyrais.

Bet susikaupia ir meta į liepsną vis naujas gesinimo priemones.

- Anot naujųjų lietuvių, visą laik su ta pačia moterim - tas pats, kaip valgyt vis tą patį blyną. O aš jums pasakysiu štai ką: net vienas su vyru - tas pats, kaip užsiverst ant galvos kibirą alaus. Ar supratot?

- Žinau, ko jūs dabar norite, - šypsosi padavėja. - Pasakyti?

„Marija, Marija, kodėl tu mane apleidai? - mintimis šaukiasi žmonos Antanas Pavlovičius. - Kodėl išleidai vieną prie marių? Žolė ta pati... Ir medžiai tie patys... Deja, ir laisvės troškimas..."

Sudeda lūpas triūbele ir, jo nuomone, aistringai suvapa:

- Sakysit.

- Jūs norite blynus padegt!

Antanas Pavlovičius ilgai žiūri į padavėją. Nuo gero gaisrininko žvilgsnio objektas turėtų savaime užsiliepsnot.

- Bet gaisrininkai nieko nemoka padegt, - sako ši. - Jie visados atlekia ant gatavo...

- Štai kaip! - Antanas Pavlovičius pakyla. - O aš va imsiu ir!..

- Jūs neišdrįsit!

- Dar ir kaip išdrišiu!

Antanas Pavlovičius brykšteli degtuką ir padega sau kelnes. Išeina rūkdamas, bet išdidus. Puola į bangas ir ilgai talžo jas kumščiais. „Jūra - kaip moteris ji...”

Ir palengvėja.

Tą pačią naktį jis išvažiuoja namo.

Aukštumų ilgesys

- Juozapai! - pasigirdo skardus, nemalonus bosas.

Juozapas E. iškart suprato: žmona! Juk nieko daugiau namuose nebuvo! Didelė baimė jį pagavo. „Kur dabar smukt?“

Pabandė įlįst į šaldytuvą. Užsiropštė ant apatinės lentynos, o kojos liko styrot. Bet Juozapas protavo šitaip: „Jei ir pastebės, tai nepatikės, kad šaldytuve galėtų žmogus būt“.

Pasigirdo sunkūs žingsniai - žmona žengė virtuvėn.

- Kur tu, Juozapai? - pašaukė. - Anava kojos! Išvirsiu pietums. Juozapas sudrebėjo, o moteris tarė:

- Kojos dar virpa. Vadinas, šviežios. Kažin, su kopūstais ar burokėliais virt? O gal su brokoliais?

Juozapas išgirdo žvangesį ir suvokė: tai žmona galanda kirvelį ir pjūklą. Pagavo dar didesnė baimė, ir jis giliai susimąstė: „Jei dabar išlįsiu iš šaldytuvo, anai tas nepatiks. Bet jei nupjaus kojas - pačiam bus nemalonu. Nors... Kai būsiu be kojų - niekas nedrįs iš namų išvaryt...“

- Kojos su batais! - šnekėjo moteris. - Tokioj vietoj! Vadinas, tai veršio arba kiaulės kojos...

Tie žodžiai Juozapą labai iškaudino, bet jis sukando dantis ir nutylėjo.

- Ko gero, ten ir galva yr? - mąstė moteris. - Bent jau pusgalvė... Gal šaltienos išvirt?

Apsičiupinėjęs Juozapas rado galvą ir visai nusiminė.

- Kurgi tu, o Juozapai, prapuolei? - rypavo moteris. - Baliaus bus!

„Kažin, kaip aš atrodysiu tapęs šaltiena? - mintijo Juozapas. - Kaip tada į mane žmonės žiūrės? Ar aš dar suvoksiu, kad esu Juozapas?..”

Tapo labai labai liūdna.

Bet, laimė, žmona išėjo iš virtuvės ir Juozapas paknopstom išsiropštė iš šaldytuvo. Pasislėpė vonioj. Vėl pasigirdo žingsniai. Jis smuko skalbyklės skylėn ir užsidarė.

Čia buvo kur kas smagiau nei šaldytuve: ir šilta, ir skudurų primesta. Pro langelį regėjo sklidiną vonią... Minkštai įsitaisęs net prisnūdo ir susapnavo labai gražų sapną: būk tai jis ištaigingam lainery besėdįs, pro iluminatorių į Adrijos vandenį bežiūrįs...

Sutarškėjo spec. priemonės - žmona žengė į vonią. Juozapas nubudo.

- Jei vakare balius, - šnekėjo ana, - ne pro šal būtų baltinius išsiskalbt.

Spūstelėjo mygtuką. Mašina suūžė ir Juozapas ėmė suktis ratu.

„Nei šis, nei tas, - mintijo paraudęs. - Rimtas vyras, net visuomenės veikėjas... O šė tau! Ar tik nebus čia mano garbės ir orumo įžeidimas?”

Tykiai pabeldė į langelį.

- Paprašyčiau jus... Atsižvelgiant į mano statusą... Įvertinant nuopelnus...

Ilgai jis taip aiškino. Bet ana jau seniai buvo išėjusi...

„Kiti tai visokiuose prašmatniuose salonuose sukasi... - liūdnas mąstė Juozapas. - O aš...”

Tai jam atrodė labai neteisinga. Ašaros pabiro iš akių. Susinervinęs užsirūkė ir ėmė stebeilyti pro langelį. Peizažas nuolat mainėsi, mat keliskart per minutę jis apsiversdavo žemyn galva. „O mūsiškiai antai verčiasi per galvas aukštuose kabinetuose, - mintijo su kartėliu. - Vis ieško pasaulį kuom nustebint... O juk viskas daug paprasčiau. Jei prancūzas dabar mane pamatytu...”

Nejučiom pasitempė, pasitaisė kaklaraištį... Tik bėda, kad darėsi karšta, drėgna, tvanku... „Manding, jau viršum tropikų skrendam, - toptelėjo Juozapai. Bet ūmai prisiminė kur esąs ir tik atsiduso: - Ankstyvas šimet pavasaris..."

Kai pati vėl pasirodė, jis jau ketino baladotis kumščiais - tebūnie, kas bus! - bet ana staiga nusimetė drabužius. Susijaudinęs Juozapas prilipo prie iliuminatoriaus. Į nuogas moteris jam niekad nepabosdavo žiūrėti. Tai kėlė didelį nerimą, kreipėsi kitados net į psichiatrą, bet šis paaiškino, neva tai normalu. „Manding, pats tu nenormalus! - spjaudėsi Juozapas. - Kokia gi čia norma, jei traukia vis į tą patį vėpsot? Bene aš pusprotis? Kiti andai į vakarus žiūri... Stebėtojai visokius procesus stebi... O aš tik į py... Trys kablelis keturiolika... Daugiau turėtų būt!"

Mintys tąsyk nukrypo į geometrines figūras, tad moteriškas kuriam laikui jis buvo pamiršęs.

Bet še tau!..

Užsidengė delnais akis, tačiau pro pirštų tarpus vis vien stebilijo vonioj plūduriuojančią nuogalę.

Laimė, būgnas staiga ėmė suktis tokiu baisy greičiu, kad Juozapas jau nieko nebeįstengė įžiūrėti. Galva apsvaigo, atsirado nemalonių pojūčių skrandžio srity. „Betgi nėra blogo, kurs neiš-eitų į gera, - dusdamas mintijo žmogus. - Pagaliau atsikratysiu įkyrios minties, neva galėjau siekti daugiau, būti kosmonautas, o gal net Prezidentas... Tai ne man".

Bet štai būgnas liovėsi suktis. Juozapas vėl atgavo ir kvapą, ir pasitikėjimą savimi. „Tokias perkrovas atlaikęs bent jau skraidymo čempionas galėčiau būt! O paskui, žiūrėk, ir aukščiau..."

Nuotaika pasitaisė, akys vėl ėmė krypt į nuogybes. „Tai dėl to, kad linijos Tėvynės peizažą primena", - suvokė ir kaipmat apsiašarojo.

O pro ašaras regėjo: ana išlipa iš vonios, staiposi priešais veidrodį, apsisiaučia chalata...

Dabar jau nebebuvo ko delst. Pastukseno į langelį.

- Kas ten? - pasiteiravo pati.

Juozapą vėl pagavo baimė. Sudrebėjo, apsigraibė... Deja, užsiraikinti iš vidaus buvo neįmanoma.

Alpdamas pabeldė - kaip likimas beldžiasi - keturis kartus.

- Ten tu, Antanai? - tyliai klausė moteris. - Be reikalo slapstais. Juozapo nėra namie.

„Apie ką čia?... - dar bandė mąstyti šis. - Ir kaipgi taip gali būti, kad manęs nėra?“

Žmona atvėrė dureles.

- Labas rytas, - tyliai ištarė Juozapas.

Ir neteko sąmonės...

O kai pramerkė akis, pati glostė jam galvą ir meiliai kalbėjo:

- Švarutis! Kvapnutis! Baltas kaip dobilas! O koks vakar grįžai? Kaip kiaulė...

„Nuo kiaulės iki kosmonauto! - Juozapui net galva apsvaigo. - Yra, vadinasi, rezervų...“

Ir pirmąsyk po daugelio metų jis pagalvojo, kad gyvenimas gražus, kad visa, kas geriausia, dar prieky...

Paskutiniai priešakinėse linijose

- Na, vaikinai! - Europos komisaras majoras Jeromanas atsagstė odinę striukę ir išsitraukęs mauzerį kaukštelėjo rankena į stalą. - Katras?

Pirmas pakilo Algirdas Mykolas, dar jaunas, bet jau smailas prie valdžios vyras.

- Kas yra šaukštas? - klausė komisaras majoras.

Algirdas Mykolas pabalo, apžvelgė čia susirinkusius.

- Prašyčiau salės pagalbos.

Nudelbėm akis. Nė vienas nežinojom teisingo atsakymo.

- Tada aš paskambinsiu draugams į Maskvą, - Algirdas Mykolas išsitraukė modernų ragelį ir surinko senovišką numerį.

- Kaip gerai, kad yra tokių daikčių! - džiūgavom. - Žiūrėk, ir nebereiks maskvėnų pasiuntiniui tris mėnesius šuoliuoti pro Smolenską, Minską, idant paskelbtų Lietuvai gerąją žinią, kuri per tiek laiko triskart pablogėtų spėtu. Kažin, kas tasai prometėjas, padovanojęs šį nuostabų išradimą vargstančiai žmonijai?

Juk dar taip neseniai žmogus, atsitolinęs nuo minios, tegu ir per tris žingsnius, imdavo nervintis, šnekėtis su savim arba dar blogiau - protaut, kol prisiprotaudavo tiek, kad atsipeikėdavo beprotnamyje. Dabar toks pavojus nebegresia. Žmogui nebereikia protaut. Jis gali kalbėti! Ir kas svarbiausia: ne tik su artimaisiais, bet ir su tolimaisiais, kuriems gali pasakyt ir tai, ko artimiesiems neišdrįstum. O automatiniai atsakovai! O paslaptingi balso pašto tarnautojai, galintys klausytis tavęs nepertraukdami...

- Mobilaus ryšio telefoną išrado Leonardas da Vinčis, - ma-
loniai paaiškino Jeromanas, šiaip jau simpatiškas, tik komisa-
riškų manierų tipelis. - Kaip, beje, ir visa kita, išskyrus silkę.

- O šią? - klausėm.

- Silkė - žuvis, kurią išrado norvegų jūrininkai. Tai vienas
didžiausių žmonijos išradimų, prilygstantis ratui.

- Dviračio ar automobilio? - domėjosi Kundrotas Vaišvila,
žalias, bet jau Leonardo keliu žengiantis gamtininkas, ši rudenį
savarankiškai atradęs musmires.

Komisaras majoras šyptelėjo ir ėmė aiškinti uždaro valdžios
rato principą. Bet čia pakilo Algirdas Mykolas.

- Šaukštas - tai plieno žirgas! - žvaliai paskelbė.

- O traktorius?

- Žemės ūkio liekana, labai nesveikas daiktas. Vieną trakto-
rių padaliję iš trijų brolių gauname keturis litrus kraujo ir pir-
mos grupės invalidumą.

- Šaunuolis! - pagyrė komisaras majoras. - Bet grįžkim prie
šaukšto, tiksliau - nutolkim. Mat pastebėta, kad šimtmečius
naudojamas šaukštas visiems baisiausiai įgrisęs, nėmaž nepato-
bulėjęs daiktas ir kilmingam žmogui stačiai nepadoru juo nau-
dotis. Šaukštas nebeatitinka Europos standartų. Todėl išrasti
specialūs simfoniniai graibytuvai. Valgis tas pats, o skonis ki-
toks. Savijauta kita ir gyvenimas gražesnis. Prisimenat sargą
Lauryną? Vos tik anas ėmė valgyt naujoviškai, pasikeitė net bal-
sas - tapo aukštesnis, melodingesnis, o kalboj padaugėjo pir-
mos klasės žodžių. Aišku, vaikis ėmė dairytis tinkamos tokiam
žmogui tarnybos. Šiandien - beveik ambasadorius.

Nudūrėm galvas. Nė vienas iš mūsų netikėjo galįs išmokyti nau-
joviškų manierų.

- Ar ne gana, kad aš moku lietuviškai šnekėti? - karščiovosi
Jeronimas Kūjelis, liesas, prie žemės linkęs seniukas.

- Tas ir yr, kad nemoki, - atkirto komisaras. - Tavo netai-
syklingi kirčiai labai sužaloja žodžius. Dėl to daugelis gražių lie-

tuviškų žodžių jau išnykę, o ton vieton atsiradę angliški. Be abejo, Lietuvon skverbiasi tik tie angliški žodžiai, kurių patiems anglams nereikia. Tai daug syk vartoti, apgadinti ir nebeteisingi žodžiai. Ir dar! - čia jis surūstėjo, dūrė vamzdžiu į dangų. - Atminkite, broliai: žodžiui geriau žodynuose, o ne burnoj! Todėl visados nešiokimės žodyną ir parodykim žmogui tą žodį, kurį norėtume pasakyti. Šitaip bus išvengta didelių nesusipratimų ir net aukų. Ar bent kuris turite naujus, šiuolaikiškus kalbos padargus? Taigi kad ne! Mūsų kasdienis žodis kaip prieš tūkstančius metų - primityvių balso stygų skleidžiamas blerbiančio garsas, kurį dar labiau subjauroja burnos ertmės kvailai makaluojantis liežuvis. Nepasikliaukim juo ir imkim žodyną, kur visi žodžiai tvarkingai išrikiuoti, mokliškai patikrinti ir neturi įtartinų ryšių su esančiais greta.

Pasipūtęs ištraukiau iš kelnų brošiūrą.

- Pats parašiau. Kas yra kas Lietuvoje.

Anas nepalankiai nužvelgė mane.

- Ir kas iš to?

- Čia visi mūsų didžiavyriai, - vepėjau. - Iš jų kaip gyvent mokomės...

Komisaras majoras pavartė knygą ir sviedė į krosnį.

- Pienburni! - sušuko. - Ar galima išmokyti vėjo gūsi? Gyvenimas nėra mokslas. Barsukai ir kiti aukštesni gyvūnai prieš tūkstančius metų tą suvokė.

Porą syk pykstelėjo į lubas ir jau nurimęs klausė:

- Ar negana tau žinoti, kas yra sniegas, bangos, banglentės?

O keptuvė?

- Keptuvė! - aš krūptelėjau. - Kas gi tai galėtų būti, Mokytojau?

Komisaras majoras ištraukė iš stalčiaus daiktą su rankena.

- Keptuvė - tai įgaubta metalinė plokštelė, atsirandanti skrudinant bulves. Beje, tuščių keptuvių gamtoje nebūna: keptuvė nemėgsta tuštumos. Kone kiekvienoje keptuvėje randame cho-

lesterolio, kuris prarytas kaupiasi organizme ir užkemša kraujagysles. Todėl cholesterolio valgyti negalima. Geriausia valgyti lašinius, taukus ir kitus senoviškus produktus.

- O geležį? - klausė Juozapas Alkoholeka, rimtas, amžinai sveikatos problemom susirūpinęs vyras. - Sako, mums geležies trūksta.

Jeromanas pakratė barzdą.

- Tai daktarų išmisalai, naudingi tik patiems daktarams ir jiems priylgstantiems aštrių daikčių mėgėjams.

Užsirašėm ir pasibraukėm.

- Lietus turbūt nuplauna cholesterolį? - teiravosi Gryboravičius, pusamžis, iš prigimties nusigandęs vyras.

Komisaras majoras purtė galvą.

- Lietus dar Egipto laikais buvo sumanytas kaip akmenų taisyso prietaisas. Kaipgi būtų pastatytos piramidės? Tačiau patobulėjus technologijoms lietus prarado svarbą ir nūnai vietomis išlikęs tik kaip abejotina dekoratyvinė puošmena.

Vėl pakilo Algirdas Mykolas.

- Mane jaudina štai kas: kol valgau, jaučiu, kad gyvenu. Bet vos tik pavalgau, prarandu tą jausmą, imu nervintis ir nuobodžiaut: o kas toliau? Juk anuomet žmonės dirbo tam, kad pavalgytų, o dabar valgis atsiranda savaime. Iš kur - nežinau, tik žinau, kad žemdirbiai nebereikalingi. Pats esu keletą nupyškinęs. Dabar žmonės dirba tam, kad galėtų pramogaut. Ir štai vėl svarbi pastaba: nors pramoga yra kultūros reiškiny, kultūros kūrėjai laikomi šuns vietoj. Pats laikau porelę zuikiams nešiot. Sakoma: geriau, kad jų nebūtų. Bet gal iš visų pramogų tada liktų vien gėrimas, ir tas pats nekultūringas?

Komisaras majoras uždėjo ranką jam ant peties.

- Sūnau, - tarė. - Metas išmokti džiaugtis smulkmenom. Štai aš vakar nusipirkau langą. Suprantat, ką tai reiškia? Juk dabar galėsiu žiūrėti kiek panorėjęs. O užvakar parašiau laišką visai

man nepažįstamam žmogui: „Sveikas! Kaip gyveni? Viso gero". Įsivaizduojat! Gauna jis laišką, skaito ir nesupranta. Man gražu tokie mišlingi reiškiniai. O juk akylas žmogus visur išvelgs grožį ir paslaptį, - čia jis kiek patylėjo ir gudriai žybtelėjęs akutėm klausė: - Ar atkreipėt dėmesį, kad dažnas puodukas turi ąselę, bet nė viena ąselė neturi puoduko?

- Neįtikėtina! - šaukėm.

- Bet akivaizdu, - juokėsi Jeromanas. - O gal kas ir iš jūsų yra pastebėjęs reiškinį, kuris kvailiui atrodytų nieko vertas, o išminčiui - stebuklą šaltinis?

Aš kilstelėjau ranką.

- Pastebėjau, kad su žmona visados kalbuos lietuviškai, o ta kartais supranta, kartais - ne.

Komisarą pagyrė už pastabumą ir paaiškino, jog taip nutinka dėl nevienodo tų pačių žodžių svorio skirtinguose sakinuose.

- Bet jau artimiausiom dienomis visų tautų žodžiai bus išlyginti ir svers lygiai tiek, kiek ir prancūziški etalonai Elzaso provincijoje, - pažadėjo ir pamastęs pridūrė: - Tačiau egzistuoja ir vietinės kliūtys, kurias teks salinti savarankiškai. Siūlyčiau atkreipti dėmesį į tai, kad žmona itin prastas laidininkas.

Prisiminęs, kiek naktų praleista už durų, didžiai stebėjau komisaro nuovoką ir džiūgavau numanydamas, jog mano teisės bus išplėtos bei įtvirtintos Europos konstitucijoje.

Pakilo Juozapas Alkoholeka.

- Aš pastebėjau tokį reiškinį: kai sąžinė prabyla, protas užsičiaupia. Ką daryt?

- Niekai, - tarė komisaras majoras. - Laikas išgydys.

- Bet laikas - didžiausias mūsų priešas!

Komisaras majoras pamosavo anam po nosim rūkstančiu vamzdžiu, gainiodamas piktašias dvasias.

- Nusiramink ir apsidairyk, - tarė. - **Anava** kiek narsių vyrų,

laiką užmušinėjančių ne tik tarpuvartėse, bet ir ministerijose. Baimintis tikrai nėra ko.

Ir jau kreipdamasis į visą būrį pridėjo:

- Sakau jums: jei problemos nesprendi, ji išnyksta savaime. Šitaip jau beveik išnyko rašalinės. O va kantrybė subrandina neįtikėtinų vaisių. Ar pastebėjot, kad molis, atneštas į kambarį, ilgainiui sužmogėja ir tampa krosnimi? O jei neturėtume kantrybės ir atneštą molį išmestume lauk? Suprantate, ką noriu pasakyti?

Nesupratome, tačiau atsakėme puikiai suprantą.

- Tada pakartosim, ko mokėmės vakar, - komisaras majoras dūrė vamzdžiu į Jeronimą Kūjeli. - Kas yra sausis?

- Tai pirmas mėnuo, sovietmečiu apsilankęs Vakarų Europoj, todėl ir šiandien vertinamas, - žvaliai atsakė seniukas.

- Šaka?

- Archajinis prietaisas, skirtas pasikarti. Tarp asmenų, išsaugejusių lietuvių, populiarius ir šiandien.

Mokytojas ilgai krapštinėjo nosį, ieškodamas dar **sunkesnės** užduoties.

- O kas yra snarglys? - paklausė.

Čia jau ir Kūjeliui teko pakrapštyti.

- Ėgi smegenų sutankėjimas nosies srityje, - atsakė.

Šitaip buvo patikrintas visų, norinčių gauti žydrią kortą - teisę gyventi euro zonoje - mentalitetas. Paskui komisaras majoras tarė:

- Šianakt pastebėjau, kad žmonės išeina iš mados. Norėčiau šį nepaprastą reiškinį apmąstyti vienuoj.

Nusilenkėm ir išėjom drąsiai statydami kojas į priekį.

Kaip gerai, kad yra tokių žmonių! Antraip visai nebesuvoktume procesų.

Senoji gvardija

Rytas dvelkė ne kojine, o kažkuom nekasdienišku. Kalėdom?.. Tolimais kraštais?..

Ar tai tokį rytą driunėt ankštam guoly?..

Senelis Grigelis iškrapštė iš ausų vatos ir sieros junginius, pakilęs užpūtė galvūgaly žvakes.

- Pustys mat gera vidury dienos!..

Jau pro duris bėgęs laikas stabtelėjo, pametė savo nesuskaičiuojamus ryšulius, kur buvo sudėti senelio viso gyvenimo visi rakan-dai - ir kas drištų tvirtinti, jog mažai turėta! - laukė, kas bus...

Senelis apžvelgė susirinkusius, nusilenkė visiems.

- Gelbiamieji!.. Nolėčiau apibendrinti savo ilgamečių tylimų lezultatus...

Nepatenkintas apsidairė ir pamatęs ant lentynos dantis mikliai įstatė juos į vietą. O tada jau labai aiškiai bei griežtai pareiškė:

- Laiko nesustabdysi - viens! - čia jis kaukštelėjo žvakigaliu sau į kaktą. - Ir nepasuksi atgal, - kaukštelėjo antrąsyk, - dva!

Giminės ir artimieji susižvalgė, nedarniai paplojo. Senelis paprašė tylos.

- O dabar pasakysiu tai, ką daugel metų slėpiau.

Ir jis prabilo dar griežtesniu tonu:

- Aš netikiu tuom! Taip negali būt! O jei kur nors pasitaiko, vadinasi, ten žmonės blogi.

Artimieji sujudo, suūžė - reikalavo pasiaiškinti. Senelis tarė:

- Kodėl žmonės sensta, nors jauniems būti geriau? Kodėl žmonės miršta, nors gyvenimas gražus?

Visi tylėjo.

- Panagrinėkim konkretų atvejį, - tęsė jis. - Štai jūs visi laukiat, kad aš greičiau iškeliaučiau pragaran...

- Nelaukiami - šaukė tie.

- Laukiat! - šaukė ir senelis. - Ir siunčiat blogas mintis, vadinamuosius fluidus: „Varyk, seni! Varyk!“ Veikiamas šio pragaištingo spinduliavimo ir pasenau...

- Taip negali būt!

- Kaipgi ne! - šyptelėjo senelis. - Kam aš jums reikalingas? Vietą užimu, orą gadinu... Jūs jau nebetikit, kad iš manęs gali kas doro išeit... - balsas sudrebėjo. - Užtat ir gimnazijos neleiddžiat pabaigt...

Supykę artimieji pakilo ir išėjo. Liko tik kažin kokia sukiužusi senikė.

- Kas tu? - rūščiai klausė Grigelis. - Ko tau reik?

- Aš atėjau čia prieš penkiasdešimt metų! - pareiškė toji.

- Tuo labiau! - senelis pažvelgė su priekaištu. - Jei, kaip sakoma, viskas praeina, dėl ko tujen nepraeini?

- Vardan Dievo! - žegnojosi moteriška. - Gultumeis atgal. Da peršalsi.

Tai sujaudino. Jis pabučiavo senikę kakton ir žengė į kelią. Ten kaimynas, smulkusis policininkas Herkus Mentas, bandė stambiujų treilerių eismą sau naudinga linkme pakreipt.

- Oho, senis kad išsipustęs! - vaipėsi. - Kur link kryptį rodyt? Gal į muilo fabriką?

Senelis timptelėjo kaklaraištį, nupūtė žalius spyglius nuo juodo kostiumo.

- Į Oslo! - atsakė. - Verslo reikalais.

Anas žagtelėjo, net lazdelė iškrito. Laisvas, nebevaldomas srautas siūbtelėjo pirmyn. „Smogt priešui į skaudžiausią vietą - štai meistriškumas!“ - šypsojo senelis.

Tai suteikė papildomų jėgų. Įkvėpė išmetamųjų dujų gaivos -

apsvaigino laisvę. Kojos pačios nešė ton pusėn, kur klastingai, paslaptinai mirkčiojo pramogų žvaigždės. Laisvė seneliui visados atrodė panaši į išdykusią nepilnametę su raudono vyno taure dūmų debesų...

Nuo kelmo toli regėjo. „Anava gudresni lietuviai išsinešioję gražesnius gyvenimo gabalus, išslapstę pakrūmėse... O kiti skundžiasi, kad gyvenimo nebėr...”

Šalikelėj it nuspirtas grybas drybsojo Rėmelis. Mostelėjo ramentu.

- Eikš, kaliega, padiskutuosma. Politika... Makromonika...

- Tai dykaduoniams, - atsakė Grigelis. - Man laiko nebėr tokiems niekams.

- O šaškėm! - gailiai šaukė Rėmelis. - Pupų klepu...

Grigelis nepalankiai nužvelgė seno kovų draugo pozicijas. Atrodė - lyg išsiblaškęs Kūrėjas būtų pervaziavęs šūdiniais Gri-go ratais.

- Sudiev, broli. Mudviem ne pakeliui.

- ...fuj!.. huj!.. - bauginamai ir jaudinamai atsiliepė tolimas aidas, žinia, dar menantis audringą sovietinę jaunystę...

Žalias traukinys ropojo tarp kalvų, mėlynas lėktuvas prašvilpė virš galvos... Grigelis prisiminė savo brolių Dūmelį, dar aštuoniasdešimt aštuntaisiais tvirtinusį, neva kada nors iš traukinių išsirisia lėktuvai. Niekas juo tada netikėjo. Visiems atrodė - traukiniai gimsta ir dvesia Rusijos rūdynuose. O lėktuvai - tai Viešpaties laišškai lietuviams...

Didžiųjų iliuzijų metas... Mokėjo anų laikų žmonės svajot!

O štai brolvaikio Dūmalako svajonė - nuskrist prie Adrijos, pūkštelt drungnan vandenin ir pranert Monako hercogienei tarp kojų. Ir kodėl kai kuriuos vyrus traukia moterys net dvidešimt pirmam amžiui, kai, atrodytų, įveikti prietariai?

Senelis truputį paraudo: numanė, kad tai jo paties svajonė, tik vis dar vengė prisipažinti. „Lyg nebūtų svarbesnių reikalų! -

supykęs treptelėjo koja. - Aš iki to neturėčiau nusirist. Metas jau subręsti, suvyriškėti..."

Krūptelėjo: pro šalį kaip tikėjo moteris. Senelis jūdel visa ko išikibo į barzdą. Bet ne! Jokios traukos. Tapo ramiau. „Ne toks aš, vadinasi, skystablauzdis".

Žemė slydo iš po kojų, sukosi iš vakarų į rytus ir mintys savime nukrypo ton pusėn. „Didelė klaida - eiti į vakarus. Taip eidami - juolab dideliu būriu! - dar paspirtam žemę sukimosi kryptimi ir ji dar greičiau sukasi, laikas dar sparčiau lekia... Štai kodėl sovietmečiu gyvenimo tempas buvo nepalyginti lėtesnis!"

Iširėžęs smarkiau primynė žemę.

„Kažin ko mano metų žmogus greičiausiai galėtų išmokyti? - susimąstė. - Kokios profesijos jam tinkamiausios? Ligoniu būtų? Neįdomu. Reik lovoj gulėti arba dalyvauti įvairiuose daktarų projektuose. Patarėju? Gerai. Bet niekas nenori klausytis. Žigolo? Žodis gražus, tik nežinia, ką reiškia..."

O gal - būti savimi?"

Net susidrovėjo. „Kažin koks tada būčiau?"

„Bet kur ten! - atsiduso. - Tai ne man. Didesni vyrai bandė - nepavyko".

Rusiškai nusikeikęs, patrepsėjo klumpakojį ir dėl visa ko riktelėjo: „Cool!" Po to lyg ir labiau jautėsi savimi, bet abejonių liko: „Mūsų žmogui gal nėra nevalia to siekti? Kai kokioj nuošalesnėj vietoj jis pabando būti savimi - iš ten paskui išnešami net keli negyvėliai. Pilni aptvarai nelaimingų bandytojų... O kas dėtus, jei valdininkai būtų savimi, jei elgtųsi, kaip širdis liepia? Apsaugok, Viešpatie! Mūsiškis dar nėra tiek subrendęs, kad galėtų sau tokią vakarietišką prabangą leisti..."

Vakarop - įveikęs devynias balas, kurias pats ir buvo padaręs, - nusileido į slėnį. Ten Grigaliūnas dalijo labdarą tiems, kuriuos pats buvo apiplėšęs. Visi verkė iš džiaugsmo, o kurčnybių choras net himną sugiedojo. Buvo daug sutraiškytų.

„Gražu! - susijaudino Grigelis. - Ir aš norėčiau geras būt".

Bet apgraukę kišenes tik sudžiūvusią fleitą rado. Papūtė paukšteliams keletą liūdnesnių melodijų, o atsisveikindamas dar pamokė:

- Giedokit triskart po valgio ir tik rimtas giesmes, ne kokias tirles, kurių klausant atrodo, lyg jums gyventi smagu. Smagu tik tiems, kam proto trūksta.

Tie išsėdė nulėkė ir Grigelis nusprendė gera daryti žmonėms.

„Bet ką aš galiu padaryt be pinigų?"

Pasišokėjęs spyrė sau į užpakalį ir tėsėsi nosim į purvą.

Ilgai ten visi juokėsi.

Ir senelį dar labiau patraukė prie gerų darbų. Brykstelėjęs degtuką padegė viešąją įmonę bjauriu anglišku pavadinimu „WC" ir pasitraukęs į šalį kukliai stebėjo, kas vyksta. „Ir ko jūs ton karvės uodegon išsikibę? Anava gaisrui - nei priežiūros, nei investicijų. O kiek naudos! Vieniems - darbas, kitiems - pramoga... Ir visiems gera proga pamąstyt apie visa ko laikinumą..."

Priėjęs Grigiškių valdovo pilį, pajuto savy ekstrasenso galias ir tūptelėjęs pakrovė energijos pilėnams po langais. „Rytą išeis pro duris apsnūdę, kardus nuleidę... Ir, žiūrėk, ims šnervėm kraipyti, po kiemą lakstyti... Išbandytas reikalas!"

Smagu seneliui! Pats jau nebegreitas, o savo artimą dar gali suaktyvinti.

Bet štai ir Didieji Vandenys! Melduose Žemelis be tupių!

- Sūnus išvarė... Pilnas dvaras daiktų, sako, pasisukt nebėra kur, o čia dar tu po kojom... Parišo va po kaklu varpelį - eik, seni, per Lietuvą, gal išiklausys valdžia į pensininkų problemas.

Skimbtelėjo ir pasvajojo:

- Mausiu į dugną. Mažoms žuvelėms paskambinsiu.

- O aš, - tarė Grigelis, - norėčiau didelę žuvį pagaut!

- Tavo skrandis trim ketvirčiais sumažintas, - priminė Žemelis.

- Žuvies aš nevalgyčiau, - atsakė šis. - Bet pagavęs labiau savimi pasitikėčiau.

- Iš kur žinai?

- Skaičiau. Senoj brošiūroj nuplėštais viršeliais. Tupykloj vi-
nim prikalta...

Žemelis nušvito kaip aulas.

- Man, senam pedagogui, itin smagu tai girdėt. Dabar jau neabejoju: kol šiksim, tol dar skaitysim lietuviškai.

Sėdo jie geldon, pasispyrė lazdom - čiūkšt per kūdra!

Iš kraštų paslaptinai vertės žali maurai, aistringai kvarkė ne-
regėtos būtybės. Su kiekvienu grybšniu skleidės nauji horizontai.

- Ką aš matau! - pasilenkęs tyrė dugną Grigelis. - Kaliošas!

- Ką tu sakai! - džiūgavo Žemelis. - Seniai jau nemačiau kalio-
šo. Maniau, jie prapuolė sykiu su tarybų valdžia... O koks liūdnas!

- Jis vienišas, - paaiškino Grigelis. - Įmesk ten ir savo batus.

- Gal ir kojines įmest?

- A kam kaliošui kojinės?

- A gal ir pravers žiemą...

Sumetė jie kojines, Žemelis - net ir kelnes. Palengvėjusi gel-
da čiuožė dar smarkiau ir netrukus klajūnai pajuto jaudinantį
Baltijos alsavimą.

- Vasarą traukia prie jūros dėl to, kad čia niekas nedirba, o
visi valgo, - pastebėjo Žemelis.

- Ir aš toks būsiu! - pasiryžo Grigelis. - Anava mergos, be-
maž nuogos, jau pasirengusios susiremti su manimi. Saugoki-
tės, bestijos!

- Ir vaikučiai pabiručiai! - linksmas kretėjo Žemelis.

- Vaikų čia neturėtų būt, - rūsčiai tarė Grigelis. - Vaikai pri-
mena, kuom baigiasi visa, kas gražu.

Jis atsiduso ir tęsė:

- Žinovai teigia, neva mūsų vaikai gyvens geriau už mus. Tai
man kelia didelį rūpestį- Mes taigi nusipelnėm gyventi geriau, bet

vis tiek negyvenam. O vaikai? Už kokius nuopelnus tie? Gal už tai, kad brangius pampersus gadina? Ranka taip ir siekia lazdos...

- O seneliai? - domėjosi Žemelis. - Ar seneliai tinka prie jūros?

- Vienas kitas gali styrot ant kopos, - sakė Grigelis. - Bet ir akmenų reik, idant vokiečiai galėtų pasimankštinti. Stinga pramogų mūsų kurortuose.

Jie prisišvartavo netoli tilto, išsilaipino ant dyko smėlio.

- Norėčiau pereit centrine gatve su orkestru, - sakė Grigelis. - Apsivilkęs juoda pelerina, apsikaisęs ekrano žvaigždėm. Kairėj - vakarė, dešinėj - aušrinė... Būrys graikų grenadierių iš paskos...

- Tau jūros liga! - susirūpino Žemelis.

Pastatė bičiuliui iš smėlio nedidelį ir aką ir tas čia pat jį subombardavo.

Bet vėl ėmė karščiuoti.

- O gal apsimest savižudžiu ir atakuot aną poniją būry diktų vyrų, bene bankininkų?

- Prie jūros nuolat kyla minčių, kurias traukia taip galingai išreikšt, kaip ir Baltija, - paaiškino Žemelis. - O tu įbrisk iki juostos ir pirstelk. Kaip ranka nuima.

Kur tau anas klausys!

- Būčiau aš bankininkas - vairuočiau visureigį per patį tirtumą ir visus traiškyčiau. Ir kas man! Būti savimi - štai svarbiausia. O jie mat geručius vaidina. Gal paskolos paprašyt?

- Kur dėtum tą paskolą! - vaipėsi Žemelis. - Tu prašyk, kad leistų nusifotkinti? Su bankininku, manding, daugiau garbės nei su smaugliu...

- Paskolą paėmęs pabirką statyčiau, - atsakė Grigelis. - Tas irgi teikia pasitikėjimo. Darbo vietų ten sukurčiau, terp tų vietų vaikštinėčiau ir bizūnu darbininkams per kupras vis liečiau. Kitaip anie virsta banditais ir sėdi sau šalia bankininkų it nusi-pelnę. Bemaž visi banditai kilę iš darbininkų. Spalio tradicija...

Nustebęs nutilo: „Štai kaip išsitiesina mintys, kai nebetrūkia moterys... Laisvas, platus mąstymas! O tai, būdavo, sukies aplink formas - turinio nebematai..."

- O va tarp pedagogų ir bibliotekininkų itin mažai banditų, - tęsė. - Tarp geografo, istorikų - taip pat. Daktarai - ir tie ne visi... Muzikantai...

- O būgnininkai?

- Net ir būgnininkai! Dar daugiau. Jei kiekvienas lietuvis muštų būgną - nusikalstamumas labai sumažėtų...

- Eitum žuvies gaudyt, - patarė Žemelis.

Grigelis pasispyrė plonom kojėlėm - net smėlio pridulkėjo damoms į akis. Žengė į erdvę po žvaigždėtu kupolu - ten skraidė Gagarinas ir septynios stiuardės it kulcos, tik ne po devynis, o po šimtą gramų. Senelis čia buvo kulcosvaidininkas ir taikė vis į save. Ir daugyk krito tai prie Lukiškių, tai Žalgirio laukuos... O kartais ir šiaip už posūkio...

...Prisikėlė šlapias ir nuogas, alkanas ir pabūgęs. Iš kairės jam buvo aušrinė, iš dešinės - vakarė... Už nugaros ošė abejingi vandens...

Svetimas, nepažįstamas krantas... Nežinomas laikas...

Prieš milijonus metų šitaip išlipdavo iš jūros pirmieji gyviai...

- Aū!.. - sustūgo.

- Ūūū! - galingai it paskendusio vienuolyno varpas atsiliepė devynių parapijų ūkininkai, bedarbiai ir valkatos.

Čia stovyklavęs Grigaliūnas nubudo, įsiklausęs pašaukė vilks-
tinę.

- A tatai šišonais bus astatytas - bim bam! - akripuolis...

Smeigė žemėn kardą ir tas kaipmat sulapojo.

Ir senelis Grigelis suprato: laikai tamsūs, bet svajonės šviesios... Per amžių amžius šitose platumose taip buvo... Ir per amžius bus!

Didis džiaugsmas pagavo. Nebegaišdamas grįžo namo ir - labai gražiai, ramiai, ritmingai - numirt pabaigė.

Molio Valentino gyvenimas ir nepaprasti žygiai

Meistras

Molis Valentinas buvo auksinių rankų meistras. Viską jis mokėjo: vinį įkalt ir paveikslą pakabint, batus užsivarstyt ir net varvantį čiaupą užsukt.

Sykį išėjęs pasivaikščioti Molis Valentinas prasilenkė su porele prancūzų ir nugirdo vieną sakant:

- Ach, mon Dieu! Kad ir visą gyvenimą dirbtum, o juk nepadirbsi net skruzdėlės!

- Kva kva! - pritarė antrasis darkyta prancūzų provincialų tarme.

O Molis Valentinas nusijuokė ir pasakė:

- Il y a parier, que toute idée publique, toute convention reçue, est une sottise, car elle a convenu au plus grand nombre!

- Eik tu na!.. - suriko prancūzai.

Molis Valentinas kilstelėjo skrybėlę ir grįžęs namo ėmė dirbti skruzdėlę. Tą pačią naktį skruzdėlė buvo padirbta, stryktelėjo nuo varstoto ir nurėpliojo į vakarus.

„Ir kas iš to?“ - susimąstė Molis Valentinas.

Norėjo paklaust anų prancūzų, bet išėjęs gatvėn jų neberado. Grįžęs neberado ir skruzdėlės.

Nuo to sykio jis ir nebedirba skruzdėlių.

Permainos

Šeštadienį Molis Valentinas praleido namuose ir pastebėjo, kad šunį pati išvedė pasivaikščioti keturis kartus, o jo - nė vieno.

Šunį pašaukė est. Molis Valentinas luktelėjo, bene pašauks ir jį, paskui, apsimetęs abejingas, nors iš skausmo širdis plyšo, taip pat nudūlino virtuvén. Šuniui įpylė, o jam - ne. Nuo stalo, tiesa, nenuvijo.

Vakare šuo drybsojo ant sofos ir pati dažnai jam pakasydavo šonus. Moliui Valentinui nepakasė nė sykio.

Pro langą žvelgė abejingas mėnulis. Molis Valentinas tyliai sustaugė ir nušokęs nuo fotelio, susirangė po stalą. Ir tamsoje prisiminė šviesą...

...Gyveno tada Elektrėnuose ir visi jo giminės buvo elektrikai. O kai sykį jam gimė dvynukai, - ir šie pasirodė esą elektrikai.

Molis Valentinas tada buvo pusiau paukštis, pusiau žmogus: jam ant kojų augo geležiniai nagai. Kaip ir visi paukščiai, jis mėgo degtinę, o jo pati - žinia, paukštininkė, ne elektrike! - degtinės nemėgo ir vyrui draudė.

O tas, būdavo, stvers butelį ir - lapatai į kaminą. Tupi sau pačioj viršūnėj ir bendrauja su gandrais bei angelais.

- Valentinai! - šaukia pati. - Grįžk į žemę!

- Gagaga! - iš padangių atsiliepia šis. - Mano pati ragana!

Ir sklinda jo balsas po tolimiausias apylinkes. Nusigandusios moterys gūžiasi tuščiuose lizduose, o jų vyrai elektrikai - nuo Kauno iki Drūkšių - išdidūs tupi ant kaminų ir gadena terpu savęs.

Geri buvo laikai, daug laimės buvo, nieko žmonėms netrūko.

Atkūrus Nepriklausomybę, ši data Lietuvoje minima kaip Valentino diena. Prisimenam tai, kas prapuolė, kas niekados nebegriš...

Likimas

Kai Molis Valentinas buvo ministras, jam patiko virst nuo kėdžių. Nueis, būdavo, į kokią pobūvį ar maskaradą - tučtuojau atsisėda ant kėdės ir užsirūkęs pypkę pareiškia:

- O aš manau, kad yra šit kaip...

Pūsdamas dūmą atsilošia ir nuvirsta.

Ten susirinkę nepaprastieji ir įgaliotieji neišmano, ką daryt. Latviai juokiasi, anglai apsimeta nieko nepastebėję, o rusai bando ministrą pakelt.

- Nieko, nieko, - ramina šis. - Tęskite.

Nepaprastieji tęsia pasakojimus apie nepaprastus savo nuotykius ministerijų labirintuose, o įgaliotieji žiovauja prisidengdami rožines burnas vogtais įgaliojimais.

O Molis Valentinas atsilošia ir vėl nuvirsta.

Artumas

Molis Valentinas išeina į ministerijos balkoną ir skelbia:

- Šoksiu!

Beregint susirenka minia. Atvyksta net cukrinių augintojai iš Marijampolės. O jis grįžta kabinetan, įsijungia muziką ir šoka.

Žmonės pasipiktinę. Girdėti riksmi: „Sukčius!“ „Apgavikas!“ „Už kiek pardavei Lietuvą?!“

Molis Valentinas sušaukia žmones į konferencijų salę, paima iš kiekvieno po šimtą litų ir, užuot pažadėjęs darbą Ispanijos mandarinų plantacijose, taria:

- Parodysiu jums, ponai, kaip kiekvienas gali pagerinti gyvenimą paprastom buitinėm priemonėm.

Pripila stiklinę vandens, į stiklinę įmerkia liežuvį ir pamakaluoja. Tada nusilenkia ir išeina.

Taigi, kad ir kokie sunkūs būtų laikai, o gudruolis visados ras būdą pabendrauti su kvailesniais už save.

Molis Valentinas Šanchajuje

1.

Atsidūręs toli nuo Tėvynės, Molis Valentinas stengėsi išsaugoti papročius ir kalbą. Todėl užsidaręs viešbučio kambary gerdavo degtinę ir rusiškai keikdavosi. O kai kinai ateidavo pasižiūrėt, taikydavosi jiems įspirt.

Vis dėlto jam atrodė, kad elgiasi nepakankamai solidžiai. „Jei būsiu toks elegantiškas, kinai pamanyt, kad visi mūsiškiai tokie. O tada jų dar daugiau priplūs mūsų kraštan“.

Todėl bent sykį per dieną jis išbėgdavo gatvėn su granatsvaidžiu ir iššiepęs dantis rėkdavo:

- Aloamatha!

2.

Rašydamas kinų imperatoriui laišką, Molis Valentinas tris lapelius pripiešė pagaliukų. Vienus pagaliukus brėžė tiesiai, o kitus kreivai. Kadangi rašydamas gėrė degtinę, antrojo laiško pusėjau visi pagaliukai buvo kreivi.

„Vis tiek supras, - mintijo Molis Valentinas. - Kinai gudrūs. Labai labai gudrūs!“

O rašė jis, be kita ko, štai ką: „Jeigu eisite Europon arba į NATO, neikite per Lietuvą - mūsiškiai įžūliai plėšikauja keliuose! - o patraukite per Estiją: ten ir keliai geresni, ir žmonės romesnio būdo“.

Baigė laišką itin sudėtingais hieroglifais: į apverstas *in* pavidalo taureles prikaišiotą juodą nuknebusių *jang* tipo lazdelių. Tai, jo nuomone, turėjo perteikti šitokią mintį: „Kinų tiek daug

yra dėl to, kad jūs visi vienodi ir moterys neatskiria saviškių nuo svetimų!"

Molis Valentinas pabarstė laišką pelenais ir ilgai meldėsi dėkodamas Viešpačiui, kad lietuviu gimė.

Širdy pabudo Tėvynės ilgesys, ir jis išėjo į vakarus.

O kad kinų moterims būtų lengviau, eidamas vis braižė krei-
da kinams ant nugarų skiriamuosius margų lietuviškų drobių
raštus.

Atradimai

Kai Molis Valentinas darbavosi bibliotekos vedėju, jis plėšė kny-
gų lapus, suko suktines ir pūtė į lubas dūmų kamuolius.

Knygos jam kėlė snūdulį, nerimą ir mintis apie išnykimą.

Ypač Molis Valentinas nekentė rašytojų, kartais užsukančių
bibliotekon. Išgirdęs laiptinėj krebždant rašytoją, užtrenkia du-
ris, užsikemša ausis knygų lapais ir muša būgną.

Rašytojas vėpso pro langą. Molis Valentinas irgi priploja nosį
prie stiklo.

- Visos jūsų knygos jau parašytos!
- Ar čia biblioteka?
- Ne, čia gaisrinė.

O kai rašytojas eina šalin, Molis Valentinas nukabina gesin-
tuvą ir apipurškia jį putomis.

O juk prieš dešimt metų Molis Valentinas buvo visai kitas
žmogus!.. Jaunas ir energingas - degė entuziazmu ir dvelkė re-
formom. Iš grožinės literatūros lentynų pašalinęs knygas, pri-
krovė ten pyragėlių su lašinukais, kuriuos gardžiai kepė žmona.
Istorijos lentynose gražiai derėjo peiliai, kirviai ir kitos šiuolai-
kinės penkiakovės prekės. O kai bibliotekoj prisiveisė pelių, įre-
gistravo žvėrelių fermą ir bandė pardavinėt kailius Rusijoje. Deja,

naujas iniciatyvas žlugdė ne tik miesto vadovų abejingumas, bet ir kolegų nejautra.

- Aptarnauti skaitytoją! Atverti jam duris į nuostabų knygų pasaulį! Tai kilnu! - aiškino valytoja Liauškienė.

Bet skaitytojų Molis Valentinas nekenė dar labiau kaip rašytojų.

- Ar turite pažymą? - klausia lentynosna lipančio žmogelio.

- Niekados nereikėjo!

- Užtat ir atsiranda po nakties dvidešimt lavonų! Kieno tai kūnai? Skaitytojų. Kas juos nugulabijo? Namiškiai. Už ką? Šie tipai skaitė, rašė ir duonos prašė! Keliaukit namo ir surinkit visų šeimos narių parašus.

Liauškienė klausia Molio Valentino:

- Kodėl jūs pasirinkote knygų žinovo kelią?

- Todėl, kad durnas, - atsako šis.

Liauškienė pareiškia:

- Biblioteka - tai kultūros židinys.

Molis Valentinas krūpteli ir paslepia gesintuvą.

O naktį padega biblioteką ir susimąstęs stebi gaisrą nuo Katedros stogo. „Koksai šurmulys!.. Ir kiek žmonių! Gaisras visados kaip šventė...”

Ir tik liūdna, kad viskas praeina.

Ne vien duona

Sena tiesa: žmogus ne vien duona gyvas.

Deja, ši tiesa (kaip, beje, ir visos kitos!) nuolat pamirštama. O pasekmės tada neprognozuojamos...

...Prakąsta duonos riekė buvo panaši į šumerų dantiraštį ir Molis Valentinas nusigręžė. Ūmai toptelėjo mintis: „O kur sviestas?”

Ant pirštų galų nutykinęs prie miegamojo, atplėšė duris. Sviesto nebuvo!

Apsipylęs prakaitu išgriozdė visas namų kertes, išvartė stalčius, išlandžiojo palovius. Sviesto nebuvo niekur.

„Keista! Betgi to reikėjo laukt...”

Aukštybėse plaukė šaltas, abejingas mėnulis. Šėškinėje staugė šuva. Prisiminė, sviesto šiose apylinkėse nematęs jau daug metų...

Ūmai krūptelėjo, atsigrėžė. Mėnesienos užlietam kambary pražasta riekė tebegulėjo ant stalo ir tarsi šaipėsi. Molis Valentinas sugniaužė kumščius...

Paryčiais jau buvo Kopenhagoj ir beldėsi pas brolius Bumgartnerius. Kai šie atidarė, žengė tiesiai prie šaldytuvo. Broliai dar bandė kažką sakyti, bet jis tik ranka numojo.

Ir nuojauta neapgavo. Sviestas drybsojo ten.

- Seniai šitaip? - paklausė.

- Pavasari bus treji metai, - atsakė Bumgartnerių vyresnysis, tėvas Stanislovas.

„Štai kaip!" - vyptelėjo Molis Valentinas. Stvėrė vinių, plaktuką ir keturiais smūgiais užkalė šaldytuvo duris.

- Ar viskas gerai? - sumišęs klausė Stanislovas.

- O taip! - atsakė Molis Valentinas. - Jis puikiai **atrodo**.

Pažvelgė, lyg matytų čia viską paskutinįkart.

Ir sviedė granatą.

Praradimai

Molis Valentinas sapnuoja, kad šimtas litų, kuriuos buvo pasidėjęs juodai dienai, pavirsta baltais eurai ir išsilaksto **po** Europą. Kai kurie atsiduria net Jeruzalėj ir senas žydas Reinoldijus, suvaręs juos į gardą, užkelia vartus.

Nubunda sopančia širdimi ir jau nebesumerkia akių.

Iš Tualetų kambarių Molis Valentinas išeina liūdnas ir žemės ar laivyno nepardavęs ministras ir Užvėręs duris dar ilgai klausosi, kaip paslaptinai ten ošia vandens. „Štai ir vėl dalelė manęs... Amžiams..."

Tampa nepakenčiamai trošku, todėl apsimeta benamiu ir išeina gatvėn. Deja, ir skaistus kovo rytas neišsklaido slogios nuotaikos. Priglaudžia galvą prie nežaliuojančio stulpo.

- Camerade! - tai veteranas Vasilis Ščiū paliečia petį. - Kas jums?

Molis Valentinas norėtų pulti senoliui ant kaklo ir paklaust, kur viskas prapuola? Jaunystėj Vasilis yra sėdėjęs Sibiro lageriuose, brandos amžių stovėjęs Baltijos kely, o nūnai guli Kariotiškių sąvartyno papėdėj - toksai daug gali žinot.

Bet Molis Valentinas išdidus! Užsiklijuoja burną lipnia juosta ir nudūlinęs prišlapina liftą, kaip yra matęs darant kitus benamius ir net namų savininkus.

Pati randa jį laiptinėj, plėšiantį pašto dėžutes, ir parveda namo.

Molis Valentinas išlenkia šimtą gramų ir pasijunta gerai. Bet jam atrodo, kad šitaip jaustis - ne laikas, todėl krimsteli žiurkių nuodų. Savijauta pablogėja. „Še tau, nuo kokių smulkmenų viskas priklauso!"

Nuo to sykio jis liaujasi badavęs ir net nebevaikšto sekmadieniais piketuot. Dabar jį gali pamatyt stovintį kryžkelėj ir aiškinantį įstatymus:

- Enter tenter nosterbam! Taram žymtym kūrvamdam!

Žmonės dėkoja ir Molis Valentinas vis labiau pasitiki savimi. Netrukus išmuša tokia valanda, kai jis žengia į Vakarus. Išeina pro Aušros vartus, vidurdienį kerta geležinkelį ir tik laimingo atsitiktinumo dėka nepakliuvęs po traukiniu pasuka į dešinę.

Saulei dar nenusileidus jis įeina pro savo namų duris.

Dėl to yra kiek suirzęs ir gyvena ten apsimetęs svetimšaliu. Žmonos nepripažįsta, bet kartais pasako jai ką nors stilingo, atitinkančio vidinį laisvėjimą ir laiko dvasią:

- We look forward to receiving your application letter and CV!

Ši įtaria Jakobo Kroicfeldo ligą ir norėtų Molį Valentina sugadinti krosnyje, bet nežino, ar tai neprieštarauja Lietuvos įstatymams.

Kitas pasaulis

Molis Valentinas buvo kilęs iš garsios knygnešių giminės, todėl dažnai lankėsi knygynuose ir visados išsinešdavo po skvernu bent keletą knygų. Po kurio laiko knygų namuose buvo jau tiek daug, kad į žmones jis ėmė žiūrėti iš aukšto, o pačiai tarė:

- Metas, motinėle, Aukštuomenėj pasisukti

Ta nukaito it kojine.

- Būtų gerai, tėveli! Bet kaip ten pakliūt?

Moteris jau kelinti metai darbavosi Molio Valentino bibliotekoje vedėja, valytoja bei skaitytoja ir buvo tikrai labai nusigalavusi.

O vyras kad nusikvato:

- Paraleliniai pasauliai greta!

Stvėrė pačią už rankos, spyrė koja į Lietuvą ir atsidūrė Aukštuomenėj. Ten sukęsi ponai nė nestabtelėjo: toks naujų narių pasirodymas buvo įprastas reiškinys. Ponios taip pat nekreipė dėmesio ir kuo ramiausiai vedžiojo savo augintinius: seniūnus, seimūnus, direktorius...

Tie bemaž visi buvo be kilmės dokumentų, bet labai geros lietuviškų avigalvių veislės, žvilgančio plauko ir stiprių kinkų.

Ponios mokė juos čiuzinėti ant parketo ir šokinėti per kartelę.

- Ketinu saviškį į ambasadorius leist!
- Aš savo mulkį tik į ministerius!
- O maniškis visai pasileido. Net ūkio nebeima!

Taip šnekėdamos ponios kėlė karteles dar aukščiau, augintiniai strykčiojo kad ir nevikriai, bet simpatišškai ir čia pat sukęsi Vakarų ekspertai už artistišumą jiems skyrė aukščiau-sius balus.

Molė Valentina Liauškienė laikė rankoj skudurą knygoms šluostyt, tad iš įpratimo nušluostė ir seilėtus augintinių snukius. Tie šiepė dantis, bet nekando, mat buvo sotūs. Vis dėlto moteris jautėsi truputį nejaukiai ir atsiprašinėjo:

- Aš trumpam... Visi čia tokie nepaprasti...
- Liaukis! - subarė Molis Valentinas ir baksnodamas augintinius lazdele aiškino. - Šitas, kur labai nepaprastas, dar visai neseniai buvo paprastas pakelės plėšikas... Anas prieš dešimt metų žvėrelių kailius pardavinėjo, tad nieko nuostabaus, kad ministru pasivertęs bando lietuviams kailį nulupt... O šis trečias vokietukas miltus nusijojo Vievio malūne...

Ir žvelgdamas į veidrodį išdidžiai pridūrė:

- O va šitas, kurs neša dvasinius turtus, tai jau priklauso priešakiniam Aukštuomenės būriui, vadinamajam elitui

Pati apalpo ir griuvo į baseiną su pašildytu jūros mišiniu.

O ponai sukosi dar greičiau ir besisukdami vis ką nors nusukdavo: labdarą, pašalpą, darbo užmokestį... Bet buvo ten ir toks senelis, kuris tupėjo kriauklėj ir nusukinėjo tik veržles.

- Dėl ko taip darot? - pasidomėjo Molis Valentinas.
- Ak, vaikai! - senelis pažvelgė mėlynom akim. - Per tris kadencijas tiek jau esu nusukęs!.. Štai ir patraukė prie ištakų. Iš prigimties tai kiemsargis esmi...

Molis Valentinas atkreipė dėmesį į pulką augintinių kairėj pusėj. Vieni griuvinėjo nuo kėdžių, o kiti taikėsi jiems oro pagalves pakišt.

- Būsimieji ministrai, - paaiškino senelis.
Dešiniau būrys augintinių sukosi prie varstoto.
- Naujoji sąjunga! - sakė senelis. - Mokosi skyles įstatymuose pragręžt.

Tuo metu nuaidėjo liūdnas, bet melodingas garsas, lyg griežiant himną būtų nutrūkusi dešinioji smuiko styga. Tai vienas dailus augintinis kaukštelėjo kitam, dar dailesniam, plaktuku per pakaušį.

- Tikrina, ar anas jau tinkamas į Prezidentus, - šypsojo senelis.

Molis Valentinas dairėsi į šalis ir viskas čia jam patiko.

- Norėčiau ir aš tokių dalykų išmokyti!

Senelis nuvedė jį prie varstoto ir meistrai pragręžę galvoj skylę. Šnypšdamas išsiveržė oras.

Kaip tik tuo metu ėjo pro šalį valdžion jaunieji mūrininkai, klarnetininkai ir batsiuviai. Prisipūtė jie to oro net dvylika maišų ir išdalijo rinkėjams.

Tie šaukė:

- Norim, kad Molis Valentinas būtų mūsų vadas!

Šitaip Molis Valentinas tapo populiariausiu politiku ir įkūrė sąjungą, kuri buvo daugyškiausia už visas kitas kartu sudėjus. Kitaminčių galia ėmė slopti, o netrukus ir visai išgaravo.

Nendrė vėlyje

Riedėdamas darban, Molis Valentinas mąstė: „O kas bus, jeigu atsitrenksiu?“

Darbe tapo dar baisiau: „O jei Chamas riktels: „Mums nebereikia!“

Grįžęs namo stovėjo prie durų. „O jei pati pasakys: „Eik lauk, kvaili!“

- Aaa! - suriko.

- Ar tai tu, Moli Valentinai? - pasiteiravo Liauškienė, kuri netgi tais negandų metais turėjo pusantro žmonos etato ir daug laiko praleisdavo namuose.

Molis Valentinas nė nepajuto, kaip atsidūrė gatvėje. O eidamas gatve vis ėjo vienišyn, kol galų gale išėjo iš krašto. Ir buvo tada jau toks vienišas, kad miško žvėrys pasitiko jį ties Kalvarių postu, aplaižė kojų žaizdas ir nusivedė į savo skurdžias būstines...

Tikros istorijos

1.

Paskirtas Aplinkos ministru, Dūmelis tą pačią dieną išvarė iš namų savo aklą tėvą.

- Ministro aplinka turi būti graži!

Ką darys senelis. Susikrovė mantą į rogutes ir miškan išdūlino.

O Dūmelis susprogdino bakūžę prie geležinkelio, dūrė finansų pagaikščiu Turniškių slėnin.

- Šitoj vietoj atstatysim Valdovų rūmus!

Visų šalių archeologai meldė atstatyti Rūmus istorinėj vietoj. Dūmelis mandagiai išklausė juos ir paaiškino:

- Čia ir bus istorinė. Galėsit kapstyti mano konteineriuose, kiek širdis geidžia. Darbo visiems pakaks.

Suskrido Jungtinės pajėgos - iškilo Rūmai, didesni nei septynios maximos. Rūmus supo siena su stebėjimo bokštais, o siena juosė mūrai su šaudymo angom. Tėvo vietoj Dūmelis pasodino pulką žydinčių moterų, skyręs joms admirolų laipsnius ir patarėjų regalijas. Tada gulėjo ir spjaudė pro angas.

- Ką dabar veikt?

- Nueik į gamtą, - patarė jam.

- A kur ana yr?

Jam parodė mišką, ir Dūmelis nuėjo. Nepatiko ten. Šnarėjo, čežėjo visokia smulkmė. Nei kėdės, nei stiklinės. Išeidamas nu-plėšė nuo žaliosios miško sienos lentelę „Gamtą visų namai“ ir pakabino kitą: „Durnių namai“.

„Miške būtų gerai, jei nebūtų medžių, - rašė laiške Jo Ekscencijai. - Medžiai siūbuoja ir valstybė atrodo nestabili. Be to, miške sparčiai dygsta tik grybai. O kur nauji bankai ir holdingai? Kur grožio salonai ir sveikatingumo kompleksai? Dar šv. Antanas, kitados čia klajojęs, skundėsi: „Miškan, būdavo, eini - tai net akį veria". Kaip nevers, jeigu tiek šakų! Deja, per šimtmečius niekas iš esmės nepasikeitė. Bet ar gali pasikeist, jei miške ir po šiai dienai, pasak to paties šventojo, „už visus stipresnis lakštingalės, o ne ministro balsas..." Prašyčiau imtis ryžtingiausių..."

Šešias dienas jis ilsėjosi, o septintąją vėl išėjo. Žiū - ogi pačiam gamtos vidury išsižergęs diktas švedas alų srebia ir Anykščių šilėlių baigia iškirst. Skiedros iki pat Prezidentūros lekia, bet patarėjai spėja surinkt ir savo stalčiuose paslėpt.

- Čia mūsų tėvų ir senolių žemė! - Dūmelis čiupo švedą už sprando. - Ką darai šventoj vietoj?

- Aš statau vibratorių fabriką, - atsakė švedas. - Tevibruoja jūs tėvų ir senolių žemė pagal Ženevos konvenciją ir Briuselio standartus per amžius amen.

Dūmelis žemai nusilenkė strateginiam investuotojui, bet prabilo aukšta gaida:

- O, mano tauta. Apsivilk ašutine ir apsiberk pelenais, gedėk kaip vienturčio sūnaus, karčiai raudok, nes ūmai ateis naikintojas...

Tokių frazių jis buvo išmokęs prieš daugelį metų, kai tarnavo kamerjunkeriu Vytauto opozicijos pulkuose.

- Še tau! - švedas sviedė sidabrinį talerį ir išmušė Dūmeliui kairę akį.

Šis tarė:

- Kaip tinklas pilnas paukščių, taip tavo darbai pilni vyliaus... Labai negražu į tokius darbus pro vieną akį veizėt...

Taip jis ir švedui pagarbą atidavė, ir tautinę savigarbą išsaugojo.

O švedas sviedė dar vieną talerį- išmušė Dūmeliui dešinę akį.

- Ar dabar jau gražu?

- Nieko nematau, - Dūmelis susirinko talerius, Zingerio krautuvėj nusipirko gyvojo vandens ir išgėręs vėl praregėjo. Bet viską dabar matė naujoje, daugyok ryškesnėje šviesoje. Didis nerimas jį pagavo.

„Gamta šiandien rūpinasi tik saujelė kilmingųjų, - rašė laiške Jo Šventenybei. - Palikę miesto patogumus, jie traukia į miškus bei paežeres ir laukinėje gamtoje stato civilizacijos bastionus. Tai pasišventėliai, kurių veiklą galėčiau palyginti nebent su Kryžiuočių ordino riterių darbais. Nors iš pirmo žvilgsnio ir atrodo, neva laukiniams žvėrims, ropliams ir paukščiams kultūra nereikalinga, tai netiesa.. Pagonims lietuviams krikščionybė andai irgi atrodė nereikalinga, o juk nūnai niekas neabejoja jos nauda. Vėlgiai palyginkim: kaip linksmi ir draugiškai skalija kambarinis šuva ir kaip nykiai staugia, vėpso iš padilbų jo brolis girių vilkas! O kas šiandien besupranta medžių kalbą ir gali pasakyti, ar sukriususi eglė nesidžiaugia, kad jos sūnūs nesuklups girioje nuo metų naštos, o pavirs dailiais, naudingais rąstais? Todėl prašyčiau suteikti man kardinolo įgaliojimus, idant galėčiau..."

Ir tik tada, kai pabarstęs laišką pelenais įteikė jį žygūnui, o tas šuoliais nulėkė Vatikano pusėn, Dūmelis nurimo ir užmigo.

O švedas vis kirto... Ir štai jau ten, kur žalias šilas ošė, - didžiulis juodas fabrikas niūkso, dūmai raitosi padangėm iki pačios Jeruzalės.

Lietuviai, išsigalandę kirvius, lietuvis - virbalus aštrius, apsupo fabriką. O švedas strykt ant stogo, švyst talerius kairėn, dešinėn...

Daug ten neregijų atsirado... Tik Dūmelis nieko apie tai negirdėjo, mat jam bemiegant abi jo ausis švedas buvo akcijom užklįjavęs.

2.

Viskas yra aplinka: ūkis ir finansai, moterys ir net kultūra.

Todėl į kitus ministrus Dūmelis žvelgė iš aukšto ir net nebesodino jų prie ponų stalo: pataisydavo jovalo tarnų garde. Šalia savęs statė vien hercogus, kardinolus ir Anglijos karalienę.

Posėdžiuose nebedalyvavo - tuščios šnekos tik vargino. Vis dažniau pasvajodavo apie ateitį, kai kalbos padargai bus išnykę, kaip išnyko žagrės ir spragilai. Visur - miegamuosiuose, priimamuosiuose - stovės kalbos automatai.

Kai aplinkinių kaimų baudžiauninkai ateidavo išmaldos, apsimetęs automatu, jis blykčiojo akimis ir burbuliavo:

- Dirbkirturėsi! Dirbkirturėsi!
- Kad darbo nier, Viešpatie...
- Darbo visados yra. Kartais nebūna tik darbo vietų. Tada galima ir be vietos dirbt.

Išsižergs, susiverš gerklėn kibirą alaus ir žiū - jau gamina srovę.

- Netingėkit, vyručiai! Nutieskit kabelius ir apšviesit savo gyvenimus.

O sykį nugirdo, kaip vienuoliai respublikonai, dūlindami Europon, kalbėjo:

- Vakar pastačiau kieme juodą pianiną su baltais dantimis. Šįryt pianinas jau be dantų. Užtat visi mūsų apygardos rinkėjai grįžo namo sveikais dantimis. Sakau: jei kiekvienas sutvarkytų savo aplinką, nė Aplinkos ministras nebūtų reikalingas.

Tie žodžiai Dūmelį labai išgąsdino. Naktį jis paliko Rūmus ir išėjęs Lietuvon šiukšlino kur papuola. Grįžo paryčiais, bet vis tiek buvo neramu. Suprato: aplinką reikia taip pakeisti, kad pokyčiai būtų negrižtami.

Visuomenė seniai spaudė - o tais laikais Visuomenė dar turėjo porą svertų! - pasodinti tiek naujo miško, kiek jo buvo iškir-

tęs švedas. Dūmelis ryžosi eksperimentuoti. Pastatė šilę iš tvirto švediško plieno ir paleido ten bandą amerikoniškų šernų. Pusė šernų buvo pripučiami, kiti - prisukami su rakteliu. Prisukami urzgė ir vaikė miškan užklydusius valkatas, o pripučiami buvo skirti pramogai.

Liepos mėnesį, kai nuo gausių liūčių šilelis surūdijo, buvo paskelbtas pirmalaikis ruduo. Į neeilinę rudens medžioklę ragas pašaukė Lietuvos elitą.

Taip! Visų nuostabai, tais laikais Lietuvos elitas jau buvo sukurtas. Bet kiek įdėta triūso! Kiek metų vargta bandant išspausti elitą iš Aukštuomenės. Ta stena, vaitoja - nieko!

Galų gale elitu tapo nariai, teisingai atsakę į klausimą, kas atsirado pirmiau: daktaras Basanavičius ar Basanavičiaus gatvė Palangoj.

Medžioklė truko septynias paras. Buvo labai smagu. Kai iš peršauto šerno šnypšdamas išeidavo oras, subliūskusį gyvį medžiotojai atiduodavo smulkiesiems ūkininkams, kurie tąsyk čia buvo įdarbinti varovais.

- Patys valgykit ir mažulėlius pasotinkit.

Tie kepė šerną ant laužo, pjaustė smulkiais griežinėliais ir džiaugėsi, kad skaniau už kaliošą. Medžiokliams, turėjusiems pilnas karietas jūros ir naftos gėrybių, iš juoko pilvai plyšo. Visi gyrė Dūmelį, tik Kultūros ministras dūsavo:

- Smulkieji ūkininkai labai puošia gamtą. Ką darysim, kai anie išnyks?

Dūmelis ramino:

- Peizažą ir fauną žūtbut išsaugosim. Tai svarbiausias mūsų rūpestis. Aišku, ateity ne tik šernai, bet ir ūkininkai bus pripučiami - lengviau reguliuot supirkimo kainas ir išmokų paskirstymą. Ir ne tik...

Jis pakvietė svečius į restauruotą puošnią Baranausko klėtelę su baseinu ir kėgliais ir pademonstravo paties tapytą drobę „Vals-

tiečių streikas Suvalkijoje". Premjeras atsuka ventilius ir iš grėsmingų streikininkų išsina piktoji dvasia.

Ponai pakėlė taures už naujuosius žemdirbius.

O Dūmelis, žvelgdamas į televizijos žvaigždes, kurios kekėm kybojo ant šakų - irgi jo projektas! - kalbėjo tai, kas iš pirmojo klausymo svetimšaliui būtų atrodę vien graži svajonė:

- Du tūkstančiai devintaisiais vietoj girių visur jau oš degalinės (čia jis paraudo ir švelniu tenoru užtraukė: „Kuur lygūs laukai, budi šviesūs langai..."). Tos degalinės nemaž nebus panašios į dabartines. Jos bus tokios plačios, kad vienos teritorijoj tilps net keli vidutinio dydžio miškai, taigi jų nebereikės iškirst. Šie dariniai vadinsis Degalėnais... Lukmiškėm...

Žvaigždės linksmi sumirgėjo, ėmė šokti ant šakų ir giedoti plonais skerdžiamų ožiukų balseliais. O Dūmelis tęsė:

- Įsivaizduokit!.. Važiuoji ir nežinai: Labanoras tai ar Lukoilas... Giria snaudžia ar vamzdis gaudžia... Sakais ar tepalais dvelkia... Ir štai lemtingas momentas: stop mašina! Nusigandęs išlipi tankmėj, bailiai dairais į šalis...

Lietuvos elitas sudrebėjo, surėmė storus liemenis.

O Dūmelis kad nusikvatos.

- Be reikalo, brolau, nusigandai! Pragręžk alksnį - trykštels A95. Smeik kalaviją drebulėn - pliūptels dyzelis. Ėgi raistuose burbuliuos aukščiausios kokybės tepalas, kurį bus galima ir ant duonos, ir ant verslo partnerių kelio tept. O mūsų gražieji ežerėliai! Ten telkšos aušinimo skystis ir langų ploviklis.

Mažosios žvaigždutės žybtelėjo, cyptelėjo ir užgeso. Didžiosios keturiais balsais skaitė krašto žinias. Dūmelis svajingai nubraukė nuo plikės boružę.

- Pūsteli vėjelis ir sušnara bangelės... Ir žarsto ežero dugne baltas stabdžių kaladėles... Ogi patys stabdžiai tais laikais jau bus išnykę...

Medžiokliai nuščiuvo, susimąstė mintimis ateitin nuklydę.

- O sankaba? - ūmai blerbiančiu bosu paklausė Vidaus reikalų ministras. - Kur jinai?

Visi smerkiamai sužiuro \ tą kaimiškos išvaizdos vyrą.

- Kam gi ta sankaba? - švelniai tarė Dūmelis. - Ar jau už rankų negalim susikibt?

Anas kad paraudonuos! Ir nubėgo skandintis...

Blykčiojo žvaigždės... Vienos perdegusios krito žemėn, tačiau beregint toj vietoj išsižiebdavo kitos, dar puikesnės. Iš toli, bene iš tradicinio miško, atsklido vilkų choras. Visų gražiausias ten buvo Dūmelio tėvo tenoras...

O aušros čia tykios

Maršalas Tuchačevskis sukomandavo:

- Ugnis!

Brigados generolas Vasiliauskas driokstelėjo iš granatsvaidžio į ligoninės kamina...

...O daktaras Oleka, prieš pusvalandį prapjovęs pilvą smulkiajam ūkininkui Patriubavičiui, jau kuris laikas stebeilijo pro skylę ir žiovavo.

Operacinė susiūbavo - net akiniai aprasojo.

- Ar ką nors radote, daktare? - pakėlęs galvą smalsavo Patriubavičius.

- Jūs manot, kad verta ieškot? O kurioj vietoj?

- Pats nežinau...

- Kapas toki rasi...

- Tai gal užsiusite?

- Bene kas nuo to pasikeis! - daktaras kimšo pypkę. - Jūs, ligoniai, keisčiausių fantazijų prasimanot.

- Dovanokit...

- Nieko neturit, nieko nematot - gyvenat kaip kurmiai, - susierzinęs kalbėjo Oleka. - O va į žemę kažkodėl nenorit!

Patriubavičius pakilo, kiek leido jėgos, ir sujaudintu balsu atsakė:

- Prie ruskio buvau paprastas kurnis. O dabar!.. - jo akys sužibo, o plaukus taršė sproginimo vėjas, - laisvas ir nepriklausomas!.. Tai didis progresas.

Daktaras, išgirdęs tokius žodžius, perkainojo savo vertybes ir nusilenkė.

Už sienų vėl sugriaudė.

- Budeliai! - riktėlėjo Oleka. - Būkit prakeikti!
- Ko jie nori, daktare?
- Neįvykdėm sutarties, - daktaras pešė dūmą. - Produkcijos nepatiekėm.
- Atsiskaitymai vėluoja? - kikenė Patriūbavičius. - Mūsų parapijoje tas pats.

O daktaras, vienoje rankoje iškėlęs kirvuką kaukolės skliautui ardyti, kitoje pjūklelį viduriams raižyti, verkdamas šaukė:

- Bene aš koks mėsaininkas!

Seselė Siselija skubiai pripylė sklidiną mėgintuvėlį kontrabandinio spirito.

- Nusiraminkit, maestro. Bemaž visi langai išbyrėjo. Dabar jau ne vienas sveikuolis plaučių uždegimą susigriebs.

Išgirdęs tokius žodžius, daktaras susijaudino ir pabandė apverst seselę ant operacinio stalo, bet pasipriešino ten tebedrybsojęs Patriūbavičius.

- Pirma darbą pabaikit, o tada jau ilsėkitės ir linksminkitės.

Daktaras išsėdėjo ir prabilo tokiais žodžiais:

- Kai aš pabaigsiu, tuje būsi ten, kur nei vergo, nei laisvojo, kairės anei dešinės. Užtat sakau, kvaily, kelkis ir eik! Duosi kiemsargiui litą - ir užsius.
- Ir pasiskubink, - ragino Siselija. - Pasisekė, kad daktarėlis geras...

Tuo metu operacinėn įžengė komisaras Grigaravičius. Rankoje jis laikė guminę lazda: šakom - į vakarus, šaknim - organizuoto nusikalstamumo pusėn.

- Čia kažkas sprogo!
- Niekai! - pro ašaras šypsojo Oleka. - Tai tik eksperimentinė kolba su rytmetiniais laisvės kankinių šlapimo pavyzdžiais.
- Tokiu atveju privalau patikrinti, ar tuo šlapimu neskiedžiat spirito.

Daktaras pripylė mėgintuvėlį ir palinkėjo:

- Kad mentalitetas nedulkėtų!

- Kas kilnu, tas neapdulka, - oriai atsakė Grigaravičius. Išlenkė iki dugno, bet įgimto budrumo neprarado. Grūmojo lazda ir šaukė:

- Jūs, daktarai, dieną naktį tupit ligoninėse dėl to, kad čia visuomet jaunų seselių galit rast!

- Ir kas mums uždraus! - šaukė ir Oleka.

- Visas bobas galit plikai išrengt! - trypė komisaras. - Kada tik užsimanę!

- Ir išrengsimi - trypė ir Oleka. - O jūs?

- O mes ir primušt galim!

- O mes - papjaut!

- Mes - nušaut!

Vyrai apsikabino ir pasibučiavo džiaugdamiesi, jog būdami tokie nepanašūs turi tiek bendro. Atšiauriam nūdienos pasauly tai didelė paguoda.

Grigaravičius paprašė užkandos. Oleka paėmė peilį.

- Jūs rūkot, pons Patriūbavičiau? - kreipėsi į ligonį.

- O kaipgi! - suriko šis. - Duokit arkliašūdį!

- Plaučiai netikę, - sumetė Oleka. - Išimsiu inkstą. Padoriam žmogui ir vieno gana.

Patriūbavičius prieštaravo:

- Tai mano nuosavybė!

- Štai kaip! - sukluso komisaras. - Privatizavot organus? Leiskit paklausti - už kokias lėšas? Norėčiau pamatyti pajamų deklaraciją.

- Pajamų, - sudrebėjo ūkinykas. - Iš kur aš paimsiu...

- Tai užsičiaupk! - tarė Grigaravičius. - Duok, daktare, jam dešimt litų.

- Dvidešimt! - kietai pasakė Patriūbavičius.

- Pasprink! - Oleka sviedė pinigus. - Buožės šmotas...

- Sesele... - silpnu balsu pašaukė Patriūbavičius.

Ta palinko prie ligonio. Šis įbruko pinigų. Siselija nusimetė chalata ir atliko keletą linksminančių figūrų, mat vaistams pinigų nepakako.

Nugriaudėjo dar vienas sprogimas...

...Laidojimo Rūmai „Pas Abraomą“, prieš metus kukliai įsikūrę pirmajame ligoninės aukšte, nūnai užima jau pustrečio. Kas be ko, ligonio artimiesiems patogų - ar dėl išsiblaškymo, ar iš didelio skausmo ligonį jie kartais atiduoda stačiai į Rūmus, aplenkdami tarpinę grandį - ligoninę. Karstai, stokojant vietos, išrikiuoti visų ligoninės aukštų koridoriuose ir palatose. Kadangi trūksta lovų, daugelis ligonių karstuose ir miega. Ne visiems tai patinka, kitas net spyriojasi. Bet greitai pamėgsta šį patogų migį ir pasveikusius - o pasitaiko ir tokių! - tenka jėga iškeldinti.

- Palikit mane ramybėj! - šaukia nelaimingasis. - Nenoriu į šaltą vamzdį!

- Į drėgną rūšį...

- Dvokiančią laiptinę...

Prieš metus ligoninės administracija ir Laidojimo Rūmai pasirašė sutartį: Rūmai parūpino šiuolaikės įrangos, o ligoninė išpareigojo reguliariai patiekti šviežios produkcijos. Iš pradžių dirbta sklandžiai, bet jaunatviški Rūmai ėmė plėsti veiklą, reikalauti vis daugiau. Ligoninė jau nebeįstengė laiku pristatyti žaliavų: tai kėlė didelį Rūmų vadovų susirūpinimą.

- Šiandienos pasiekimai - ne riba! - kalbėdamas per televiziją pareiškė Rūmų kancleris Abraomas Kulvietis. - Mūsų įrengimai modernūs, o žmonės konsultuoja geriausi specialistai iš Filipinų ir Serbijos. Įdėtos lėšos galėtų greitai atsipirkti, deja, ligoninė prie naujų sąlygų neprisitaikusi, darbuotojai - be kūrybinės ugnelės... O juk dabar, kai daugelis ūkio subjektų dirba nuostolingai, mūsų versle kaip tik jaučiamas pagyvėjimas! Tai ar galime taikstyti...

Daug tada buvo pasakyta karčių žodžių.

Tiesa, Rūmai turėjo sutartis ir su individualiais tiekėjais. Tamsiose gatvelėse ir net nuošaliuose vienkiemiuose darbavosi dešimtys entuziastų. Bet šiems kliudė permainingi verslo įstatymai, liguistas visuomenės dėmesys ir žioplesnių jos narių pavydas. Kita vertus, pavienių tiekėjų produkcija toli gražu nebuvo aukščiausios kokybės. Rūmai tokiais negalėjo remtis ir savo ateiť siejo su ligonine, turinčia neribotą specialiųjų priemonių arsenalą.

Todėl į išplėstinį gamybinį buvo pašaukti ne tik ligoninės vadovai, bet ir skyrių vedėjai ir aukštesnieji daktarai

- Kas yra, ponai? - klausė Abraomas. - Jei netenkina procentai, sutartį peržiūrėsim. Beje, patys galite naudotis mūsų paslaugomis su nuolaida.

Aukštieji daktarai susimąstė. Ir tik Oleka, tuo metu kalbėjęs su savimi, užsimiršęs garsiai paklausė:

- O kažin ką pasakytų Hipokratas?

Ligoninės vadovai paraudonavo, nudūrė galvas. Jiems buvo gėda, kad pavaldinys nesugeba atsikratyti sovietmečio autoritetų.

- Hipokratas? - sukluso Abraomas. - Bene vėl naujas prokuroras?

- Pjaut sveiko aš negaliu, - niurnėjo Oleka.

- Sveiko nereik! - sakė Abraomas. - Bet ar sunku sveiką pagadint? Juk čia ligoninė!.. Beje, yra slaptieji protokolai, pasirašyti Lietuvos Vyriausybės ir Laidojimo Rūmų? Ten kalbama apie bedarbių ir pensininkų pasidalijimą...

- Mūsų Vyriausybė to niekada nepasirašys! — sušuko Oleka.

- Vyriausybė - mūsų! - tyliai atsakė Abraomas.

Kilo triukšmas. Kai kurie daktarai pareikalavo protokolus parodyt. Abraomas atsisakė: tokiam viešumui dar ne metas.

- Manau, suvokiate, jog Vyriausybei vienai kovoti su šia milžiniška dykaduonių armija - per sunkus uždavinys. Juolab kad

valdžios priemonės priešina visuomenę ir juoką kelia. Ogi mes dirbam patikimai. Prašom į cechą...

Norinčių neatsirado. Abi pusės išsiskyrė nepasiekusios kompromiso.

O šiąnakt Abraomas Kulvietis prabilo iš jėgos pozicijų...

...Rytų pusėj jau kilo saulė. Jie sėdėjo ant griuvėsių krūvos. O kadangi buvo kontūzyti, kalbėjo tik apie svarbiausius dalykus.

- Ne tą profesiją pasirinkau, - sakė daktaras Oleka. - Bet aš ir gimiau nesveikas. Mano malonus balsas. O jau veidas... Kitų veidai išsyk kelia siaubą. Nusklembtos kaktos, priplotos nosys, mažos, piktos akutės... Sakytum, debilai. Bet sugeba tokias struktūras suorganizuot, kad pinigėliai upėm plaukia. Jei aš ne debilas, dėl ko taip nesugebu? Kažin, jei sugurinčiau sau veidą akmenu, ar pasikeistų būdas? Gal taptų sunkesnis? Būtų smagu. Kur sunkaus būdo vaikinai - ten pulkas lengvo elgesio merginų. Tokie gamtos dėsniai... Kiti sako, veidas tik atspindi būdą. O aš sakau: veidas nulemia būdą. Ir net drabužis. Kai banditas pakeičia treningą į kostiumą, jis tampa verslininku. Taigi viską lemia fizinis pasaulis. Dvasinis - tai opijus liaudžiai.

- Benai, - tarė Siselija, - plaukiam į Nidą.

Skeveldra tai vargšei buvo pataikiusi į kairįjį pusrutulį, atsaikingą už laisvalaikio organizavimą.

- Štiš! - suriko daktaras. - Tai jums, moterims, tyliai pritariant ir klesti nusikalstamas pasaulis. Banditai visuomet aptekę gražiom moterim. Ar šios nežino apie jų tamsius darbelius? Kur nežinos! Net policija žino. Jei moterys susivienytų ir pareikštų: „Jūs vagys, plėšikai, galvažudžiai daugiau neprisiartinsit prie mūsų per šimtą mylių! Mums daug mielesnis pedagogas Petras ir logopedas Povilas. Kai būsit tokie kaip anys - ir gausit iš mūsų, ko trokštat. O dabar šalin visi buki, skersi, kampuoti, korumpuoti!.." Kaip pagražėtų gyvenimas!

Ilgai jis raudėjo ant komisaro peties. O šis kalbėjo:

- Aš tai norėčiau pūsti obojų. Pūsdamas galėčiau išsakyti viską, kas jaudina, išreikšti save ir padėti kitiems. Kai pusčiau, sunyktų visokios blogybės, o žmonės taptų geresni. Geriems pusčiau daugiau ir jie dar labiau gerėtų. O blogieji patys stengtųsi tapti geri, nes norėtų, kad ir jiems papūsčiau. Aš pusčiau žmonėms į ausis, o padangų nepūsčiau. Pusčiau naktimis, nes tada geriau girdėti. Žinau, kiti saktų: „Papūsk man į...“ Bet aš ten nepūsčiau. Arba pusčiau tik ypatingais atvejais, kai negalėčiau nepūsti. Vidinis poreikis pūst - tai svarbiausia. Nes pūsti reikia tik tada, kai yra įkvėpimas. Nors pats pūtimas - iškvėpimas. Tuos dalykus sunku suderinti. Todėl nedaug pučiančių, o dar mažiau - klausančių.

Patriūbavičius persižegnojo ir išpūtė dvasią. O komisaras tęsė:

- Pūtikai yra geriausi, nes jie viską išpučia kitiems.

Įtraukia tylą, o išpučia triukšmą. Šį suskaido į smulkius skirtingo ilgio gabalėlius ir kiekvienam padalija pagal nuopelnus.

Patį pūtiką sunku pripūst, nors yra pasakyta: „Pūsk ir būsi pripūstas!“ Kol kas tai idealas. Daugelis pūtikų subliūškę.

Pavyduoliai sako: „Pūsdamas išpūti lauk smegenis“. Tai melas! Smegenys kaip tik išsipučia, tampa didesnės, o galva apvali. Nors galvos gali nė nebūt. Pūsti reikia širdimi.

Nėra žodžių, kuriais apsakytum obojaus garso grožį. Vieniems girdisi: „Tūūū!“, o kitiems: „Kvar kvar!“ Tai liudija, koks obojus daugiareikšmis: klausydamas obojaus, kiekvienas gali išgirsti tai, ką seniai norėjo sužinoti, bet nedrįso paklausti. Laimė, protingesni jau ima suvokti, kad vėjas pučia be prasmės, tad pašaipiai nusigręžia ir klausosi obojaus...

Ilgai sėdėjo tylėdami, galvodami, ar nebus gyvenimas praėjęs pro šalį.

- Bemaž visas kraštas sugriautas, - daktaras dairėsi nuo rūkstančių griuvėsių krūvos. - O aušros čia tykios...

- Šiomet ant griuvėsių nežydės alyvos, - tarė Grigaravičius, -
bet lakštingalos gali ir nečiulbėti... Nedidelės ponios. O nesu-
griovęs nepastatysi naujo...

- Tai gal einam už Lietuvą? - šypsodamas klausė daktaras.
- A kodiel ne! - linksmi atsakė komisaras. - Į kurią pusę eit?
- A bene svarbu...

Ir jie nuėjo.

Ir jų daina skambėjo:

-Tai buvo lenktynės į kapines...
Po šimtą ant stalo vis statėme...
Po metų, kitų sunkiai šlapinomės,
Nes jau padidėjo prostatos.

Pradingo ir funkcija lytinė

Ir šikas kažin kaip sulėtintai...

Pradėsiu karjerą p o l i t i n ė , i
Nes ką gi daugiau bepradėti?..

Reiškiniai, pranašaujantys Mesijo pasirodymą

Vėjai ir miltai

Prie didelio kelio stovi mažas vėjo malūnas. Yra ir sparnai, bet kai vakaruos leidžiasi saulė, malūnininkas Puipa vis dažniau sėdi ant slenksčio, liūdnai žvelgdamas į tolumas.

Aplinkui gyvena vien smulkūs ūkininkai, smulkūs jų derliai, dar smulkesni centai. Tylu malūne... Tik Viešpats nenuilsdamas suka savo girkas ir sumaltus žmonių gyvenimus tarsi maišus veža pro malūną smėlio kalnelin.

O Puipa retkarčiais mala tik vėją. Vietiniams, žinia, tokio daikto neįsiūlysi, tad bando pardavinėt pravažiuojantiems prancūzams.

- Laisvas ir nepriklausomas lietuviškų panemunių vėjas! Daugsyk pervarytas per kišenių skyles. Aukščiausia rūšis! Europoj tokio jau negausit!

Malta vėją laiko supylęs į maišus, apklijavęs herbais, užtepęs „Made in Lithuania“. Vienas kitas prancūzpalaikis, žiūrėk, ir susigundo. Jiems tai egzotika. Ir vis klausia:

- O kam jūs tą vėją malat?

- Mūsiškiai ir šūdą mala! - išdidžiai atsako Puipa. - Bet tai jau viršutiniuose sluoksniuose. Man dar toli.

Prancūzai žiūri išpūtę akis: ir iš kur tokiame tamsiam užkampy tiek šviesių, išradingų žmonių?!

Išvažiuoja pažadėję negailėt rekomendacijų.

Tėvai ir vaikai

Dūmelis laukė sūnaus, todėl apleidęs ūkį vis drybsodavo ant krosnies.

- Kada? - klausinėjo pačios.

- Jau greit! - atsakydavo Dūmelienė.

Bet prasmego konservatorių galybė, pasibaigė Rusijos krizė...

- Kaip čia yr? - krapštė pakaušį Dūmelis. - Pagal mano skaičiavimus dar dutūkstantaisiais per Velykas turėjo apsireikšt.

- Bet pažiūrėk, tėvai, koks gyvenimas! Ko vaikui skubėt?

- Man tas jau nepatinka, - raukėsi Dūmelis. - Anuomet nebuvo mados šiltoje vietoje tūpėti. Tu atšiauriam vėjų sparnus išskleisk! Štai kokį sūnų gerbčiau.

Dūmelienė - žinia, motina - vepėjo:

- Čiūčia liūlia, sūnaitėli. Neklausyk, ką pliauškia tas žašinas, pats niekad neplasnojęs.

O Dūmelis šaukė:

- Kad šitaip - į teismą kreipsiuos! Strasbūrą pasieksiu! Aš nesakau: gimk po devynių mėnesių! Nebe tie laikai. Bet tvarka turi būti.

Išėjęs pabandė kilstelt trobos galą. Tik į kelnes privarė... Jėgos ėjo menkyn. Sūnus ūkyje labai praverstų. Kad ir trys ha, o vis tiek... Kol apeini, su kaimynu padiskutuoji ir kelią atgalios randi... Dienos nebėr, o darbai nepadirbti...

Kas be ko, kad vaikas gims jau pusbernis - gerai. Tą pačią dieną išgins prie kiaulių. Bet jei šaukiamojo amžiaus? Kur Tėvynė pašauks, ten jis ir dūlins... Vėl turėsiu vienas žemę knist...

Po Velykų pasklido gandas: kaimynui Žemeliui gimė Vytautas! Visas sodžius sulėkė žiūrėti. Nušliaužė ir Dūmelis. O Vytautas kad bloznas, kad susiraukęs lyg prie sovieto. Ir kaip bjauriai ant Lietuvos rėkia... „Ne! - spjaudėsi Dūmelis. - Tokio tai jau nenorėčiau. Valstybė privalo pasirūpinti, kad vaikas gimtų svei-

kas, gražus ir bent su šešiasdešimt penkerių metų garantija. Susirgo ar ką - išvežei darbo biržon, o ton vieton naują gavai..."

- Kol to nebus, nereik man sūnaus! - pareiškė.

Dūmelienė užkimšo jam burną pakulom ir padegė. Nuo pakulų užsiliepsnojo užuolaidos, troba ir visas gyvenimas. Išįdęs Dūmelis išėjo iš namų ir nugūrino per Lietuvą, gyvenimu pasišviesdamas.

Bet kiek ten tos šviesos! Jau ties Kražiais pametė kelią ir kūdron įvirto...

Sėja ir pjūtis

Ministras Antikristas Kojelavičius ibn Vijūkas nubudo prastai nusiteikęs ir tuoj pat apsičiupinėjo galvą. „Taip ir yr!"

Aną savaitę aptiko ten du gumbelius. Nūnai abejonių nebeliko. Ragai!

Norėjo žmonai pasiguost, bet ūmai toptelėjo: „O ar ne pati ir bus man tuos ragus įtaisius? Žinia, kirpėja... Kasdien tarp išsi-pusčiusių, išsikvėpinusių ponų sukinėjasi... Bene aš jai pora? Nešvariais pinigais pasmirdęs... Kaip juodas jautis nuo aušros iki sutemų Lietuvai tarnauju..."

Ak, kaip jam gaila savęs paliko! Ir kokia gėda! Nei pas daktarą eit, nei broliui ministrui širdį išliet...

Su buteliu nusliūkino kiemsargio palėpėn. Senis Antikristą pažinojo nuo mažumės, todėl tas ir išsipasakojo kaip tėvui. O šis nuramino:

- Bobos čia niekuo dėtos. Taip ir turi būt! Juk tu ministras!
- Bet kam gi ministrui ragai?
- Kam... Lietuvai knist!
- Kitiems kažkodėl tik svoris auga.
- Nelygu žmogus, - aiškino senis. - Kitam terūpi vien pilvą prisikimšt... Bet jei vyras rimtas, jei tikslas aukštas...

Antikristas atsisveikino dar niūresnis...

...Vakare Premjerui gimė sūnus - ūkio ministras Kristus Blinda. Kabinete buvo pakelta prašmatni puota. Švietimo ministras Platonas Fox Terjeras kūreno židiny istorijos bei literatūros veikalus. Kultūros ministras Žygimantas San Bernaras skambino sidabriniais šaukštais. O rimtesnieji taip sukosi, kad dulkės net ant septynių parapijų debesimis gulė. Kristus Blinda sėdėjo ant aukso puodo, o jo galvą dabino laurų, eurų ir dolerių vainikas. Antikristas, persirengęs socialdemokrato rūbais, traukė iš skrybėlės antis - naujagimį linksmينو.

- Nuobodu! - rėkė tas. - Tu ištrauk man terminalą... Suvalkijos gabalą...

Antikristas pravėrė duris į Lietuvą ir tarė:

- Kišk, vaikeli, piršteliu į plyšį. Pats išsitrauksi.

O kai tas kyštelėjo, užtrenkė duris.

- Vaūū! - suklykė naujagimis.

O Antikristas kad spirs į stalą su koralais ir moliūgais, primkimštais rubinų, vėdarų ir vertybinių popierių! Iš perskilusių ašochių pliūptelėjo nafta.

Ponai nuščiuvo, laukė, kas bus.

Bet kas gi čia galėjo būt!

Priėjo Premjeras, tamsus it Nevėžis. Paklausė:

- Ragai auga, sūnau?

- Taip, tėve, - nusilenkė Antikristas. Premjeras išsitraukė auksinį kardą ir nušniojo ministrui galvą.

Riedėjo galva pakalnėn ir džiaugėsi: „Nors kartą pasielgiau principingai. Nebėr galvos - ir galvot nebereikia..."

Ir pūkštelėjo į griovį, kuriuo plaukė ūkio atliekos iš politinės virtuvės.

Spinduliai ir šešėliai

Devintajame namo Nr. 9 bute visados būdavo šviesu. O kaip kitaip! Juk ten gyveno elektrikas Šuika.

Bet būk tu šiandien nors triskart elektrikas...

Lemputė pokštelėjo ir užgeso.

- Niekšai! - suriko Šuika. - Batsiuvius užraukė. Žemdirbius užkasinėja. Dabar šit ir iki mūsų priėjo.

Šuika žinojo valdžios planus: likviduoti elektrikus kaip klasę, sunaikinant jų stiprybės šaltinį - Visaginą.

Šuikienė žvelgė pro langą į atšalusią Lietuvą, braukė skarele akis.

- Prie nabaštiko tai visados žvakėm pašviesdavo... Gal ir tau leis degiot...

- Kur ten!.. Koznas norės arčiau prieit, amžinatilsį aprabavot...

O kertėj kad subrazdės! Taip ir nukrėtė šiurpas.

- Ir šviesa... - žegnojosi moteris. - Ir tiesa...

Vyras glaudė ausį prie rozetės.

- Elektronai mauna iš Lietuvos.

- Bet juk yra ten ir protonų!

- Tie jau seniai išrūko...

Dūsavo žvelgdami į pamėlusią lemputę.

- Kažin kas būtų, jei tiek šviesos tilptų galvoj? - pasvajojo Šuika.

- Sprogtų!

- Kiti kasdien sprogsta, o kaip gyvena!

- Man vis tie elektronai rūp, - sakė moteris. - Kaip anie atrodo?

- Maži. Labai maži.

- Kaip tarakonai?

- Dar mažesni.

- Mažiukai, o kokius didžius darbus dirba!
- Toks kraštas, - atsakė vyras.
- Kad taip sugaudžius - ir į turgų...
- O jei nutrenks?
- Už ką?
- Dabar be priežasties trenkia...

Moteris pakilo, spindinčiom akim žvelgė į savo žmogų.

- Nepasiduosma!

- Gana to jungo! - pakilo ir vyras.

Ir nežinia kuom tai būtų baigęsi, bet, laimė, už sienos klausėsi kaimynai. Jie ir paskambino Premjerui. Tas atvažiavo ir pakeitė lemputę.

Kryptys ir perspektyvos

Prisimenu, buvau bene penktos klasės moksleivis. Gražų vasaros sekmadienį su pirmūnais kolūkiečiais berželiais apkaišytu sunkvežimiu skriejom į Vilnių. Ekskursija!

Įveikus gerą gabalą kelio, kai visi jau buvo pavargę ir apsnūdę, sunkvežimis ūmai stabtelėjo ir vairuotojas sušuko:

- Vyrų į kairę, moterų į dešinę!

Ak, kaip nušvito žmonių veidai! It bulvės jie pabiro iš sunkvežimio ir nudūmė kur įsakyta. Susižavėjusiom vaiko akim žvelgiau į vairuotoją, neišvaizdų, striuką žmogelį. „Kas jis toks, kad jo klauso ir vyrai, ir moterų?“ Man tada jis milžinu vaidenos. Užaugęs toks pat norėjau būt.

Vyrų grįžo iš kairės, moterų iš dešinės. Vėl žvalūs ir linksmi, su daina lūpose traukėm toliau. Vairuotojo išmonė gerokai sutrumpino kelią.

Tačiau gilią šių žodžių prasmę suvokiau tik daug vėliau, jau po Atgimimo.

Nežinau, kaip susiklostė to vairuotojo likimas. Gal išbarstė savo drąsias mintis priešnerkštose užkandinėse... Gal iššvaistė iniciatyvas be jokios naudos kukurūzų laukuose... Ėjo gūdūs 66-ieji... Ar daugelis tada suprato, ką jis norėjo pasakyti? Kitas gal ir pasijuokė...

Bet dabar vis dažniau jį prisimenu. Ir galvoju: iš kur tamsiam užkampy tiek šviesos? Kaip paprasto kaimo jurgio smegeninėj galėjo gimt toks nepaprastas sprendimas?

Vyrai kairėj, moterys dešinėj... Ir tik nedidelis žydras debesėlis centre... Ar ne gražiau sutartų pozicija su opozicija? Ar ne dažniau būtų priimami abi puses tenkinantys sprendimai? Juo lab kad ir pozicijos tarp vyrų ir moterų įvairesnės, keliančios nepalyginti didesnę visuomenės susidomėjimą nei Seimo, kur beveik vieni vyrai, diskusijos. Pažiūros nūnai taip sumišusios, kad rinkėjai seniai nebeatskiria kairės nuo dešinės, sakalo nuo karoso, programos nuo vampyrų puotos. O štai vyrai ir moterys paties dangaus sutverti skirtingiems uždaviniams. Bet koks glaudus būna bendradarbiavimas! O svarbiausia: rezultatai matomi jau po šimto dienų.

Tad vis dažniau pasvajoju: o, kad šiandien kas nors palypėtų ant Katedros stogo ir taip rikteltų:

- Vyrai į kairę, moterys į dešinę!

Kur ten! Apsnūdę, aptukę, tvorom apsitvėrę...

Ne didžiavyrių metas.

Būdas aukštųjų...

i.

Kiaurą naktį dvaro sode giedojo lakštingalos. Riekus net keliskart buvo nubudęs ir pyškino iš legaliai laikomo šautuvo į krūmus.

- A nesiliausit, nevalos!

Tačiau tos nesiliovė, ir jis buvo priverstas pakelt apsauginius. Tie ėmė tratint iš lengvųjų kulkosvaidžių...

Kai išaušo, pašaukė Rickų. Šis nuo šovinių dėžės atidžiai žvalgė apylinkes.

- Tvarka!

Ir tada jos vėl prabilo. Iš pradžių kairiojo flygelio pusėj kažin ką šuktelėjo viena, dešinėj, už arklidžių, silpnu balsu atsiliepė kita... Trečia buvo įsitaisiusi bene gražiausioj dvaro vietoj, prie tvenkinio su marmurinėm gulbėm ir iš baimės apsišlapinusiais apolonais.

- Kaipgi šitaip! - Riekus pabalo, sugniaužė kumščius.

- Lakštingalos negali nečiulbėti... - suvapėjo vienas iš apsauginių, dar visai jaunas vyriokas.

- Piemenie! - šaltai pasakė Riekus. - Ar tau apie tokius daiktus spręst?

Vaikinas paraudo, nudūrė galvą. O Riekus vėl kilstelėjo binoklį. Vakarų pusėj, ten, kur upelis rietėsi lanku, murksojo tamšios, susigūžusios sodybos. Tapo aišku: *anos* atkeliauja iš ten.

- Gali! - blykstelėjo akimis. - Labai net!

Vyrai suprato ir nedelsdami įritino kieman dvi postambes patrankas.

Šeštą ryto viskas buvo baigta. Tik dūmai, dulkės, nedidelės gaisravietės bylojo apie dramatiškus apyaušrio įvykius. Bet štai prasiskverbė pirmieji saulės spinduliai, ir apsauginių barzdose nelyg rasa linksmai suspindo prakaito karoliukai.

- Kas girdėt? - pasiteiravo Riekus.

- Tylu, tėve, - nusilenkė vyresnysis.

- Tos valkatos nebedrįs čia nė kojos įkelt, - pataikūniškai šypsojosi jaunylis.

Riekus stovėjo akmeniniu veidu, žvelgdamas vakarų pusėn.

- Buvo kaimas ir kaimo nėra, - pasakė. - Kaip keista...

Krūptelėjo lyg pabudęs iš sapno, paspaudė abiem vyrams rankas.

- Dėkoju, vaikinai, jūs puikiai pasidarbavot. O dabar pulkim ant kelių ir melskim Viešpaties malonės.

Bet kai tie, padėję ginklus, atsiklaupė, Riekus išsitraukė revolverį ir paleido keturis šūvius - po du kiekvienam į pakaušį.

Pastovėjo kiek dairydamasis. Pro jo dygias akutes niekas negalėjo praslysti nepastebėtas.

Tik kad viskas gerai. Dabar jau ne gėda svečius priimt.

2.

Simfoninės muzikos mylėtojų klubo nariai kiekvieno mėnesio paskutinį šeštadienį rengė muzikos popietes. Vis gražiausiose sodybose, vis pas iškiliausias asmenybes: grafą Obolenskį, plantatorių Paugą, žudytoją Daškų...

O šįsyk - pirmąsyk! - pas Rickų.

Liūdnai grojo orkestras, linksmai čirškė ant iešmo pamautas šernas. Pakalnėj keturi deputatai susikibę šoko „Bitute pilko-

ji...", o trys teisėjai - Oleka, Motieka ir Zuokas - pasiskundę ausimis, išplaukė pasiirstyti.

- Ar valti pradūrei? - pasidomėjo grafas Obolenskis.

- Į kapus nuvarysit savo amžiniais įtarinėjimais! - sušuko pasipiktinęs Riekus. - O juk aš jau seniai nebe piemuo!

- Kažin kodėl tos simfonijos visos tokios liūdnos? - teiravosi Rickienė.

- Tai tau mišlė! - kvatojo grafienė Obolenskaja. - Pabandytum, širdele, rytą vakarą sausą plutą graužt...

- Seniai! Nebe! Piemuo! - kartojo Riekus, sulig kiekvienu žodžiu ištraukdamas vis naują banknotų pluoštą ir kyšteldamas grafiui po nosim. - Ferštejen? Yes?

- Ot, grybas, - juokėsi tas. - Krupniko išgerk.

Bet susinervinęs Riekus tik ir ieškojo ant ko apmaudą išliet. Svečiai rinktiniai, kiti net su apsauga - daug nepasišakosi. Bet va simfoninis... Dirigentas kad skeryčiojasi, kad mosikuoja... Ką tu plikom rankelėm primosikuosi... O trimitininko žandai - kaip iš algos gyvenančio piniginė - tai išsipučia, tai vėl subliūkšta... Ir visą gyvenimą šitaip pūkšnot! Jėzaujėzau...

- Mesk, žmogau, tą kvailą vamzdį, ateik ir papūsk man va čia, - Riekus nusileido kelnes. - Šimtą litų gausi.

Damos kukliai prisidengė veidus vėduoklėm, o trimitininkas pritūpė ir papūtė. Orkestras grojo toliau, tik nebe taip darniai - kiekvieno muzikanto galvoje kirbėjo tas pats klausimas: „Kodėl

via
ne as:

- Garso negirdžiu, - sakė Riekus.

- Pats nesuprantu, kas yr, - skėsčiojo rankom trimitininkas. - Iš visų jėgų varau.

- Mulki! - sušuko Riekus. - Jėgos čia nereik. Čia tau ne surūdijęs trimitpalaikis. Švelnumo daugiau! Švelnumo ir jausmo!

Pūtikas - net suprakaitavęs - ir taip, ir anaip kraipė žiaunas...

- Pūst nemoki! - riktelėjo Riekus.

Anas pakilo, išpūtė krūtinę ir pasitepė lūpas aliejais. Tada labai oriai atsakė:

- Profesionalas esmi.

Riekus kikendamas žvelgė tam išdidžiam vaikinui akysna.

-Jūs, menininkai, labai ambicingi. Bet man tas patinka... Ar nemanai, kad instrumentą reiktų pravalyt?

Riekus buvo jau tiek visko pertekęs, kad iš dyko buvimo tri-skart per parą, užsiprogramavęs pagal Zlobino metodą, keitė lytį. Ir nūnai kaip tik išmušė valanda, kai jis pavirto dailia, žy-dinčia moterimi. O kai pažvelgė į muzikantą meilės išsiilgusios moters akimis - tas sudžiūvęs kriošena ūmai stojosi jam prie-šais augalotu, liemeningu jaunikaičiu. Krūtinėn plūstelėjo tok-sai svaigulys, tarsi būtų prarijęs nemenką parfumerijos krautu-vę. Švelniai paėmęs už rankos, droviai sukuždėjo:

- Einam, mielasai, į klojimą...

Stebėjęs šią sceną grafas Obolenskis pasivedė žudytoją Daš-ku į šalį.

- Tas kailialupys... Ar ne per daug jis sau leidžia? Juk dar vakar, gali sakyti, niekas buvo...

- Pilypai! - žudytojas mostelėjo Specialių Tyrimų vedėjui. - Pakelk Rickaus popierius.

- Klausau! - Pilypas sumušė kulnėmis, smuko į „Delfi“ sve-tainę ir užtrenkė slaptašias šarvuotas dureles.

Grafas dėmesingai žvelgė kūdron. Valtis prapuolė ir tik trys teisėjai plūduriavo paviršiu. Nustebęs kumštelėjo plantatorių Paugą.

- Rimti vyrai, o atrodo kaip šūdai. A ne?

- Reiktų ištraukti, - tarė plantatorius. - Kada nors ir jie mus ištrauks.

- Be abejo, - linktelėjo grafas. - Tam ir sumanyta ši akcija. Bet luktelkim, kol vandens prisisprogs.

Pilypas iškišo galvą pro svetainės langelį.

- Tenka jus nuliūdint, Viešpatie, - pasakė. - Riekus jau turi teisę elgtis ir taip, ir kitaip - kaip tik anam patinka. Jo sąskaitoje... - Pilypas sudėjo lūpas triūbele ir sutiurliurliavo skaičių iš septyniolikos ženklų.

- Tubleee!.. - grafas Obolenskis pažaliavo, išsipūtė ir kad kiek būtų sproges, laimė, prišokę apsauginiai specialiom ylom šmakstelėjo į šonus ir piktoji dvasia šnypšdama išsiveržė Lietuvon.

Ogi Riekus po trijų valandų išlindo iš klojimo jau atvirtęs į vyrą: vėl buvo šiurkštus, pasipūtęs, garbėtroška. Vargšas pūtikas dabar jam nėmaž nebeatrodė gražus - įmetė jį aukštyn kojom į srutų kubilą. Ir kaip vyrams įprasta ėmė kabinėtis prie mažesnių bei savo pranašumą demonstruoti: tai pro šalį bėgančiam liokajui koją kyštels, tai pinigų pluoštą kūdron švystels. Galų gale vėl stabtelėjo prie pažemintųjų ir nuskriaustųjų.

- Kam, tėvai, tą pliauską brūžini?

- Aš smuiku griežiu, - atsiliepė muzikantas. - Nūnai jūs kaip tik girdite solo smuikui ir orkestrui C mol.

- Duok šen! - riktelėjo Riekus ir pagriebęs smuiką taip tēškė jį kūdron, kad dirbtiniai elektriniai unguriai net kaukdami urduliais iš vandens pašoko.

Ir nežinia kuom tai būtų baigęsi, bet staiga Riekus vėl pajuto moterim virstąs ir prabilo kur kas plonesnių balsu:

- Mano meilus ir švelnus žvėrie, - tarė. - Tavo tokie miklūs piršteliai, tik pagalvok, kiek su tokiais galėtum prisivogt. O ką dabar darai? Vėjais eina gyvenimėlis... Bet nesijaudink, įdarbinsiu tave kurioj nors mano kuruojamoj ministerijoj sekretorium. Eime.

Kiti smuikininkai dabar griežė nebe smuikais, o dantimis, niūriai žvelgdami į savo artimą, galbūt amžiams paliekantį šviesų, tačiau tik prastais medžio drožlių baldais apstatytą muzikos pasaulį. „O laimės kūdiki!..“

Žudytojas Daškus susimąstęs žvelgė į kūdrą, kur vis dar turškėsi teisėjai.

- Jeigu anys nueis dugnan, gali ten pastebėt statines, į kurias anąsyk broliškų partijų lyderius sugrūdom.

- Kam jiems tie sutroškę lyderiai! - grafas Obolenskis tik ranka numojo. - Šviežių padirbsim.

- Lyderiai be galvų, - pastebėjo Daškus. - O tokie nūnai turi vertę.

- Atnešk masalo iš bagažinės, - liepė grafas.

Daškus atnešė tris maišus su pinigais. Grafas kratė juos ir šūkalojo:

- Paimk! Paimk!

Ir teisėjai, ūmai įgiję naują pagreitį, pasispyrę į kits kitą - čiūžt prie kranto.

Riekus, tuo tarpu antrąsyk grįžęs iš klojimo, atrodė itin suvyriškėjęs. Išklėlė špygą, reikalaudamas dėmesio.

- Gerbiamieji! - sušuko. - Dabar jūs išgirsite tai, ko dar niekada ir niekur negirdėjote, nors išmaišėte galbūt visus Žemės rutulio kampelius. O būtent - solo subinei su orkestru B dur!

„Chamas! Kolūkietis! - grafas Obolenskis išsitraukė revolverį, patikrino, ar užtaisytas. - Še tau, kas darosi, kai aukštuomenė be šaknų, be tradicijų... Mano karta kitaip mokėjo išsilavinimą demonstruoti".

- Neturim natų, - teisinosi dirigentas. - O pats sau galvojo: „Aš tai jau nesižeminsiu tam mulkiui".

- Duosiu tūkstantį, - pažadėjo Riekus.

- Nagi pabandysim iš klausos... - dirigentas suvokė esąs bejėgis prieš šitokią pinigų laviną.

Riekus povo žingsniu žengė palei kūdrą, pritūpė, stryktelėjo ir vėl pritūpė.

- Balsą reikia pastatyt, - paaiškino damoms. - Duosim garo!

- Trys keturi! - sušuko dirigentas.

- Vienas! - atsakė Riekus. - Ir nė cento daugiau.

- Kaip išakysit... - dirigentas skėstelėjo rankom. Sugriaudė trimitai, sucypė fleitos, klaikiai, it eilėj prie rublinių indėlių nugaravę pensininkai, užbliovė obojai. Laimė, nežmoniškas garsų srautas netruko ilgai. Dirigentas, pritildęs parankinius, mostelėjo Rickui.

- Prašom, maestro!

Šis išraudo, sustenėjo. Svečiai nuščiuvo. Ir smalsumas, ir pikt-džiuga buvo regėti jų veiduose: „Ogi nieko tau, ožy, neišeis. Ne į tą daržą išokai“.

Toli, gal už devynių girių, leidosi saulė...

Ir štai tyliam styginių fone pasigirdo įstabus Rickaus instrumento balsas. Pravirkdęs moteris sopulingais aukštaisiais tonais, pasakojančiais apie sunkią vaikystę tarybų valdžios metais, ūmai prikaustė vyrų dėmesį paslaptingu šnabždesiu apie tūkstančius galimybių laisvoj šaly. Vėl šokęs aukštyn - į svajonę! - vėl sugildęs širdis, staiga puolė bedugnėn ir suburbuliavo, sukleketavo nerimastingais žemaisiais, išpėjančiais apie kliūtis kelyje. O baigėsi opusas keturiais švariais ir šaltais vidutinio aukštumo tonais, simbolizuojančiais Lietuvos viziją ir sykiu mobilizuojančiais, šaukiančiais žygin.

Stojo tyla. Ir gal tik po ketvirčio valandos dirigentas, dar neatsikvošėjęs nuo patirtų išpūdžių, suvebleno:

- Leiskite paklausti... Maestro... Kokią konservatoriją baigėt? Kaip jums pavyksta tatai padaryt?

Riekus tik nusijuokė.

- Aš - savamokslis... O kaip man pavyksta?.. Valgytum, bičiuli, prancūziškose, žydiškose, graikiškose virtuvėse - ir tu padarytum.

Dirigentui suspaudė širdį, prieš jo akis ūmai pralėkė trys ilgi ir nykūs dešimtmečiai, prapuolę akademijose, filharmonijose... Jis nusilenkė visiems ir visų atsiprašė. O tada neskubėdamas patraukė kūdros link.

Publika, pagaliau atgavusi amą, plojo ir šaukė: „Bravo!“ „Bis!“ Ir net grafas Obolenskis apsiašarojęs priglaudė Rickų prie krūtinės, pabučiavo į žandus.

- O žinot! - susijaudinusi šnekėjo Rickienė. - Kol mes neturėjom pinigų, aš visai nesupratau simfoninės muzikos. Tada man tik visokie broliukai... baliukai...

Priėjo baltai aprengti malajiečiai ir pasiūlė kavos, supilstytos į mažyčius dramblio kaulo indelius. Rickienė ūmai kad nuskvato.

- Prisiminiau blyninę, kurion kitados mudu su Rickum - tuomet dar paprasti komjaunuoliai! - užsukdavom kavos. Padavėja, nuvaliusi staliukus, nugręždavo skudurą į stiklines ir patiekdavo mums... Dabar jau niekur nebegausi tokio skanėsto. Dabar tik *Jacobs*, *Folgers* ir panašus birzgalas... - Moteris atsiduso. - Bet kai pagalvoji, kad vargšai nė to negauna...

- Kas tau rūp tie vargšai! - subarė grafienė.

- Man nerūp! - šypsojo Rickienė. - Aš taip juokauju. Mano toks stilius. Ir tuom aš esu įdomi Europai.

Parplaukę teisėjai šildėsi ant kranto.

- Specialiai padarei? - juokdamasis klausė Rickaus Oleka.

- O kaipgi! - kvatojo tas.

- Gera, kad esam riebus! - kvatojo ir Zuokas.

- O man taip nepatinka! - raukėsi Motieka, mat buvo iš visų jauniausias. - Aš reikalauju kompensacijos. Tegu dabar anie plaukia, - parodė į vis dar šokantį - it laumžirgiai - deputatų pulkelį.

Riekus mostelėjo šokėjams.

- Ar jau prisiminėt, žemažiūriai, iš kur medų nešiojat?

Deputatai paraudo, nusilenkė ligi žemės.

- Is tėvelio dvaro...

- Lipkit, vaikai, pamirkykit sparnelius, kad per aukštai nepasikeltumėt, - Riekus pradūrė valtį ir atstūmė nuo kranto. - Tepadeda jums Viešpats.

Ogi vienišas dirigentas tuo tarpu vis giliau ir giliau brido kūdron... Ir buvo jau ramiai beskeštąs, tik ūmai išvydo plūduriuojančią šimtinę, andai nutėkštą Rickaus. Ir tokia ta šimtinė jam pasirodė didelė! - bemaž kaip Nojaus arka. Pasispyrė kojėlėm, prisitraukė rankelėm - ir užsikeberiojo. Ir ilgai ten tupėjo susimastęs.

O kai pagaliau prasižiojo, tai pasakė:

- Kva kva!

Ir tai galėjo reikšti daug ką: pasaulis liūdnas, bet puikus... gyventi galima... na, mes dar pažiūrėsime... Ir t. t.

O simfoninės muzikos mylėtojai iki paryčių tąsyk linksminosi. Ir buvo ten, sako, net fejerverkas - švietė kvailiams kelią į laimę...

Didžiosios kelionės ir atradimai

Kelio pradžia

- Eik tu na!.. - pasiūlė gyvenimo drauge.

Susijaudinęs užveriu duris.

Tolumos!.. Išėjęs „na..." kryptimi niekad nežinai, kur atsidursi - jautresnį žmogų tas nuteikia labai romantiškai.

Anava kaimynas rodo ženklus...

Nepatyrusiai akiai - nieko ten nėra. Bet aš tai žinau: žengęs tuos kelis žingsnius už kampo, kažin kada bepareičiau...

Gražu. Bet ir baisu! Nejučiom spartinu žingsnį ir slepiuos parduotuvėj.

Štai apsauginis, tvirtas vaikinys juodais drabužiais. Pažvelgęs į jį pirmąsyk, išivaizduoju audringą tikrų vyrų pasaulį. Antrąsyk - suvokių, jog kasdienis mano murksojimas prie stalo nėra jau toks nuobodus užsiėmimas. Trečiąsyk - ašaros paplūsta iš akių...

Suku dešinėlį, kur surištos daržovės, nors širdis šaukia kairėn, kur laisva pardavėja...

Nesveika mano širdis! Ir laisvės bijau... Kur galiu nueit?

Mintimis grįžtu praeitin, kai nelaisvi žmonės buvo susikaukę ties dviem dalykais: arba gėrė, arba domėjosi kultūra. Ir su vienu, ir su kitais galėjai žmoniškai paėjėt, juolab kad iš kultūros barų į alaus barus - tik vienas nedidelis žingsnis. Natūrali migracija, tradicinė orientacija, aiški vertybių skalė.

Kur jūs, mano pulko draugai?

Nežinia... Tapę laisvaisiais, tie, kurie domėjosi kultūra, jau į

trečią laisvą rytą kad tēkš kultūros produktus į šali! Ir - sakytum nežmoniškus svarsčius nuo kojų numetę - į neužmatomas aukštybes pakilo, man iš akių prapuolė.

Geriantieji, pagauti euforijos, bandė panašiai butelį nutėkšt, tačiau tas, bumerangu grįžęs, dar baisesnė jėga smogdavo per smegenis. Tapo aišku: net iškovojus Nepriklausomybę, priklausomybė nuo alkoholio išlieka. Nebeliko tik senųjų barų ir rezistencinės vartojimo dvasios.

Išsivadavusieji nuo kultūros per dvidešimt keturias valandas pamiršo ją amžiams.

Bet ne visi. Tie, kas kultūrinės priespaudos metais labiausiai nukentėjo, - žmonių po teatrus, muziejus ar net bibliotekas nuvalkioti vyrai, - tie kultūros jau negalėjo pamiršt, kultūros kūrėjams neištengė atleist. Sužalotos sielos šaukėsi keršto. Virtę valdininkais, jie tuoj puldavo kultūrai skirtas lėšas karpyt, o katrie neturėjo galimybės prie žirklių prieit, tie bent gatvėj patykoję dantis ir šonkaulius raštininkui perskaičiuodavo.

Persekiojami ir ujami kultūrininkai beveik nebeišliūdavo iš namų. Tik, deja, ir čia jiems nebuvo ramybės. Moterys varė politikon, Europon ir dar toliau.

- Eik kur nori! Kad tik parneštum bent ką nors...

...Stoviu nudūręs galvą. Ką aš galėčiau parnešt? Blusų ar žibuoklių?

O gal - kopūstą?

Kopūstas - gerai! Net pažvalėju. Kopūstą gali it priešą sukapot, o gali ir ant lentynos pasidėt. Atsarginė galva niekad nepamaišys.

Staiga girdžiu:

- Granatų yr?

- Turim.

Krūpteliu, iš lėto grėžiuos ton pusėn. Neišvaizdus, rimtas ponas ir ta laisva simpatiška pardavėja. Vargiai išvelgtum rytietiškus bruožus.

Bet negi tik aniems reik...
Mintyse paspaudžiu rankas visiems, kas nenusilenkia...
Išdūlinu laukan su kopūstgalviu saujoj. Ir toks pasijuntu men-
kas, toks pagauna ilgesys...
Kitaip gyvena žmonės... Kitaip!

Pirmieji lietuviai Europoje

Sėdžiu ant Europos krašto, makaluojau basom kojom po Vidur-
žemio jūrą - strimeles baidau.

(Šitų tai jau nieks čia nekviatė. Bet visų šalių valkatos kur
šilčiau renkasi...)

Kai nusibosta - į toli spjaudau. Tamsuoja kažkas anam kran-
te. Nuodėguliai ar gyvas daiktas?

- Jei negyvas - kraujo puta... Kas ten?

- Maracanos! - atsiliepia silpnais balsais. - Marokiečiais esa-
me mes gimę!..

- Eikit šen!

- Kad vandens daug!..

.Vargšai! - net ašarą nubraukiu. Tik paskui man topteli: -
Bet gal anys Afrikon eina?"

Prunkšteliu į saują: ko gi ten eit?

Bet ko tada jie siekia? Apie ką svajoja?

Ir ūmai kad nukrės šiurpas! „O ko dabar sieksiu ir apie ką
svajosiu aš? Kur eisiu?"

- Einam, Juozapai, Lietuvon, - girdžiu balsą. - Atsigulsim po
kriaušę. Nusibodo mandarinai!

Ėgi tai mūsų kiemsargis Motiejus Fiodorovičius prie Gibraltaro
žirgus begirdas! Ko tam čia?

- Aušo eilinis sekmadienio rytas, - pasakoja tas paprastas
žmogelis. - Išėjau parduotuvėn alaus ir anava kur atsidūriau!

Nei šiukšlių... Neišlaužytos alyvos... Žibintų akys po nakties dar gyvos... Ką čia veikt?

- Pakentėk, - raminu. - Prie gero gyvenimo irgi reik priprast.

Žiovauja senis, net žandikauliai trata.

- Nuobodūs tie auriai!

- Ogi mes patys būkim įdomūs savo kultūra ir papročiais, - pamokau.

Anas išsitraukia iš kelnų butelį. Susijaudinęs prisidengiu delnais akis.

- Gėdos turėk! A dėl to atėjom?

- A dėl ko?

- A dėl to, kad...

Jau nervintis imu. Iš kur man žinot? Visi ėjo— Ir staiga prisimenu:

- A kad vaikams geriau būt!

- A kas man rūp tavo vaikai!

- Jurgi! Antanai! - pašaukiu. - Aloyzai ir Martynai!

Keturi bedarbiai sūnūs pakyla kaip mūras. Motiejus Fiodorovičius net persižegnoja.

- Vardan tos Europos... Aš nieko prieš! Tegul tavo vaikai eina... O mes, seni pūzrai, ir šalikelėj galim... Papratę...

Supykęs trepteliu koja.

- Tai bene Europai mūs patirties nereik? - šaukiu. - Bene žinių neturėsime kur pritaikyt? Kaipgis! Gali prancūzui runkelius nuraut. Vokiečiui - malkas sukraut. Belgui - griovį iškast...

Senis krapšto pakaušį.

- A kam belgui griovys?

- A gal ir pravers. Gal ir centų pabers...

- Belgas skūpas, - raukosi Motiejus Fiodorovičius. - Belgas, mačiau, net snarglį kišenėn bruka. Manding, namo grįžęs kljus virs...

- Bet grįždamas gal į tavo griovį įvirs!

- Ot, tai nepagalvojau!

Pralinksmėjęs seniukas stveria kastuvą. O čia - kur buvęs,
kur nebuvęs - ir belgas beatstyrinąs. Štibletai raudoni, kapeliu-
šas geltonas. Ir baltu skurliu vis po nosim brūžina.

- Lituano pjano! - cypauja. - Šunis paleisiu! Canes!

Tada aš vėl pašaukiu:

-Jurgi!.. Antanai!..

Ir mano sūnūs vėl mūru stoja. Ir kad ims tą belgą lazdom
plumpint - anam kaipmat charakteris suminkštėja. Pažeria
mums po skreitą eurų ir savais keliais nupirsnoja.

Išdidus žvelgiu į sūnus, ant lazdų parimusius. Panašu, kad
veikliam žmogui čia galima atsiskleist.

Ir išibėgėt yra kur - anava kokia plati ta Europa! Nepalygint
su gimtąja Baisogala.

O tvarka tai bus kaip Baisogaloj.

Pirmieji lietuviai Mėnulyje

„Kas yra Menulis' Menulis - tai lopinėlis prie Baltijos

*O svarbiausia - viena Menulio puse nematoma Išivaizduojat, kokios ten
perspektyvos mūsų gabiausiems verslininkams' O politikams' "*

(„Gedimino laišakai žydams", 111, p 314)

Mano brolis, smulkusis ūkininkas Juzas, būdavo, kas rytą ap-
žvelgia savo ūkį, skėsteli rankom ir eina gult.

Aišku, smulkus ūkis čia - stambus nematomos pusės režis.
Tik jei smulkios tavo mintys, svajonės...

Bet syki žmona subarė:

- Neskėsčiok kaip blakė! Verslo imtis reik.

Kvaiša Juzas tik atsiduso:

- Kad neturiu aš...

- Neturi tu nei proto, nei garbės, nei sąžinės, - šypsojo moteris. - Vadinas, gali! Aš tavim tikiu.

Pamalonintas Juzas pasipūtė ir pareiškė:

- Norėčiau verstis nafta, politika ir metalais.

- Liabai giarai, - pritarė žmona. - Sianiai riaikėjo.

(Susijaudinusi moteris vis dar šnekėjo su lietuvišku akcentu.)

- Kad laiko neturėjau, - atsiliepė Juzas. - Laukiau malonių iš gamtos ir valdžios, taip pat aktyviai girtavau su vietine fauna.

(Mano brolis buvo kilęs iš to ūkininkų luomo, kuris andai balsavo prieš Europos Sąjungą. Po kurio laiko visi jie buvo susodinti į padėvėtus rusiškus erdvėlaivius, pašventinti ir išboginti į Mėnulį. Nuogi, basi, tik su šakėmis ir transparantais rankose.)

- Nieka tokia, - ramino moteris, mat buvo geros širdies, tik atrodė pobaisiai. - Svarbu, kad nors dabar suvyriškėjai, prisiminei išeivis esąs.

- Yes! - patvirtino Juzas.

Išibėgėjo ir kad ims verstis!

Ir šiandien jau visko turi.

(Tik aš, eilinis STT pilotas, vis tebeskraidau po Saulės sistemą. Reikalai... Kas kad lietuviais esam gimę. Šaknimis mūsų moterys - iš Veneros, o daugelis vyrų - iš Marso. Turėjom Prezidentą su žiedais net iš Saturno! Tai filtrų, tai tepalų pritrūksta...)

Praskrisdamas dažnai nutupiu brolio dvare. Smagu, kai pilnas kiemas blizgančių metalų - pirmiau tik sulūžęs grėblys ten voliojosi. Kubiluose burbuliuoja natūrali, neskaidrinta nafta, garduose - politikai septynių pakraipų, devynių pakopų, dvylikos lengvai keičiamų politinių sistemų. Ir visi aukščiausios kategorijos, tą liudija „Made in Lithuania“ įdagas ausyse.

Žvaliai nusiteikusi brolienė su kartim rankoj tik sukasi po kiemą, vaikydamą iš paribio zonų atklystančias lengvo uždario mėgėjas.

- Štiš, socijalkos!

Baltos, geltonos, raudonos mergaitės skėsteli sparneliais ir sutupia anapus tvoros žaliuojančių dirbtinių kedrų viršūnėse, apvaliom akutėm spokso į klestintį gyvenimą.

- Haj-haj! - išėjęs ant slenksčio skelbia naują programą mano brolis.- Ridigdo-o!..

O gražus - diktas, bukas it runkelis! - neatpažintum ano kaimo jurgio. Kviečia mane observatorijon ir įsako politikams:

- Padiskutuokit, balvonai, kad svečias nenuobodžiautų.

Liberalai ir demokratai išsirikiuoja gretomis po keturiasdešimt.

- Ply! - skelbia komandą šeimininkas.

Tie kad kibs vieni kitiems į skiauteres. Tyška raudoni burbulai, o plunksnos ir pažiūros net palubėj skraido.

Gražu!

Tik kad aš niekada nesidomėjau politiniais žaidimais. Brolis andai irgi išpažino tradicinę - penki prieš penkis - religiją.

- Politiniai žaidimai mano teikimu įtraukti į Olimpinių žaidynių programą, - aiškina. - Ir užsidirbt, ir išgarsėt galima!

Grižtam į kiemą. Danguje kybo rūškana Žemė - vos gali išvelgt Lietuvos kontūrus.

- Dideliu žmogum tapai! - lenkiuos. - O va kol ten gyvaliojai, - baksteliu pirštu gimto šviesulio pusėn, - kiek Vyriausybė ragino, maldavo: imkitės, kaimiečiai, verslo! Sukitės! Krutėkit! Kaip į sieną...

Kikendamas brolis smeigia šakėm į gruntą.

- Šešiskart silpniau traukia knist!

Stryktelėjęs persiverčia kūlio.

- Šešiskart lengviau atsiplėšt!

...Jau skrisdamas atgalios susijaudinęs mąstau: koks vis dėlto išmintingas - branduolinės bombos sprogimui prilygstantis! - buvo andai valdžios sprendimas išskraidint šią padermę į kos-

mošą. O tai dar nežinia kiek būtų užtrukęs - ne lyg su japonais! - karas su runkelių, pieno ir kitų jau seniai nebemadingų niekniekių gamintojais...

Žemė dar kažin kur, o spinduliai jau skrodžia erdves - Lietuvos kelią rodo.

Tai iš Seimo ir Vyriausybės sklinda šviesa!

Pavasaris Nr. 12

Bloga nuojauta neapvylė: vėjas buvo šiltas ir dvelkė pavasariu. Prieš tokį vėją nepapūsi.

Šitaip byloja seni žmonės. Bet kiemsargis Kęstutis Karamazovas buvo pusamžis, todėl gan ilgai pūtė iš tryliktojo aukšto.

Kas be ko, valia imtis verslo. Šit kaimynas Simajudas Gagarinas prie savo durų pakabino lentelę: „Priimu įstatymus“. Ir klientai virtinėm eina! Prakuto žmogus!

„Bet kodėl turėčiau imtis to, kas man nepatinka? Nuo mažens svajoju būt kiemsargiu! Aš mėgstu savo profesiją ir nesu tinginys. Bene jaunoji Lietuva giltinė, kad pjauna gražiausias savo vaikų svajones? Ar laisvoj šaly turtingas ir laimingas gali būt tik verslininkas? O kas būtų, jei mes, kiemsargiai, susivienytume? Tada jūs, ponai, nė mojaus mėnesį negalėtumėt su plikom bobom ant pinigų dūkt!“

Kęstutis Karamazovas neabejojo, kad pavasaris ateina dėl to, jog viso pasaulio kiemsargiai jau rudens gale ima lenkt nugaras sniego laukuose ir po penkių mėnesių sunkauso, bet prasmingo darbo likviduoja šalčio pramonę.

Ak, romantikai!.. Sniego va nebeliko, ir žiūrint pro ministerijos langą kiemsargis nebereikalingas. Netrukus tūkstančiai tokių karamazovų papildys bedarbių gretas.

Tiesa, šiek tiek sniego buvo šaldytuve. Iškrapštė ką radęs, suvertė į kaliošą - paskleis ant šaligatvio. Bet kiek tebus to kasimo...

Buvo girdėjęs apie sniego mašinas. Girtas Gagarinas grįžęs iš teatro pasakojo, neva scenoje visą laiką snigę, tas sniegas dri-

bęs iš aukštybių ir netirpęs... Kęstutis klausėsi, linkčiojo galva, bet iš tikrųjų mąstė: „Baltoji karštligė! Tie niekšai net gert sugėba kažni kaip baltai. Tijatruose, restoranuose, pūko pataluos... O tuje, žemės kurmi, grįžti iš apvemtų lindynės ir septynias paras akyse juoda. Ir drimba ant tavės nebent artimųjų prakaismai“.

Ak, jei tokios mašinos iš tiesų būtų! Batus, baldus, pačią pardavęs - vis tiek nusipirktų! Pasistatytų ant stogo ir dieną naktį suktų gėrnas.

Ko tik jis nedarė bandydamas išsaugot darbo vietą! Naktimis plėšė laiptinėj pašto dėžutes, rašinėjo lifte necenzūrinius žodžius, o dieną demonstratyviai taisė, valė ir keikėsi.

- Matot, kas dedasi! Ar su tokiu liftu galim važiuot Europon? Jaunuomenę jis mokė:

- Šiukšlinkit, vaikai, kur papuola. Mes, senoliai, surinksim, ne kažin ką veikiam.

Bet namo gyventojai pasiskirstę į luomus bei partijas - susišnekėt buvo neįmanoma. Nors kiemsargis dar puikiai prisiminė laikus, kai visi čia buvo lygūs, nė vienas neturėjo pažiūrų (daugetis net nepermanė, kas tai per daiktas!) ir niekam jų nereikėjo. O pinigų pakako tiek, kiek likdavo žmonai apkrausčius kišenes. Ir vis dėlto visi buvo pavalgę ir net išgėrę.

„yelnias užnešė mūsų pusėn tas pažiūras! - spjaudėsi žmogus. - Senų seniausiai žinoma: meilė - tai žiūrėjimas viena kryptimi. Ogi mes jau dešimt metų žiūrim į skirtingas, tarsi atėjom čia ne mylėt Tėvynę, o ją pasmaugt“.

- Kas bus toliau? - suriko ties devintuoju aukštu.

Niekas neatsiliepė. Kitados ten gyveno laimingų žmonių gentys, o dabar jau visi pasikorę.

Tik Simajudas Gagarinas, keliaujantis tuo pačiu reisu iš Aukštuomenės, tarė:

- Iš tiesų sakau tau: žmogus bijo pakelt galvą ir drąsiai su-

sukt: man gerai! Jam atrodo, jog po tokių žodžių kaipmat bus išmestas iš darbo, užmuštas ir dar blogiau.

- Taip yr, - linkčiojo kiemsargis.

- O juk visi regim: kasdien daugėja automobilių. Bet žmonės galvoja: mašinikes perka valdžia ir palieka nakčiai prie mūsų namų, idant atrodytų, jog visi klesti, idant kaimynas imtų kaimyną įtarinėti, brolis brolio nekęsti... Skaldyk ir valdyk! A ne? Bet kas gi tas mašinas vairuoja dieną?

- Valdininkai, - atsakė Kęstutis. - Ką gi veiktų šitokia jų armija? Bjauru žiūrėti, kokiais niekais rimti vyrai užsiima! O juk vienas valdininkas lengvai galėtų išmaitinti tuziną bedarbių! O Būsto programa! Vien Vilniuj ir jo priegose rastume kelis šimtus pilių. Tokiose pilyse be vargo tilptų po du tuzinus benamių. Taigi nereikia nei naujų įstatymų, nei reformų. Pakaktų paprasčiausio širdies gerumo. Ir kam ta galybė įstatymų, jei geriausiai gyvena tie, kurie nė vieno nesilaiko?

Tuo pačiu liftu keliavę Lietuvos piliečiai - profesorius Bumblauckis, profesijos neturintis Šustauckis, policininkas Kalieka ir gailėstingoji seselė Pabarškaitė - pritardami suūžė.

O Simajudas Gagarinas atsakė:

- Nesuprantu, kodėl jūs, lietuviai, įsitikinę, kad gyvenimą gerinti privalo sėdintys valdžioj? Tarp kitko, valandą pasėdėjus traukia prigulti. Kažin kodėl kiti negalėtų gerinti? Anava kiek bedarbių! Ką tie veikia?

Susigėdę keleiviai nutilo, tik senis Bumblauckis burbėjo:

- O vis dėlto narys turėtų kaip nors atsidėkoti rinkėjui už tai, kad jį išrinko. Varvanti čiaupa užsukt ar ką...

Liftas net keliskart sustojo, bet niekas neįlipo: žemiau gyvenantys Lietuvos piliečiai neišgalėjo susimokėti už kelionę ir leido laiką per gerklę arba viską metę išeidavo pro langus.

- Yra svarbesnių darbų. Tu nueik, kvaily, miškan. Kožnam medy - signalizacija. Čirškia, čiauska... Kas nūnai drįstų tvir-

tint, neva Lietuvos valdžia nesirūpinanti gamtosauga? Miškininkas nė stagaro nebepavogs.

- Bet valdininkas kaipmat nuvarys mišką į Vakarus!

Kiemsargiui nuo tokių šnekų pasimaišė protas ir ištiko regėjimai: būk tai jisai jau narys, bet sėdi ne Seime, o medyje. Atleikia rinkėja, nutupia ant šakos ir kad čiauška, kad vilioja... Narys lėks artyn: „Kad ir vienai pagerinsiu gyvenimą, o vis šis tas...“ Purpt nuo viršūnės, o sparnų taigi nėra...

Laimė, liftas sudrebėjo ir vizija nutrūko.

- Ar tiesa, kad nuo liepos liftai šiuo maršrutu nebekursuos? - teiravosi Pabarškaitė.

- Ministerijoj šis klausimas svarstomas, - atsakė Simajudas. - Keleivių srautas mažėja... Tikslingiau būtų nukreipt į Kalvarijas...

- Jėzaujėzau! - vaitojo pana. - Kaip tada žmogui iki krautuvės?

- O kam šiukšlių vamzdis?

- O sakykit, - kreipėsi Sustauckis. - Ar tiesa, kad priimtos įstatymo pataisos... Darbdavys jam neįtikusį darbininką gali nušaut, sukapot į gabalus, susūdyt, sudėt į puodą, išvirt ir suėst?

- Yes! - linktelėjo Gagarinas. - Bet nėra ko nuogąstaut. Tokių atvejų daug nebus. Bene darbdaviai žvėrys? Pagaliau ar toks jau skanus koksai perkarės batsiuvys? Kita vertus, jei darbininkas dirbs, o ne badaus... Ir nemanykit, jog mes trokštam, neva žmonės vargtų. Anaipol! Būčiau laimingas, jei gyvenimas pagerėtų. Ar aš nesistengiu? - susinervinęs trept kojele. - Gerėk, padla! Gerėk!

Kur tau! Tik liftas sustojo.

- Matot, kas dedasi! Ir visada šitaip. Vos tik pabandai gerint, situacija kaipmat pablogėja.

- Ak! - atsiduso Bumblauckis. - Kaip norėčiau prikelti nors vieną senelį iš senųjų laikų...

- Bene Maironio žentas būsi? - pasiteiravo kiemsargis.

- Taip, - atsakė šis. - O ką?
- Pikelk.
- A Basanavičių?
- Ir tą... Ir Šliupą... Tegu pasižiūri.
- Liaukitės! - riktelėjo Gagarinas. - Kažin kas aniems pašalpas mokės?

Visi net sudrebėjo.

- Tegul da pamiega, - atsiduso Bumblauckis.
- O aš, - tarė Šustauckis, - baigiantis žiemai pagalvojau: o juk šitaip ir aš pasibaigsiu! Susinervinęs žengiau į miegamąjį ir pratęsiau giminę.

Simajudas Gagarinas kad nusikvatos.

- O aš žengiau į Seimą ir pratęsiau sesiją. Lenk Lietuvą, kol jauna, ir užaugsi didesnis už ją.

Po šių žodžių kriminogeninė situacija lifte pablogėjo. Visi pajuto: bet kuriuo metu kiekvienas gali būti užmuštas, apvogtas ir ištratinas.

- Kažkuris iš mūsų kriminogeniškai aktyvus, - Šustauckis perskaitė mintį, kabojusią ore.

- Taip, - linktelėjo Gagarinas. - Nuo bandito rankos Lietuvoj nukenčia kas trečias žmogus, o lifte jūsų net penketas, mat aš turiu neliečiamumo statusą. Mūsiškiai pakliūva tik į avarijas.

- Ką turėtume daryt? - klausė Bumblauckis.

- Gal policija galėtų užkirst kelią nusikaltimui? - teiravosi Šustauckis.

Bet policininkas Kalieka drebėjo ir net bandė slėpt svarbesnes kūno dalis pas Pabarškaitę.

- Ša, - ramino Bumblauckis. - Vienišus senelius pirmus puola.

Visi nejučiom pasitraukė atokiau nuo profesoriaus. Tik policininkas bandė įkišt jam į kelnes vamzdį ir dvi granatas.

- Antpuolio metu pareigūnas privalo triskart šaut į dangų, o tik po to jau į užpuoliką ir taikyt jam į kojas, - aiškino. - Bet kol

šitaip šaudysiu, net ir žlibas banditpalaikis spės mane pribaigt. Ogi senelis gali iškart pilt niekšui į kaktą, mat dėl silpnaprotystės yra nepakaltinamas.

Dabar jau visi ėmė prašyt, kad Bumblauckis apsiginkluotų. Tas spyriojosi, bet sutiko, tik neišmanydamas, kaip elgtis su ginklu, kreipė jį tai į vieną, tai į kitą.

- Priglausk vamzdį sau prie smilkinio, - mokė Kalieka. - Šitaip bus mažiausia tikimybė, jog spūstelsi gaiduką.

Tas padarė, kas liepta, ir tapo saugiau. Bet Simajudas Gagarinas žinojo: pablogėjus kriminogeninei situacijai visados pablogėja ir politinė. Reikėjo veikt. Specialiom dildėm pasiplonino liežuvį.

- O sakykit, ponai, kokio pageidautumėt įstatymo?

Keleiviai sudrebėjo, susižvalgė. Šustauckis prabilo:

- Aš norėčiau, kad būtų toks: trinkteli lazda į grindis ir iš lubų tau tekšt šimtas litų.

Simajudas linktelėjo, pasižymėjo į bloknotą.

- O aš, - tarė kiemsargis, - norėčiau, kad būtų įstatymas, verčiantis žmones dirbti lėtai, kaip anuomet kolkozuose, ir prastai, kaip nūnai ministerijose. Tada tam pačiam darbui atlikti reiks nepalyginti daugiau darbuotojų, taigi bus išspręsta užimtumo problema.

Simajudas pasižymėjo ir dar paklausė:

- O gal jūs neprieštarautumėt, jei bus priimtas toks įstatymas: nuo dvyliktos visi Lietuvos piliečiai privalo gyventi gerai.

Stojo kapų tyla.

- Tegu, - numojo Bumblauckis. - Vis tiek blogiau nebus.

- Pasirašyk! Beje, tuos, kurie ir įstatymui įsigaliojus gyvens blogai, šaudysim.

- Dabar tikiu, - tarė Bumblauckis ir pasirašė ant sienos.

O Simajudas, pagautas entuziazmo, aiškino:

- Įstatymas bus su tokiom plačiom skylėm, kad ir senas avinas galės į naują Lietuvą išlįst.

- Viskas būtų gerai, - džiaugėsi Pabarškaitė. - Tik va kad įstrigom.

Tikrai! Liftas kybojo tarp Europos ir Kongo DR. Pro plyšius buvo matyti, kaip nuo Juodmarių krašto pavasaris eina Karpatų kalnais.

- Niekas, - tarė kiemsargis. - Bene pirmas kartas...

...Tokiais žodžiais ir baigiame šią nuotaikingą šventišką kelionę, kad ir ne vietoj ir ne laiku nutrūkusią, betgi tikrai sklidiną vilties, kupiną šviesių, gražių laikų nujautimo...

Reiškiniai, pranašaujantys demokratinų jėgų pergalę

Svarbiausias dalykas

Žinoti, kad esi reikalingas, suteikt žmogui džiaugsmo... Ar gali būt didesnė laimė?

Penktajame kilometre, ten, kur vieškelis pasuka į Biržus, turėjau kalvę. Tą vakarą, kaip ir visados, kaliau. Piktas, pavargęs ir alkanas - mintimis vis dažniau pasisupdavau ant sausos pušelės prie vieškelio.

Urnai atsivėrė durys ir įėjo diktas, dailus ponas. Įsisprendęs ėmė spoksot.

Man tankiau suplakė širdis. Droviai paklausiau:

- Jums gražu pažiūrėt, kaip gyvena vargšai?

- Taip, - atsakė jis.

Paraudęs pyliu į geležį - kibirkštys urduliais pakilo.

- Gal dar manot, kad skursti - saldu?

- O kaipgi! - sušuko ponas.

Pajutęs milžino jėgą, trankiau geležį - kairėn, dešinėn, skersai, išilgai...

- Atseit jūs manot, kad tai niekis per dieną mosuoti kūju ir matyti, kaip miršta iš bado vaikai? - pasidomėjau. - Jums gražu?

- Gražu! - jis net delnais suplojo. - Labai gražu!

Nuovargį it ranka nuėmė. Tvatijau geležį - priekalas žemėn sulindo. Kaip niekad buvau tikras: turtas, valdžia, garbė - ant-raeiliai dalykai.

Baisūs namai

Tai buvo didžiulis, spindintis pastatas. Seimas ar bankas, o gal net pats telekomas. Įėjęs ilgai klaidžiojau koridoriais. Pro šali vis praeidavo orūs ponai, ir aš baugiai traukiaus į pašali.

- Dovanokit... - vapėjau. Būčiau puolęs ant kelių, bet pabūgau, kad suspardys ar dar blogiau.

Ėjau ilgiausiais koridoriais, regėjau galybes durų, ant kiekvienų - aukso raidės, bet kas ten parašyta, nesuvokiau. Ėjau šitaip gal valandą, gal dvi... Jaučiau, kad tuoj nebeištversiu - taip man tapo sunku. Teisybę šneka žmonės: valdiškoj įstaigoj net mažiausią reikalą atlikt - didžiulė problema.

Sakysit, reikėjo paprasčiausiai pasibelst į pirmas papuolusias duris ir paklaust, kur yra tai, ko man reikia.

Bet jeigu jūs gimęs ir augęs sodžiu, o širdy dar pusiau tarybinis, pabandykit pats įeit į tokį, atsiprašant, bildingą. O dar - klaust!

Juk visi ten burbuliuoja angliškai ir dar baisiau!..

Bet staiga priėjo ponia ir, didžiausiai mano nuostabai, prabilo gimtąja:

- Ko jūs ieškote, gerbiamasis?

Ašaros pasruvo man iš akių. Ji buvo graži! Ji kvepėjo kaip didelė apšviesta parduotuvė! Ne, aš negalėjau jai to pasakyt. O jeigu atšaus: jūs ne ten pataikėt!

Nubėgau, kur akys veda, ir atsidūriau pats nežinau kelintam aukšte. Deja! Viskas čia buvo taip pat.

Bet dabar aš jau būtinai privalėjau atlikti tai, dėl ko buvau užėjęs. Dabar tai jau tapo gyvybės ar mirties klausimu.

Giliai įkvėpęs nusimoviau kelnės ir atsitūpiu pačiam to koridoriaus vidury.

Sušnypštė... O paskui kad driokstelsi

Persižegnojau ir užsimerkiau.

Bokšto laikrodīs išmušė keturias...

Ak, mano mielieji! Sakau jums: kartais ir nelaimingam nusišypso laimė. Kai atsimerkiau, koridorių nebuvo nė gyvos dvasios. Ar jie ten, savo urveliuose, miegojo, ar išgirdę mano šiurpų garsą - oro pavojus! - pamanė, pro langus išstrikinėjo...

...Netrukus jau sėdėjau traukiny, riedančiam į Plungę, žiūrėjau pro langą ir šypsodamas vaizdavaus savo seną, mielą gimtąją būdelę.

Vidiniai rezervai

Ligoninėj aš stoviu arba sėdžiu. Viskas čia daktaro valioj. Atsigulęs gali ir nebeatsikelt.

Juk įmanoma, kad daktaras išlipo iš lovos ne ta koja. O jeigu jį dar žmona apkūlė?

Užtat ir pataikauju kaip įmanydamas: tai pirštus tarp durų kyšteliu, tai žvakelę galvūgaly užsižibinu... Tebūnie kalėdinė nuotaika ne tik per Kalėdas.

Ką daktaras mato ligoninėj? Nieko gero jis čia nemato. Ir dėl to kalti tik mes, ligoniai.

Ar jums patinka bendrauti su žmonėmis, kurie nuolat skundžiasi? Kur ten! Sprunkat nuo tokių kuo toliau.

Tad nors gelia man visus šonus, vos tik daktaras įeina palaton, aš verčiuos kūlio, atsistoju ant rankų, pritupiu ir pašoku.

- Kaip jaučiatės, daktare?

- Šiaip sau. O jūs?

Krintu aukštiekninkas, pakratau kojas ir garsiai išleidžiu kvapą.

Tada iš lėto keliuos ir apsimetęs šmėkla čiumpu jį už kojos.

Ir žiū: jau daktaras šypsos, jau dainuos, o gal net seselę pabučiuos.

Matyt, dėl to aš vis dar gyvas, vis dar turiu vilties.

Užtat ir sakau: nereikia reformų! Šypsokimės - ir išliksim.

Kryptys

Kodėl mes taip retai lankomės bibliotekoj? Štai klausimas, į kurį atsakius, tunelio gale blykstėtų šviesa.

Sakysit: todėl, kad bibliotekoj neduoda užkandos.

Čia nevalia rūkyti ir spjaudyti.

Ir net pats žodis „biblioteka“ kelia snūdulį ir mintis apie išnykimą.

Bet užvis baisiausia, kad čia tiek knygų! Net jei nieko daugiau neveiksi, vis tiek visų neperskaitysi. O juk būtent toje, kurios neperskaitysi, ir slypi žodžiai, galintys pakeisti gyvenimą.

Tačiau kiek knygų, kuriose nė vieno reikalingo žodžio!

Ir tu, mano broli, stovi nusigandęs prieš kalnus knygų. Ir nė nebandęs pakilt viršūnėn, štai jau leidies į vyno rūšį.

Palauk!

Vieną po kitos imu knygas ir ant pirmojo balto lapo rašau: „Ant kalno mūrai, joja lietuviai!“

Dabar tau bus lengviau. Dabar atsivertęs knygą tu iškart rasi reikalingiausius žodžius. Ir gal net susimąstysi: „A kur anys joja?“

Beieškant atsakymo prabėgs daugybė metų, subyrės devynios koalicijos ir padais į rytus atguls žemėn liberalai.

O lietuviai vis dar nebus nujoję.

Trys draugai

Skaičiau Remarką. Ir ūmai prisiminiau...

Ėgi turėjau ir aš draugą. Tai buvo visai nepažįstamas žmogus. Sykį jis atsisėdo ant suolo, ant kurio ir aš sėdėjau.

Kitas mano draugas, stalius, atsisėdo ant klijų. Aš nuėjau, o jis gal ir šiandien tebesėdi.

Trečias draugas, dailininkas, padovanojo man peizažą, kurį kasdien matau pro savo langą. Laukiau tik progos atsilyginti.

Sykį tas dailininkas išimylėjo artistę. Nupirko milijoną rožių ir ėmė barstyt po langais. Artistė iškvietė greitąją ir dailininkas atsidūrė beprotnamyje.

Rožės visokie valkatos išsinešiojo.

Artiste aš pats buvau apsimetęs.

O dailininkas pasikorė. Bet ne šitas dailininkas, o kitas. Kažkoks Almodovaras iš Bolivijos.

Veterano širdis

Aš - senas durininkas...

Mane tebešaukia durys. Deja! Šiandien kiti jas varsto.

Einu per miestą... O! Kiek ten blizgančių įstaigų, kiek prašmatniausių durų! Tokių anuomet nė sapne neregėjau. Ak, kad aš galėčiau...

Bet galiu nūnai tik savo bute.

Kai ateina vakaras ir išžiebia lempos, apsivilkęs juodą kostiumą, rūstus ir išdidus atsistoju koridoriuj.

- Atidaryta!

Grižta iš bibliotekos mano senikė, bet aš neatidarau.

- Kas yr? - šaukia ta vargšė.

- Sanitarinė valanda!

Pavalgau, parūkau, rankeną pareguliuoju... Nedidelė **ponia**, palauks. O duos dešimtinę - prašom.

Bet štai laikrodis jau muša dvyliką.

- Užsidarom, draugai, - skelbiu. - Von atsiuda!

Maniškė verkdama dūlina pas gimines.

Liūdna, gerbiamieji, taip gyvent! Ir senikės gaila...

Bet kad ir pasirinkimas šiais laikais nedidelis...

Skrydžiai

Mūsų kiemsargis vis pučiasi: aš visur buvęs, aš visko matęs!

Sykį paklausiau:

- O tu matei skrendantį geležinkelio bėgį?

Ne, tokio jis dar nematęs.

- O aš mačiau!

Tai atsitiko rudenį, kai virtinēm į vakarus traukėsi paukščiai. „Niekam čia mes nebereikalingi - yra kam čiulbėt!..“ Geležinkelio bėgis skrido jiems iš paskos. Liūdnas, susimąstęs...

Nustebę traukiniai žvelgė didelėm akim, o jose regėjau spindint ašaras.

Nedidelis priemiestinis, praradęs orientaciją, smuko į smilgų laukus. Ilgai ten stovėjo. Keleiviai švilpė ir plūdosi, bet kas traukiniui keleiviai!..

Didelis tarpmiestinis kaukdamas lėkė pirmyn, vis didindamas greitį, lėkė be kelio, be nuovokos...

- Nach Berlin! - šūkavo keleiviai.

„Nach... - vaipėsi semaforai, draugiškai mirkčiodami raudonom akim pamišusiam traukiniui. - Tai jau tikrai, kad nach...”

Mažos stotelės, kuriose traukiniai niekados nesustoja, pabėgėdavo anam iš paskos...

Ir liūdnos grįždavo atgalios. Mažoms stotelėms nevalia bėgti ten, kur klastingi, paslaptingi didmiesčiai.

Didžiosios stotys, kurios visuomet labai laukdavo traukinių, regėdamos, jog šitas nesustos, linkėjo laimės ir gero vėjo.

Pabudo net seni, surūdiję garvežiai, kažin kiek metų snaudę Švenčionėliuose. Dūšaudami, girgždėdami nesveikais sąnariais, pajudėjo priekin. Daugelis į rytus, nes ten buvo gimę. Tik vienas, bene labiausiai sukriošęs, pasuko į vakarus. Vargšas! Kaip ten iš tokio visi šaipysis...

Atsidusęs nubraukiau ašarą. O kiemsargis kad riktels:

- Nesąmonės! Taip negali būt, kad geležinkelio bėgiai skraidytų! Ką čia paistai?

Aš tik šyptelėjau.

- O kodėl gi ne? Tu prisimink, kaip aukštai pakilo...

Išvardijau pulką nūnai visiems žinomų veikėjų.

- O kas galėjo pagalvot, kad anie pakils? - paklausiau. - Nei sparnų! Nei orientacijos! Nei trajektorijos!..

Kiek pamąstęs, kiemsargis atsiprašė ir net butelį pastatė. Čia pat ir ištvojtom didžiai stebėdamiesi ir dėkodami Viešpačiui, kad būtent mums kliuvo laimė gyventi pasakų šaly stebuklų metais.

Ir kad užtrauksim dainą! Taip gražiai, taip jausmingai:

- Gimiau nei per anksti, nei per vėlai - gimiau pačiu laikū!..

Permainos

Visi žmonės man buvo priešai. Ėjau gatve ir vaidenos: tai užimtas miestas.

Ūmai moteris ištiesė ranką...

Nuėjau nieko neklausdamas, nieko nesitikėdamas. Netrukus priėjom gražią pilį. Ten mane pasodino užu stalo, vaišino gardžiais valgiais ir gėrimais. Buvo daug nepažįstamų ponų ir visi labai gyrė mane.

Pagirtas, gražiai išlydėtas vėl ėjau ta pačia gatve, bet jaučiau si jau visiškai kitaip. Kaip smagu, kai tave pagiria! Net nepasidomėję, kas tu toks, ką esi nuveikęs...

Ir kai pagalvoji - argi tai svarbu? Bene visi gali nuveikt?

Prisimenu, paklausiau:

- Gal jūs painiojat mane su koku veikėju?

Tie šypsojosi ir sakė:

- Kaip galėtume supainiot? Jūs į nieką nepanašus. Tokio mes dar nesam regėję.

Ir dirstčiodami į mane vis pagarbiai kalbėjos tarpusavy:

- Jis moka ant taburetės sėdėt!

- Moka šaukštą kilnoti!

- Kvėpuoti!

O juk aš į tokius dalykus pirmiau nė dėmesio nekreipdavau...

O štai dabar žengiu gatve ir juntų: kvėpuoju! Ir man smagu!

Ir didžiuojuos tuom!

O grįžęs namo ant taburetės atsisėsiu...

Tokia nuotaika, kad net pats, priėjęs prie vieno pono, klausiu:

- Tai kvėpuojam, maestro?

Tas sulaiko kvapą, net žandai išsipučia.

- Kvėpuokit, - maloniai sakau.

Ponas, kažką burbėdamas, dūlina šalin. Gal nė nesuvokia,
kad kvėpuoja? Vargšas...

Ir aš toks buvau.

Žygis iš galvos į Amsterdama

„Atėjau Pamačiau Nugalabijau “

(Markas Daktaras Skersas „Cezarių gyvenimai“, II t, p 991)

Manding, dažnas mūsiškis galėtų pasakyt: atėjau, pamačiau, buvau nugalėtas.

Tai gal ne ten, broliai, atėjom? Ne tą pamatėm?

Bet kur tu nueisi ir ką tu pamatysi? Kokios čia aukštumos? Netgi tas, kuris ant pačios aukščiausios kėdės užsikeberioja - net ir tas toliau savo nosies neprižlibina.

Aš kėdės neturiu. Bet turiu taburetę, virvę ir kobinį. Turiu viską, ko nūnai gali žmogui prireikt.

Kiti aiškina: kiekvienoj dienoj - tūkstančiai galimybių! Tik reikia pastebėt.

Bet kaip pastebėt - nepaaiškina.

Pasileidau į Vakarus. Žinojau, kad smarkių lietuvių ten daugiau nei Lietuvoj, užtat mūsų Tėvynė ir bijo žengt Europon. Gal ko ir išmoksiu.

Londone užsukau pas Žygimantą Augustą, su kuriuo kitados mušėm ripką Bezdonyse. Nūnai jis išmušinėjo skolas iš niekam neskolingų čiabuvių ir siurbė naftą iš Šiaurės jūros.

Sriūbtelėjau ir aš, bet nepatiko. Supratau: negimęs būt verslininku. Patraukiau į Paryžių. Lamanšą pasiekiau naktį, bet šviesu buvo kaip dieną. Tai Žygimantas padegė Londoną.

Paryžių užsukau pas Barborą Radvilaitę, kuri kitados tarnavo kasininke smulkaus urmo parduotuvėj prie Kalvarijų tur-

gaus, o nūnai jau buvo tiek prakutusi, kad pati pardavinėjo savo kūną Liuksemburgo soduose.

- Gerai perka? - domėjau.

- Gyventi galima, - atsakė. - Yra tokių, kurie širdį atiduoda žmonėms. Tie buvo ir liks skurdžiais. Bet aš - ne! Žmonėms atiduodu visas kitas kūno dalis. O va širdį pasilieku sau.

Susigraudinau. Visados taip, kai pamatau kilnų žygį. Pagalvoju: o kažin kodėl Jurgis K. dar niekad nebandė praskrist pro įstatymo skylę? Pro devynias skyles! Pro devynis šimtus!

Matyt, per plačios.

- Prašyčiau martinio su soda ir gabalėlį cinko, - tarė Barbo-
ra, kai užsukom į barą „Pas Kaušpėdą“.

Tai man nepatiko. Aišku, naujieji lietuviai, užsikašdami cin-
ku, rečiau serga proto vėžiu, bet mano nuostata: kad ir kas bū-
tum, o tėvelių papročius - gerbk.

Užsisakiau litrą kaukolinio su šūdu.

Tuo metu pro duris įgriuvo girtas danų bocmanas ir išvydęs
mane pašaipiai suriko:

- Lisco! Er-lisco! Lituano!

Mano ausyse sušnarėjo prapuolusio Tėvynės laivyno burės ir
gailiai riktelėjęs apsipyliau ašarom.

Kaušpėdas sviedė kirvį ir priplojo niekšą prie sienos. Tai atrodė
labai romantiška, tik baiminau, ar nebus kokių pasekmių.

- Policijos šefas - mano žmonos sugyventinis, - nuramino
Kaušpėdas. - Stengiuos sugyvent su Paryžiaus policija taip pat
kaip ir Lietuvoj. Kartais, kai pagauna Tėvynės ilgesys, visus ba-
ro lankytojus kulkosvaidžiu ištratinu.

Paspaudžiam tam šauniam vyrui ranką.

- Malonu girdėt, kad mūsų kultūra vis plačiau skinasi kelią.

Kaušpėdas, kitados paprastas cukrinių augintojas, išaugo at-
iminėdamas mandarinus iš savo brolių, vergavusių Andalūzijos
plantacijose.

- Galiu ir pačiam kaukštelt, - pasiūlė Kaušpėdas. - Veltui. Tie žodžiai skaudžiai įžeidė - veltui man nieko nereik!

Atsisveikinęs su Barbora patraukiau į Briuselį. Generolas Robinzonas mane išvydęs baisiausiai apsidžiaugė.

- Ar nežinai, Juozapai, kas galėtų išgelbėti mūsų organizaciją nuo Baltijos šalių invazijos?

- Gavot, ko nusipelnė! - atšoviau.

Paskui jis užmigo, o aš išėjau, mat norėjau šnektelt su Premjeru, kuris skrisdamas į pietus buvo nutūpęs Amsterdame.

- Kodėl stringa reformos? - riktėlėjau. - Gal susikerta grupuočių interesai? O kur tos grupuotės? Kas ten per tipai? Klok pavarde.

Tas tik skėščiojo sparnais, šluostėsi akis išsiuvinėtais įgaliojimais ir trypčiojo vietoj.

Trenkiau durimis - net visi raudonieji žibintai druzgais pavirto. Ir sustojau tik ant ežero Keturių Kantonų. Audžiau nuri-męs aukso svajones...

Ūmai prasiskyrė bangos ir išniro nedidukas akiniuotas žmogelis, iš pažiūros bemaž demokratas. Apgaulingas išpūdis! Išsi-traukęs kone dvylikos colių koltą kad riktels:

- Prie sienos! - o matydamas, kad niekur tokios nerandu, paaiškino: - Prie Lietuvos sienos!

Išsigandęs apsimečiau šveicarų grenadierium ir peržegnojau tą žmogų.

- Bijok Dievo, sūnau. Aš tarnauju ketvirtajam Vatikano jėgerių pulke. Kardinolas Rišeljė suteikė man trijų mėnesių dekreto atostogas, mat ruošiuos tapti Lietuvos imperatorium. Bet kas gi tu toks?

- Mano pavardė įrašyta į Raudonąją knygą ir saugoma valstybės. Bet gali vadinti Sargiu.

- O ko tau reik?

- Asmeniui, mums žinomam pravarde Premjeras, jūs perdavėte slaptą informaciją, neva Lietuvoj negerėja gyvenimas.

- Ką jūs! - riktelėjau pagautas siaubo. - Man tai niekad nešautų galvon.

- „Stringa reformos“. Jūsų mintis?

- Ne! - sudrebėjau. - Žmonos.

- Tai valstybės paslapčių išdavimas. Esu priverstas jus areštuot.

Per visą Europą ėjau stumdamas invalido vežimėlį, mat degalams nebuvo pinigų. Maitinomės grybais ir varnom, kurių atnešdavo čiabuviai. Žygis neliko nepastebėtas. Daugsyk mus ap-
lankė delegacijos iš pasaulio sostinių ir CŽV.

- Iš jūsų galėtume daug ko pasimokyt, - lenkė galvas žili žvalgybos vilkai. - Išvermės, budrumo, Tėvynės meilės...

O, kaip tada didžiavaus lietuviu gimęs!

Šio to ir pamokydavom. Lukiškes pasiekėm visai nusigalavę. Prie vartų laukė Pirmininkas su patarėjais.

- O kur dūdų orkestras? - klausiau. - Kur Prezidentas?

- Orkestrą suomiaj privatizavo. O Prezidentas miega. Jau po pietų.

Gimtojoj žemėj pasijutau narsesnis, todėl susukau:

- Jei paleisk, duosiu kiekvienam po kyši, didumo sulig sąžine.

Tie paraudonavo ir vienu balsu atsakė:

- Padorūs žmonės apie tokius dalykus garsiai nešneka.

Supratau per mažai pasiūlęs. Kokios tos valdžios vyrų sąžinės... O kiek visko reik! Vien tik būtiniausi dalykai - jachtos, meilužės, vienmotoriai lėktuvėliai - kiek kaštuoja! O juk norisi ir koki prabangos daikčiuką įsigyt. Su devyniais motorais...

- Gal pasėdėsime sykiu? - pakviečiau. - Blūdijs kaip dūšėlės po Europą. O gal kaip tik čia rastumėt savo vietą... Anava kokios tvoros! Kaip tik tokios, kokioms mėgstat apsitvert...

...Naktį nemiegojau, o svajojau... Be abejo, čia išsikūrusi aktyvioji genties dalis mane daug ko išmokys. Sužinosiu, kada metas pajauti, o kada - geriau kirsti ir kiek sykių... Kaip su papras-

čiausiais įrankiais atlikti sudėtingiausius atimties veiksmus ir kaip teisingai padalyt muitininkui, teisėjui ir prokurorui, idant nė vienas neįsižeistų...

O jei gerai seksis, gal net sukursiu šeimą ir pradėsiu naują gyvenimą.

Pažįstamo žmogaus pasakojimas

Praeidamas pro smėlio dėžę kieme, visados ten priberiu vinių, smeigtukų, stiklo šukių...

- Jūs turbūt ir į manų košę vaikučiams to pribertumėt? - juokiasi kiemsargis.

- O kaipgi! - šypsas. - Tik negaliu prie puodų prieit.

- Vaikai - mūsų ateitis! - kvatoja senis.

Tie žodžiai mane sujaudina. Brūkšteliu rankove akis ir nusi-grėžki.

Dvi pradedančios motinos, sutūpusios prie vežimaičių, kad čiulba, kad plazda!

- Ak, maniškis toks nepaprastas. Kaip jis kojytę moka kilstelt - purkšt į pampersus!

Pavydas užgula krūtinę. Aš tiek metų plušu vardan tos! Šūsnim įstatymus priiminėju! O kas ir kada pagyrė? Kas pasigrožėjo, kaip rankytę kilsteliu balsuodamas? Visiems tik pasijuokt.

- O žiūrėkit, mano koks nuostabus! - ulbauja kita. - O žinot, ką šįryt pasakė?

Tai mane sudomina. Prieinu arčiau.

- Ir ką gi jis pasakė? - teiraujuos.

- Jis pasakė... - jaunoji motina net virpa iš susijaudinimo.

- Nagi! - drąsinu. - Aš pratęs prie nepelnytų priekaištų. Bet žinokit, ponია, kad pranašaujamas tolesnis BVP augimas, o čia jau... - droviai šypteliu. - Mūsiškių nuopelnas.

- Jis pasakė: gugu!

- Ką tai reiškia?

- Jūs nesuprasit...

Tokie žodžiai skaudžiai užgauna man širdį.

- O žinot, ką aš pasakysiu?

- Prašom, - maloniai leidžia jinai.

Betgi matau: netiki, kad galiu geriau pasakyt. Ir aš abejoju. O vis dėlto išpučiu krūtinę, išsprendžiu rankom į šonus ir skardžiai rikteliu:

- Kr a kra!

Tada kaukšteliu dantimis.

- Ham ham!

- Oo!.. - ji labai nustebusi.

- Matot, koks lygis! - net ir pats stebiuos. - O manėt, kad man tik euro, nato... Nieko panašaus, gerbiamoji! Aš ir burbulus iš nosies moku pūst! O jau apsišlapint man - vieni juokai! Norit, kad parodyčiau?

Ne, ji nenorinti. Stumia vežimėlį.

- Duokit pažiūrėt, - sakau. - O ko jis toks apsisnarglėjęs? Ar tik nebus kadencija nutrūkus?..

- Ka... ka... - pritaria mažylis.

Numoju ranka ir einu šalin. Bet dar ilgai šmėkšo akyse tas išsiviepęs snukis ir iš bedantės burnos nudrykusios seilės.

Pažvelgiau lyg į veidrodį.

Argi nebus man smagu, kai po metų, kitų ir aš toks drybso-siu, o mano mylimos dukros šokinės aplinkui? O gražų vasaros rytą išneš mane ant rankų kieman, kur kitos dukros ir marčios su savo brangiais tėveliais ir uošviais... „Ar jūsiškis jau nebemoka žmonių kalbos?" - „Dar šiek tiek vepezoja, bet jau sunku suprast..." - „O mūsiškis sriubą į ausį pila!" - „Mūsiškis kelnynčių nebemoka nusimaut. Mums tiek džiaugsmo!" - „O koks gražus jūsų perdyla! Bet ko jis taip gailiai rėkia? Gal cigariuko nori?" - „Ne, jis degtinėlės prašo. Tik kad dabar jam čiūčia liūlia metas." - „O mūsų kluikšas dar pats moka įsipilt. Tik paliksi

minutę be priežiūros - jau ir nurėpliojęs. Kur paslėptas buteliukas, ten, žiūrėk, ir seneliukas... Ak tu išdykėli!" - „Pakentėkit metelius - paskui lengviau bus..." - „O sakykit, ar ne jūsiškis andai balotiravosi?" - „Kaipgi! Mūsų nenaudėlis buvo šunkeliais nuklydęs. Žinot, kokie tie vyrai per penkiasdešimt... Dirbt nebenori... Štilis uodegon, vėjas galvon... Pirmoji silpnaprotytės stadija." - „Ko gi diržo nedavėt?" - „Ne visados spėji sužiūrėt..." - „Ar galiu jam plaktuku per kaktytę kaukštelt?" - „Prašom, ponია". - „Rėkia, matai! Nepatinka jam! O ar mums patiko jūsų išdaigos? Kiek andai prisirėkėm..."

Einu šypsodamas. Normalu, kad seneliui antra tiek dėmesio kaip kūdikiui. Senelis jau nusipelnęs, o iš kūdikio nežinia koks chamas gali išaugt. Ir, beje, kuo daugiau aplink jį šokinėsi, tuo didesnė tikimybė, jog taip atsitiks.

Bet namie gera nuotaika greit išgaruoja. Žentas vėl prie varstoto...

- Padėk Dieve, - burbteliu. - Ar ne per ankstyvas sprendimas?

- Roges ruošk vasarą, - šypso tas žvitrus vyrukas. - Pats, tata, sakei - sunku bus prie žmonių grįžt... Ogi žalioj girioj... Tarp šerniukų... Kriūkų kriūku...

Vaikinas teigus. Galėčiau tik padėkot.

- A su varpeliais dirbt? - klausia.

- Kaip širdis liepia, sūnau. Mano sąžinė švari. Su Maskva dar devyniasdešimtaisiais nutraukiau...

O vasaros ryto gražumas! Už upės dusliai ir vienodai kala kuolą. Prie jo visai dienai bus rišamas kaimynų konservatorius. Sukriošęs, kadai atsargon išėjęs, o vis dar taikosi Lietuvą knist...

Teisybę andai šnekėjo kiemsargis: gyvenimas kaip ratas. Pagriebia žemės dulkę, iškelia aukštyn ir vėl drebia purvan.

Tik argi aš dulkę? Aš taigi pats kelinti metai Lietuvos žmones dulkinu!

Mano gyvenimo ratas tebekyla. O vis dėlto neramu - kartais
nė nesuvoki, kad jau čiuoži nuo viršūnės...

Kūnas linksta prie žemės, o siela - plest! - ir išskleidžia sparnus. Ir solidus, aptukęs ponas staiga ima skraidyt kaip lengvapėdis, neprivalgęs piemu. Antroji jaunystė!

Esu tokių matęs. Purvyne. Pitrėkštais vištos sparneliais... Nukrečia šurpas.

Bet gal man - antroji vaikystė? Visuomenė jaunėja. Vyras
nūnai pražysta trisdešimties, o kitas, žiūrėk, ir dvidešimties
visus žygius atlikęs Lukiškėse ilsisi. Ogi papurtyk vidutinioką -
sukirmiję vaisiai pabirs. Ką šnekėt apie penkių dešimčių stuobri!
Tūlas nė mobiliuotu telefonu nebeišmoksta skambint.

Tai tik anais laikais, menu, tikrasis gyvenimas prasidėdavo po
šešiasdešimties. Sovietų valdžia mokėjo užkonservuoti smegenis...

Žiūriu pro langą į smėlio dėžę ir bandau suvokt: norėčiau
pasikapstyt su mažyliais ar ne?

Atsidustu su palengvėjimu: ne! Vinys ten... Stiklo šukės...

Tai gal kaip tik dabar ir esu pačiam žydėjime? Ženklų taip
manyti - yra! Pinigo turiu, nuolat šmėksau per televiziją, pri-
klausau valdžios organams.

Karčiai špyteliu: kokie ten organai! Kokia ta valdžia! Va ki-
tados, kai priklausiau nuo vieno vienintelio organo!.. Ką jis,
būdavo, įsakys, tą ir vykdau nesusimąstydamas apie pasekmes,
nėmaž nesvarstydamas, ar tai morali politika.

Argi nebuvo tada geriau?

Tyliai, kad neišgirstų pati, užveriu duris. Šiandien priėmimas
pas švedų pasiuntinį. O žydinčiam vyrui rodytis viešumoj su
nužydėjusia moterim...

Išsivaizduokit tautininką, vairuojantį moskvičių!

Gatvėj pamatau margai apsitačiusią poniją ir gal dėl to, kad
išėjau žiedus išskleidęs, o žiū - gal tik atsisagstęs! - pajuntu
keistus, bemaž pamirštus pojūčius. Ar nebūsiu susijaudinęs?

O juk nesijaudinu net plikom rankom prieš ūkininkus išėjęs!
Bet akimirkos sutrikimą greit užlieja džiaugsmo banga. Jei būčiau suvaikėjęs, bene jaudinčiaus? Yra dar parako parakinėj! Kiti sako, neva geriau, kai smegenų yra smegeninė. Kas žino...

Tas keistas jausmas, kad nusišneku. Vis dažniau pasakau taip, kad ne tik priekabai korespondentui, bet ir man pačiam atrodo: nei į tvorą, nei į mieta...

Betgi aš politikas! - staiga prisimenu - ir akmuo nuslenka nuo širdies. Jei būčiau šiaip žmogus, negi paistyčiau niekus? Gėda būtų. O politikas, jis - kaip ir lakštingala - kitaip negali. Dar daugiau: jam nė negalima kitaip. Tik pašnekėk žmoniškai, kitą dieną jau ir šliaužiosi - kaip šiaučius - nusmukusiais reitingais.

— Gerbiama rinkėja! - kreipiuos. — Ar žinot, kad opozicijai nepavyko sukelt valdančiosios daugumos abejonių? O vakar, išivaizduokit, buvo balsuojama dėl laikinosios tyrimų komisijos...

Ji tyli. Jaučiu, kad pokalbiui stinga žaismės. Todėl pasakau, ką girdėjęs per jaunimo radiją.

— Ėjau gatve, pamačiau tave. O kokia graži tu, nenuiek su kitu!

Pagal turinio svorį lytiniai jaunimo šaukiniai nėmaž nesiskiria nuo politinio senolių vėblenimo.

Ta vėl nieko nesako, tačiau toks elgesys tik dar labiau mane kaitina. „Ėgi kilstelsiu tau sijonėli!..“

— Kas jums? - ūmai girdžiu nemalonų bosą.

Krūpteliu ir tarsi valktis nuo akių nukrenta. Priešais mane taigi visai ne ponis — reklamų stulpas. Aš net įsirežęs afišas draskau.

O kažkoks tipas kad spokso!

— Akcija! - šūkteliu. - Žiūrėk po skelbimu! Radęs tris vienus stulpus, išrauk ir siųsk į Briuselį.

Spiriu į stulpą ir smunku už kampo. Ankstyvoj jaunystėj susijaudinus net raganos princesėm virsdavo. Tačiau dabar pervartos kur kas nuožmesnės...

Toliau, toliau nuo moterų! Tik Lietuva man beliko...

Pasiuntinybėn ateinu prastai nusiteikęs. Įlindęs kertėn stebiu šurmuliuojančią publiką. Kokie orūs, rimti ponai! - akimirką gali patikėt, jog ir kyšio neima. O kokios pasipūtusios damos! - tarsi mėlynas kraujas šimtmečiais protėvių gyslom būtų tekėjęs... O juk Marcelė - paprasta nutrijų žudikė... Anzelmutė - aukštaičių kolūkiečių veislės...

Anava ir reitingų karalius! Tas jau tikrai suvaikėjęs - amerikoniška šypsena, šveicariškas laikrodys, lietuviška nosis...

- Puikiai atrodot! - lenkiuos. - Esat vyras pačiame bezdėjime.

- Žydėjime, - šnibžteli karalienė.

- Jūsų prakilnybe! - čiūžteliu koja pagal prancūzų dvaro tradicijas, bet nuomonės nekeičiu: - Bezdėjime! Be! Be!

- Reiktų pasitikrint, - jaudinasi karalius. - Skaičiuojant nuo Atgimimo, tai aš dar tik pusbernis...

- Užtat ir varykit! - sakau. - Po metų nė nebeišeis garsiai, juolab - su užraitymais. Vieni tik šnypštalai. O tauta laukia optimistinių tonų.

Jis nusigręžia - lėtai, atsargiai - bet aš kuo aiškiausiai išgirstu: skystas, sopulingas fa...

Ko norėt! Amžinatilsį tėvelis, prisimenu, tokio amžiaus be maža nieko nebesuvokė. Eis būdelėn, o žiūrėk, virtuvėj ant puodo besėdįs...

Šis, žinia, patarėjų turi.

Ką ir sakyt, suvaikėjusiems visi keliai tebėr atviri. Jie gali kurt partijas, lipdyt frakcijas... Ir visa tai - ne smėlio dėžė!

Pavydžiu švedams - tie išlieka vikingais iki mirties. Tai - visad šaltos švediškos degtinės poveikis.

- Jūs, švedai, neturit jokių problemų, - sakau pasiuntiniui. - Įdomu, ką veikiat? Manding, nuo ankstauro ryto stovit prie švediškų stalų ir krabus ryjat?

- Tikrai taip, - nusilenkia šis.

- Bet kur tada gyvenimo tikslas? Mes tai, gal girdėjot, už teisingą Lietuvą einam...

- Tuščias reikalas! - pasiuntinys numoja lazda. - Tas kelias neturi pabaigos.

- Bet jūs tai gyvenat kaip švedai! Kur padėjot savo pensininkus ir pedagogus? Tie juk amžini svarsčiai...

- Sumetėm į jūrą, - jis atsidūsta. - Tada ir išnyko problemos. Dabar nagus graužiam.

Man kaip niekad smagu, kad esam lyrikų tauta.

- O jūsų ūkininkai? Cukrinių broliai? Cepelinų sesės?

- Mes - žuvininkai, - oriai atsako švedas. - Bene bersi cukrų ant silkės?

- Dar po vieną?

- Po du!

- Pasibučiuokim! - žiojuos.

Bet ūmai pamatau, kad tai ne švedų pasiuntinys, o tik švediškas stalas, ir išįžeidęs paeinu į šalį.

Prasideda oficialios kalbos. Integracija... Struktūrizacija... Globalizacija...

Išsitraukęs rodau karaliui pripučiamą varlę. Kaip sublizga jo akys!..

Patarėjas niūkteli kupron. Senelis apsiašaroja ir skersas paeina už Lietuvą.

Man toks piktumas! Ir ko mes, galudieniai, taip bijom būti savimi? Jei ne šiandien šnekėt ką galvoji - tai kada?

Užtat kai suteikia žodį man, ilgai tyliu. Buvau parengęs platų pranešimą, o dabar suvokių: nieko vertos, šimtąsyk girdėtos frazės...

- O žinot, ką aš jums pasakysiu...

Lukteliu. Tepribrešta sena dirva naujai sėklai.

- Gugu!

Tyla! Nueinu nuo arenos.

Kelias šiltas, minkštas ir baltas. Bene bus pasnigę... Kas kad rugpjūtis! Nūnai, kas netingi, spartina procesus, o už pasekmes niekam nereikia atsakyt.

- Jums galvoj sninga, - sako man senelė su degtukais.

Prisimenu ją dar mergaitę, todėl tikiu jos žodžiais. Nusiperku šluotą, kastuvą ir nedideles kopėtėles.

Įlipsiu galvon, nusilipdysiu iš sniego trobelę ir paskutiniojo teismo lauksiu...

Gerasis žmogus iš San Tariškių

Tujen, skaitytojau, dar snūduriuoji, o blogos naujienos jau pila-
si kaip iš kibiro.

- Ūkio ministras susitiko su žmona. Tai įvyko virtuvėj...

Niaukiasi veidai. Kokie bus šio susitikimo padariniai Lietuvai?

Betgi tai ne viskas!

- Daugelyje rajonų kruša!

Verkdami lietuviai kelia dangun rankas.

- Viešpatie! Bene mažai dar mus kruša!

Kai šitaip prasideda rytas, ko stebėtis, kad vakare brolis brolių...

Todėl aš noriu papasakoti apie gerą žmogų, idant nebijotum
atsiverst laikraštį, nedejuotum, jog visi aplinkui nenaudėliai, ir
nebėgtum skūstis Jo Ekscelencijai.

Toks žmogus yra Markas Aurelijus.

Štai jis išeina į balkoną, mosteli ranka ir sušunka:

- O, Lietuva! Kaip norėčiau nuo kaktos tau nubraukti rū-
pesčių raukšles: elgetas, valkatas, ūkininkus, pensininkus... Kad
liktų vieni valdininkai. Balti, gražūs...

Lietuva nušvinta, o Markas Aurelijus byloja:

- Moteris taip pat galima nubraukt. Juk valdininkai daugi-
nasi kvadratiniu lizdiniu būdu. Jei šiemet vienam kvadrato yra
tik vienas valdininkų lizdas, kitąmet jų ten bus jau keturi.

Geras žmogus, bet rūstus jo žodis. Nusigandusi Lietuva žiūri akim
tyliųjų ežerų. Upelių kaspinais nurieda gailios jos vaikų ašaros.

- Nesisielokim, broliai! - ramina Markas Aurelijus. - Pa-
žvelkim, kokia sultinga žolė! Ir nebijokim, kad kas nors juoksis.

Bene mes šaipomės iš tų, kurie ėda sraigės? O juk tai gal netgi dar juokingiau.

Žmonės išbėga Lietuvon, klaupiasi keturiom ir pasklinda po žolynus. Vilingas klegesys... Pirmieji verslo partnerių konfliktai...

- Bene karvės didesnis protas!
- Aš gaminsiu tik aukščiausios rūšies pieną!
- Tavo snukis šūdinas!

Markas Aurelijus užsimeta raudoną mantiją, paima lazda ir išėjęs sudrožia jauniesiems verslininkams per nugaras. Pradiniam etape lazda geriau nei įstatymas.

Minia elgetų seka iš paskos.

- O ką mums daryt, Mokytojau?

Markas Aurelijus smeigia žemėn lazda ir pasako palyginimą:

- Kai nuščiuvo pavasario balsai, išdygo basliai. O basliai ne visi sužaliuoja. Labai čia jų daug. Lietuvos žemė negali tiek išmaitinti.

Tada aklieji pamato kelią ir išveda luošuosius Europon.

Sakysit: didžioji politika. Bet Markas Aurelijus negaili ir paprasčiausių patarimų, lengvinančių kasdienę buitį.

- Ką iš gyvūnų geriau laikyt namuose? - klausia Marija Magdalena. - Vyrą ar šunį?

Markas Aurelijus uždeda ranką jai ant kaktos.

- Kas regėjo, kad šuo, net jeigu jis būtų su kilmės dokumentais, drybsotų prie televizoriaus, surūgęs slankiotų iš kertės į kertę ar bėgtų išgert? O kokias funkcijas nūnai atlieka namuose vyras? Tai viso labo nedidelė individuali įmonė, perdirbanti alų į myžalą. Bet kam to reik? Iš tiesų sakau: geriau žolę ėst.

Visą dieną keliauja po miestą ir dalija pamokymus. O kaip kitaip! Juk kaip ir visi mokslo žmonės nieko daugiau jis neturi.

Markas Aurelijus niekados neprievartavo senučių ir nemušė vaikų, net jei tie buvo tik pirmaklasiai. Taigi šitaip elgėsi ne iš baimės, o iš širdies gerumo.

Kai pats gaudavo į kailį, prašydavo dar:

- Lupkit, vyručiai, smarkiau. Senas pūzras - neatmušit sparnelių.

Daugelis banditų po tokių žodžių atsiversdavo ir tapdavo bibliotekininkais, rašytojais ar net skaitytojais. Taigi vėl suklestėjo kultūra. Vis dažniau matydavai, kaip rytą rašytojas pagauna gatvės balandį, ištraukia iš uodegos plunksną ir rašo. Vakare policininkas pagauna rašytoją, ištraukia jam iš kišenės honorarą ir pradeda savo verslą. Puikus pavyzdys, rodantis, kad suklestėjus kultūrai atsigauja ir ūkis.

Nenuostabu, kad žmonės ėmė vėl mylėti Tėvynę. Valstybės švenčių dienomis vyrai nudažydavo pačias žalias, vaikus raudonai, o save geltonai. Tada visi lipdavo ant kaminų ir pakibdavo žemyn galvom.

Tai Marko Aurelijaus nuopelnai. Jis niekuomet neplūdo valdžios, o sakė:

- Jei norim taisyti Lietuvą, tai pradėkim tą darbą nuo savęs.

Šešias dešimtis metų jis dirbo save taisydamas, o septintąją ilsėjosi, mat buvo jau tobulas.

Bet syki jaunieji olimpiečiai išmušė jam dantis. Markas Aurelijus padėkojo ir užsičiaupė.

Stovėjo kryžkelėj rūstus, nepraverdamas burnos, o žmonės šaukė, švilpė ir mėtėsi įstatymais, kurių čia voliojosi devynios galybės, užtat niekas jų netausojo. Nebebūdamas tobulas, nebedrįso perspėti.

Nuėjo pas dantistą Miką Titaniką. Šis išmatavo burnos ertmę ir pasakė sumą, kuri Marką Aurelijų net prajuokino.

- Už tiek aš ir naują žmogų padirbčiau! - ir pažvelgęs daktarui į akis tyliai pasakė: - O tu veltui mane pataisyk.

- O kas tu toks?

- Tavo brolis.

Daktaras skėstelėjo rankom ir išmušė likusius.

Markas Aurelijus išėjo gatvėn dar rūstesnis. „Reikia šį žmogų pataisyti. O tada jau anas mane... Kol kas privalom taisyti ne tik save, bet ir savo artimą“.

Tik kad taisyti kitą, juolab gydytoją, buvo taip gėda... Vis dėlto nusiuntė jam ryšulį senųjų džiovininkų raštų ir ėmė laukti. Dvasios darbas sunkus, reikalaujantis daug kantrybės.

Belaukdamas nusprendė išmokyti dantisto amato: bene pats sau dantis susidės! Ėmė gręžti sienose skylės ir prieš jo akis atsivėrė rūstus pirmųjų lietuvių genties pasaulis. Vyrai siurbė kaukolinį, moterys vergavo nedorėliams fernandams ir net luisams, o Maironio anei vienas neskaitė. Daugelis tų, kurie kitados atnešė į lietuvių namus tiesą ir šviesą, buvo išsiųsti į Internetu ir galavosi ten visų pamiršti.

Susinervinęs užplombuodavo skylės skiediniu, bet po kurio laiko vėl pragręždavo: bene žmonės jau bus palinkę į šviesą? Kur ten!..

Pagaliau išaušo diena, kai sėdo prie varstoto, išdrožė iš pliauskos dantis ir susidėjo dviem eilėm. Tai jam atrodė būsiąs gražus pavyzdys jaunimui. Valgyti, tiesa, nebegalėjo, bet krintosi ne dėl to, o kad už dantų kliuvo liežuvis ir vietoj gražios lietuviškos šnektos ūmai prabildavo angliškai su nežymiu slavų akcentu:

- Dabljudabljudabljudledj!

Apsilankęs dantisto namuose, paklausė:

- Ar jau matai šviesą?

- Eik tu šikt! - atsakė tas.

Toks pasiūlymas Marko Aurelijaus nenustebino. Juk Mikas Titanikas gyveno pilyje, kurioje buvo net trys tualetai ir nė vienos bibliotekos. Naujieji lietuviai dažnai rinkosi būtent tokį architektūrinį sprendimą.

Kitą dieną jis nusiuntė daktarui užuojautos telegramą ir nuogas ant balto žirgo pralėkė pro klinikos langus. Gal Mikas Tita-

nikas pamany: baltoji karštligė! O tada jau kitaip ims žiūrėti į pasaulį.

Tikėdamas, jog labiausiai gali paveikti žmogų gerumu, išspausdino daktarą šlovinantį straipsnį „Šypseną dovanoju veltui!“ ir pagautas įkvėpimo pasirašė trijų šimtų inteligentų parašais, tarp kurių, aišku, buvo ir daktaro Basanavičiaus...

O Mikas Titanikas vis tiek nenorėjo keistis į gera. Bet, laimė, kilnų darbą pastebėjo Prezidentas.

- Būk Sveikatos ministras, Aurelijau!

- Kad ministras neturi būti profesionalas! - prieštaravo tas, rodydamas naujuosius dantis.

Prezidentas verkdamas atsakė, kad Lietuvoj visi profesionalai.

Tapęs ministru, jis galėjo susprogdinti Miko Titaniko kliniką, tačiau tik padegė. Tokiom smulkmenom geras žmogus ir skiriasi nuo blogo.

Bene labiausiai jam rūpėjo, kaip iš senojo lietuvio išauginti naująjį. Aukštieji daktarai tvirtino, jog tai neįmanoma, o felčeriai eksperimentavo. Bandymai buvo atliekami su pensininkais ir jaunaisiais liberalais. Paaiškėjo, kad liberalo kišenėn persodinus bedarbio pašalpą jauniklis žūsta per devynias paras. Ogi tikrinis bedarbis, turintis devynerių metų nedarbo stažą, gyvena su tokia pašalpa lyg niekur nieko. Tokios išvados sukėlė didelį sąmyšį Europoj.

Bet kaipgi padalyti sveikatą visiems Lietuvos piliečiams po lygiai? Atimti dalį iš sveikųjų, kaip siūlė paliegę konservatoriai? Per dešimtmetį išrasta pakankamai priemonių. Bet kaip įveikti riebių liberalų pasipriešinimą?

Markas Aurelijus pasirinko kitokią sprendimą. Žinojo, kad daugelis ligų atsiranda dėl to, jog lietuviai nerimauja dėl ateities, ir specialiu įsaku uždraudė jiems jaudintis. Kadangi policininkai dešimt metų varomi taip ir neišėjo į gatves, ten buvo išsiųsti gydytojai.

O kas nežino, koki įspūdį sveikam žmogui padaro baltas chatas! Pusė Lietuvos atsidūrė beprotnamiuose.

Ar tai neprieštaravo Marko Aurelijaus nuomonei, kad kiekvienas privalo taisyti save pats?

Bet kad žmonės nenori taisyti! Gyvenimas parodė: laisvam žmogui nevalia elgtis laisvai.

Šiandien jau ir Markas Aurelijus turi pilį su trim tualetais. Ir vis tiek kartais padaro į kelnes. Tai jį labai jaudina. Tada jis išeina į virtualiąją erdvę ir pasišneka su Miku Titaniku.

- Dvidešimt pirmojo amžiaus mįslės, - ramina tas.

...Toku atsakymu ir norėčiau baigt pasakojimą apie Marką Aurelijų. Gal ir nelabai vykęs tas mano gerasis žmogus. Betgi taip atsitiko ne iš piktos valios, o tik dėl to, kad nė vieno gero nepažįstu. Viską teko išgalvot.

O, jei kiekvienas išgalvotume bent po vieną...

Malonės pilnieji

Giminės. Savaitė šiapus

1.

Jiedu broliai, bet kokie nepanašūs!

Grigaravičius kalbėjo:

- Mano kelias - Lietuvos kelias. Kuo didesnis šalies BVP, tuo platesnis ir mano BMW.

Patriūbavičius atsakė:

- Mano kelias veda iš namų ir dingsta parduotuvėj. Čia tyrinėju įmantrių formų butelius, sprendžiu įvairių laipsnių lygtis. Neįtikėtina, bet akivaizdu: net ir nedidelės talpos indo pakanka, jog taptum visai kitu žmogumi. Kiekvienas naujas butelis - tai naujas kelias. Todėl man ir keista, kad tiek jaunų ir net pagyvenusių ponų blaškosi nerasdami savojo.

Aš norėčiau, kad kiekvienam Lietuvos miestely stovėtų mažas namelis, tam namelyje - staliukas, ant staliuko - buteliukas. Prie staliuko sėdėtų balta graži ponia ir lauktų manęs. Štai tada aš jausčiaus sotus, kad ir kokie būtų jūsų BVP ar net PVM.

Pro šalį ėjęs raštininkas Juozapas, tatai išgirdęs, apsiverkė ir užrašė:

- Dvi Lietuvos... Šviesioji ir tamsioji... Motina su ašarom ir pamotė su akmeniu... Ar apsikabinsit kada nors? Ak!..

2.

Antradienį Grigaravičius vėl kalbėjo:

- Bėgu, bėgu ir bėgu! Turiu tris mylimas - Minimą, Medią ir Maximą... O dar sugyventinė T Market! Nebėr laiko nė kvėpuot. Vos įtraukiu oro į plaučius - tučtuojau atgalios išpučiu.

Patriūbavičius atsakė:

- Girdžiu, kad gyvenimo tempas labai didelis, bet pats to nejaučiu. Todėl vakarais išeinu gatvėn ir triskart aplekiu aplink krautuvę.

O pinigų kaip nedaugėja, taip ne...

Pro šalį ėjęs raštininkas Juozapas nubraukė ašarą ir užrašė:

- Dvi Lietuvos... Ir abi jaučia darančios kažką ne taip. Abidvi ieškojimų kely. Tai teikia vilties. Bėk, lietuvi, bėk!..

3.

Trečiadienį Grigaravičius šitaip kalbėjo:

- Dažnai susitinku su rinkėjais, žinau jų problemas ir galėčiau jas išspręsti.

Bet sėdžiu kambary ir žiūriu pro langą.

Patriūbavičius atsakė:

- Daugel metų sunkiai dirbau, tačiau atlyginimo užteko tik maistui ir būstui. Dvasiniams poreikiams tenkinti nelikdavo nė cento.

Reikėjo kažką daryti, bet aš nieko nedariau, tik laukiau, laukiau...

Ir vieną dieną tie poreikiai išnyko!

Pro šalį ėjęs raštininkas Juozapas nušvito ir užrašė:

- Mažas žingsnis į didįjį suartėjimą. Lietuva bus vieninga! Trop trop o lylio!

4.

Ketvirtadienio rytą Grigaravičius pasibalnojo BMW, iškėlė fakelą ir kaukdamas nulėkė laukais.

Žiū - Savanorių sankryžoj Patriūbavičius stovi ir ištiesta rankele kryptį rodo. Grigaravičius kad spirs anam į užpakalį.

- Haga!

Patriūbavičius sukasi aplinkui ir dabar jau rodo priešinga kryptimi.

- Kopenhaga!

Pro šalį ėjęs raštininkas Juozapas atsisėda šalikelėj ir džiaugsmingai giedodamas užrašo:

- Pagaliau mes euro zonoj! Viva color!! Stilius **plus!!!**

5.

Penktadienio vakare Patriūbavičius paklausė savęs:

- Sakyk man, Patriūbavičiau, kodėl tu neturi pinigų? Tik nemeluok.

Susikaupė ir atsakė:

- Todėl, kad...

Čia mintis ėmė strigti, liežuvis pintis, kilo noras išgerti, ieškoti kaltų ir snukius bei langus daužyt.

Bet jis suėmė save į rankas, pakėlė galvą ir drąsiai atsukęs veidrodį tarė:

- Todėl, kad durnas!

Apsiverkė, bet vis vien atkakliai kartojo:

- Durnas! Tikrai durnas! Taip! Taip!! Taip!!!

Tada paklausė:

- Kas kaltas?

Atsakė sau:

- Tu nesuprasi...

Ūmai prisiminė:

- Bet Grigaravičius, mano brolis, tiek pat protingas, o anava koks turtingas! Vadinasi, kiti dalykai pergales lemia...

Užkaito jam smegenys, ir jis įkišo galvą kubilui su karštu vandeniu.

Ten ėjęs raštininkas Juozapas pastebėjo žmogų be galvos ir susijaudinęs užrašė:

- Anava šaltieną verda... Kaimas dar gyvas!

6.

Šeštadienį Patriūbavičius sušuko:

- Nors aš ir kvailas, o pinigų vis tiek noriu turėti! Tai ką man daryt?

Grigaravičius tarė:

- Sakau tau, Patriūbavičiaus, yra toksai taškas G. Reikia tik surast jį ir paspaust. Ir tada tapsi laimingas bei visko pertekęs.

- Bet kur tokio taško ieškot? - klausė Patriūbavičius, čiupinėdamas savo liesą, spuoguotą kūną.

Grigaravičius pamokė:

- Kvailys save spaudžia, o protingas - kitus spūsteli.

Tatai išgirdę Patriūbavičius kad čiups Grigaravičių už gerklės, kad ims spaust!

Lietuviui čia nieko naujo, tačiau ekspertui, stebinčiam iš Briuselio, galėjo pasirodyti, jog pagaliau išsipildė sena svajonė - apsikabino dvi Lietuvos...

Sekmadienį, kai pro šalį keliaudamas čia užsuko raštininkas Juozapas, Patriūbavičius jau buvo smarkiai prakutęs. Turėjo laisvą, nepriklausomą kanalą pinigams plaut, žmoną, didumo sulig Hansą LTB, o kieme žviagė devyni raudoni opeliai.

Juozapas paklausė:

- Patriūbavičiaus, kodėl tu pasidavei Šetonui, užvaldydamas brolio pinigus? Tuščiom kišenėm buvai artimas Dangui, o dabar - tik Prezidentui.

Išgirdęs šiuos žodžius Patriūbavičius kniubo žemėn ir numirė.

Didi baimė pagavo tai mačiusius. Keli aplinkiniai kaimai pakilo ir vienu metu įstojo į socialdemokratų partiją.

O Juozapas tarė numirėliui:

- Kelkis ir vidurnaktį nueik ant vieškelio, vedančio iš Fabijoniškių į Hagą.

Susiruošęs Patriūbavičius išėjo ir ten pamatė Mačiulį, vadinamą Maironiu. Šis, sėdėdamas vežime, skaitė pranašo Izaijo, vadinamo Juozaičiu, raštus.

- Ar supranti, ką skaitai? - paklausė Patriūbavičius.

- Kaip galiu suprast, jei man niekas nepaaiškina! — atsiliepė Maironis.

Patriūbavičius paaiškino jam Švietimo reformą. Dėkingas Maironis pakrikštijo Patriūbavičių, suteikė jam Morkaus laipsnį ir išsiuntė į vakarus Lietuvos įvaizdį formuot.

Morkaus laiškai. Savaitė anapus

1.

Įsivaizduokit, broliai, Šengeno erdvę: dvylika kvadratų, jokių patogumų, langai išdaužti. Kairiajam kampe, po stalu, bevardis belgas guli, o vyriškas pasididžiavimas - ant stalo stovi.

Dešiniajam kampe nubunda graikas Zorba, suvaitoja, siekia drebančia rankele stovinčio daikto...

Kiek įtampos jo veide!

Ir šitaip kasnakt.

O juk vyrams jau seniai per penkiasdešimt!

Kas tai? Pagyvenusių ponų erotinis šou?

Anaiptol!

Sakau jums: ir čia dar pasitaiko žmonių, per visas negandas išsaugojusių liaudies papročius, atkakliai puoselėjančių senobines tradicijas.

Jūs nieko nebijokit, balsuokit už ir eikit čion.

2.

Antradienis Šengene - išeiginės. Tylu. Ramu.

Rašau jums, broliai, ir meldžiu, kad visi vienaip sutartumėte ir pas jus nebūtų jokio susiskaldymo. Numarinkite savyje ištvirkavimą, netyrumą ir pikta pageidimą, taip pat ir godumą.

Sakau jums: dėl šitų dalykų ateina Jo rūstybė!

3.

Trečiadieniais Šengeno erdvėj - smagu! Skersas guliu tarp Briuselio ir Strasbūro. Butelis kišenėj ir NATO skėtis viršum galvos.

- Ei! - šaukiu. - Ar yra čia kas nors?

Iš kur čia bus! Tik šernai brazda...

Miškais nueina ruduo...

Staiga žiū - aš jau Hagos prieigose. Butelio nebėr, tad keliauju į tribunolą.

Pavasaris stovi Karpatuos, dairosi šiaurėn...

Ir aš Eliziejaus laukuos bestovįs! Prancūzai aria, prancūzės pusryčius nešioja. Butelis vėl mano kišenėj - pasiūlau artojams išgert.

Artojai - užkandos.

Aišku, ir dainą užtrauktam. Aš - prancūziškai. Anie - lietuviškai. Harmonija - rusiška.

Man tai gražu!

4.

Noriu, broliai, kad jūs išgirstumėt apie Šengene mane ištikusią Tėvynės meilę, kuri prislėgė tiek viršydama mano jėgas, kad jau nebetikiu išliksią gyvas.

Tataigi!

Sėdžiu Kinų restorane, žiūriu pro langą - beviziai erdvėlaviai lekia į visas puses... Ak, gal ir ten nulėks - į tolimas, į numylėtas tėvelių šalis?

Nuo Baltijos gaudžia vėjai ir aš tariuos užuodžias cepelinų kvapą...

O aplinkui kinai šmirinėja - šunieną taiso.

- Liaukitės! - rikteliu. - Aš nevalgysiu!

Jie čiauška plonais balseliais ir stato ant stalo dubenis su garuojančiais šunimis.

Atidarau langą ir viską išmetu bedarbiams.

Padavėjas sidabro kibirėlyje su ledu atneša man garuojantį telefoną.

- Jums skambina Kinų imperatorius!

Su pasidygėjimu paimu dviem pagaliukais ragelį ir pusvalandį čiaušku plonai, kaip andai girdėjau kinus.

- Ką? - klausia imperatorius.

- Lašinių su svogūnais! - rikteliu ir čia pat išverčiu į kinų kalbą: - Lai šin! Tvaj matj!

Švysteliu ragelį pro langą.

Tikiuosi, imperatorius suprato, kaip aš nemėgstu šunų, slieku, gyvačių bei viso kito, ką jų patriotai ekstazės valandėlėm šaukia: „Tėvynė brangi...”

Tėvynė - ji tik viena! Užtat sakau, broliai, kad ir kur nublokštų likimas, kad ir kaip žiauriai būčiau kankinamas - kinas būt nesutikčiau.

5.

Vis dažniau sapnuoju Lietuvą. Ir kaip ten dabar gražu: spjau dau ant grindų ir koja nepatrinu.

- Dabar jau nebereiks patiems tvarkytis. Paksis ateis.

Žmona irgi patenkinta.

- Ir tave sutvarkys! - džiaugiasi.

- Gerai būtų, - pritariu. - Tik pirma tegu sienas išdažo ir parketą pakloja. Žmogaus elgesį juk aplinka...

Pati skambina Prezidentūron.

O aš toliau sapnuoju: įsipilu, apžvelgiu prišnerkštas kertes ir makteliu pilną.

Gal jau paskutinišyk...

6.

Miegu ir sapnuoju, būk tai šiku ir tapšnoju.
Pabundu - ogi tikrai!
Manding, teisybė, kad dar ilgai jausim pasekmes...

7.

Grižtu namo!

Žmona atmušė telegramą. Ir štai ką praneša:

„Atėjus šeštadienio vakarui sėdėjau prie televizoriaus. Staiga iš dangaus pasigirdo užesys, tarsi pūstų smarkiausias vėjas. Jis pripildė visus kambarius, sakytum ugnies liežuviai būtų nusileidę ant kiekvieno kvadrato. Ir viskas čia pasidarė kitaip...”

Žodžiu, broliai, parketas paklotas, plyšiai užtinkuoti, sienos baigia džiūt.

Ramybė visiems. Palaiminti, kas tiki nematę...

Perpetuum halloween

Pupojų dvarelyje ėmė vaidintis.

Naktį ūmai pabels į duris, senis Motiejus Pupojus išeis kieman - nieko, tik šunys skalija.

Arba: Sofija Pupojienė snaudžia prie krosnies, staiga kad nukrės šiurpas. Pramerkia akis - prie lango prisiplojęs baltas veidas. Prieis arčiau - prapuola.

Naktimis ant aukšto girdėjosi žingsniai ir kažin kas nykiai vaitojo. Motiejus klausėsi ir sakė:

- Vaiduokliais aš netikiu!
- Už ką balsavai, Motiejau?
- O koks skirtumas!

Moteris žegnojosi ir žibino žvakeles.

- Ilsėkitės ramybėje...

Vidurnaktį klykdama stryktelėjo iš lovos.

- Kad grobs už kojos!..
  - Prisisapnavo, - juokėsi Motiejus. - Kas tave grobs! Bene tu cisterna...
  - O jeigu pasmaugs?
  - Bet ko gi smaugt? Už ką?
  - O jeigu tai konservatorius? Tie juk ir gyvi būdami smaugė...
  - Nieko pikto mes jiems nepadarėm.
  - Gal ir nieko. Tik bene žiūrės!
  - O gal krikščionis? - sakė Motiejus. - Gal dutūkstantinin-
- kas ar dar koks... Daug jų buvo...
- Reikėjo už visus ir pabalsuot.

- Kuine! - drąsinosi Motiejus. - Niekas iš ten negrižta.
 - Konservatoriai grižta!
 - Ir tegu sau vaidenasi, - vaipėsi vyras. - Bene šmėklos yra kam blogo padariusios! Bene mes ne didžiavyriai! - ir kad treptels kojele. - Gyvus atlaikėm!
 - Bet kas beliko... - moteris braukė pelenus į kertę. - Girdi? Žingsniai!
 - Tikriausiai koks banditpalaikis, — ramino Motiejus. - Daug jų nūnai valkiojasi...
 - O man atrodo: štai atsivers durys, įeis ir paklaus...
 Girgždėdamos atsivėrė durys.
 - Motiejau! - pašaukė balsas nelyg iš kapo. - Už ką balsavai? Motiejus smuko po patalais.
 - Aš nekaltas! Tai jinai... Ir tas gražus, ir anas...
 Moteris buvo drąsesnė.
 - Kas tu esi? - klausė. - Ko nori?
 - Išnyk! Išnyk! - silpnu balsu rėkė Motiejus. - Girdi? **Gaidys** gieda!
 - Tegu gieda, - atsiliepė nykus balsas. - Aš ne višta.
 - Ar tu konservatorius? - klausė Sofija
 Bet šmėkla klaidžiojo po kertes ir stūgavo:
 - O, mano įgaliojimai! Koks mielas raštas, kurio taip netekau ūmai...
 - Jei smaugsit, tai prašyčiau dabar, - sakė Sofija. - Mat iki pensijos dar savaitė, o jau nė cento...
 - Jūs man gyvi reikalingi, - atsiliepė anas.
 - Kraują siurbs! - suvaitojo Motiejus.
 - Ramybės trokštu! - dūsavo šmėkla. - Ramybės!
 - Tai sakyk, ką turėtume daryt? - klausė moteris.
 - Eikit prie Rūmų ir trejus metus badaukit. Reikalaukit valdžios atsistatydinimo ir indėlių grąžinimo.
 Šitaip tarus šmėkla pagadino orą - pasklido naftos ir supūdytų milijonų tvaikas - ir išėjo stačiai per sieną.

- Vargsta dūšėlės be vietos, - graudinosi Sofija.

Motiejus tik ranka numojo.

- Kiaurai per sienas eina. Plačiausios perspektyvos! O va kur mums smukt? Ko turėčiau prie rūmų badaut, jeigu ir namie sočiai prisibadauju? O ir gėda viešoj vietoj... Juk tai toks intymus aktas...

- Markučių vienturtis Palemonas - liberalas, - tarė Sofija. - Reiktų pult ant kelių... Kambarius pašventins, ar ką...

...Markučių dvarelis buvo naujai nudažytas, iš tolo švietė praplatinti langai.

Palemonas sėdėjo prie stalo ir kimšo tortą, užsigerdamas rožiniu rašalu. Muitininkai ir prokurorai vaišinosi drauge su juo. Tatai išvydęs Motiejus didžiai stebėjosi ir klausė: „Kodėl jis valgo su nusidėjėliais?”

- Štiš! - tarė Palemonas.

Pupoj ai purptelėjo į šali, bet kad ir kokie buvo lengvi, nenu-skrido į dausas, o pakibo ant tvoros.

- Garbė Jėzui Paksui... Bėdą turim. Konservatorius įjunko vaidentis... Į ką gi kreiptis pagalbos, jei ne į tą, kuriam rūpi kiekvienas Lietuvos žmogus? Veikime kartu!

- Galėtume ir valgyt kartu, - burbėjo Motiejus.

- Alibi turit? - klausė Palemonas.

- Nieko neturim! - kybodamas žemyn galva išdidžiai sakė Motiejus. - Pensinykai esma.

- Kokie buvo jūsų santykiai su konservatoriais?

- Tautiški, - atsakė Sofija. - Mes jiems traukėm „Ažuolai žaliuos...“, anie mums - iš kišenių.

Palemonas vertė Įstatymų knygas ir aiškino:

- Politinis lavonas dažnai grįžta į nusikaltimo vietą.

- Tai kun daryt?

- Priimkite į savo širdis Naująją sąjungą ir melskitės. Kai imsit šviesiau gyvent, tamsybių gaivalai nebedrįs valkiotis.

- Bet kaip tą gyvenimą pašviesint?
- Ką valgėte?
- Kopūstų.
- O mėsos?
- Mes veteranai.

Palemonas kraipė galvą.

- Negerai. Norint apsigint nuo piktosios dvasios, riebiau reikia maitintis. Išrašysiu receptą: triskart per dieną kumpis, skilandis, lašiniai... Šeštadienį vizitas pas „Stiklių“ virėją...

- Ką ten beišvirs, - dūsavo Motiejus, - vieni kaulai...

Palemonas, paėmęs plaktuką, pastukseno jam per smegenis.

- Naująjį mokymą tikite?

Tie puolė nuo tvoros, nulenkę galveles. Liberalas, laikydamasis Vyriausybės programos, dabar lengvai galėjo nukapot jas kirviu, bet prisiminė, kad vaikas būdamas gaudavo pas Pupojus blynų, todėl neatliko to, kas pridera pagal statutą. Toks elgesys rodė jo politinį nebrandumą. Ten sėdėję prokurorai ir muitininkai pasipiktinę suūžė ir išvažiavo.

Palemonas atsiduso ir ėmė aiškinti įstatymus.

- Įstatymas kaip ir stulpas. Pavargėliui - paguoda. O sveikam žmogui - nuodėmė laikytis.

- Ar tiesa, vaikeli, kad įstatymai skyles turi? - kišosi į politiką Sofija. - Kaip anos atrodo? Bene galėtume pro jas švieson išlišt?

Palemonas atsakė:

- Kupranugaris, gabenantis auksą ir naftos produktus, lengvai išlenda. O va juodnugaris kaipmat įstringa.

- Tu matai, kokių stebuklų yr! - skėščiojo rankom Motiejus. - O ar tiesa, kad įstatymai neveikia?

- Visaip būna, - atsakė Palemonas. - Kur veikia žmonės, ten įstatymai, aišku, neveikia. Ir atvirkščiai. Bet senoji karta šių dalykų nesupras, o ir nereikia. Ne į įstatymus, o į žemę jums metas gilintis. Eikite. Jūsų tikėjimas jus išgelbės.

Bet naktį šmėkla vėl pasirodė. Buvo dar neramesnė ir dar gailiau vaitojo.

- Lietuva! Štai kokia jinai! Pamotė su akmeniu...

- Prašau, tamsta! - griežtai tarė Motiejus, kuris po vizito pas liberalą jautėsi bent kiek narsesnis. - Tokių žodžių apie Tėvynę aš nenoriu girdėti! Ir išvis - tamstos vieta grabe.

- Nier grabo! - dūsavo tas. - Atsimenu, kėlėm tada žemės ūkį... Ūmai pajutau, kad lekiu kažin kokių tuneliu į tamsą, ir supratau, jog kadencija nutrūko, supratau Lietuvoj esant...

Staugdama ir vaitodama it umaras, šmėkla perlėkė per kambarius, pasisupo ant lempos, išvartė indus, kėdes ir keliskart atsitrenkė į sieną.

- Pro duris eik, - patarė Motiejus.

Šmėkla net paraudonavo iš pasiutimo. O juk šmėkloms, juo-
lab dešinėsios pakraipos, taip nutinka itin retai! Ir kad riktels:

- Visados kiaurai eidavau!

Išibėgėjo ir išlėkė išsinešdama ir savo kudašiu, ir menką dalį nekilnojamojo Pupojų turto, mat kitų dalių nė nebuvo.

- Teks eit ir badaut, - atsiduso Sofija. - Kitaip jau nebus ramybės.

Išėjo švintant. Kelias buvo netolimas, bet ir jėgų nebedaug. Laimė, kad ėjo kiaurais kaliošais - pro skyles į sutrešusius kūnus bergi priplūdo galingos žemės energijos. O kad Motiejus ir be kepurės - pro galvos skyles smelkėsi dar galingesnė kosmoso jėga. Netrukus senelis ėmė net protaut.

- Pastebėjau, kad Lietuvos žmonės būna maži ir dideli ir kad mažieji turi daug pranašumų, - aiškino Sofijai. - Štai didieji skamba išdidžiai, bet mažiesiems skambina varpai. Didiesiems - vėjas į užpakalį, o mažiesiems - visados į veidus. Didysis gali ištiesti ranką iš Vilniaus ir pasiimt, kas padėta net Klaipėdoj. Tačiau mažasis gali ištiesti ne tik ranką, bet ir kojas.

Sofiją pagavo didelė baimė ir ji pati sau kalbėjo: „Kas gi jam yr? Net šiaurės vėjas galvos nepravėdina?"

O Motiejus bylojo:

- Dar pastebėjau, kad Lietuvos keliai būna kreivi ir tiesūs. Eidamas kreivu nueisi tiesiai ten, kur tau reikia. O va eidamas tiesiu - dūlinsi ilgai ir galų gale prieisi tą pačią vietą ar net atsidursi užpakaly. Bet sakau tau, moterie, geras užpakalis šiandien turi vertę!

Tatai girdėdama Sofija be galo stebėjosi ir plūdo save sakydama: „O kad aš anksčiau jam būčiau Lietuvą parodžius! Šiandien gal soste sėdėtų...”

Prie Rūmų badavo daug lietuvių, taip pat ir tolimi jų gimnaičiai Turniščiai: ministras Benediktas ir jo pati, kailių fabriko stebėtoja Akmistrinė.

- Pabadaut niekam ne pro šalį, - aiškino Benediktas. - Bene tai vargšų privilegija? Tepamato pasaulis, kad lietuviai vis dar Baltijos kely. Kita vertus, ir varguoliui smagiau, kai šalia pasiturtis badauja.

- Ar mokat? Ar nepasilpsit? - rūpinosi Sofija. - Mes va jau vienuolikti metai mokomės gyvent nevalgydami, o taip ir neišmokom. Pabundi rytą ir tiesiasi rankelė prie šaukšto. Bet nebužilgo, dėkui Dievui, baigsim studijas.

- Kad pas **mus** viskas antraip! - rūstavo Motiejus. - Tokių dalykų nuo mažens reiktų mokyt.

- Anoks ten mokslas! - kikenė Akmistrinė. - Svarbu tik produktus suderinti. Štai **po** šamo jokių būdu netinka marmeladas. O po zefyro kefyra - tai jau stačiai nusikaltimas.

Taip tarusi pastatė stalą, ant kurio garavo tik lietuviški patiekalai: vėdarai, kugelis ir didžkukuliai. Tai buvo stiprus ir klasingas smūgis Europos Sąjungai.

- O stiklinė tyro vandens iš giluminių gręžinių po ketvirtosios himno eilutės? - teiravosi Motiejus.

Benediktas tik šaukštu numojo.

- Badauti reikia saikingai. Kasdien po dvi valandas prieš valgį.

Pupoj ai badavo iki vėlumos, mat buvo smagiau nei namie: nariai išmesdavo pro langus kaulų, saulėgražų lukštų ir net laivyno liekanų.

Naktį Šmėkla pasirodė nė durų nesugirgždinus. Sušlamėjo it lapai:

- Dėkui, gerieji žmonės.

Visą naktį kambary dvelkė ozonu ir ką tik išplautais pinigais.

Tą naktį jie miegojo gerai, o rytą vėl išėjo badaut. Nors buvo dar labiau pasilpę, bet kai pro šalį važiavo liberalai, kaišiojo pagalius jiems į ratus.

Užtat naktį šmėkla jau polinksmiai tarė:

- Matau šviesą tunely!..

- Eikime kartu! - sušuko Motiejus.

Paspringo dulkėmis, parvirto ant šono ir numirė.

Ir, sako, niekada niekur nesivaidenęs. Niekur jo nebuvę galima rast - net pamišėlių memuaruose...

Būna ir tokių.

Bet ne apie juos dainuojamos dainos.

Reiškiniai, pranašaujantys perversmą Tavo sąmonėje

Patarėjas

Esu pirmas vyras valstybėje.

Galiu patarti vienaip, bet galiu ir antraip. O kartais tik prisemiu pilną burną vandens ir apipurškiu ambasadorius.

Turėdamas šitokią galią vis dėlto likau toks pat jautrus kaip anuomet, kai darbavaus eiliniu vyru. Jei manęs neklauso, įsižeidžiu, pasipučiu ir tyliu. Jo Ekscelencija sėdi sumišęs, jo pavieniai slankioja ant pirštų galų. Vakarop ima drebėti ir skeldėti valstybė.

Tada jie ateina pas mane su maišais, puola ant kelių ir meldžia atleidimo.

Ir aš atleidžiu. Nesu piktavaliu. Patariu visiems pavalgyt ir eiti gult.

Ir kai Tėvynę užkloja skylėta dangaus skrandas, kai visi jau seniai miega, aš vis dar budžiu. Ir maštau apie Lietuvos viziją. Kur mums, lietuviams, tokį daiktą gaut? Kiek tatau galėtų kaštuot? Ir išvis - kas ana yr?

Deja, patarėjui nėra kas pataria. Virš patarėjo - tiktai dangus.

Apie lygiavą

Sakot: neprabėgs nė tūkstantmetis, o būsim lygūs net prieš įstatymą.

Aš sakau: tiek neužtruks. Jau ir šiandien pasitaiko situacijų, kai tampam lygūs.

...Skridom tada virš Amsterdamo. Staiga atsivėrė slaptosios durys ir įėjo lėktuvo vadas. Buvo susijaudinęs, gražė rankas ir žvelgdamas į mėnulį tarė:

- Jei norėsiu, padarysiu taip, kad lėktuvas tėkšis į žemę.
- Nedaryk! - šaukėm.
- O kas man už tai bus?
- Pinigų duosim!
- O man gal ne pinigai svarbu.

Moterys siūlė ką turinčios brangiausio. Vyrai - įstatymų paketą ir teisę duryk per metus pasakyt kalbą JT asamblėjoje.

O vadas purtė galvą ir atkakliai kartojo: ne! ne! ne!

- Tai sakyk, ko nori?

Jis paraudo ir tarė:

- Norėčiau, kad papūstumėt man į subinę.

Ėjom vorele ir putėm. O skrido ten generolai ir pėstininkai, ministrai ir menestreliai, ambasadoriai ir senelis Ambraziejus...

Po valandos laineris nutūpė Briuselyje.

Tiesą žinoti geriau

Yra nuomonė, kad reikia formuoti Lietuvos įvaizdį. Kodėl?

Ogi todėl, kad manoma, jog europiečiai tokie pat kvaili kaip ir lietuviai. Atseit pirma įkišim pro plyšį jiems savo įvaizdį, o kai pravers duris - ir su visu vaizdu įlįsim.

Aš gi manau: tokie triukai tik žemina mus.

...Rekonstrukcijos ir plėtros reikalais atvykęs į Londoną, apsisistojau pas Hamperdinkus - Angelę ir Engelbertą. Rūškanus angliškus vakarus leidom bibliotekoje: Engelbertas ėmė enciklopedijon, Angelė studijuoja baltų kultūrą, aš mėtau į židinį trotilo briketus.

- Duokim garo! - šūkteliu.

Engelbertas sėda prie pianino, Angelė paima smuiką. Girdžiu: nelyg į skardinį šikinyko stogą barbentų lietus, o tam lietuoj ūmai šiurpiai suklinka elgeta.

- Kas tai? - krūpteliu.

- Bramsas.

Tampa neramu. Širdy kraunas didelis rūpestis.

- Kodėl smuiko stygos keturios? - klausiu. - Ar nepakaktų dviejų, simbolizuojančių du Lietuvos kelius: Europon ir į NATO?

Angelė kaltai šypėti, bet nieko neatsako. Man sudreba rankos. Vis dėlto susitvardau ir kreipiuos į Engelbertą:

- O dėl ko baltųjų klavišų daugiau nei juodųjų? Bene jūs manot, kad gyvenimas eina šviesyn?

Jo pirštai dar greičiau nulekia baltaisiais. Manau, kad specialiai, todėl trinkteliu pianino dangčiu per nagus.

Muzika nutyla. Sėdam prie vaišių stalo.

- Arbatos? - lenkiasi Angelė. - Žaliosios? Juodosios? O gal pageidautumėt maišytos? Su rožių lapeliais ir džiovintom erškėtuogėm?

Papurškiau dujų į akis.

- Ar viskas gerai?

Abu patikino, jog puikiai jaučiasi.

Apsiverkiau. Kada nors ir mes būsim džentelmenai, liedės... Tik ar aš besulauksiu?

Prirakinau juos prie vamzdžių. Eidamas pro duris, atsigręžiau, nusilenkiau.

- Jūs puikiai atrodot.

Jie šypsojosi ir sakė:

- Kaip miela!

Ir man. Senos demokratijos kraštuose mus priima tokius, kokie esam. O jei imsime geručius vaidinti, tai ir Murmanske priims.

Bet kam mums to reik!

Duobės kelyje

Sėdėjau ant Vezuvijaus krašto, žiovavau ir mėčiau nuorūkas į kraterį.

- Kada išsiverš? - paklausiau.

- Rytoj, - atsakė Pontijus Pilotas. - Dvyliktą nulis nulis.

- Už kiek parduodat?

Jis skėstelėjo rankom.

- Tai mūsų strateginis objektas. Niekam neparduodam! Ir kam gi jums?

- Ogi pastatysiu kieme. Sueis giminės...

Jis kažki kaip nemūsiškai, nemaloniai trypčiojo aplinkui.

- Prašom atvirukų...

- Vaikine! - pasakiau. - Bene žagrės rankena tau iš kišenės išlindus?

Paraudo, nusilenkė iki žemės.

- Italiano esmi... Agricola...

Pakilau ir išėjau Lietuvon. Visur tas pats. Visur verslui statomos kliūtys.

Kultūrų skirtumai

Tai buvo Paryžiu. Išplatinę obligacijų emisiją sėdėjom Eifelio viršūnėj ir spjaukėm prancūzams ant skrybėlių.

Ponia Bovari pasigyrė:

- Laukiu kūdikio!

Oho koks kilo šurmulys! Antanas parnešė alaus. Albinas atsivedė būrį čigonų. Albertynas stvėrė armoniką. Sėdom prie stalo...

Prabėgo trys savaitės. Jau buvom pavargę, jau kažko neramu darėsi.

- O iš kurios pusės anas turi pasirodyt? - klausė Albinas.

- Kad pati nežinau, - sumišusi atsakė ponia Bovari.

- Yop aim šory matj, - pasakiau stengdamasis kalbėti kuo ramesniu tonu. - Šitaip gali ir visą gyvenimą pralaukt.

Apvertėm stalą. Išdaužėm langus. Padegėm užuolaidas.

Pakrikštijom Albertyną.

Susprogdinom krosnį ir išėjom.

Stilius

Kitur elitas formuojasi šimtmečiais, o mes susiformavom per šimtą dienų.

Kreivi buvo mūs pirmieji žingsniai Aukštuomenėj... Ko norėt! Kitur eina iš Berklio, Oksfordo... O mes taigi žengėm stačiai iš gatvės, tik vienas kitas, mokytesnis, iš Lukiškių. Daug, oi daug ko teko mokytis...

Prisimenu, Grigaliūnas, kuris jau antras mėnuo sukosi Salonuose ir atrodė gerokai prakutęs, aiškino:

- Vienas iš svarbiausių dalykų, vaikinai, čia ne rislingas, o boulingas. Boulingas tai yra toks politinis žaidimas, kuriam rei-

kią ne tik tai technikos, bet ir įvairiausių žinių: fizikos, matematikos, ekonomikos...

Mes užsirašėm, o Grigaliūnas tęsė:

- Išleidus kamuolį, nepatartina kreipti žvilgsnį kėglių link. Ne taip jau svarbu, kiek jų numuši. Nes kas gi yra tie kėgliai? Iš esmės tai tie patys runkeliai, tik atplėšti nuo žemės. Todėl verčiau stebėti finansinių srautų judėjimą, o likusį laiką skirti astronautikos studijoms ir apskaičiuoti galimas kandidatų trajektorijas... Geras žaidėjas privalo turėti talentą, nuojautą, padėti visuomenėj ir sąskaitą banke. Be abejo, būtini ryšiai Vyriausybėje. Ar viskas aišku?

Pirmas pakilo Grigelis.

- Aišku, - tarė. - Tačiau kur yra beisbolo lazdos?

Visi susižvalgėm, Grigaliūnas šyptelėjo, o toks vyriškas, panašus į krupjė, tik kitos orientacijos, Grigeliui paaiškino:

- Žaidžiant boulingą, nereikia beisbolo lazdų.

Bet Grigelis jam paliepė:

- O tu nueik ir atnešk.

Tas nuėjo ir atnešė. Grigelis stvėrė lazdą ir išmušė ten visus. Daugiausia kliuvo Grigaliūnui, kuris, sako, net po trijų dienų dar grabe žagsėjo.

Paikos pastangos

Nors Žygimantas Augustas gyveno visko pertekęs, jis ūmai panoro... Ne, nė pats dorai nesuprato, kas tai per daiktas. Tik dieną naktį maudė širdį ir jis slankiojo po dvarą tamsus it Nevėžis.

- Tai velnias tave gundo, - aiškino Radvila Juodasis, Žygimanto Augusto sparingo partneris, kurį anas spardydamo šeštadieniais vietoj kamuolio. - Taip yr dėl to, kad į Seimą retai bevaikštai, mišių už Lietuvą nebesiklausai.

- Kažin, - dūsavo Žygimantas. - Man regis, taip jau žmogus padirbtas. Kai daug turi, tai dar daugiau norisi.

Radvila Juodasis apžvelgė dvarą.

- Bet ko gi trūksta? Visi kampai užgriozdoti!

Žygimantas Augustas baugiai apsidairė, užvėrė langines. Tada sukuždėjo:

- Dvasios lobiai... Girdėjai tokius?

- Ne! - griežtai atsakė Radvila. - Ir girdėt nenoriu.

- O aš noriu! - užsispyręs kaip vaikas kartojo Žygimantas.

- Suvaryk man septynias kulkas į vidurius ir praeis, - patarė Radvila, mat buvo itin geros širdies.

Žygimantas taip ir padarė.

Bet kitą rytą jį vėl pagavo nerimas. Nuėjo pas daktarą kun. Mikalauską, nusilenkė ligi žemės.

- Sakyk, tėveli, kaip dvasios lobių galėčiau gaut?

- Kningą skaitei? - paklausė tas.

- Apie ką jūs? - krūptelėjo Žygimantas.

Daktaras padavė jam kažką nušiurusį, apdulkėjusį.

Parėjo Žygimantas namo ir visą naktį vartaliojo tą daiktą. Rytą apžvelgė dvarą. Jokių pokyčių! Tik akyse tamsiau ir ant širdies nelyg pūdas druskos.

Eina jis vėl pas daktarą.

- Kad nemačija, tėveli.

- O kamerinės muzikos klauseisi?

- Apsaugok, Viešpatie!

Daktaras kun. Mikalauskas pakrapijo Žygimantą Augustą švęstu vandeniu, idant išeitų nelaboji dvasia. Tada pasakė:

- Keliauk, sūnau, į Rotušę ir pasiklausyk šv. Katkaus simfonijos.

Po pirmosios dalies Žygimantą išvežė į reanimaciją...

O kai jis vėl apsilankė pas daktarą, tas buvo sukrėstas. Iš kitados dikto, raudono valdovo belikęs menkas, permatomas pa-

darėlis, panašus gal į šeštos gildijos inteligentą. Daktaras pirmąsyk suabejojo dvasinio tobulėjimo nauda.

Ir vis dėlto ryžosi nusivest Žygimantą į galeriją.

- Botičelis! - tarė bedės pirštu sienon.

Žygimantas įsitvėrė daktaro rankos ir narsiai pažvelgė nurodyta kryptimi.

Jokio Botičelio, su kuriuo galėtum sudaryti bent šokių tokių sandėrį, jis nepamatė. Anaiptol! Rėmuose rymojo suvargusi moteriškė su kūdikiu ir Žygimantas suprato: ji tuoj paprašys pinigų. Klaikiai rėkdamas puolė pro langą...

...Rado jį Marijampolės ūkininkai cukrinių lauke, užsimaskavusį šakniavaisiu ir jau pusiau sulindusį į žemę...

...Grįžęs iš dispanserio Žygimantas nebėjo pas daktarą. Nuėjo tiesiai pas Barborą Radvilaitę ir verkdamas puolė po kojom.

- Ką daryt? - šaukė. - Kaipgi tu dvasios lobiu...

Čia jam staiga sustiklėjo akys, pažaliavo veidas ir pro sargybą, diplomatinį korpusą, pro kamina jis ėmė eiti iš proto.

Laimė, geroji moteris sulaikė už rankos.

- O kam tau jie? - klausė.

- Man to brudo nereik! - raudėjo Žygimantas. - Dėl tavęs!.. Kad mylėtumei trokštu!

Tada Barbora pažvelgė jam tiesiai į akis ir gražiai lietuviškai pasakė:

- Liaukis, Žygimantai Augustai, juokus krėst. Jei vyras turtingas, man jis ir dvasiškai patinka.

Tą naktį jie dar ilgai diskutavo ant pūkinių pagalvių...

O po to Žygimantas vėl ėmė gyventi ilgai ir laimingai.

Ko niekad nebus

Jis buvo labai aukštas asmuo.

— O jei būtum labai žemas? - mėgo pafilosofuoti pati. - Kas tada?

— Deja, tai neįmanoma, — sakė vyras.

Žiūrėjo pro pilies iluminatorius: nameliai - kaip degtukų dėžutės, žmoneliai - kaip degtukų galvutės. Tai buvo visai kitas pasaulis...

— O juk įdomu būtų dienele taip pagyvent, - kikenų moteris.

— Būtų, - liūdnai šypsojo vyras. - Bet kad būti negali.

Ir vis dėlto bent sykį per metus jis susapnuodavo save žemu žemutėliu niekam nežinomą ūkininku, raštininku, o kartais - net pensininku.

Tai būdavo labai spalvoti ir labai labai gražūs sapnai.

Prokurorai

Prokuroras Pontijus Penktadienis, grįždamas iš prokuratūros, mąsto apie tai, jog pats geriausias metų laikas – rudenio. Pavasarį viskas skleidžiasi, keičiasi, o va rudenį – viskas suglausta ir padoru. Lietus nuplauna visus pėdsakus. Visi galai vandeny, o vandens – per akis.

Sėdėk ir švilpauk.

Bet vos tik prokuroras peržengia savo namų slenkstį, Marija Mercedes čiumpa jį už rankos – nagai tartum antrankiai surakina riešus! – ir nutempia virtuvėn.

- Viskas gerai, – veblena Pontijus, bet kojos linksta, lyg nešėtų kryžių, o akyse ūmai šmėsteli grotos.

- Štai! – moteris mosteli ranka ir nusigręžia į langą. Smulkūs petukai krūpsi nuo tramdomo verksmo.

Metęs patyrusį žvilgsnį, prokuroras iškart pastebi, jog ant grindų drybsantis kūnas jau atšalęs. Jam atlėgsta širdis. Nusiėmęs kepurę glaudžia moterį prie savęs.

- Aišku, jog taikyta į mane...

- Bet kas išdrišo? Už ką?

Prokuroras nusilpęs po ką tik patirto streso – jokio noroveltis į problemas.

- Prokurorų dalia, Mercedes... – šypteli, numoja ranka. – Niekai.

- Reikia redakcijas pakelt. Išgarsėsi.

Bet prokuroras nėmaž nenori garsėti. Jis atsidūsta ir pasilenkęs apžiūri velionį. Aukštiekninkas, bet išorinių smurto žymių nėra.

- O gal jis ir pats... Natūralia mirtimi...

- Ko gi natūralia? — žmona pratrūksta ašarom. - Juk pačiame žydėjime! Matai, kokie juodi ūsai!

- Tai gal nuo spintos nusivertė... Sriaubia jie visoki brudą... Moters veidas plyksteli raudoniū. Ji žiebia vyrui per ausį.

— Nedrįšk! - rikteli. - Zinai, kaip aš juos gerbiu!

Prokuroras liūdnas lenkia galvą prie kritusioje

— Nematytas... Ar riebus tik perbėgėlis iš kaimynų dvaro?

- Iš ten? - pati krūpteli. - Girdėjau, kaip šianakt baladojosi. Ko jiems ten reik?

- Savoį virtuvėj kiekvienas gali elgtis kaip tinkamas, - taria prokuroras. - Nusikaltimo sudėties čia nėra.

— Nėra? - dabar moters veidas baltas it marmuras, prokuroras net sudreba. - O jeigu ten lempas naktim degioja! Zinai, kaip aniem nepatinka! Jaunesniam gali ir širdis plyšt. Čia jau ne sudėtis, Pontijau, čia algebra. Šaknys...

- Bet kaipgi toks širdininkas būtų mūsų namus pasiekęs?

— Tu — prokuroras, — primena pati. - Tu privalai išaiškint kaltuosius ir nubaust-

Pon_tijus pajunta jėgų antplūdį, pasipučia, bet ūmai prisime-na pats šįryt purkštelėjęs tarakonui akysna iš savigynai laikomo dujų balionėlio. Aišku, tai buvo neapgalvotas, netyčinis veiksmas — labai jau išūliai anas rėpliojo per ką tik prakastą sumuštinį su Grenlandijos ryklio ikrais.

- Nubaust pagal raidę, - nei ši, nei tą paisto moteriškė. - Ne pagal kėdę...

Jėgos apleidžia prokurorą.

— Nieko nemačiau, — sako jis. - Nieko negirdėjau.

— Žinomos prokuroriškos dainelės, - vaiposi moteris. - Įdomu, kada jūs akis prasikrapštysit ir ausis išsiplausit?

— Mercedes, — lenkiasi prokuroras. - Užjaučiu tave iš visos širdies. Teguodžia mintis, kad mūsų virtuvėj jų šimtai...

- Ką tu šneki!.. - moteris išskaudinta iki sielos gelmių. - Kini-
joj kinų - milijardas! O vis tiek kai vienas miršta - artimie-
siems gedulas. Tai Azijoje! O čia... Niekšas! Kaip tave šventa
Europos Sąjunga nešioja?

- Atleisk, brangioji, - vyras švelniai ima savo moterį už ran-
kos ir nustatęs balso registrą, skirtą spaudos konferencijoms,
prabyla: - Atpildo jiems neišvengti Žinau, kas galėjo tai pada-
ryt! Tie, kurie nori pakirsti mūsų tikėjimą teisingumu! Išvest
prokurorą iš pusiausvyros! Pasėt valstybėj sumaištį, idant pri-
dengtų kitus, dar baisesnius nusikaltimus...

- Baisinius? - moters akyse ir kančia, ir nuostaba. - Kokie
dar gali būt baisesni?

Pontijus neišmano, ką atsakyti, ir tik skėsteli rankom.

- Ko styrai it blakė? - rékauja pati. - Senaties termino lauki?

Prokuroras parausta, o žmona vis įtariau žiūri.

- Bene būsi pats nagus prikišęs?

- Ką tu! - prokuroras krūpteli ir užveria langą. - Tuoj skam-
binu... Sprogimas viską sustatys į vietas...

- Sprogimas?... - pati įsisprendžia rankom į šonus. - Ak šit
kaip!

Prokuroras dabar jau visai sutrikęs.

- Skrodimas... Aš norėjau pasakyt - skrodimas... Doktorui
paskambinsiu...

Daktaras Abelis Ibelhauptas, nešnekus žydiškų veido bruožų
dzūkas, atvyksta po pusvalandžio ir pareiškęs užuojautą nedels-
damas kimba į darbą. Jo išvada kategoriška:

- Ūmus apsinuodijimas. Preparatas „Mortein“. Made in Ma-
laizya.

- Daktare... - moteris vis dar bando išsklaidyti įtarimus. - Ar
jis galėjo pats?..

- Ką jūs! - tas rimtuolis net sukikena. - Negeria jie tokio!
Ne lietuviai taigi...

„Malaizija... Musulmonai... Pripaišys man terorizmą..." - priblokštas prokuroras sėlina iš kambario, bet dar nugirsta, kaip jo žmona tyliai sako daktarui:

- Mano vyras atostogavo Singapūre...

- Tokiu atveju jis turi būti nušalintas nuo tyrimo, - taip pat tyliai atsako daktaras.

Prokuroras nė nepajunta, kaip atsiduria gatvėj. Žibintai gręžiasi šalin - pasijutęs vienišas ir visų apleistas kiemais smunka jis kiton gatvėn. O kita - Kreivoji - ištiesinta ir driekiasi jam nežinoma kryptimi. Kažkiek ėjęs prieina kryžkelę. Ženklaai rodo tris kelius į laimę, tad prokuroras - ką reiškia didelė praktika! - nedelsdamas pasuka atgalios.

O čia komisaras Merkurijus Mentas!

Pontijus stabteli ir apsimeta skelbimų stulpu. Merkurijus apšviečia jį galingais prožektoriais ir abejingai prašliaužia pro šalį. Kažkoks vaikėzas prikljuoja prokurorui ant mantijos raudonas raides: $A + B = M$. Jam nubėgus, prokuroras A ir B su pasišlykštėjimu drebia žemėn, o M išibruka į kišenę. „Gal pravers..." - šmėsteli neaiški mintis.

Sustoja rudenio nakties pakrašty. Kokia tyla! Bet geriau įsiklausius girdėti, kaip tamsiose kertėse krebžda visų rūšių demokratai, o išžiūrėjus matyti, kaip aukštam danguj - vis gretom po tris - suka ir suka ratus liberalai, tykodami lengvo, nuo didžiųjų atlikusio grobio.

Viskas kaip visados.

Pontijus Penktadienis susikaupia ir surikiuoja mintis.

Širdies gilumoj jis pritaria, kad žmona remtų daugiavaikes tarakonų, o ne miestelėnų šeimas - pastarosiose labdara kaipmat virsta pilstuko upėm su kaukoliniais krantais. Kita priežastis - prokuroro dvaras didžiulis, o krikščionys ir net kai kurie demokratai formuoja visuomenę nuomonę, neva dvarininkai ir pilių valdovai privalą savo erdviose, bet apytuštėse

menėse apgyvendinti bent po tuziną benamių - būsto problema išnyktų.

- Kaipgi! - šypteli prokuroras. - Ir problema išnyktų, ir pat-sai būstas. Valkatoms taigi visas pasaulis - peleninė.

Ne, kad ir ką šnekėtų žmonių apsaugos specialistai - tarakoni kur kas padoresni: lovoj nerūko, dieną tau nelenda į akis, o naktį... Naktį prokuroras užsirakina rūbų spintoje ir tolomas mažų kojųčių tipinimas - tartum grybų lietus - ramina sąžinę ir padeda užmigti.

Tik va - rūpintis artimaisiais dera su saiku, o jo pati...

Betgi nieko nuostabaus - juk nuo ryto iki vakaro tupi vargšėlė grožio salonuose, ant galvos kubilas, kubile kiaurą parą siaučia zefyrai, orfėjai... Galas žino kokie dar skersvėjai... Ir išdžio-vino žievę!

„Bet galima patvarkyt, - mintija Pontijus. - Jau yra silikoni-nių implantų. Bemaž visi politikai pasididinę smegenis. Reiks pašnekt moteriškę. Kad ir kiek kainuotų, juk turim..."

Natūralus lietuviškas vėjas pravėdina galvą, išblaško mintis. O kad visai stabilizuotųsi psichika, jis dar užsuka pas Mariją Mag-daleną, kuri laiko laisvo elgesio mergaičių pensioną. Visados ten eina pajutęs savy galvą keliantį baikštų tarybinį žmogų...

...Ir išeina jau nepalyginti laisvesnis. Dabar jam net keista: „Ko gi taip nervinaus? Ar ne laisvoj šaly gyvenam? Ar ne to-kius reikalus sutvarkydavome"

Rinkimų sindromas. Keičiantis valdžioms, visados ima seną sąžinę gelt.

- Namoi! - rikteli taip skardžiai ir linksmai, kad nusigandę liberalai kaipmat šmurkšteli po tiltu.

...O jo namų virtuvėj išsidrėbęs Merkurijus Mentas - kojos ant stalo, galva ant pečių - retas atvejis, liudijantis situacijos išskirtinumą.

Išvydęs Pontijų kad nusikvatos:

- Ar nesakiau? Žudikas visados grįžta į nusikaltimo vietą!

Prokuroras išsitraukia tarnybinių ginklų ir prigludžia sau prie smilkinio. Ir sustingsta klausydamasis, kaip linksmai ošia vandens unitazų kriauklėse. „Ir aš ten sėdėjau... - prisimena. - Laikraštį skaičiau... Litus skaičiavau..."

Akys patvinsta ašarom, pirštas palinksta prie gaiduko...

Iš Tualetų kambarių išeina Generalinis Garsija Morkus ir uždeda sunkią ranką Pontijui ant peties.

- Ar viskas gerai?

Tembras šiltas, tėviškas. Ir Pontijus, dabar jau balsu raudodamas, kniumba jam ant krūtinės. Akies krašteliu pastebi, jog tarakonas nūnai guli kniūbsčias, surištais už nugaros sparneliais.

Ir net sudreba nuo verksmo priepuolio.

- Ša! - ramina Garsija Morkus. - Tai savižudybė.

- O daktaras sakė... - kūkčioja Pontijus.

- Daktarą sankryžoj automobilis sutraiškė.

- Toks atsargus vyras! - stebisi prokuroras. - Visados lukteldavo, kol mašinoms raudona išžižiebs...

- Bet policijos mašinos ypatingais atvejais važiuoja ir degant raudonai, - primena komisaras.

- Būna! - dar labiau stebisi prokuroras.

- Ten labai pavojinga sankryža, - šypso komisaras. - Trys keliai į laimę... Visi pagrindiniai...

- O žmona sakė... - ūmai prisimena prokuroras.

Komisaras pakyla nuo stalo, surimtėjęs ir net liūdnas žengia artyn.

- Čia kažkokia moteris pro langą iškrito.

Prokuroras Pontijus Penktadienis tik galvą pakraipo - kiek daug netikėtų ir tragiškų, tačiau teisiniu požiūriu visai nesudėtingų bylų.

- Tada viskas gerai, - sako. - Neškit šampaną.

Ir neprabėga nė pusvalandis, o ten jau skamba: „Kad vis taip būt, kad vis taip būt, kad visos byylos tokios būt... Tik viena byyla tiriama, ir ta pati..."

Pačiam puotos įkaršty Pontijus pakyla nuo stalo, verkdamas tiesia rankas į Generalinį.

- Tėve mūsų!.. Kad tu žinotum, kaip aš tave...

- No, no! - švelniai subara tas. - Turim darbuotis išvien. Bet atsimink, sūnau, mes - ne pederastai. Mes - prokurorai!

- Ak šit kaip...

Pontijus parausta, bet jau negali susivaldyti ir nutaikęs progą slapčiom prikljuoja anam prie užpakalio ryškiai raudoną M.

Linksmybės tęsiasi iki aušros. Kartais panaudojami tarnybinių ginklų, bet taikoma tik į paklydusius ir vienišus, niekam nereikalingus nakties piligrimus...

Nacionalinė rizikos lyga

Pinigų karta

Pasidėjau į banką pinigus, o pasiimt nedrįstu. Ateinu, pasėdžiu ant laiptų ir dūlinu namo.

Gal ir atiduotų... Bet reikia įeiti kažkaip ypatingai, kalbėti skardžiai, o gal net pagrasint. Tai ne man.

Kai darbas baigiasi ir pinigų skirstytojai išeina, aš tik čiaudėju. Niekas dėmesio nekreipia. O kad norėtų atiduot, tai paklaustų: „Ko čia, gerbiamasai, čiaudėji? Bene pinigėlių nori?“ Bet ir klaust nereiktų - pažvelgus aišku. Tik kas tau žvalgysis ir kas tau norės atiduot! Paimti - prašom. Sunkvežimiu atvežk - nesakys, kad per daug.

Suprantu juos. Jei kiekvienam atiduotų - ne spindinčios rūmuos, o medinėj lūšnoj murksotų. Kas to norės! Bene aš kitaip elgčiaus?..

Banke pinigai auga - užtat visi bankininkai mūrus išsistatę. Kažin, kiek maniškiai užaugo? Matyt, jau niekados nebesužinosiu. Ir kodėl pinigai namuos neauga? Dulkės tai kuo puikiau-siai... Ir, beje, iš nieko. Pinigai irgi atsiranda iš nieko. Bet - tik dideli pinigai. Ir dideliems. O mažiems mažus reikia uždirbt.

Ir še tau!

Betgi pats kaltas, kad atidaviau. Toks jau charakteris: man smagu žmogų pradžiugint. O juk nė neketinau tuomet atiduot, užsukau tik sušilt ir pagautas kažkokio jausmo leptelėjau: „Ogi va, pasidėsiu pas jus“. Ir kaip maloniai atsakė: „Bet prašom!“

Paskui jau nesmagu buvo apsisukt ir išeit. Labai mane veikia, kai žmogus atsako maloniai. O taip būna tuomet, kai duodi jam pinigų. Kai pats paprašai - retai išgirsi gerą žodį.

Ne kažkiek ten tebuvo. Užtat ir gėda triukšmą kelt. Įsivaizduokit, įsiveržiu visas raudonas, su šunimis... „Rankas aukštyn! Pinigus ant stalo!“ Pameta man - kaip šuniui! - tas kelias šimtines. O bankas pilnas ponių! O visos juokiasi... Kaip jaustis?

Pasidėjęs tai iš pradžių gerai jaučiaus. Sėdžiu, būdavo, ant laiptų, spjaudau lukštus ir lyg tarp kitko sakau praeiviui: „Aš tai savo pinigus čia laikau. O jūs?“ Pasižiūri taip įdomiai. Ypač moterys. Žinia, vyras, laikantis pinigų banke, kitaip atrodo nei paprastas.

O kokios mašinos čia privažiuoja! Kad aš bent trečdalį tokios turėčiau! Smagiausia man vidurinė, pramoginė dalis — priekinė nieko nenutuokiu, o galinė neturiu ką vežiot. Ogi vidurinė išisodinčiau dailiausią banko poniją, nusivežčiau miškan ir paprašyčiau, kad mane pririštų prie medžio...

Dabar jau kvit - prapuolė gyvenimėlis... Tik su pardavėjom dar pajuokauju: prisikrovęs didžiausią vežimą, pristumiu prie kasos, man suskaičiuoja ir sako: „Šimtas!“ Aš padarau baisias akis ir šaukiu: „Hansą - hansa - ha ha ha!“

Bet argi tokios supras...

Vietoj pinigų tąsyk davė man kortelę. Atseit kyšteli kortelę būdelės skylėn ir skylė tau šika pinigais.

Netikiu tokiais dalykais. Dar ranką nutrauks.

Pabūgęs keliuos nuo laiptų, slenku namo. Atsigręžęs regiu ant banko sienos trijų raidžių rusišką kombinaciją. Visai smulkios raidelės. Stambesnėm nedrįsau. Bet ir tai teikia vilties.

Visiškai slapčiai

Kiekvienąsyk išgirdęs, kad yra slaptieji popieriai, tik sudrebu: svetimas aš čia, svetimas...

Betgi Lietuva - tėvynė mūsų, motina su ašarom! Ar motiną slėptų nuo savo vaikų?

Aišku, kad ne.

Bet valstybė - visai kas kita. Valstybė - tai valdininkai. O valdininkas neturi tėvynės. Tai visai kita rūšis: kitoks jų dauginimosi būdas, mityba, įpročiai...

Tiesa, kai kurie tyrinėtojai, ypač kolegos iš užsienio, teigia, neva jei atliktume eksperimentą ir pradurtume valdininką višnim, tai pastebėtume, kad reaguoja jis panašiai kaip rinkėjas.

Bet tai nieko neišrodo. Jei rinkėjui prigrūstume pilnas kišenes pinigų ir įleistume į tamsią patalpą, jis elgtųsi panašiai kaip valdininkas. Bet argi taptų toks?

- Aš dirbu su valstybės paslaptimis! — skelbia slaptasis tarėjas.

O snukis - kaip kiaulės.

Bet taip ir turi būt. Kurgi jūs matėt paslapčių sergėtoją tauriu elnio veidu? Kokias paslaptis tauriajam sergėt? Gal kodus nuo skrynių, kur sukrauti dvasios lobiai?

O ano snukis gal ir negražus, užtat kaip giliai dokumentus užknisa!

Slaptaisiais jie vadinami dėl to, kad ten parašyta: kas? kada? kiek? Rinkėjui tokių dalykų nereikia žinot. Rinkėjui gana žinot, kad Lietuva - brangi. O kas ir kiek konkrečiai kainuoja - ne jo reikalas. Bene rinkėjas koks buhalteris! Ar, atėję į spektaklį, mes lendam į užkulisius? Rinkėjas - tai be galo jautri būtybė, kurią sujaudint gali net iš kelnių kišenės prapuolęs litas. O kad išgirstų apie prapuolusius milijonus!.. Tad juokeliai, esą valdininkai rūpinasi pavaldinių gerove, nėra visai tušti.

Rinkėjas ir runkelis... Šie žodžiai neatsitiktinai panašūs.

Pasiekus tam tikrą valstybingumo pakopą, slepiami jau nebe dokumentai, o runkeliai. Šiuos geriausia slėpt po žeme.

O kartais, pajutę tariamą pavojų (tikro nėra, nes būtent jie čia stambiausi plėšrūnai), slaptieji tarėjai patys slepiasi ligoninėse. Tai reiškia, jog daktarai su anais išvien.

Štai dėl ko taip išpėjamai klykia naujagimiai. Tik kas anų klausys...

Visuomenės interesas

Lietuvis prieš rinkimus labai sukvailėja. Svečiui tą sunku suvokt, nes lietuvis ir šiaip jam atrodo kvailas.

Tokia svečio nuomonė ne visai pagrįsta. Normaliom sąlygom lietuvis gali būti gudrus, apsukrus, išradingas ir net atlikti tam tikras gan kvalifikuotas operacijas. Tai nėra optinė apgaulė.

Deja, rinkimų metu šie gebėjimai prapuola.

Renkam geriausius, o išrenkam blogiausius. Tai kartojasi metai iš metų. Protingų žmonių bendrijoje tokie reiškiniai nežinomi. Specialiai to neišmoksi, tyčia taip nepadarysi.

Tai reiškia, kad rinkėjas nekaltas. Jis nepakaltinamas.

Yra nuomonė, kad ilgai mušant rinkėją lazdom per užpakalį galvoj jam atšoka žievė.

Bet tai dar neįrodyta - reiktų ilgai eksperimentuoti su gyvais žmonėmis. Kodėl taip nedaroma? Juk rinkėjas prie eksperimentų įpratęs, iškęstų ir nedejuotų.

Todėl, kad nenaudinga Lietuvos valstybei.

Mes norime likti pasauliui įdomūs.

Pavojinga zona

Eidamas iš Malkinės į Svečių kambarį, galvojau: „Gal į krosnį įlįst? Mes, lietuviai, privalom įdomūs europiečiams atrodyt“.

O buvo ten susirinkę belgai, anglai, olandai ir vienas vokie-tis su dresuota kepta antim.

Kad negaliu! Tokia keista šįryt tautinė savimonė. Matyt, va-kar bulves kasiau...

- Išeikit, jei nepatinka! - riktelėjau.

Tie nekreipė dėmesio, todėl išėjau pats. Baimindamasis per-sekiojimo ėjau iš vakarų į virtuvę aplinkiniais keliais - per bal-koną, Baltąją salę... Vienu metu apleido jėgos, suabejojau savi-mi, pamaniau nebeįveikšias man skirto kelio. Beje, nė nežino-jau, kiek to kelio skirta, kas jį man skyrė ir už ką? Tik žinojau, kad ne visiems skiria - būtini titulai ir nuopelnai. Ar aš galėjau tokių turėt?

Idant nusipelnyčiau, prisėdau ant kelių ir parašiau vėliau plačiai išgarsėjusius, bet tuomet dar niekam nežinomus „Juo-zapo laiškus jonaviečiams“. Pirmajame, be kita ko, rašiau: „...ak, tai ir jūs, jonaviečiai, trokštate, kad Prezidentas būtų moralinis autoritetas? Galių neturi, o visagalis mat gali būt? Kam jums to reik, apakėliai? Jeigu patys nieko neišmanote, kas gi jums gali proto duot? Jeigu esate maži - kas jus gali padidint?

Sakau jums: jeigu patys turėtumėt moralės, jokie autoritetai jums būtų nereikalingi. Tad mažiau gerkite, liesiau valgykite, susilaikykite nuo kūno geidulių...”

Ir t. t. Protingam žmogui tai neįdomu.

Užklįjavęs laišką pleistru, įmečiau jį į specialiąją kriauklę, spūs-telėjau specialųjį klavišą ir laiškas nuūžė Jonavos pusėn. Aš gi, kiek pasistiprinęs virtuvėj, pravėriau vonios duris...

Žydram vandeny turškėsi gal tuzinas ponių. O visos nuogos,

dailios, riebios! Dar antra tiek jų sėdėjo ant kranto ir lošė moteriškom kortom.

Paskambinau kiemsargiui. Tas nuožmus senis su kastuvu atvyko po pusvalandžio. Greitai visur čia telkšojo raudoni klanai.

Daviau jam dešimt litų ir išsivaliau dantis.

Dabar galėjau ramus keliaut link Paradinių. Kirtęs Kanceliariją, patekau į Priimamąjį. Nuogastavau, kad gali kas nors mane priimt, laimė, taip nenutiko, tad traukiau toliau ir pasiekiau Botanikos sodą. Iš ten - nebetoli Prieškambaris, kur visados jaučiaus jau kaip ne namie. Stabtelėjęs ant slenksčio, žvelgiau pietuosna - ten, Vaikų kambary, krykštė vaikai, daugiausia spalvotieji. Vaikų aš turiu dvylika ir net dešimt iš jų - spalvoti. Aišku, balti gražesni. Bet baltus sunkiau augint - greičiau išsipurvina. Mano amžių jau reikia ne mados, o patogumo žiūrėt.

- Vaikeliai! - pašaukiau.

Tie supuolė būriu, kaišiojo man po nosim dar nieko nesuprantančius pliušinius meškiukus. Ašaros pasruvo iš akių.

- Teks jums, vaikeliai, be tėvo augt, - pranešiau. - Aukite neskubėdami, pasidairydami, kurion pusėn patogiau, ir galėsit augti ne iki šešiolikos, o iki šešiasdešimties ar net ilgiau. Žinau, jus vilioja paslaptingas suaugusiųjų pasaulis. Bet žinokit: kas nevagia, nemeluoja ir nesvetimauja - tam jokių paslapčių ten nėra. Darbas, vargas ir televizorius. Tad galit ir visai neaugt...

Kas tau klausys! Vienas augo stačiai akyse - net kaulai tratėjo. Vaikai, kaip ir svečiai - tik savim susirūpinę. Beje, visi vaikai po tam tikro laiko tampa svečiais. Aišku, jei esi pakankamai griežtas tėvas. Bet jeigu nuolaidaus būdo - greitai pats gali tapti svečiu savo namuose. Pagautas ūmaus pykčio, ketinau visus vaikus sukraut į krosnį, bet prisiminiau, kad dabar man jau tas pats - aš juk išeinu.

Prieš savo valią palaiminau juos, o kai kuriems, labiau išdykusiems, net suteikiau paskutinį patepimą. Tada palikau man

priešišką Vaikystės šalį ir netrukus priėjau Prieškambarį. Ant Garbės lentos kabojo mano skrybėlė, tačiau pati garbė buvo nuplėšta, o plunksna iš skrybėlės - išrauta. Tai vis svečių darbeliai! Baisiausiai susinervinau, nes plunksna man mirtinai reikalinga - privalau kas vakarą iš įvairių mokslo knygų išsirašyti, ką sakysiu rytą sutiktiems svečiams. Tarkim, žmona pareiškia: „Labas rytas!“ Aišku, man iškart ant liežuvio atsakymas: „Eik tu!..“ Bet ar tikrai šis atsakymas teisingas? Išsitraukiu kortelių sistemą ir ieškau. Praeina mažiau nei pusvalandis ir štai rezultatas: „Labas!“ - atsakau. Puikus, daug sykų įvairiose amžiaus grupėse patikrintas variantas - pats tokio niekaip nesugalvosi. Juolab taip greitai.

Bet vėl prisiminiau - aš taigi išeinu! Nieko daugiau nebesutiksiu! Tapo labai labai gera. Išibrukau užantin lentą - čia bus iš naujo rašoma garbė - ir atvėriau duris į kitokį gyvenimą...

Svarbiausi dalykai, kuriuos regėjau Europoje

i.

Graikai jau daugel amžių gyvena ant kultūros griuvėsių. Ir nieko! Tad ko gi mes rėkaujam?

Graikai, užuot rėkavę, šoka sirtakį. Baletu ant griuvėsių nepašoksi, o sirtakis paprastas - reikia tik bėgti iš vieno griuvėsių krašto į kitą. Tačiau to visiškai pakanka.

2.

Italams svarbiausia - makaronai. Protingam žmogui jau pats žodis „makaronai“ skamba kvailai. Tipas, ryjantis makaronus, atrodo dar kvailiau. O prisirijęs? Su tokiu gali tik apie makaronus šnekėt.

3.

Prancūzai šneka prancūziškai, bet patys prancūzų kalbos nesupranta.

- Kva kva? - šnekinu vietos moteris.

Šios neatsiliepia. O juk išvertus į lietuvių kalbą tai būtų: „Gal norėtumėt su manim papietaut?“

Išsėdėjęs palieku Versalį. Triskart nugriūvu ir pastebiu, kad prancūziška žemė kietesnė. Panašiai kaip prancūziška bulka. Viskas čia netikra.

4.

Ispanai kasdien geria vyną, tad aišku, kas jie tokie. Kai kas sako: jie geria po truputį. Bet kasdien gerdamas, daug nebeišgersi.

Net sėdėjęs pietaut, ispanas turi kuo skubiau išgert vyno, kad galėtų semt šaukštu. Nuo vyno ispanų akys blizgios ir pastėrusios. Moterys mano, jog tai reiškia aistrą, tad pamačiusios ispaną ima visaip kraipyti. O ispanas griūva nuo žirgo ir miega.

5.

Vokiečiai geria alų ir mušasi. Kuo daugiau jie išgeria alaus, tuo didesnius darbus tariasi atlikti. Vynas vokiečiams - kaip ir lietuviams - pernelyg prašmatnu. Išgėrę vyno kai kurie vokiečiai net išmoka važiuoti dviračiu. O tai ten - labai nepadoru.

6.

Anglai mušasi tiek girti, tiek blaivūs. Bet vietoj šiltų rusiškų keiksmų čia tariamos šaltos mandagumo frazės.

- Jūsų moterys labai gražios, - sako man anglas.
- Jūs išskėsite irgi būtų gražios, jei nešnekėtumėte angliškai, - paaiškinu.
- Anglų kalba labai iškreivina žiaunas.
- Anglas mąsto kažką angliškai.

- Pusę pasaulio užteršėt savo kalba, - pastebiu. - Ar ne metas būtų atsiklaupt ir atsiprašyt?

Anglas sėdi. Anksčiau anglus išveždavo Amerikon. O ką dabar daryt? Mosteliu patikėtiniams. Šie išveda anglą ir paridena laiptais Lietuvos pusėn. Tai angliškas humoras. Kitaip čia visados liksi svetimas.

7.

^vŠvedams net ^vŠvedijoje gražu. O juk šviesiam žmogui niekad nebus gražu ten, kur tamsu ir šalta.

Kitados ir Švedijoje būta šviesuolių, skelbusių, jog šiluma kaulų nelaužo. Visi jie krito prie Poltavos.

8.

Lenkams garbė svarbiau nei pinigai. Todėl šviesiu paros metu jie kovoja už teisingą Europą, o pinigus iš pravažiuojančių lietuvių atiminėja naktimis.

9.

Belgai - ramūs. Bet gavę į dantis susijaudina.

10.

Portugalai niekuom nepasižymi. Bet tai nereiškia, kad jie nieko negali. Yra net knyga „Mirtis Lisabonoje“. Vadinasi, kažkas kažkada ten numirė.

11.

Latviai irgi Europoj. Kvailiui tai didelis juokas. O išminčiui - rūpestis: kaipgi taip galėjo atsitikt?

12.

Suomiai valgo medieną. Todėl visados tiesūs, rimti, o jų kalba dvelkia drožlėmis.

Turtingi suomiai valgo popierių. Šie labai pasipūtę - važiuoja tik traukiniu. „Lėktuve nejaučiu žemės po kojom!“ - tvirtina suomis. Nors pačioj Suomijoj taip pat nėra žemės. Tik sniegas.

13.

Estai valgo arklieną, kaip ir lietuviai. Tik estų arkliai ne tokie skanūs: kietesni ir kvailesni.

14.

Rumunai tupi ant stulpų ir skambindami varpeliais bando išvaikyti iš savo žemių piktąsias dvasias. O be reikalo! Nieko daugiau ten nėra.

15.

Turkai savo svečius sodina ant kuolų. Puikus poilsis judriems naujesiems lietuviams, nuolat besiskundžiantiems laiko stoka.

16.

Andoroje mėgstu žmones gąsdinti. Juokdamasis sakau:

- Ogi ateisim ir užmėtysim jus kepurėm!

Bet tuoj surimtėju ir draugiškai priduriu:

- Gyvenkit!

Cia visados jaučiuos vyresniuoju broliu. Tai įpareigoja.

17.

Olandai gyvena žemiau jūros lygio, o lietuviai- tik žemiau skurdo ribos. Dažnai pasakoju olandams apie mūsų gyvenimo būdą. Šie labai pavydi.

18.

Bulgarams niekas nepranešė, kad ir jie gali būti Europai įdomus. Net daktaras Basanavičius andai nerado Bulgarijos vizijos.

Užtat dabar pačių bulgarų niekas neberanda.

19.

Austrai skiriami prie kultūringiausių tautų. Kai kas nors negražaus nutinka Lietuvoj, sakoma: „Austrijoj tokie dalykai būtų neįmanomi!“

Tai tiesa. Eini per Austriją - nieko. Tik skamba simfoninė muzika, kurios neįmanoma klausytis.

Sviedžiu akmenį ir išdaužiu langą. Išlenda austras, pasižiūri į mane. Bet supranta, kad tokie dalykai Austrijoj neįmanomi, ir atgal įlenda.

20.

Vengrai, kaip ir lietuviai, dainuoja: „Anoj pusėj Dunojėlio..."
Man tai kelia didelį rūpestį.
- Jūsų Dunojus - mūsų Dunojus! - aiškinu.
Bet vengrai negreiti aukštus dalykus suvokt.
Aš tai žinau, kad visa, kas geriausia, turi lietuviškas šaknis.
Tokie gamtos dėsniai.

21.

Serbų religija tokia pat kaip ir lietuvių. Tik dievai kiti. Tikintiems tai kelia problemų. O netikėlis ir iš Serbijos gali grįžt be-
maž gyvas.

22.

Slovėnai labai išdidūs.
Bet ne labiau kaip slovakai.
O slovakai labai slovėnai.
O juodkalniečiai nelabai makedoniečiai.
O Bosnijoje kaip Hercegovinoje, bet Hercegovinoje - priešingai...
Tautų katilas. Kartais ateina rusai ir viską sutvarko.

23.

Čekai draugiški. Bet jei vogsi jų mašinas ir snukius daužysi -
draugystė greit išgaruos. Todėl čekais negalima pasikliaut. Kaip,
beje, ir kitais europiečiais.

O jūs būkit man draugai ir tuomet, kai aš nedraugas! Išsišiepusi, eurais aptekusi - ir Afrikoj mane priims.

24.

Liuksemburgas andai garsėjo savo radijum: šis padėjo mums vakarietiškas vertybes pažint. Bet dabar, kai visi žiūri televizorių, prarado garsą.

Toks senelis palei sieną dar laiko seną radiją, pakreipęs mūsų pusėn.

- Čia tam atvejui, jei Prunskienė pasuktų Lietuvą į rytus.
Žemai nusilenkiu tam šviesiam žmogui.

25.

Lichtenšteinas garsėja princiais, o princai garsėja tuom, kad prisigeria kaip lietuviai ir ne pas tą princesę nubunda. Tatai ten vadinama nuotykliais.

- Anoks jau čia nuotykis į lovą atsigult! - baruos.

Princai tik raudonuoja: o ką daugiau mums veikt?

Susodinu juos apie laužą keturiom eilėm ir pasakoju, kaip plikom rankom kyšį paimt ir kaip su šakėm teisybę apgint...
Kaip Prezidentą apkalt ir šūdą malt...

- Bet užvis smagiausia, vaikinai, - tautą vairuot!

Tie vargšai - tautos neturi! Todėl paaiškinu:

- Tauta kaip automobilis. Prezidentas gali ją į rytus ir vakarus sukiot. Bet užsimanęs gali ir atbulom varyt. O supykęs - suskaidyt kaip kelmą. Sulipdai iš gabalų - ana vėl kliba. Gera tauta didelis džiaugsmas!

Blizga princų akutės. Gal ir pramoks manierų...

26.

Vatikane teiraujuos Dievo aplinkos žmonių:

— Kuom jūs, gerbiamieji, galit Europą nustebint?

Pasakoja apie krikščioniškas vertybes, bet aš pertraukiu litaniją.

— Dievas ir Lietuvon kartais užsuka. Jūs man tautinį savitumą parodykit!

Tie skėsčioja rankom. Parodau jiems trijų pirštų kombinaciją.

— Ar žinote, kas tai?

Nesako, bet jaučiu, kad žino. Vadinas, ne beviltiški.

27.

Vatikane vėl atlieku eksperimentą: prabėgu su fėkelu, skardžiai rėkdamas:

— Tvarka bus! Nusipelnėte gyventi geriau!

Veltui laukiu, kol susirinks minios... Runkeliai čia išrauti. Likęs vien elitas.

Skausmas spaudžia man širdį- kada nors ir Lietuvoj taip bus...

Tai artima rojaus sąlygoms. Skirtumas toks, kad rojų grindinys dar išklotas persiškais kilimais.

28.

Dariai visados gyveno geriau nei lietuviai. Tai erzina.

— Jūs, danai, labai pučiatės, - priekaištauju.

— Nesipučiam, - teisinasi.

— Tai pūskitės!

Pradurtu padangas ir pabėgu.

29.

Rusijoje visados jaučiuos europietis, todėl šneku su ryškiu akcentu:

- Žinau jūsų kraštas. Sostinė Ryga.

Įdomiausia čia tai, kad rusams, kaip ir lietuviams, labai nepatinka, jeigu jų sostinę pavadini Ryga.

Dėl ko tas miestas toks nemalonus? Nežinia.

Bet gerai, kad esam ne latviais gimę.

30.

Rusai garsėja rusiška muzika, o kai kurie lietuviai, ypač šviesieji, negali tos muzikos pakęst. Tuom naudojasi gudrūs europiečiai. Kai šviesieji savo tamsiais darbeliais ten įgrysta, europietis paleidžia rusišką muziką. Šviesuoliai bimpl aukštiekninki ir stirena kojelēm.

Kitaip visuos paeuropiuos jie šliaužiotų su beisbolo lazdom dantyse.

31.

Ukrainiečiai garsėja barščiais, užtat jų nenorima Europos Sąjungon priimt. Mat valgant barščius kyla noras dainuoti rusiškai, o neprivalgius - eiti su šakēm.

Kiviai, avokadai, brendis - veikia priešingai. Bet ukrainiečiui sunku prie tų dalykų priprast. O brendis su kava ten galėtų būti įvestas tik įvedus NATO dalinius.

32.

Kroatai mums labai artimi. Sėdim bare, staiga toks džindžičius klausia:

- Kur buvai prapuolęs?
- Visados čia sėdėjau, - paaiškinu.

Pakeliu taurę - tada jis prapuola man iš akių.

Paskui abu atsirandam. Tik jau kitoj vietoj ir kitokie.

Mes nesistebim. Kieksyk Europoje atsirasdavo ir vėl prapul-davo mūsų tautos! Aišku, prancūzas to niekad nesupras.

33.

Europos taksistai kvailiesni kaip mūsiškiai. Pasakai lietuvis esąs, o taksistas:

- Sabonis!
- Maironis! - atkertu.
- Sabonis!
- Jakavonis ir Pavilonis!
- Sabonis! Sabonis!

Paprašau, kad pasuktų į nuošalų kelią...

Policija vis tiek Sabonio ieškos.

34.

Albanų, kaip ir lietuvių, didžiausia svajonė - kad Prezidentas jiems keltų atlyginimus ir pensijas.

Tai tas ir kelias.

35.

Norvegui silkė brangesnė už Europą.

Svajoju: o kad lietuviai ką lygiai brangaus turėtų!

36.

Airija bene labiausiai panaši į Lietuvą. Kur žvelgsi - visur pilna avinų.

37.

Šveicarai gamina laikrodžius su sūriu. Šiuos perka nežinantys kur dėti pinigus naujieji lietuviai.

Tai - Europos saulėlydis.

Nesvarbūs dalykai Lietuvoj

i.

Vėl važiuoju prie jūros... O juk kiekvienais metais prisiekiu: daugiau niekados! Susinervinęs paleidžiu vairą ir aptalžau save kumščiais.

Bet kas iš to! Stuobrio taip lengvai nepalenksi. Ir gaila savęs...

Užtat kiti ir vežiojasi ant galinės sėdynės neturtingus gimi-
nes.

2.

Ties Grigiškėm galvojau: kažin kodėl niekas nebesako: „Tvarka bus!”

Arba tvarka jau yra, arba jos čia nereikia.

3.

Vievyje stabteliau ir teiraujuos gyventojų:

- Ar žinote, koks čia miestas?

- Vievis, - atsako tie.

Apdaliju visus saldainiais.

Ne tokia jau tamsi ta tamsioji Lietuva, kaip dažnas mėgsta
vaizduot.

4.

Ties Rumšiškėm paimu keleivį - škotą maldininką.

- Lietuviai labai draugiški, - aiškina man škotas. - Aš labai myliu jūsų kraštą...

Užmaunu jam ant galvos maišą ir palieku pakeleį.

Aš nemėgstu, kai man šneka nesąmonės.

Toliau važiuodamas imu abejot: gal škotas visai ne tą man sakė? Škotų kalbos tai nemoku!

Dar pavažiavęs dar labiau dvejoju: o kažin ar tai buvo škotas? Su sijonėliu! Taip. Bet su sijonėliais ir moteris būna...

5.

Susinervinęs nieko nebegalvoju. Ar gali būti, kad protas nutekėjo į vakarus? Kaip tokiu atveju elgtis?

Laimė, tam tikri gyvenimo gerėjimo ženklai - saulė danguje, policijos automobilis griovyje - rodo, kad gali ir grįžt...

6.

Kad nebetoli Kaunas, išpėja speciali rodyklė: „Pravieniškės - 6 km“. Galvoju: o kodėl prieš Vilnių nėra rodyklės „Lukiškės - 6 km.“ Ar tai reiškia, kad vilniečiai prastesni?

Aš taip nemanau. Grįžęs pastatysiu tokį ženklą.

7.

Yra žemėj keletas vietų - Himalajai, Betliejus, - kur nuskaidrėja siela, nušvinta galva... Ir viskas tampa aišku.

Lietuvoj tokia vieta yra ties Babtais.

Čia suprantu: aš noriu, kad politikai už mane galvotų, o verslininkai man pinigus uždirbtų. Kitaip - kam anys gyvena?

8,

Prisimenu pernyktę kelionę prie jūros traukiniu...

Kai įėjau į kupė, ten buvo tik moteris. Man pakirto kojas, silpnu balsu paklausiau:

- O kur kiti?

Ji keistai nužvelgė mane, šyptelėjo... Įsidėmėjau, kad burna - kaip dabar madinga - praplatinta, o dantų dvi pilnos priekinės eilės... Susmukau prie lango. Vadinas, ši ponija užsisakė mane visai nakčiai. Nebuvau tam pasirengęs. „Kaip gudriai šiais laikais veikia nusikalstamos struktūros, - galvojau. - Dar bilietų kasose nieko neįtariantį vyriškį jų žmonės nukreipia ten, kur jiems reikia. O jei užkluptų policija - užsakovas nekaltas. Bilietą taigi pats pirkausi!..

Bet kas gi nukreipė į stotį? Kas pasiūlė prie jūros pavažiuot? Žmona. Vadinas, ji su anais išvien... O gal net vadovauja..."

Prasivėrė durys - užguitas vyriškis atnešė patalynę. Moteris ėmė kloti guolį...

Riktelėjau ir netekau sąmonės...

Štai kodėl vyrai - net bedarbiai - spjauna į traukinį ir perkasi brangius automobilius.

9.

Abipus - miškai... Dar prisimenu, kas tas yr...

Išėini, būdavo, miškan - žalia, liekna, gryna... Nūnai tą patiri išėdęs automobilin. Medžiai bėga pro šalį, bet aš jų nesiveju.

Būna ir gulinčių medžių. Šitų nemušu. Visi man sako, kad aš geras.

To gerumo mokiaus ne iš gamtos, o iš technikos. Stengiuos būti panašus į kietąjį diską.

Senas miškas ūžia kaip naujas automobilis. Bet tuom panašumai ir baigiasi. Atsitrenkus į medį, automobilis skleidžia oro pagalvę. Ogi medis, briedis ar žaibas niekam gero nedarė ir niekad nedarys.

10.

Kitados sutikau miške miškininką. Ar gali būt kas baisesnio? Supratau, kad vienas iš mūsų pasiliks miške amžiams...

O toks verslininkas sykį rado miške raudonkepuraiteį. Prarijo ir galą gavo. Naujieji lietuviai taip užsiėmę, kad nebeatskiria musmirių nuo moterų.

O toks politikas nusipirko dirbtinę širdį ir dabar turi dvi. Su artimaisiais ir tolimaisiais bendrauja skirtingais režimais.

Politika ir verslas - tai mano idealai. Išėjęs pensijon, eisiu abiem kryptim. Nenoriu būti našta. Jaunas gali būt našta moterims, o senelių jos nemėgsta. Nusamdo valkataujančius Alzheimerius, tie išveda senelius iš namų ir paklaidina.

Eidamas į verslą, vesiuos ir kiemsargį. Šluoja lapus kaip prieš tūkstantį metų... Parodysiu jam kitokį gyvenimą.

Bet ką gi jam galėčiau parodyt? Nebent kokią baisybę (naktiniai klubai) ar nuobodybę (spektakliai, muziejai). Tegu sau šluoja...

Beje, neseniai pastebėjau, kad kiemsargis vaikšto ant dviejų kojų. Paprastas, nemokytas žmogelis, o šitiek pasiekęs! Ėmiau jį labiau gerbt.

11.

Kryžkalnis... Gal išlipt ir pasiklaust kelio? Ūmai pastebiu, kad aš pririštas diržu. O policijos nēr! Kaip visados, kai reikia. Nusigandęs padidinu greitį...

O mano draugas Antanas prisirišęs prie televizoriaus. Jau trisdešimt metų jie kartu! Aš nesmerkiu ir nemanau, kad tai iškrypimas. Daugelis dabar tokios orientacijos - ši net laikoma tradicine.

O kitas draugas, istorikas, turi žmoną isterikę. Istorikas sako: „Labą dieną“, o isterikė šmakšt ietim jam į pilvą...

Gyvenant su televizorium, to nebūna. Kas be ko, šis irgi moka erzinti, yra perėmęs daug šeimyniškų manierų. Kartais tyčia rodo, ko nenori žiūrėti, ir esi priverstas nusileist. Kvailesnis, žinia, protestuoja, aptalžo televizoriui snukį kumščiais. Bergždžios pastangos pakeist sugyventinio būdą! Kitas keičia pačius televizorius kaip pirštines, o laimės namuose vis tiek nēr: ta vieta, į kurią taip mėgstam spoksoti - japoniška būtų ar vokiška - visur vienoda. Ar ne geriau valandą pažiopsoti pro langą? Atsigręži pasiilgęs - ir viską matai kitom akim.

Aišku, gyvenant su televizorium, mažėja gimstamumas. Bet jau netolimoj ateity galės gimdyti ir televizoriai. Naujausi modeliai bus dviejų rūšių: vyriški ir moteriški. To reikalauja Lygių galimybių įstatymas.

12.

Ties Ariogala galvoju: gal atsigręžti į paprastus žmones? Sužinoti jų lūkesčius...

Bet kam man tai? Tegu pirma Prezidentu išrenka.

13.

Merkiasi akys... Kažin ar mano mašinoj yra oro pagalvė?

Kaipgi nebus! Visur dabar sekso industrija...

Štai ponia kelia ranką... Kažin, jei sustočiau - kokią išpūdį padaryčiau? Ar pagalvotų, kad galiu išprievartaut? Ar: šitas ne toks... Abi nuomonės vienodai mane įžeistų...

O jei būčiau solistas... Solistui viskas galima. O kitiems - problemos. Bet taip neturi būt! Juk iš visų vyrų rūšių patys kvailiausi būtent solistai. Argi protingas klausinėtų: „O kur jūsų rankos?"

Austrijoj tokie dalykai neišivaizduojami. Austrijoj moteris, pastebėta su solistu, jau kitą dieną būtų priversta atsistatydinti iš moterų partijos.

14.

Vėl Kryžkalis!.. Neryžtingam žmogui tai pasitaiko... Bet nervina.

Išjungiu simfoninę muziką. Specialiai vežiojuos tokią plokštelę, kad susinervinčiau klausydamas. Seniai pastebėjau: sveikiau, kai nervina muzika, o ne kvailos mintys. Gerai nervina ir knygos „Iš XX amžiaus aukso fondo". Bet vairuojant sunku skaityti-

is.

Mašina slysteli į šoną, adrenalinas tvoksteli galvon... Kaip vis dėlto smagu būtų kyšį paimt! Niekada jau neteks to patirti. Gyvenimas praėjo pro šalį. O gal ne kyšis gyvenime svarbiausia? Jeigu ne - tai kas? Meilė? Bet už ką mane mylėt, jei kyšio ne-

gaunu? Grpęs būtinai paimsiu. O jeigu neduos? Už ką turėtų duot? Reiks pasitarti su Seimo nariu. Aš jį rinkau, jis man privalo paaiškinti.

O jei būčiau ir kyšininkas, ir narys? Jei man reiktų apginti savo ir Seimo garbę? Ką turėčiau daryt? Dausyk tvirtint, kad neėmiau, kol pats tuom patikėčiau. Kuom tvirtai tiki pats, tuom lengva ir kitą įtikinti. Aišku, save sunkiausia. Tačiau būtina. Nes gėda jaustis kyšininku. Geriausia - paimt ir nesijaust. Tam reikia tvirto charakterio.

Reikia žinių. Kyšis šiais laikais kitoks. Provokacija... Projektas... Performansas... Ir ne vien todėl, kad solidžiau skamba. Tiesiog dabar kitos technologijos. Aišku, jei kuris pageidauja retro, tokiu galima ir stačiai kišenėti. Tai paprastas, prorusiškas būdas. Vyresnio amžiaus rinkėjai balsuoja būtent už tokius politikus.

Bet jaunoji rinkėjų karta renkasi jaunatviško, sportinio stiliaus atlikėjus. Tokiems kyšis — provokacija. O provokacija - tai iššūkis. Vienaip žiūrint - yra. Kitaip - nieko nėra. Kiekvienas požiūris teisingas. Tai - postmodernizmas.

Nors būti valdžioj ir neimti - irgi iššūkis. Gal net didesnis.

Sunku būti valstybininku... Bet ir smagu! Spjaudai, kur nori. Stovi išsišiepęs, o kiti verkia. Arba kalbi ką nors nesąmoningo, o visi klausosi...

16.

Prie Dubysos galvoju: „Kaip puikūs slėniai sraunios Dubysos...“

Staiga išlenda iš krūmų toks žmogelis ir klausia:

- Bene Maironis būsi? - Tas pats, - linktelio.

- Tai še tau!

Ir kad ims mane irklu pliekt.

- Už ką? - rėkiu.

- Dar mat aiškinsiu!

Abiem rankom išikimbu irklo, bandau jį išplėšt ir ūmai pastebiu: tai ne irklas, o vairas! Nejau būsiu užsnūdęs prie vairo?

Bet koks gražus sapnas...

17.

Stabteliu prie tvenkinio. Danguj nė debesėlio - viskas čia dvelkia Europa.

Galvoju: o kažin mano mąstymas - europinis ar dar ne?

Anava ant liepto stovi susimąstęs europietis. Prieinu ir kurį laiką mąstau sykiu su juo.

- Graži diena! - skelbia jis.

Aš nusivylęs - tiek ir pats sugebu.

Stumteliu, ir jis lekia nuo liepto.

- Graži diena, - sakau.

- Blrlblū! - atsako jis.

Nesigilinu, ką tai reiškia. Dabar svarbiausia - neleisti jam išlipt. Šlapias žmogus nėra geras.

Pasipurtau, pramerkiu akis... Šitas sapnas dar gražesnis!

Visi mano sapnai gražūs: ten aš drąsus ir naujai mąstantis, pats save iškėlęs, palaikęs ir net nuleidęs.

18.

Pagaliau - jūra! Vandenių platybės, bangų šėlsmas... Čia visuomet kyla minčių. „Jūra! - mąstau. - Jūrajūra..." Po pusvalandžio minčių gausa ima varginti. Kad mokėčiau medituoti, tai nereiktų galvoti. Grįžęs būtinai užsirašysiu į Ošo studijų centrą.

19.

Žiūriu: ogi du moraliniai autoritetai plikais užpakaliais!
Ilgai stebiu šį gamtos reiškinių.

20.

Pastebiu, vyrai, pabėgę pajūrin, čia vėl gretinasi prie moterų, tarsi nepažįstamos būtų geresnės. Anaip tol! Geriausia yra ta, kuri dešimt (trisdešimt!) metų ištvėrė su tavim.

Kitas net pasitempęs! O namie...

Dvigubas gyvenimas. Svetimoms - įvaizdis, saviškei - vaizdas.

Aš gi Basanavičiaus gatvėn išeinu su apatinėm kelnėm, chatu ir televizorium ant pečių. Kairėj - valdymo pultelis, dešinėj - rezginė su šešiais buteliais alaus.

Tegu mane pamilsta toki, koks esu.

21.

Lietuviai pilni keisčiausių įsitikinimų. Jūros šaukštu neišsemsi! Bet ar dažnas bandė? Jei bandė, tai slapčia, nes kitas šaukštą atimtų.

Sėmėjo veiksmai - beprasmiški. Bet prisiminkim savuosius neva prasmingus veiksmus. Ir pripažinkim: žmogus su šaukštu - tai vienas padoresnių vaizdelių, kokius dar galima pamatyti prie jūros.

O kad nebūčiau atvažiavęs - ir to nematytumėt.

22.

Valgau duoną su sviestu, žiūriu televizorių. Tyčia. Nes niekas vasarą nežiūri. Kažin ką jie daro? Kokius didžius darbus?

Pramogų pasaulis... O dar ne taip seniai jokių pramogų nebuvo. Arba labai trumpos. Kol perskeldavai kardu galvą.

Grišiu į Vilnių. Pastatysiu rodyklę. Griovį iškasiu. Paskui užkasiu ir vėl iškasiu. Protingas supras, ką noriu pasakyt.

Rugsėjo vėjai

Naujas vėjas

Mažvydas Kaušpėdas į klasę eina kaip į karą: grandininiai šarvai, ant galvos šalmas, rankoj - skydas. Mokytojas žino, kad konflikto atveju tai nepadės: mokiniai turi granatų. Bet rimtesnių konfliktų jam vis pavyksta išvengt. Konservatoriaus protas, demokrato būdas, liberalo išvaizda... Šitų dalykų neišmoksi. Tai įgimta.

Tyliai, kad nepažadintų miegančiųjų, skelbia:

- Šiandien mūsų tema - papildinys.

Klasė vis tiek pabunda.

- Gana! - trypia kojom. - Eik lauk!

Kaušpėdas jau su artimaisiais atsisveikinęs, visiems atleidęs ir pats paprašęs atleidimo - žūti jam nebaisu.

- Papildinys... Oho! Kas gi jis toks? Tai sakinio dalis...

- Apsieisim be dalių! - šaukia vyrukai.

Kaušpėdas priglunda prie stalo ir atmuša skydu keletą alaus skardinių. „Sūnų užauginau, medį pasodinau... - ir ūmai prisimena šuns nepaglostęs. - Dar anksti išeit..."

Atsargiai kilsteli galvą.

- Aišku, apsieisim. Kas jau tas sakiny? Ir kam jam tas kvailas papildinys?

- Visi jie vienodi! - rėkia mergytės.

Kaušpėdas atmuša petardą, mikliai nukreipdamas ją pro langą.

- Ateik, Baranauskai, - pašaukia.

Baranauskas - raštininko sūnus, neūžauga. Jo niekas nebijo.

- Gerbiamieji! - pradeda Kaušpėdas. - Yra ir kitoks papildinys. Tai svarbi ir neatskiriama naujo mūsų gyvenimo dalis. - Baksteli ietim Baranauskui į užpakalį. - Antanai! Pasipurtyk!

Baranauskas pasipurto. Pabyra plunksnos ir skiedros.

- Štai ir pakartojome jums gerai pažįstamą paprastą sąskaitos papildinį, - mokytojas susirenka lobį. - O dabar pakalbėsime apie kitus, modernius ir daugyšk prašmatnesnius...

Pakelia galvą ir net šypteli nujausdamas, jog liks šįsyk sveikais dantimis.

- Anuomet, kai tarnavau Premjero dvare patarėju...

Triukšmas rimsta. Atsiranda besiklausančių ir konspektujančių. O kai suskamba varpelis, net ir tada Kaušpėdai nereikia galvotrūkčiais bėgti iš klasės. Jis ramiai reziumuoja, o išeidamas net šalną nusiima.

Auksinės pedagogo valandos! Tik meistrui lemta jas patirti.

Nuotaikų vėjai

Ir gatvėj - kaip kare. Ant kaktų praeiviams parašyta: „Nelįšk! Užmušiu!"

„Kodėl jie tokie? - bando suvokti Kaušpėdas. - Kas juos skriaudžia? Į kokius namus jie sugrįžta?"

Jis pats neskriaudžia net šuns. Bet kai gerumas neįvertinamas - nepatinka. Nesyk rodė savo augintiniui jo brolius - pririštus prie grandinės, tirtančius būdose ar Lietuvoje liūdnei pakėlusius koją ir bandančius sustabdyti skubantį taksį... „Panorėčiau - ir tu taip gyventum!"

Tas tik ausimis lapsi.

Užtat Kaušpėdas norėtų daryti gera žmonėms. Tačiau nuo ko pradėti? Gal tiesiog parodyti žmogui dėmesį - ranką ištiesti, galvą linkinti - ir tas suvoks, jog prašalaitis jam nieko pikto nelinki...

Tiesia ranką, bet žmonės nusigręžę dar sparčiau praeina.

„Daug tokių! - liūdnas mintija Kaušpėdas. - Dar daugiau - pravažiuojančių... Juk žmonės susvetimėja atsisėdę į automobilius. O štai autobusas - ne susisiekimo, o bendravimo priemonė. Autobuse mes kartais taip prisiglaudžiam prie kito, kaip daugeliui net lovoj nepavyksta. Pusvalandis artumo - argi to maža?"

Sukaupęs jėgas išgrūda autobusą ir nuovargį it ranka nuima. Pasijunta kaip jaunystėj - kojom žemės nesiekia, nors paremtas alkūnėm nesiekia tik grindų.

Tyliai, it privatizuojant, išsiskiria dujos...

...O paskui jis netenka sąmonės ir jį paguldo vėjų.

Regėjimai vėjyje

Per tamsią Lietuvą gūrina Švietimo ministras ir pametė reformos projektą.

Mokytojas rado - kapt! - ir prarijo.

Paskui jis prarijo kreidą, kempinę, lempą, gaublį ir Lietuvos žemėlapi.

Tada ėmė graužt valstybės sieną.

Siena - griūt, o pro plyšius visoks brudas Lietuvon lįst: latviai, lenkai, maskoliai, nelegalai, liberalai ir visų šalių valdininkai.

Ir nežinia kuom tai būtų baigęsi, bet, laimė, atėjo muitininkas ir įpylė mokytojui sriubos.

Šešėliai vėjyje

Rudenį smagu pasivaikščiot. Nuo kaštonų krinta lapai... Bet pora lapų ant pečių - jau ir traukia prie žemės.

Gervės ir kitokie taurūs sutvėrimai traukia į šiltąsias vietas. Ir tik pulkas tinginių aptukusių balandžių žiemą vasarą išūliai prašinėja išmaldos. Kaušpėdas prisimena taip ir neįgyvendinęs didžiosios jaunystės svajonės – išpirt balandžiui į užpakalį. Dabar jaunimas nebemoka taip svajot. Dabar tik pinigai, pinigai... Kur einame?

Atsisėda ant suoliuko ir susimąsto.

- Prisimeni? - klausia kažkokia senikė.

Kaušpėdas sudreba, užsideda akinius ir vėl nusiima. Bene bus užsnūdęs. Kai susimąsto, visada šitaip...

- Neprisimenu.

- Žydėjo kaštonai... Bėgau alėja... Pagavai mane...

- Gerbiamoji! - Kaušpėdas labai pasipiktinęs, net koja trepteli. - Bene aš policininkas?

- Ir nepaleidai...

„Kodėl? - bando prisiminti žmogus. - Ar galėjo taip būt? Gal mane kas nors apšmeižė..."

- Ir pasakei...

Kaušpėdas pagauna geltoną lapą ir užklįjuoja anai burną.

- O tada kitaip man lūpas užčiaupdavai... - dūsauja ta.

„Kitaip... - jis nusiminęs paremia rankom galvą. - Nej augi kumščiu? Ne! Yra toks daikčiukas, su kuriuo skalbinius ant virvės..."

Nueina traukydamas pečiais ir vilkdamas koją, pamiršęs net akinius.

Keisti buvo laikai. Labai keisti.

Bet ko stebėtis - sovietmetis!

Kelionių vėjas

Ir namie - kaip kare. Žmonos rankose galinga virtuvės technika. Vyro - butelis alaus ir pultelis kanalams perjungt.

Jėgos nelygios.

Bet Mažvydas Kaušpėdas ir to neturi. Jo rankoj tik parkeris.

„Žmona... - rašo jis. - Mina... Perkūnija... Kokie baisūs žodžiai... Bet nešnekinsiu ir nieko man nebus".

Tačiau toji pati prabyla:

- Kilimą išdulkink!

„O moterys... - rašo Kaušpėdas. - Kur jos? Bare? Paplūdimy? Kažin kokios jos dabar?.. Ar moteris drįstų vyrui taip pasakyt?"

Bet tie žodžiai primena jam kažką tolimo ir egzotiško. Susijaudinęs paima rašalinę ir pritraukia mėlyno kaip viltis rašalo.

- A girdėjai?

Kaušpėdas krūpteli. Rašalas tykšteli ant kilimo.

- Žiūrėk ką pridirbai!

„Atsigulsiu, - mintija žmogus. - Gulinčio tai jau nemuš".

Pati tratėdama išlekia pro duris.

„Gera, kad išnyko tokie buities rakandai kaip spragilas ir kočėlas, - šypso Kaušpėdas. - Tik gaila, kad neišgalim modernios virtuvės technikos įsigyt. O juk yra kažkoks ventiliatorius net kiaušiams plakt... Nereiktų anai taip baisiai šaukštu mosuot. Yra indaplovė... Kol iš ten sugraibysi lėkštę galvon paleist... Galėčiau virtuvėj pasėdėt... O bajorai ir kunigai taigi faršą valgo! Tada, aišku, nereikia kirviu kaulų trupint. Kaulų... Verčiau išeisiu..."

Ant pirštų galų dimbina prie durų. „Kaipgi taip nutiko, kad kiti visko turi, o aš - nieko? Visi taigi pradėjom lygioj vietoj... Bet kur ten lygioj! Vieni jau turėjo protą, garbę ir sąžinę. Kitiems gi visa tai reikėjo įsigyt. O už ką? Iš kur? Tų dalykų Lietuvoj nė nebuvo tiek, kad visiems pakaktų..."

Prie durų - kur buvus, kur nebuvus - pati. Rankoj blyksteli ašmenys.

- A kur dabar?..

„Žūt tai žūt, - apsisprendžia Kaušpėdas. - Tiesa svarbiau".

Ir žemai nusilenkęs jis pasako tai, ką galbūt jau seniai reikėjo pasakyt:

- Iš negandingų vakarų... Tau dovanų parnešiu faršo... Ir tą daikčiuką kiaušiams plakt... Ką dar? Ak, virtuvės kombainą! O kai turėsime mes tatai - sugrįš ir meilė...

Sunkiai alsuodamas, drebėdamas visu liesu kūnu, atsiremia į sieną.

Moteris žiūri į vyrą. Jos akyse ašaros.

- A rasi kelią?

- Širdis parodys...

- Eik... Palauk... - ji rausiasi skrynių. - Šalikėlis... Kelionei ir laimei...

Kaušpėdas apsisivynioja šaliku, pabučiuoja moterį kakton ir užveria duris.

Kaukia šunys. Mėnulio nėra. Vėjas į veidą...

Tačiau kas ir kada šviesuoliui pašvietė kelią? Kur ir kada jam pūtė palankūs vėjai?

Ir štai jis, lieknas ir palinkęs, jau žengia į vakarus. Kai pasiryžti, nebe taip ir baisu. Pasikeitė, regis, net vėjas...

Bet tai tik moteris, parimus šviesiam lange, pučia į bures...

Iš Mažvydo Kaušpėdo literatūrinio paveldo

Istorinis (1)

Pasakyk, ar prisimeni tu,
Kaip Juodojoje baltus mes girdėme žirgus?..
Veržės jūra plati iš krantų,
Taip, kaip mūsų krūtinėse veržėsi narsiosios širdys.

Šaukėm: „Turktą - osmaną? seldžiuką? - pritiktų užpult,
Kad jau šitiek atjojom..." Bangon smeigė Vytautas kardą
Ir pareiškė tvirtai: „Baikit bajorius! Einame gult!"
O Sapięga labai išsižeidęs jam padegė barzdą.

Puolė Vytautas didis į jūrą - jo rūstis atvėso
Ir tik šonus jaunyliui karingam apskaldė lazda...
O žirgai gėrė sūrymą šlykštų ir kriokdami dvėsė -
Pirmą sykį arklienos lietuvis ragavo tada.

Pėsčiomis į Trakus mes pargrižom - pavargę, pasmirde...
Vytautienė paklausė, parimus ant klevo tvoros:
„Vardan ko šitas žygis - Juodojoje girdyti žirgus?"
„A-k, nutilk! — tarė Vytautas. - Aišku, vardan Lietuvos".

Ir tada iš tvoros išsitraukusi postambį kuolą
Moteriškė kacl liuobs jam per snukį - net skilo kakta.
Krito lapai nuo klevo ir žemėn ruduo atkeliavo...
Ir širdin, kas be ko... Bet istorija tai jau kita.

Istorinis (2)

Gyveno Mindaugas toksai, pablūdęs buvo jis visai -
Baisiausias iš visų baisių banditų.
Ką pamatys - tą nužudys, kai pasigaus - tai prievartaus
Būdais tam krašte dar nebandytais.

Bet nesiskundė nieks tada, nes buvo tai tokia mada,
O vienašyk, kai tykojo jis krūmuos,
Kad ims žaibuoti naktį tą, lyg būtų sprogus kometa,
Net suliepsnojo girios irgi rūmai.

(Gal pasiklydus kometa, o gal ateivių raketa? -
Baisu baisu ten buvo naktį tą!)

Tad nieko keisto, kad nuo tų labai labai ryškių šviesų
Nušvito jam galva ir klykė jis:
„Banditas ir galvažudys esu - vajėzau, kaip baisu!
Paminklo tokiame niekas nestatys...”

Šešias dienas, šešias naktis styrojo krūmuos it baslys,
Sau barzdą rovė, rėkė: „Ką daryt?”
Pamokė Lizdeika žynys (gyveno medžio drevėj šis -
Neleido žmonės durniaus pro duris).

(Neleido durniaus pro duris - juk nežinai, ką padarys,
Net jeigu jis labai žymus žynys.)

Jam tarė Lizdeika: „Kvaily! Esi tu gerame kely,
Daryk ką daręs: ryk, žudyk ir sprink.
Apie tave girdėt toli, kitaip garsėt tu negali -
Tik Lietuva, ką grobęs, pavadink.

Kiek pasikeis pasaulis šis - Justinas „Mindaugą" rašys,
Atseit kad Lietuvą sukūrė jis.
Daug protingesnį parašys, ne tokį, koks esi ožys -
Ir patriotų tam krašte privis.

(Ta Lietuva tėvynė mūs - keliskart net Europoj bus,
Bet normalioj pozicijoj - prie ruso.)

O vienašyk, kai Lietuva bus vėl laiminga ir laisva,
Kai visos bliedės čia vadinsis „mis", -
Tau kraujas nuo nasrų nudžius, sėdėsi prie Neries gražus
Ir eis ten prie tavęs su gėlėmis".

Tai taip kalbėjo Lizdeika... Atsakė Mindaugas: „Jėga!"
Džiaugsme išdūrė jam akis... O taip!
Išdūrė daug ką jis tada, bet - anei gėda, nei bėda,
Nes viską, viską dūrė jau kitaip.

(Jis dūrė moteris ir vyrus - buvo durt labai patyręs,
O dabar prie upės sėdi sau pastiręs.)

Isterinis

Išeisiu vieškeliais plačiais, išeisiu ir negrišiu...
Čia nieko gero nemačiau ir neradau aš ryšio.
Būriai oreivių svetimų visas užėmę linijas -
Ką kalba, aš nesuprantu, lyg būtų jie iš Kinijos.

Daug žemėje yra kelių, keleivių, karavanų...
O dar daugiau čia reikalų, tiktai visi - ne mano.
Pametęs reikalus, kelius aš sėdžiu vienas krūmuos -
Ak, plėšia lapkritis lapus lyg garbę ir orumą.

Ir kažin kur nurūksta cigaretė paskutinė...
Ir nežinau, ko trūksta man - ar proto, ar degtinės...
Ten kelias vedasi kitus - tiesus ir pasiryžęs.
Čia lieka tik lietus, nelyg lietuvis - apsimyžęs.

Ir klaidžioja lietus laukais - be prasmės, be vietos,
Nors buvo danguje kadais jis nekaltai pradėtas...
Ir aš einu su juo kartu... Ir mėlynam kalne
Staiga pasibaigia lietus. O aš - dar ne.

Sena nauja daina
Neplatus gi kraštas mūs gimtasis,
Ne kažkiek čia klonių ir laukų.
O ir tie jau po privatizacijos -
Kur dar gali būt taip nejauku?..

Nuo Varėnos ligi Kuršių nerijos,
Nuo Šakių lig Biržų eik - ir va! -
Kur žiūri - ne tavo ministerijos
Ir ne tavo brangi Lietuva...

Jeigu baigės parakas ir prakuros,
Nesibark ant didelio dangaus.
Atviri visi keliai į pragarą -
Ten ir pasišildysi, žmogau.

Netvarkingi reikalai šioj žemėje:
Tam salonas, o kitam - fojė.
Tam - kasdien pavasaris kišenėje,
O kitam - ruduo net širdyje.

Eina vis geryn, geryn gyvenimas -
Kuo geryn, tuo nuo tavęs tolyn.
Tai gal jis ne tavo, tai gal svetimas?
Tai ir pats tu eik nuo jo šalin.

Eik tu kurti Lietuvos istorijos,
Eiki tiesiai - nepaklysi tu:
Laukia ant kalnelio sanatorijos
Ir žmogelis baltu chalatu.

Vėjai galvoje, o piniginėje
Štilis. Ai tai būdas Lietuvos! -
Andai didis Vytautas apgynė ją,
O dabar tau gintis reik nuo jos.

Kaip Nevėžis - liūdnas, patamsėjęs
Ir pamiršęs jau, kur gyvenęs,
Į Tėvynę skersas pažiūrėjęs
Tu paleisk ne širdį, o dujas.

O yes! O yes!

A jop!.. - tai be racijos
Aš kadais Tėvynę pamilau:
Ne tokios yra ji orientacijos
Į mane giliai jai nusispjaut.

Pasitikėjimas

I stadija

Jei tu būtum patriotas
Ir veblentum: ve ve ve...
Tai **aš** būčiau idiotas
Ir balsuočiau už tave.

II stadija

Jei tu būtum idiotas
Ir veblentum: ve ve ve...
Tai **aš** būčiau patriotas
Ir balsuočiau už tave.

III stadija

Tra lia lia lia tra lia lia!

Mano padėtis

Jūs neieškokit manyje nei proto anei gracijos,
Esu **aš** netradicinės, žinokit, orientacijos.
Ant Žemės rutulio visai **aš** nesiorientuoju -
Laikaus kairės ir dešinės - užtat ir viduriuoju.

Rytais, kai teka saulė, virš stogų dūmelis rūksta,
Bendravimo su žmonėmis labai, labai man trūksta.
O kad **aš** būčiau kasininkas - tai kiekvieną dieną
Žmogeliui kiekvienam gražiai sakyčiau: „Labą dieną!“

Paskui sakyčiau jam: „Geros dienos!“ - ir taip daug sykių,
Ir pasitrauktų nuo kasos visi labai sutrikę.
Visi stebėtus manimi: „Koks geras šitas ponas,
Pilnai pakrautas teigiamų, teisingų katijonų!“

Ir džiaugtųsi visi: daugiapartiniai, daugia**žindžiai**
Iš eterio garų ir iš milžinkapių išlindę.
Kamuojami magnetinių audrų čia laimę rastų.
Ir liberalūs gėjai ir krikščionys pederastai.

O aš sakyčiau jiems: „Jei matot žmogų gero būdo,
Žinokit: ne is kelmo spirtas jis, tikrai - iš šūdo.
Ir jūs jį galit spardyti, pasidaryt sau šventę,
Ir bus tada linksmiau liūdnam pasaulyje gyventi...“

Akvanautai

Uždaryti mes esam, vaikeliai,
Akvariume Dievo visi.
Jis žiūri, kaip dulkes mes keliam
Ir klaidžiojam tam debesų.

Ir kiek beišdulkintum naujo,
Anam nebenauja seniai...
Ir žemė - sena dulkių sauja -
Sukasi atmintinai...

Prisiminimas ir prisitaikymas

Kartą girtas ėjau ir maniau, kad sutiksiu tave -
Pro makdonaldus, holdingus mojo man mėlyni gėjai.
Krito lapai neblaivūs ir elgeta šlavė gatves,
Ir miestas niūrus šeštą ryto pabust nenorėjo.

Laukė naktį manęs plentai, keltai, - bet viskas ne šičia..
Pulko damos, suskilęs žibintas skvere Amsterdamo...
Aš norėjau pakilt ir nuskrist viršum smuklių, bažnyčių,
Bet sparnus man nutraukė veikėjai iš Viešpaties dramų.

Veikiau ten aš ir pats, tik nebuvo plojimų nei scenos
Ir žiūrovai - balandžiai paklydusio elgetų pulko...
Viską nunešė vandenys Nemuno, Oderio, Senos...
Betgi vandenys niekad - kaip viskas - nevirsta į dulkes...

Ir todėl buvo Baltija... Ko gi ant kopos aš laukiau? -
Gal aš laukiau, kad vandens parneš visa tai, svies man - te...
Ak, tiesa... Išsisupti plačiai aš norėjau, bet daug ką
Taip galingai išreikšti galėjau tiktai klozete...

I š A į B

Tu manęs nebelauk,
Nors dar lauks traukiniai, pilkos stotys...
Vakare po lietaus
Aš išeisiu. Vienas. Be kelio. Iš proto.

Ar kryptis vakarų?
Nežinau. Galvoje tiek peronų!.. Ir vienas likimas.
Už save aš geriu
Iš avinėlio pėdos... O kiti? Kas kiti man!..

Šviesios galvos kitų,
Surikiuotos ten mintys, keliai ateities.
Aš prospektą kertu
Savanorių. Ir ieškau kraštelio Gerosios vilties...

Meilės giesmė

Tu nebūsi jau mano grobis -
Nebespėju tavęs pagaut.
Nors aš sklidinas dvasios lobių,
Tau į lobius šituos - nuspisjaut.

Kas iš grožio senobinio likę,
Paskaičiuok piršteliais aistringais —
Piniginė, pilvas ir plikė,
Raukšlės, lyg būčiau protingas.

Iš visų mano grožio burtų
Sąnariai dirbtiniai gražiausi...
Ak, būtum akla ir apkurtus -
Susijaudintumei tikriausiai.

Atsidūsėjimas

Ir skūšna, ir liūdna,
Ir rankos nėra kam paduot...
Kur siautė kadais Vėbražiūnas -
Tik vė... tik ziū ziū...
Ir šniokščiantis vamzdžiais ruduo...

Valgio ruošimas Fabijoniškėse

Kas kaip žirgas ten dunda: dun dun
Mano meilė man verda koldūnų.
Va varškė... O mėsa? Kur mėsa?
Nėr mėsos... Netiesa! Netiesa!

Man tešla su mėsa - tai skanu!
Jei skanu, reiškia - dar gyvenu!
Iš tešlos kyšo koja žavi...
Kas gi tai? Ak - niekai... Selavi...

Tarp dviejų aušrų
Jau nebematau pro langą žiburių
Nei juodųjų šmėklų geltonų akelių
Anei vieno kelio šianakt neturiu
Rašomojo stalo mėlynoj stotelėj.

Mano lempos gaubtas - semaforas žalias
Valkatai pieštukui kelio neparodo
Tolsta išgalvotos ir miglotos šalys
Ir ant vartų pilkos rudeninės grotos.

Iš galvos išeisiu - o galvoj tik rūkas
Ir virtuvėn grįšiu nerašytais raštais
Tartum garvežys ten švilps arbatinukas...
Gal ir išvažiuosiu į kitokį kraštą...

Toks ruduo
Šalta spalio saulė - į snukį.
Namų šiluma - pro duris.
Pakeičiau aš tau žemės ūkį,
Tik žemės tu - neturi.

Žemės tik tiek, kiek po kojom,
Tiek, kiek parpuolęs randi.
Toj žemėj vieni sulapoja,
O meta lapus - kiti.

Belapiai lapnoja lapuočiai -
Raudoni, geltoni, pikti...
Ak, viską aš tau atiduočiau,
Bet išnešė viską kiti.

Važiuoja Europon jau stogas,
O kelią jam rodo špyga...
Skaitysiu aš tau epilogą -
Lapus meta mano knyga.

Liks viltys - kaip valkatos valtys,
O valtis praryja vanduo...
Ieškai kaltų, bet nekaltas
Niekas. Net šitas ruduo.

Taip kalbėjo...

...Jau saulelė atkopardama svieta:
Metas tau!
Ar bebus ant to svieto man vietos,
Nebžinau.

Bus gražu. Didis balius čia bus gal
Kaip kine.
Ausyse Dievo moterys dūzgia
Ne mane.

Tuoj broleliai artojai baran stos
Šieno pjaut.
Ir sesulės... Tiktai į mane joms
Nusispjaut.

Kai pavasaris skelbs Dievo žodį:
Drabadam!
Į mane tik lazdynu parodys -
Tai ne tam.

Ir paskendęs prabils tuomet **varpas:**
Din dilin!
Ir išmuš tris kartus mano vardą -
Eik šalin!..

Pašnekesys su giesminyku
„- Kur bėga Šešupė?" - „Tai bene man **rūpi!**
Užėjo ant seilės - ir surimavau...
Taip šneka viršūnėje beržo nutūpęs
Maironis: - Rimtai to nevertink, sūnau.

Rašiau, nes norėjau, kad mergos mylėtų,
Man tiko čigonų švelni gitara.
Vienoj rankoj - taurė, kitoj - cigaretė,
Širdy - gaspadinė, riebi ir tyra.

Ak, kas gi ten kriokia it skerdžiamas veršis? -
Tai Vaižgantas vemia už dvidešimt su...
Tada negalvojau: aukštyn sielos veršis,
Kada jūs klausysitės mano balsų.

Drebėdams kaip lapas pabusedavau rytą
Ir gelbėjo vien tik alus, ne malda...
Tai toks buvo vaizdas. O įvaizdis - kitas, * ,
Nes žmonės čia tamsūs gyveno tada.

Praėjo kiek metų!.. O viskas kaip buvę
Ir tęsiasi mūsų kvailoki darbai.
Į kairę, į dešinę žvelgsi - lietuviui
Nuo įvaizdžio vaizdas atšokęs labai."

Sezono atidarymas

Žibuoklių ir girtuoklių nutupėti
Cia tėviškės šlaitai ir idealai...
Lakštingala jau gali nečiulbėti,
Tačiau negert degtinės ji negali.

Pakalnėj žydi obelys kaip nosys
Ir sprogsta vyrai tartum pumpurai...

Man dar ilgai tas vakaras sapnuosis
Ir bus man tam sapne labai gerai.

Pasiryžimas

Kai aš pasenėsiu,
Tai aš sudurnėsiu.
Būsiu didis ponas -
Durnių čempionas.

Iš visų viršiausias,
Nes visų durniausias.
Bus galva tuščia kaip rėtis,
Eis visi manim gėrėtis.

- Ot tai durnas šitas! -
Taip sakys mergytės.
- Ot tai šitas bukas! -
Taip sakys berniukai.

- Vai tai durnas kaip domkratas! -
Sauksiu pats save pamatęs -
Bukagalvis subingalvis
Savo laimės kalvis.

^v
Šaltiniai

Tau - geras būdas, tau - geras stilius.
Man - anei stiliaus, anei būdos.
Ir piniginėj, ir smegeninėj - štilis!
Ko siekti? Sakot: lazdos.

Tai ir pasieksiu, stosiu prie plento,
Šiaurūs Uralo vėjai čia gaus...
Kai pamatysiu jauną studentą,
Mušiu per galvą, kol galą gaus.

Prisiminimai apie tremtį
Lietuvom sieveriom labadam,
Tundorlo sargybar gybar sorgi.
Lietuvom okulėm aidaidam -
Negalėm ninijam dupelmorgi...

O lietūbel krاندam toletūpi! -
Kolyman damagan sūli mūli!..
Sardarban žūvi lapi žievūpi,
Kaulaman toliman doledūli...

Pastebėjimai ir pamokymai
Tu prie stalo nesriaubk tartum kiaulė -
Sukramtyk ir nuryk kuo gražiau.
Pamatysi - puikesnis pasaulis,
Jei nors viena kiaule ten mažiau.

Neskubėk, nors ir didelis tempas -
Kur nubėgsi ir kas gi ten lauks?

Tęsk pietus ir popiet... Štai jau **temsta** -
Ir pati vakarienės pašauks.

Kvepia sviesto rasa ir mairūnas,
Ant keptuvės paršelis tuoj žvieg.
Ji pašauks! Na, o jeigu... Taip būna -
Nepašauks... Tai nušauk ją. Ir tiek.

Bėgančio laiko fragmentai

1.

Jau atsispindžiu veidrody blogiau
Nei veiduose žmonių...

2.

Pakaušy brydė ne žvėries,
Ant sutuoktinės kam baries?..

3.

Nebegaliu aš ėst mėsos: keptos, rūkytos...
Ėsk šūdą!

Kvailas atsitikimas

Menu, Mažeikiuos toks žmogus gyveno,
O begyvendamas - netyčia! - jis paseno.
Nustebęs šaukė: „Būti ar nebūti?“
Ramino žmonės jį: „Pabūk truputį“.

O jis: „Sustok, akimirka žavinga!..“
Aplinkui žmonės daros jau nervingi,
Žmona kad griebis įkaitusią keptuvę...
Nebėr žmogaus. O būtų dar pabuvęs.

Toks vakaras

Langas... Gal kelias į šviesą...
Gatvėj nusteбės pilietis...
Stalas... Kultūros griuvėsis...
Nepribaigta cigaretė...

Sąskaitą skaito faktūrą
Vėjas prie holdingo sienos...
Vėjau, papūsk tu į rūą! -
Kam man tos verslo naujienos...

Svečias

Milijonai langų... Kiekvienam žiburys...
O prie žiburio - žmonės neaiškūs...
Aš į pirmas papuolusias belsiuos duris,
Lyg vėluojantis lapkričio laiškas.

Ir atvers man duris, ir gražiai pasakys:
„Kaip gerai, kad užsukot, lietuvi!“
Šeimininkas - šaunus. Šeimininkė - puiki,
Kaip jūratė išplauks iš virtuvės.

Apkabins, pavaišins... Ir nė kiek man nekeista
Visi mes šioj žemėj - svečiuos...
Ir apeisiu visus, ir paduosiu į teismą
Tik tuos, kur man valgyt neduos.

Pranašystės

„Tu, Balbienau, nesvohok¹“ - tarė Balbienė.

O Balbienus vis tiek svohojasi -

Kas uždraus, kas uždraus⁷

(M. Husovianas „Giesmė apie stumbrą“, p. 19)

Ar aš tau, sese, nesakiau? Ar aš žodelio netariau? -
Atjos Balbierius subatoj. Išjos tik po savaitės.
O tu kasdien žiūri žiauriau. O tu išeitumei geriau
Toliau, mergaite.

Balbierius guli po stalu. Jis kalba tyliai: žu žu žu...
Bet tau vis tiek tai negražu.
Balbierius tau ne kavalierius. Jis neišeis - toli gražu!
O dar toliau - bus dar gražiau.

Švelnumas

Krinta lapas nuo klevo, o lempa nuo stalo,
Krinta šuo nuo lentynos, šikna nuo dangaus...
Ir matau aš, kad klevas pagelto, o stalas pabalo,
Ir nuliūdęs lenkiuosi lyg šaukštas prie kito žmogaus.

O tas kitas iš plytos kad rėš man į mėlyną snukį -
Ir krentu aš kaip lapas, krentu ir smingu it baslys...
O galėtų jis mūryt namus... Bet negali, nes bukas.
Na tai kas!.. Man ir toks jis gražus. O jo vardas - Stasys.

Kelionė

Stoviu kely, atsirėmęs į lapkričio lietų,
Veidu - į vakaro vėją, žodžiu - į kultūrą.
Gyvenimo draugė - nepribaigta cigaretė
Kelią parodo, o kelias krypties nebeturi.

Kam ta kryptis?.. Kelias štai ima už rankų,
Rūkas - tarytum pavargę arkliai pievom vaikšto.
Ir dovanoja man vakaras rūšką dangų,
Ir dovanoja dangus man skarelę bežvaigždę.

Eisiu kartu... Ant akių užsirišęs tą skarą,
Glausdamas lapą kaip lopą dangaus prie krūtinės...
Tartum kažkur nesibaigiantis, amžinas karas -
Blyksteli žaibas ir vieškeliais rieda griaustinis...

Prie didelio kelio

Nebegelbsti niekas -
Nei gamta, nei menas...
Saujoj gniūžtė sniego -
Tirpstantis gyvenimas.

Kurgi narsiai žengti
Ir už ką kovoti? -
Krinta sniegas - lengvas
Baltas idiotas...

Rūsti meilė

Jau seniai vėjas žiedus išskynė...
Tu sakai: „Gal nueitum kiaušinių?"
Ir einu aš pirmyn, kaip kadaise -
Už Teisybę, Tėvynę ir Laisvę.

Nežinau, kur prapuolė, kas buvo...
Tu sakai: „Gal pašluotum virtuvę?"
Tavo veidą regėdamas rūstu,
Šluoju dulkes ir dulkėse žūstu.

Nežinau, kas kasas tau išpynė...
Tu sakai: „Gal įkaltumei vinį?.."

Dunda būgnai... Iš kurgi jie?.. Ak, tai
Aš vinį kalu tau į kaktą...

Laiškas dukrai

Sakau: niekuom jisai neypatingas,
Tas tipas. Kam išvis į jį žiūrėti?
Ir elgtis taip nervingai, neprotingai...
Daug geresnių pažįsti: mamą, tėtį...

Pažįsti mus jau dvidešimtį metų,
O tą varlių mušiką - dvi savaites!
Tegu sau eina jis, kur akys veda... -
Betrūksta dėl tokių tik susivaldyt.

O tu sakai nei šį, nei tą: „Aš myliu!"
Nesuprantu, už ką mylėti vyrą?
Tada jau kalakutą, krokodilą
Geriau. Alum ir kojineš nesmirda.

Lankei mokyklą su šimtais berniukų
Nepraustaburnių... Net nepastebėjai!
Nebuvo meilės, betgi ir netrūko!..
Tai kas dabar? **Gal** protas pridulkėjo?

Juk vyras ne kas kita - mulkių mulkis,
Kažkoks gamtos kaprizas nelaimingas...
Nusiramink, pavalgyk torto, gulkis
Ir susapnuosi - Pašilaičiuos sninga...

Laiškas kandidatui

Tu dar gyvas? Dar balotiruoji? -
Gyvas dar ir aš. Nenusimink.
Kažin kas pilve man maršus groja —
Reiškia: jūsų reikalas teisingas!

Sakė tau, kad aš seniai šiukšlyne...
Na ir kas! Man ir vieta tenai.
Sausas davinyš ir šlapias klynas -
Visas mano briuselis toksai.

Akmeniu man snukis pataisytas,
Galvoje neplačios panoramos...
Bet vis tiek, vis tiek kiekvieną rytą
Aš skaitau tik tavąją programą.

Atsispindi toj programoj žemė ir dangus,
Ir dangaus prispaustas liūdnas mėlynas žmogus.
Atsitūpęs ant dirvono jis tave minės -
Užrašysiu tavo vardą jam ant subinės.

Pagal tavo subprogramą šika visi žmonės,
O šiknelės jų sulyse, nelabai raudonos.
Prisiriję subproduktų - bėvėpė jų skystas,
Nenuolina lig Europos - krūmuose paklysta.

Ir gerai! Ir tesudrasko būrą miško žvėrys,
Smegduobės, ne smegenys galvoj mum atsivėrę.
Smeigtum šakėm į mane - sulapotų kotas...

Tik aš biednas nabišmuoksu šoj salėj šakuotis...

Kada nors

Kartojas Tėvynėj daug syk
Ruduo ir taurelė... Ir menas...
Taksi... Padavėja Liusi...
Lietus ant stogų it Šopenas...

Miškuos, lyg šunų apdraskytuos,
Kartojasi rudenį vėlų
Vėjo gūsis, kaip riksmas - kodėl? -
Amžinas, neatsakytas.

Ir tu kada nors taip suriksi,
Atsirėmęs į lazda žeme.
Bėgs į šalį miškai... Pasiliksi...

O rytoj bus žiema.

Gyvulių ūkis

Pavasario saulė prašvito meiliai,
Išbėgo į lauką pulkais gyvuliai.
Neturi jie ten reikalų nei darbų,
Tik šnekasi meiliai: mėme ir būbū.,.

Ir visi ten laimingi, visiems ten gražu -
Taip retai pasitaiko tarp pulko žmonių...
Vai bėgsiu, kur grožis, ožys ir kuilys -
Man sakė pati, kad ir aš - gyvulys.

2004-ieji

Gyveno žmogelis toksai prie Virvytės —
Anei jis galingas, didingas... Manau,
Galėčiau aš tokią lengvai aprašyti, -
Bet raštas ateina iš Briuselio: Nau!

Stiklinė tėvynė

Į kalnus aukštai neįkopęs,
Pakalnėje tryptas minios,
Aš glaudžiau kaip sudžiūvęs lapas
Prie Tėvynės, nelyg prie šiknos.

Bet išmuš man tą žemę po kojom,
Tą meilę iš kaulų išraus -
Ir nieko neliks, net rytojaus,
Ir nieks - net stiklinė - nelauks.

Stiklinėje švilpaus tėvynė
Graži kaip sudegęs romanas -

Tėvyne! Seniai susukai tu suktinę
Iš gyvenimo mano...

Kai mums 99-eri. Meilės daina
Aš tavo ramentus išmesiu pro langą
Vežimėlį nustumsiu nuo laiptų
Vaistinėlę padėgsiu
Nuplėšiu pampersus

Atimsiu klausos aparata
Ištrauksiu dirbtinius žandikaulius
Nukirpsiu žarneles
Ir atjungsiu deguonį -

Kad mane prisimintum...

Apie tai
Mano gyvenimas kaip Lietuva vis eina į vakarus...
Aš tai jau niekur neinu - pamečiau akinius, lazda ir tiesą.
Pavirto didelės upės į tokius mažus upėtakius -
Buvau aš svajonių jaunikis, dabar - kultūros griuvėsis.

Laisvė tai liko... Tik ką su ja veikt tokiam kelmui?
Norėčiau patirtį perteikt - niekas nenori klausytis.
Ėjau pagal pažintį į pasimatymą - pamečiau kelnes,
Vėl - kaip jaunystėj - ėmiau ant būdelės durelių rašyti.

Rudenį tokios keistos gyvenimo spalvos...
O gal mano protas į vakarus jau nutekėjo?..
Norėčiau berniukams plaktukais daužyti per galvas,
Mergaitėms tai nieko... Akim nurenginėju, mintim išdarinėju...

O kitur auga palmės, pajamos... Tai jau geriau nei akmenys
inkstuos...
Kitur - pulko damos... Vadinamos dramos... Ten linksma.
Ten priėmimai... Juodvarniai vyrai... Damų žuvėdrų būrys...
Gal ir mane ten priimtų... Tik kaip man surasti duris?

Sniego daina

Sniegas viską paslėps nuo manęs,
Sniegas krinta kaip valkata girtas,
Sniegas vaikšto kartu po gatves
Nepataisomai baltu pavirtęs.

Nežinau, kur šią naktį nueisiu -
Visos moterys šiąnakt artistės...

O pasaulis toks šaltas ir keistas,
Lyg tūkstantį kartų teistas
Prievartautojas recidyvistas.

Jausmų imperija

Dėl tavęs aš neinu iš proto
Ir kad eisiu - nesitikėk!
O jei kartais išeičiau - po to tu
Kuo greičiausiai policijon bėk.

Graži dainelė

Sėdėjau aš daržely tarp gėlių
Ir pamačiau: tu ateini keliu.
Pagrobęs kirvį užsimojau - tau
Per smegenis ašmenimis kirtau.

Už ką? Ak, kas dabar bepasakys...
Guli tu tarp gėlių nelyg baslys.
Dainuoja išsigimėliai vaikai:
Tokie laikai... Tokie laikai...

Metų laikai

O mano meilė išėjo
Ne su kitu, o šiaip...
Man liko tiktai rugsėjis,
Ant stiklo - lietaus lašai...

O mano meilė paseno,
Išėjo... Negriš tikrai.
Man liko ruduo ir menas,
Ir melas, kad bus gerai...

O buvo meilė tokia spalvota -
Skraidė raidės rašant eiles jai...
Net pavasaris ėjo iš proto,
Kad už jį mano meilė gražesnė.

Gražesnė už gamtą ir meną -
Plunksnos baltos, sparneliai žali...
Kaip ilgai, kaip ilgai man vaidenos,
Kad visa, kas juoda, toli...

Naktį vis lyja ir lyja...
O dieną - sniegas...
Meilė sena nerūdija -
Meilės tiesiog nelieka.

Rūstus

Jau ruduo... Na ir kas? Tepaspringsta
Su rugpjūčiu gerklėj.
Kas gerai - kaip garai - pradingsta,
Užgęsta ir suanglėja,

Kaip anglėja lietuviai brangūs
Londono kazematuos...
Suanglėtų ir patys anglai
Į krosnį juos įmetus...

Švelnus

Akimis tave nurenginėju,
Peiliuku tave išdarinėju:
Viduriai... Anga išeinamoji... -
Ir išeina mano mylimoji...

Skausmingas

Skraido lapai - laiškai rudeniniai...
Supas trys pasikorę vorai...
Aš kad spirsiu vienam į šikynę:
- Kas tau yr! A gyvent negerai?

Ir jisai - lapatai į viršūnes -
Pasikoręs, o siekia aukščiau...
Ak, kodėl taip negal ir lietuvis?..
Aš ilgai ten po lapais mažčiau...

Ties Kuršu

Tada kečiau prie jūros girtą šerną,
Į dangų kilo dūmai ir garai.
Atėjo admirolas Kruzenšternas,
Paklausė: „Ka, vaicine, čia darai?"

Įpyliau jam stiklinę - prūsų norma -
Išgėrė. Tarė kariškai: „Chana!"
Nuėjo Kruzenšternas. Kilo štormas.
Ir viskas? Viskas. Man ir tiek gana.

Bet kažko trūksta. Jaučiu tai. „*Geras eilėraštis prasideda susijau-
dinimu, o baigiasi išmintimi*" (Aristotelis „*Ars poetica*"). Toks ir
bus naujausias mano kūrinys, kuris vadinasi

Mėlynas

Vien tik mėlyna akyse -
Žemėj, ore ir danguj!..
Atsimerksi, pamatysi -
Nosis irgi mėlyna!

Bet kada išsiblaivysi,
Tai praeis.

Išgalvotas

Bėga dienos tolyn, aš vejuosi, pavyt negaliu
Ir sustoju... Ten vėjas... Ir vėjo malūnas toli ant kalvos...
Nebelaukiu jau nieko ir iš milijono kelių
Renkuosi tą vieną, kurs veda mane iš galvos.

Išdidumas

Kai ilgu man - eilėraščių rašau
Neilga. Betgi valgyt neprašau.
Ką parašau - suvalgau. Toks **menu!**
Tai šitaip, ponai, aš ir gyvenu.

Atsitikimas

Prikrito lapų mano kambarys -
Kas lapkritį dabar beišvays?
Išlino kaip katės, kaip liga,
Aš vienas kambary su juo likau.

Prikrito lapų sielon ir į širdį,
Ir į akis... Ir vėjas neišpūs...
Nelyg ant mylimosios rankų mirčiau,
Taip lengva... Taip sunku žinot, kas bus...

Klasikinis

Rudens valanda. Nemalonūs
Vėjai drasko lapus. Vargas spaudžia krūtinę...
Aimaironijanonibrazdžioni! -
Man skaudu. Aš siekiu degtinės.

Šitaip siekėte jūs... Daugel metų
Jau praėjo... Praeis antra tiek.
Taburetė... Spintelė... Ir metas
Jau pasiekt!

Lyg vėluotų į didelį kelią,
Taburetė rėplioja prie durų.

Kaip gyvenimas griūva spintelė
Ir viryklėje baigiasi kuras.

Ir sukūręs šį mažą chaosą
Iš kvailokų rakandų buities
Aš einu, lyg į prarastą postą
Į prospektą Nakties...

Lengvoji muzika

...O aš norėčiau, kad mane gražiai mylėtų
Gražios gėlės, gražios moterys, vaikai...
Kad tik šampanas, o ne kraujas lietus
Ir būtų metuos keturi geri laikai.

Gerai laikai - nelyg vaikai - sapne nušvitę...
Ir kaip dainoj - aplenks kulka, nelies mirtis...
Gegužis žydintis, ruduo namo parlydintis,
Kieme vasaris, o pavasaris širdy...

O kai išeis laukais ruduo, šunų applotas,
Kada į baltą lokį virs kieme lietus,
Ir aš jau būsiu kaip „Šilelis" nespaltotas -
Norėčiau: ir į tokį kad žiūrėtum tu...

Agrarinis

Sėdžiu vienas tarp agrastų,
Laukiu brolių pederastų -
Tuščias sodnas... Neatėjo...
Užkerojo žemę gėjai -
Man baisu!

Ak, tu plikas, piktas gėjau,
Aš tave grabe regėjau -
Baltas veidas, juodas rūbas
Ir džiaugsmingos vario triūbos
Ant Rasų...

Išnašos

Viskas praeina, praeina ruduo, net ir tas
Nelauktas. Paskui bus žiema. O paskui gal ir nieko...
Kiti muzikantai melodijas groja kitas
Ir mano mergaitės jau šokių aikštelę palieka.

Ir sniegės - tos baltosios žvaigždės - ištirpsta man saujoj -
Žengia per žemę balandžio balti eskadronai...
Gros muzikantai... Viskas kartosis iš naujo,
Tik sprogs pumpurai jau ne mano žaliuos poligonuos.

Sėdėsiu ant ežero kranto, pavirtęs į sniegą,
Mažesnis už nieką, mažesnis už tai, ko net nėra...

Ašara virtusį mano gyvenimą sliakas
Išneša ir dovanoja kvailokiems šumerams...

Iš slaptųjų Vinco Kudirkos protokolų. Tautos giesmė
(I variantas)

I dalis

Vinceli, meistreli, mokyk savo vaikus... (2 k.)

II dalis

O jūs, vaikai, tikrai neikit tais takais dorybių! (8 k.)

Programa

Seniai tu teisybę kalbi,
Kad metas į didelį kelią...
Gyvenimas stovi kaip by
dermejerio stiliaus spintelė.

Ne mano čia naktys ir dienos -
Išneša laikas tėvynę...
Mečiau aš rūkyt Atėnuos -
Mesiu ir gert Pekte.

Mesiu toli toli -
Nebenukris ant stalo.
Gausiu gal šimtą litų...
Los *ideahs!*..

Kur degtinė - ten viesulai trankos,
Klykia mūzos ir staugia patrankos...

Ir už Lietuvą, ir už sveikatą
Tai brangiau!.. Tas supras, kas prarado.

Lengvatos

Ritasi kaip keturi laikai,
Ritasi kaip riksmas - niekados **L**
O pakalnėj juodos avys - tai,
Ką ganei tiek metų be naudos.

Ak, ir kam statai tu kelio ženklus?
- Ritasi be kelio - nepastvert...
Kas gi pasakys - sunkus ar lengvas? -
Aš gyvenimo nemoku svert.

Kas gi žino, kur jis nusiris
Kažkada paspirtas Dievo kojos...
Kažin kas jau beldžias į duris...

Vedamas mūsų name hemorojus,
Abonentinis mokestis - 30 Lt.

Sentimentalus

Ak, nežinau, ką man daryt, kad būčiau šiuolaikinis? -
„Kada gi baigsis šie laikai?!“ - šaukiu aš nusiminęs.
Tai bėdos!

Bet vienašyk, pavasarį, paspaudęs *Enter* drašiai
Aš įėjau kiton erdvėn slapčiom it paparaciai -
Ak, dyvai!

Aš po Intarnietą vaikščiojau,
Į puikias svetaines dirščiojau -
Vai tai guli Ulijona, tai be apatinių!

- Vai ar būsi tu mano?
- Eik, - suriko ji, - namo!
Vai tai aš *Delete* paspaudžiau ir ją ištryniau.

Trupmenos

Gal kas nors kada nors pakartos mano taure,
Kaip būtasis dažninis ruduo sau lapus pakartoja...
Mano molį ir žvyrą... Ir senąją šiaurę...
Lapai spalio spalvos - kaip ir man - kris po kojom.

Gal kas nors pakartos ir meilę mano,
Nors vaidenosi man - tai nepakartojama...
Bet jau kitas piemuo baltus debesis gano
Ir narsuoliai kiti puola mūsų nevertą troją...

Vakaras

Liks tolimas mėlynas lankas
Kitokios sapnuotos Tėvynės...
Pamirš mane kelias ir rankos,
Pamirš kelio dulkės auksinės.

Ir nieks nepasiūlys: „Būk sveikas!..“
Ramu bus. Tik truputį keista,
Kad nieko jau laukt nebereikia -
Nebent Paskutiniojo teismo...

Mūsų dienos

Norėčiau papasakot apie liepos 3-iają:
Graži buvo diena!
Antradienis.

Pasaulio sutvėrimas

1.

Tekėjo laikas kaip vanduo,
Ant kranto irklais mes mosavom.
To laiko nieks neatiduos,
Bet niekas ir nereikalavo.

Šviesiu keliu į tamsią naktį
Ten žengė moterys ir vyrai...
Tariau supykęs: „Nu i nakuj!“
Ir tamsą nuo šviesos atskyriau.

2.

„...- tai kaip tai pavadint? Gal varpa?“ -
Nedrąsiai ištarė Kudirka.
Atsiliepė Vydūnas: „Dar ko!
Blogiausiu atveju tai - birka“.

Pasiūlė Mažvydas: „Gal penis“, -
Išėjo rimtesni iš menės...
Ir kai atrodė - viskas, ribos!..
Staiga Adomas tarė: „Bybis“.

3.

Menu, ilgai tada galvojom:
O kaip tą vietą pavadinti,
Kuri yra tarp damos kojų
Ir vyrui it žvaigždynai spindi?

Barškėjo žodžiai neįdomiai,
Sakytum stagarai į stiklą...
Bet atsistojo vėl Adomas:
„Tatai pyzda vadint pritiktų“.

4.

Taip liko. Ir tiktai Janonis,
Kurs buvo iš visų jauniausias,
Pakėlęs ranką tyliai klausė:
„O kaip tatai kirčiuosim, ponai?“

Ar antrą skiemenį, ar pirmą,
Kad buduaruos nesuklysti?.."
Adomas kaip kirviu nukirto:
„Ten ne kirčiuoti reiks, o pisti!"

5.

Mes daugel metų santykiavom -
Tokie laikai, vaikelį, buvo.
Besantykiaudams galą gavo
Ne vienas čia brangus lietuvis.

Dabar jau niekas nebedrįsta
Naujajam mokslui prieštarauti:
Geriau yr vieną kartą pistis,
Nei šimtą sykių santykiauti.

6.

Lauke, prie žydinčių alyvų,
Ir ant šiaudų, ir kur pakliuvo,
Nelyg primatai - primityvai -
Nes sekso technikos nebuvo.

Šampano, vaike, dar įliek -
Už narsą taurę aš keliu:
Tamsybėj skendom, o vis tiek
Sudūrėm galą su galu.

Pusiaukelėj į viršūnę

Pradžios

Pas Pirmininką buvo didelė kaimenė kiaulių. Kandidatai prašė leisti sueiti į jas. Pirmininkas leido.

Anie suėjo ir kaimenė tuojau metėsi į Lietuvą.

Nuostatos

Kandidatas klausė Konstitucijos aiškintojo: „Mokytojai, ką turite daryti, kad laimėčiau?“ Šis tarė: „Meluok rinkėjui visa širdimi, visa siela, visom jėgom ir visu protu. O svarbiausia – pats patikėk tuom, ką meluoji“.

- Gerai sakai, – atsiliepė kandidatas. - Taip ir darysiu.

Pirmieji stebuklai

Kai kandidatas atėjo į Kalvarijas, keturi prokurorai atvedė korumpuotąjį. Šis paklausė: „Ar gali mane padaryt patarėju?“ Kandidatas tarė jam: „Eik ir patarinėk“. Šis tuojau ėmė ruošti kelionę į Rūmus.

Prokurorai be galo stebėjosi, o kandidatas jiems tarė: „Supraskite, nėra nieko, kas iš lauko įėjęs į žmogų, galėtų jį suteršti, nes nepatenka į jo širdį, tik į kišenę“. Jis dar pasakė: „Svarbu vien tai, kas iš žmogaus išeina“.

- Bet kas gi gali išeit iš muitininko? - stebėjosi prokurorai.

Kandidatas parodė jiems muitininko dvarus. „Nejaugi esate be nuovokos?" - klausė.

Prokurorai nuo jo atsitolino, o angelai sargai prisiartino ir gynė jį.

Teisėjo pataisymas

Lazdijuose buvo griežtas teisėjas. Kandidatas paėmė jį už rankos ir nusivedė už kampo. Ten patepė jo kišenes ir paklausė: „Ar ką nors matai?" „Nieko nebematau", - atsiliepė šis.

Kuklumas

Sykį, kai kandidatas nuošaliai skaitė Konstituciją, su juo buvo ir patikėtiniai. Kandidatas paklausė juos: „Kuo mane laiko rinkėjai?" Šie atsakė: „Vieni mesiju, kiti išvaduotoju, tretį sako, neva prisikėlęs rusų caras". Tada jis paklausė: „O kuo jūs mane laikote?" Patikėtiniai atsakė: „Sukčium".

Kandidatas sudraudė juos, įsakydamas niekam to nepasakoti.

Nuoširdumas

Pas kandidatą nuolat rinkdavosi muitininkai. O rinkėjai murmėdavo: „Šis priima nusidėjėlius ir su jais valgo!" Tuomet kandidatas paklausė rinkėjų: „Kas iš jūsų turi šimtą eurų?" Tie susižvalgė — nė vienas tiek neturėjo. Kandidatas tarė: „Kai turėsit, galėsit ir jūs valgyti su manim".

Didumas

Sykį tarp kandidatų kilo ginčas, katras iš jų didesnis.

- Aš turiu dešimt milijonų! - sakė vienas.
- Aš dvidešimt! - atsakė antras.
- O aš tik vieną, - apsiverkė trečias.

Tatai girdėdamas pensininkas Motiejus atsiliepė:

- O man net šis, pats mažiausias tarp jūsų, atrodo labai didelis.

Kandidatai juokėsi ir padovanojo pensininkui dvylika „Ma-gi“ kubelių.

Vienatvė

Sykį, kandidatui leidžiantis nuo kalno, jį pasitiko didelė rinkėjų minia. Kandidatas iškėlė rankas ir sušuko:

- Ramybė jums!

Bet šie jo nesiklausė, mat skubėjo į traukinį Vilnius-Kena, kuris čia stabteldavo tik minutę.

Pilnatvė

Kitą sykį, kandidatui kalbant Rudaminoje, kilo didelis triukšmas. Rinkėjai grasino jam ir šaukė: „Netikim tavo žodžiais!“ Kandidatas atsiliepė: „Aš ir pats netikiu. O pažiūrėkit, kaip gyvenu!“

Ir anie žado neteko.

Lemiamos valandos

Išėjęs iš Kultūros centro, kandidatas savo įpročiu pasuko į alaus barą. Ten buvo ir rinkėjų. Kandidatas atsitolino nuo jų maž-

daug per akmens metimą ir ėmė gert. Kuo daugiau jis gėrė, tuo labiau abejojo, ar bus išrinktas, mat alus čia buvo prarūgęs. Rinkėjai ėmė užgauliot jį, sakydami: „Laiko save mesijum, o geria kaip mes...”

Bet ūmai pasirodė barmenas ir sustiprino kandidato alų degtine. Šis, kaipmat atgavęs dvasią, tarė jam: „Dar pjūčiai nesi-
baigus, sėdėsi mano dešinėj”.

O anie vėl žado neteko.

Vilties pašvaistė

Tamsų žiemos vakarą už posūkio blyksteli šviesūs langai...

Ir jei dirsteltum pro langą, tai pamatytum - kaip šventam paveiksle - žmonės prie stalo, garuojantis viralo puodas... Sakytum - šilta, ramu ir ne badmetis...

Bet ko gi ten sėdintys krūpteli, kai už lango sugurgžda sniegas? Ko gi taip baugiai susižvalgo?..

...Jie kabino jau po antrą, kai atsivėrė durys ir vidun įžengė Baranauckas.

- Tai valgotė? - paklausė.

Vasiliauskas nudūręs galvą krutino žandikaulius ir nieko neatsakė.

Vasiliauskas Pirmasis, sėdėjęs arčiausiai tiesos, taip ir sustingo pakeltu šaukštu ir pravira burna: „Dar valgyti ar jau nebe?“

Tik Vasiliauskienė droviai atsiliepė:

- Vis dar valgome, dėkui Dievui!

Baranauckas įdėmiai nužvelgė susirinkusius, davė ženklą.

- Valgykite.

Iš krosnies staiga išlindo liesas, nustebęs vyras, netaręs žodžio, sėdo prie stalo ir prisitraukęs lėkštę įniko taip sparčiai ir vis pašliurpdamas srėbt, kad galėjai neklysdamas spėti, jog tai prarastosios kartos veikėjas.

- Kas gi čia per pamėklė? - teiravosi Baranauckas.

- Šeimos draugas, - kiek sumišusi paaiškino Vasiliauskienė. - Ramanauskas.

- Šiuolaikiškai sukomplektuota, - pagyrė Baranauckas.

- Prancūziškas variantas, - linktelėjo moteris. - Iš žurnalo išsikirpom.

Ir visus apžvelgusi, jau linksmai sušuko:

- Tai mat ir vėl valgom! A nesakiau jums, vyrai, - senolių tradicijos nebus pamintos.

Visi lengviau atsikvėpė.

Baranauckas buvo išrinktasis Vasiliauskienės vyras - prieš porą savičių moteris išsirinko jį didelįjį parduotuvėję, stipriųjų gėrimų skyrių. Tačiau kol kas dar tebelaikė prie savęs Vasiliauską - naujo gyvenimo pradžia buvo derinama.

Vasiliauskas Pirmasis, rimtas, gal devynių dešimčių senelis, nerimavo. „Štai mano sūnus prieš daugelį metų atėjo į šiuos namus tuščiom rankom... Tuščiom gali būti ir atstatydintas! Bet kaip tada aš? - mintijo patriarchas. - Ar man bus leista toliau čia valgyt?“

Vasiliauskas, ramus, demokratiškų pažiūrų vyras, susiklosčiusią situaciją vertino blaiviai: „Dvi kadencijas atpyliau, tai ko norėt! - ir neprarado vilties: - Galgi paliks patarėju? Šitiek metų prabuvęs su Vasiliauskiene turėčiau naujokui ką patart...“

Bene labiausiai dėl tokios padėties kamavosi Ramanauskas: „Mano statusas čia visai nebeaiškus. Ar paliks bent stebėtoju, ar svetur laimės ieškot? Ožio metuose tai didelis vargas...“

- Ką valgotė? - vėl klausė Baranauckas.

- Riebalai su angliavandeniais, - sakė Vasiliauskienė. - Pras-to nebevalgom.

- Riebalų jau nebeliko, - niurnėjo Vasiliauskas.

- Liko, liko! - bruzdėjo moteris. - Prašom prie stalo!

Baranauckas prisitraukė senelio dubenį.

- Angliavandeniai - prancūzų išmisas! O riebalai - nesveika.

Visi palinko prie stalo, tik Vasiliauskas Pirmasis, nebeturėdamas lėkštės, toliau žvelgė.

- Tai kas Europoj girdėt? - klausė.

- Kad aš ausų nesiplaunu, - atsakė Baranauckas.
 Visi didžiai stebėjosi tokiom poniškom manierom.

- Gal tamsta ir dantų nesivalai? - vėl teiravosi patriarchas.
 Baranauckas nepalankiai nužvelgė tą žmogų.

- Bene aš durnas! - atsakė. - Kad valyčiau, tai iškrapštyčiau iš tarpdančių trupinius ir nenaudingai išspjaučiau. Gryniausias maisto pūstijimas! Ne! Triskart per metus atvažiuoja gaisrininkai ir išvalo. Andai prieš Kalėdas iškrapštė keturis sunkvežimius trupinių ir į visokius Kultūros ministerijos padalinius išgabeno.

- Čia tai bent labdara! - patriarchas pakilo nuo stalo ir triskart peržegnojo Baranaucką. - Tesaugo tamstą Viešpats!

- O dantų akmenys! - Baranauckas, manding, iš igitmo kuklumo kiek nuraudo. - Akmenys tai Valdovų rūmų statybose bus panaudoti.

- Valio! - sušuko senelis.

Visi atsistojo. O išrinktasis nusilenkė ir net pademonstravo savo įgaliojimus, kuriuos, kiek pasvarstęs, atgal į kelnes susikimšo.

- Gal dar po vieną? - klausė šeimininkė.

- Pati jau nebevalgyk, - patarė Baranauckas. - Figūrą pagadinsi!

- Aš tai orą gadinu, - pasigyrė senelis, manydamas šitaip įsitekįs išrinktajam vyrui.

- Figūrą saugot reikia! - mokino Baranauckas.

- Kam gi ją saugot? - stebėjosi moteris.

- O gal ir pravers, - ūkiškai mąstė Baranauckas, čiupinėdamas svarbesnes moters kūno dalis. - Štai čia ne pro šalį pataisyt... Ir čia...

Vasiliauskas išmetė lėkštę ir ta pažiro į druzgus.

- Nekreipkit dėmesio, - raudonavo žmogus. - Man potrauminis šokas. Juk dar taip neseniai mudu su Vasiliauskiene arti mi buvom...

Išrinktasis nužvelgė moteriškę ir šiek tiek atokiau pasitraukė.

- Tu suimk save į rankas, - **siūlė** Vasiliauskui moteris.
 Baranauckas nepritarė:

- Tokią dieną, kai viskas krinta iš rankų, pavojinga save suimt į rankas. Geriausia ligonį prie lubų ant virvės pakabint.

- Įdomus projektas! - Vasiliauskas Pirmasis vėl pakilo ir ilgai pliauškino sudžiūvusiais delniukais. - Juntu laiko dvasią.

- Tik į mane nepūskit, - prašė Baranauckas.

„Gal ir paliks mane čia valgytoju! - vylėsi patriarchas. - Galėčiau ir atliekas dorot. Poniškam ėdalui tai nė kvalifikacijos nepakaktų..."

O Vasiliauskas, trokšdamas greičiau ištaisyti savo netaktą, pasiūlė:

- Gal pasimušam? Po valgio naudinga smegenis pravalyt. Išrinktasis tik galvą kraipė tokius niekus išgirdęs.

- Sostinės salonuose nūnai madinga smegenis pravalyt valstybės uždavinius sprendžiant.

- Aš maniau: šitaip tik kišenės žmonėms pravalomos...

- Sykiu paskaičiuosim jūsų mentalitetą, - sakė Baranauckas. - Ar tinkat prie komandos.

Ir negaišdamas laiko, jau sąlygas dėstė:

- Štai turime du valdininkus: vienas A kategorijos, kitas - B. Kokiu būdu C kategorijos valgytojas galėtų gauti jam reikalingą pažymą, kad yra gyvas?

- Jokiu būdu! - nusigandęs šaukė Vasiliauskas.

- Nesikarščiuokit, - ramino Baranauckas. - Bandykit panaudoti šiuolaikinius valdžios svertus.

Vasiliauskas ilgai pūkštė ir raudonavo.

- Tai gal šitaip: A ir B valdininkus sudedame krūvon, uždarome į dėžę ir pakeliame svertu...

- Ir kas toliau?

- Ir išmetam į kūdrą!

Baranauckas ilgai žvelgė į tą žmogų, tada jau **nuliūdęs prabilo:**

- Įdomus atvejis: nors jūsų pH subalansuotas vyrams, bet tinka tik moterims.

Vasiliauskas nusilenkė ir atsakė:

- Dėkui Dievui, visados buvau tradicinės orientacijos.

Vasiliauskienė slapčia paspaudė jam ranką.

- Tai koks gi sprendimas? - klausė Vasiliauskas.

- Pakelti valdininkai, niekieno netrukdomi, ramiai sau žvelgia į vakarus.

- Bet kas iš to?

- Gražu!

- O pažyma? - cytelėjo seneliukas. - Kad gyvas...

- Kokia dar pažyma!? - sušuko Baranauckas.

Patriarchas paraudo, prisidengė šaukštu akis. Pasigirdo liūdnas, tolimas garsas, lyg būtų trūkęs apendicitas. Visi krūptelėjo ir susimąstė.

Bet tai tik ašara tekstelėjo į lėkštę.

O Baranauckas vėl pasiūlė:

- Dabar susikaupkim ties ateities vizija.

Visiems dar baisiau tapo.

Vasiliauskienė mąstė: „Kažin ar man saugot figūrą, ar taisyt? Ciagi visai priešingi dalykai...“

Vasiliauskas Pirmasis irgi bandė kažką mąstyti, bet akyse šmėstelėjo du sukryžiuoti šaukštai ir paliko visai tamsu.

O Ramanauskas, nors sėdėjo stipriai užsimerkęs, kažkodėl regėjo ryškiai liepsnojančias kelnes.

Tik Vasiliauskas susikaupė ir prabilo:

- Norint subrandinti gerą, tikrai dėmesio vertą viziją, reikia laiko. Jei po keturis litrus kasdien, tai po savaitės jau galima išvysti... Arkliai, drambliai, kitoks gyvis... Siauram rėžy nelengva. Bet mitriai sukantis...

- Tai mūsų amžiuje! - sušuko Baranauckas. - Ką jūs sau galvojat!

- Dovanokit, - išžeidęs lenkėsi Vasiliauskas. - Tauriesiems gėrimams neįgalim... Iš kur tas modernias vizijas traukt?

„Dar nežinia, ar man verta čia išviešpataut? - mąstė išrinktasis. - Dvarelis neblogas, bet žmonės... Aišku, šituos galima kitais pakeist..."

- A vaikų yr? - klausė.

- Kaip nebus, - atsiliepė moteris. - Tik anie vaikų namuose pagal Bydermejerio sistemą lavinasi.

- Tėvų namuos tai ko gali išmokyti! - kratė barzdą Vasiliauskas. - Kaukolinį gert ir žemę nosim art. Modernūs plūgai kaštuoja!.. O ir tie vaikai bene visi mano...

Šeimos draugas viltingai dėbelėjo į išrinktąjį: „Gal įvertins?"

Bet šis atsakė:

- Vaikai tik viską laužo, daužo! O kas girdėjo, kad iš vaikų būtų teisės atimtos? Kur ten! Tik tėvai, susidūrę su vaikais, teisių netenka! Nuo vaikų reikia kuo toliau laikytis.

Šeimos draugas atsiduso ir dar žemiau prie lėkštės palinko.

- Suvedžiojo mane, - šnekėjo Vasiliauskienė. - Ir tas, ir anas... Bet dabar tai jau kitaip bus! - užsisvajojusi žvelgė į lubas. - Aš va kaip išvaizduoju ateitį: susirenkam visi prie stalo ir valgom...

- Ir geriam, - pridūrė Vasiliauskas.

- Bet neprisigeriam, - pataisė Vasiliauskas Pirmasis.

- Vadinas, tik į bloga...

- Bet paklausykit, kas toliau! - moteris spindinčiom akim žvelgė jau kažkur labai toli, gal anapus vieškelio. - Valgom ir geriam... - apsiverkė ir klestelėjo ant taburetės.

- O ko gi jūs tylit? - kreipėsi išrinktasis į šeimos draugą.

- Aš norėčiau eilėmis, - tarė šis.

Visi nusilenkė.

Ramanauskas pradėjo droviai, bet smarkėdamas:

- Kai aš būsiu politykas, tai namo negrišiu dykas -

Bus raudonas mano snukis, man po kojom - žemės ūkis.

Versiuos skersas aš metalais ir nafta, ir terminalais,
Iš kraštų ir po špyga bus man krašto apsauga.

O kur jūs pilki keliukai - bus vidiniai reikaliukai.
Ten, kur jūsų litai smulkūs - ne finansai bus, tik dulkės.
Kur stambesnis litas imas - mano mokslas ir švietimas.
Ogi slėny, ties rūra - bus naujoji kultūra.

Šimts galvažudžių iš Grūto - bus tai mano nato, bruto,
Rusai paraeuropiečiai bus gerieji saugumiečiai...
Jums paliksiu šviesą, tiesą - tas yr sveika, nors ir liesa,
Krūvą šūdo - laisvo molio - būkite laimingi, broliai!

Baranauckas brykštelėjęs degtuką pakišo poetui po užpaka-
liu, ir netrukus šis jau liepsnojo gražia nebengališka ugnimi. Tė-
vas ir sūnus tik su dideliu vargu įritino jį į krosnį.

- Aš siūlyčiau dar kaminą užkimšt, - sakė Baranauckas. -
Tada visi eina gult, o aš vienas budžiu prie namų.

- Vienas! - moteris stvėrėsi už širdies. - Koks jis dabar gražus!

- kažkas turi budėti, kai visi miega, - paprastai paaiškino šis.

Po tokių žodžių visi ir sugulė tikėdamies bent sapne gražią
viziją paregėt...

Aukšti Žemųjų skrydžiai

Žemieji Paneriai glaudėsi pozicijose prie upės dugno, o tolimi jų giminės - Aukštieji - ant skardžio turėjo dvarą per tris kadenčijas. Pas Žemuosius viskas buvo žema: ūgis, lygis, kultūra... Bet jie jau mokėjo stovėti ant dviejų kojų, todėl eidavo į Aukštųjų dvarą ir tarnaudavo. Už tai dusyk per savaitę gaudavo kaulų ir muilo, o į kailį tai jau kasdien.

Pas Aukštuosius rinkosi aukštuomenė: fabrikantai Bukčiai, naftininkai Riovonys, grafas Belmontas, žvali Naujininkų giminė... Ryškiai apšviestam sode griežė šv. Kristoforo orkestras, giedojo vergų choras, sukosi bankininkai, boksininkai ir Aukštųjų vienturtė Vilija Marija.

Žemųjų Aleksas, žemaūgis keturių dešimčių vaikas, vėpsojo pro tvorą į sodą. „O, kad aš galėčiau ten pasisukti.. Su ja... Bet kodėl taip yra, kad prie tos pačios upės tokie nevienodi užaugom?“ - sukosi galvoje pirmosios proletarinės mintys, nors ėjo dar tik dutūkstantieji ir žmonių sąmoningumas buvo menkas.

Sodo vidury minkštuose krėsluose drybsojo stori liberalai ir rūkė ilgus cigarus, pūsdami dūmus Balkanų pusėn - dėl to ten nuolat išsižiebdavo konfliktai. Neplautas Alekso ausis pasiekdavo tik esminiai jų kalbos skiemenys:

- ...rdantos!.. ryvvyzat!.. rrrslas!..

Aleksas nemokėjo liberalų kalbos, paremtos sudėtingomis stambiojo kapitalo konstrukcijomis ir vietos gero skonio tradicija. O kalbų žinovas būtų išvertęs taip: „Privatizuota su pragiedruliais. Daug kur rūkas. Pakilimas šeštą, o vietomis - kasnakt“.

Po sodą bėgiojo perkarę konservatoriai, nešiojo valgius ir gėrimus. Jei kuris nespėdavo kyštelt taurės, liberalas taip šniodavo jam lazda per kuprą, kad šis net kaukdamas nulėkdavo skersai sodą. Svečiai kvatojo iki ašarų, šluostydami veidus išsivinėtais biuleteniais.

- Plaukiam į Europą!

Lenktyniaudami leidosi prie upės. Valtys buvo skylėtos, bet Europa tais metais vienu galu jau rėmėsi į Antakalnį. Irklavo partiniai valstiečiai, o modernieji krikščionys išsirikiavę pakrantėj giedojo ir švietė kelią žvakėm. Buvo gražu kaip per mylimosios laidotuves.

- Aleksai! - pašaukė Vilija Marija. - Nori niam niam?

- Noriu, - visas nukaitęs atsiliepė vaikas.

- Tarnauk!

Aleksas pritūpė. Vilija Marija kyštelėjo pro tvorą kaulą.

(Žinia, dabartiniam žmogui tai atrodo keista ir gal net nepadoru. Bet prisiminkim, kokie buvo laikai! Mergaitė šitaip elgėsi anaip tol ne paniekint norėdama. Tokia anuomet buvo dvarų kultūra, išskyrus, aišku, karaliaus Artūro dvarą bei kai kurių žemaičių didikų gyvenimus.)

- Pašok! - tarė mergaitė ir skambiu balseliu užgiedojo: - Ant šiukšlyno gaidys kapstės...

Aleksas nerangiai trepsėjo mėšlinais kamašais ir žiūrinčiam iš šalies buvo aišku: į Europą tokį galima vestis tik už pavadėlio ir ne toliau kaip iki Varšuvos.

- O dabar šok į šulinį!

Aleksas stryktelėjo į šulinį, kur jau tupėjo keletas laisvųjų valstiečių, diskutuojančių apie žemės ūkio problemas.

- Trys hektarai - ne žemė, - sakė vienas. - Žemė aš esu matęs. Ji didesnė.

Kitas daužė plaktuku jam per galvą ir šaukė:

- Vo keits! Vo keits!

Kol jie diskutavo, Lietuvoj išnyko tautininkai ir padais į šiaurę atgulė žemėn žuvėdai. Parplaukė iš Europos liberalai ir pakilo kainos.

Aleksas nekenė žemės, todėl diskusijose nedalyvavo ir išlindo į paviršių.

Sode buvo permainų: svečiai praplatėję, o svarbiausiose ūkio srityse gražiai derėjo pramoga ir visuomenei naudinga veikla. Štai liberalai prašvilpė padangėmis ir pabėrė slaptuosius protokolus, o centristai prašvilpė kryptį ir dabar šukavo apylinkes. Nors jie ir nelabai permanė, kas tie protokolai, betgi popieroso koto neimdavo. Užtat plakata, mandatą ar laikraščio skiautę – viską vilko sodan: statė piramidę, kurion įlipus labai pagerėdavo. Netrukus buvo išvalyta mažne visa Lietuva ir dalis šiaurės Karaliaučiaus žemių. Jungtinės Tautos džiūgavo: išmokta panaudoti dar vieną galingą, neprotingą stichiją! Žemės rutulys bus dar labiau suapvalintas!

Tik konservatoriai slankiojo surūgusiais veidais. Kurgi ne! Aleksas dar atminė laikus, kai anie patys drybsojo krėsluose, o dabartinių valdovų tėvai jiems taures nešiojo ir nugaras kasė. Deja, be saiko užaudami greit iššvaistė nesuskaičiuojamus lobius, kitados prisiplėštus iš lietuvių ir raudonųjų – šiandien tik bibliotekose ir kitose žmonių pamirštose vietose gali rasti jų kultūros liekanų.

Sosto įpėdinis vaikštinėjo su Vilija Marija ir gyrėsi:

- Tai gražiai mane augino laukas, pieva, kelias, upė...

„Bet kas bus, kai užaugs? – gūžėsi Aleksas. – Pievą ištryps... Kelią pames...”

- Vesi tu tave! – rėkavo ponaitis.

Aleksas gniaužė kumščius. „Ir konservatorius andai žadėjo mergaitę vesti. O pametė bulvių laukuose, rudens purvynė... Grįžo vargšė apdriskusi, išbadėjusi... Laimė, kad nekalta. Mat jaunikis buvęs silpnos sveikatos: kilstels dama sijoną – tas jau ir

tupi krūmuose. Pūstels tabokos dūmų į akis - tris paras guli paslikas.

Bet įpėdinis jaunas, diktas - gali bėdos pridirbt..."

Šis pastebėjo Aleksą ir skardžiai sušuko:

- Lauk, lietuvi! Lauk! Lauk!

Aleksas sudrebėjo, o Vilija Marija paaiškino:

- Moderniausias naujųjų laikų šūkis. Sykiu ir viltis, ir išvartmas iš rojaus. Dvigubas gaivumas!

Aleksas dėkojo, o liberalus jaunimas sode rėkavo:

- Einam rinkėjų medžiot!

Vyresnieji tramdė:

- Ne sezono metas. Rinkėjas nūnai nebe tas. Ir mėsos mažai, ir kailis bene triskart nudirtas. Balsą pametęs verkdamas slankioja paeuropiais...

- Užtat mes balsingi!

Ir kad užtrauks „Sveikalietai..." - net septyniose parapijose bažnyčių varpai persprogo, langai ištiško ir žvakės užgeso. Tamsioj visi ėmė staugti, riaumoti, stalus vartyti, o kai kurie pasivertę vilkolakiais žmonių kraujo srėbt išlėkė.

Bet kai krikščionys uždegė žvakutes, visi vėl sėdėjo savo vietose.

(Taigi panašu, jog tai buvo tik Alekso vizija. Daugsyk luptas ir skustas varguolis niekaip negalėjo patikėti, kad politika ir kitokia gali būti.)

- Ar taisysim Lietuvą? - klausė Riovonių užkury, kilęs iš rusiškos naftos ir antrinių tautinių žaliavų.

- Gana revoliucijų, - mokė grafas Belmontas. - Save reikia taisyt! O Lietuvą - patausot.

Bukčiai tai išgirdę skėsčiojo rankom.

- Kad jau pataisėm. Ir pilis, ir figūras... Kun daba darysma?

Visi susimąstė. Tyliai it elnio plaučiai šlamėjo pažiūros.

- Hei! - riktelėjo kažkuris. - Keliam ūkį!

Trenkė orkestras. Bukčiai, Riovonys ir Naujininkai pririšo ūkį prie oro pūslių ir ėmė kelt. Pūslės tratėjo, gyslos braškėjo, Lietuva cypė, vaitojo, bet ūkis nekilo.

- No, padla! - šaukė ponai. - Kas yr?

Supykę trypė Lietuvą kojom ir net spjaudė ant jos.

- Šaknys gilios, - aiškino grafas Belmontas. - Pilnas kraštas runkelių!

Bet jaunieji, kilę daugiausia iš prokurorų, tik vaipėsi:

- Kas tie runkeliai... Išrausim, padėsim ir nuskenuosim.

(Bet, ko gero, tokie žodžiai aidėjo tik tuščioj it būgnas Aleksa galvoj, mat išgirdus „Keliam ūkį!“ jam pasimaišė protas. Bet ar galėjo būti kitaip? Ar paprastas muzikėlis galėjo šį procesą kitoki įsivaizduot?)

O juk tikrų tikriausiai ten dėjosi štai kas: su šaknimis buvo raunamos stambiujų valdininkų privilegijos, šalinamos smulkiojo verslo veržlės, teisėjų algos karpomos ir klijuojamos prie pensijų. Ir visa tai vyko taip smarkiai, kad šiaurės Lietuvoj nubudo Viljamsas, išgąstingai sustūgo ir pabrukęs uodegą į krūmus nudūlino...)

Ir nežinia kas būtų likę iš senosios Lietuvos, bet atlėkė Vilija Marija, puolusi ant kelių braukė skepeta Lietuvos veidus.

- Oi neverk, matušėl...

Jos tėvas Aleksandras Panerys, kaulėtas kaip ateitis senis, žengė priekin.

- Kol išrausim, kažin kiek laiko praeis. Tegu lieka kaip buvę - juk tai mūsų tėvų žemė! - o mes galim ir taip kilt...

Visi šoko į geldas, prikabintas prie pūslių, ir kad patys buvo prisiputę, beregint padangėna pakilo. Pamatęs, kad viena pūslė dar styro, Aleksas persirito per tvorą, įsitvėrė geldos, bet kad ir kaip kreipė šnerves į dangų, - kojos ir net mintys žeme vilkosi.

- Bene šaknys kliudo? - kikenė Vilija Marija.

Aleksas paraudonavo, sugriežė visais keturiais dantimis ir nulėkė namo. „Seni kauliukai pasakys man tiesą!..“

Tėvas, motina snaudė prie stalo.

- Sėsk, vaikeli, bulbynės srėbt. Tik vietoj bulbių - granatos, kurių andai kareivinėse pasirinkom...

- Dėkui, radnieji, - lenkėsi vaikas.

Pasilenkęs sugraibė po suolu kirvį, persižegnojęs pabučiavo ašmenis...

(Tujen, skaitytojau, lauki, kad Aleksas - paukšt! - ir perskels tėveliams galvas. Tokia galvosena tik liudija, kaip baisiai jau esi pagadintas. Kuo greičiau mesk pro langą aštrius daiktus, apsi-vyniok kumščius rožiniais ir gulkis kryžium.)

Aleksas tarė:

- Priskaldysiu malkų ir krosnį pakursiu. Bus šilčiau seniems kauliukams.

Išlėkė švilpdamas. O tėvas, rodydamas jį motinai, didžiuodamasis kalbėjo:

- Bebaimiai, kas eina neturto keliu - juo pradeda eiti mažų vaikeliu ir eis taip per am... am...

- Amen, - tarė motina ir įmetė jo gerklėn granatą...

(Še tau! Kad ir kaip aš bandžiau kreipt gyvenimą į šviesą - žmonės vis tiek daro antraip.)

...Pagiedojo, paraudojo Aleksas ir pakavojo tėvelius po grindimis - kad ir labai skubėjo, norėjo, kad viskas būtų kaip pas žmones.

O tada jau palengvėjo. Strykčiodamas grįžo Aukštųjų sodan ir, vos tik išitvėrė geldos, pūslė kaipmat aukštyn pašoko. Tekėjo saulė ir Aleksas aiškiai matė: Lietuva - ne gintarinis lopinėlis, kaip anksčiau manyta, o juodas lopas ant Europos pasturgalio.

(Be abejo, taip jis matė todėl, kad žiūrėjo pro juodus akinius, kuriuos po rinkimų buvo padovanojęs pažįstamas demokratas.)

Netrukus buvo taip aukštai, kad sutikdavo ne tik lėktuvų,
bet ir angelų. Pūsdami sidabro trimitus šie lakstė aplinkui.

- Kas toks esi? - klausė.

- Lietuvis! - pūtėsi Aleksas.

- Lietuviams čia nevalia! - tarė vyresnysis, manding, Gab-
rieliūs. - Šis kelias į rojų. O jūsų - į Vilnių, Gedimino pilį.

Sidabrine yla - šmakšt! - ir pradūrė pūslę.

Aleksas - tekšt! - ir patręšę tris ha.

Išdygo devynios dar niekur pasauly neregėtos politinės figū-
ros ir išsižiojusios nuėjo už Lietuvą.

Meilės istorijos

Viršūnės

Mūsų kaime geidžiamiausias buvo Jonas Marijonas Patriūbavičius. Eis, būdavo, laukais su armonika - moterys prilimpa prie langų ir vyrai ilgai vargsta, kol atplėšia.

Tik kad Jonui Marijonui nerūpėjo moterys. Jis domėjosi vien mokslu ir technika. Buvo išradęs traktorių, priekabą ir plūgą.

O kam tokie daiktai kaimo žmogui? Matyt, kad anas buvo paskutinis romantikas. Bet ne čia slėpė to vyro žavesys.

Juk visam kaime tik vienas Jonas Marijonas šnypštė į kišenę!

Šit sėdi jis savo kieme ant kelmo, o moteris, pasirišusi po kaklu varpelį, bėga pro šalį. Jonas Marijonas, aišku, nė galvos nepakelia. Moteris išidrašina ir purpteli kieman.

- Štiš! - rėkia Jonas Marijonas.

Atleikia policininkas Grigaravičius, plikom rankom čiumpa moterį už kuodo ir tupdo į geldą su šaltu vandeniu. Ta nurimsta ir tursena namo. Bet nuo pusiaukelės, žiūrėk, vėl atgalios dairo. Jonas Marijonas lenda į šiaudus, apsivožia kubilu ar apsimetęs pakaruokliu kybo sode ant šakos.

Namų šeimininkės iškvėpintuose vokeliuose siuntė jam blynus, o turinčios specialųjį išsilavinimą skambino telefonu ir taip dūsavo, kad Patriūbavičius susirgo stablige ir styrojo Grigaravičiaus kieme baidydamas plėšikus.

Žiemos vakarais, kai jis užkurdavo krosnį, moterys pašokusios ant stogo užkimšdavo kamina. Šitaip išviliojusios iš tro-

bos vydavosi laukais, ir tas vos spėdavo išmukt į barsuko ar elgetos olą.

Jonas Marijonas nusprendė emigruot. Tai sužinojusios moterys užblokavo kelius. Su skalbimo ir siuvamosiomis mašinomis, virtuvės kombainais ir galingais siurbliais jos budėjo ant *Via Baltica* dieną ir naktį. Eismas buvo paralyžiuotas. Itin didelių nuostolių patyrė cukrinių augintojai, kaip tik tuo metu gabenę runkelius. Jie bandė prasiveržt jėga, bet moterys, sumaniai pasinaudojusios savo moteriškais ginklais, nubloškė žemdirbius prie Melnragės, o ten juos jau be vargo pribaižė danų riteriai.

Teko išikišt vyriausybei. Kalbėdamas per televiziją, Premjeras garantavo, kad Jonas Marijonas niekur neišvyks, ir parodė atimtus batus, kuriuos čia pat sudegino, o pelenus davė pauostyt muitininkams. Tada moterys pasitraukė nuo magistralės, bet geidžiamiausiojo nepaleido iš akių.

Šis kreipėsi pagalbos į vyrus, ir naktimis tie pririšdavo savo moteris prie lovų. Bet kas iš to!.. Mėnesienoj tyliai žengiančios moterys su lovomis ant pečių – tai buvo kraupus vaizdas. Jonas Marijonas bėgdavo miškan, įsikardavo į aukščiausią pušį ir šaukdamas balsu gegužės graudino piligrimų širdis.

Šaukėsi jis ir NATO. Generalinis atsiuntė užuojautos telegramą, kurioje išreiškė apgailestavimą, jog negališ moterims pagrasint ginklu, mat priešinasi prancūzai. Tik išplatino pareiškimą, kuriame paragino moteris atsikvošėti ir vadovautis sveiku protu bei Lietuvos interesais.

Kur ten! Tos visai apleido namus. Net galudienės senikės naktimis budėjo prie langų: bene pasirodys Jonas Marijonas! Išvydusios šviesulį, viską metusios lėkdavo ton pusėn, o kad kitos jau nebeprižlibino, tai sumaišiusios Patriūbavičių su traukiniu žūdavo ant bėgių.

(Bet kas geriau: akimirksniu sudegt šviesoj ar metų metais smilkt prie išblėsusio židinio, kurio plėnyse drybso girtas vyras purvinais kamašais?)

Kita vertus, supraskim ir tuos vyrus. Skaitytojau! Kas tu būtum - verslo ryklys, ubagų ar liberalų karalius - o pabandyk trijų ha plotelyje išskleisti šiuolaikines erotines fantazijas!

O įsibėgėt su „Belorusu“!)

Ir štai tada Jonas Marijonas pasielgė taip, kaip turėtų pasielgti kiekvienas garbingas žmogus. Nusipirko mėnulyje sklypą, išrado raketą ir išskrido.

Gelmės

Rubinšteiną pašaukė pas Grabinšteiną.

Rubinšteinas nekentė Grabinšteino. Kur tik anas nebuvęs! Kiek jūrų perplaukęs! O jau kiek moterų turėjęs... Ir net vyrų.

Ėgi Rubinšteinas, kad ir santechnikas, o nebuvęs jokiose venecijose - tik voniose ir tualetuose. Tiesa, kai kurie tualetai nūnai prilygsta nedideliame Vidurio Europos muziejui.

Moterį turėjo tik vieną ir ta pati buvo jo žmona.

Dirstelėjo pro langą. Pavasario vėjas skraidino gatvėm lengvo elgesio moteris... „O juk būna ir sunkaus elgesio! Liberalės... Socialdemokratės...“

Nukrėtė šiurpas.

„Vyrą, aišku, galėčiau susirast. Kasdien po litrą - kožnas gyventų! Su moterim viską iššvaistai. O va tie, kur su vyrais, - oho kaip išsipustė!..“

Tik kad gyvent su vyru jam atrodė dar baisiau nei su moterim. Gal todėl jis nesuprato ir bijojo moterų - tos bemaž visos šitaip gyveno. „Reikia kažki kaip iškreiptai regėti pasaulį, kad pakęstum šalia savęs vyrą. Tas nuolat geria, keikiasi, stumdosi. Šneka apie sportą ir politiką - apie tai, kas neturi jokios prasmės.

Bet jei net apie svarbiausius dalykus negali su žmogum patylėti - ar ne geriau laikyti namuose jūrų kiaulytę?“

Jis pats būtų mielai patylėjęs su padoriais žmonėmis. Tik kad Šie vis norėjo šnekėt su juo apie varvančius čiaupus, staugiančius vamzdžius ir užsikimšusias kriaukles. Būtent tai meistrą mažiausiai domino. Deja, bandymai šnektelt apie kultūrą būdavo nutraukiami nekultūringais viensikiemeniais.

„Ir kada ateis metas, kai žmogus, išsikvietęs santechniką, nėšius jo dvokiančion skylėn, o pasodins užu stalo? Kas be ko, valia ir skylėj pasikrapštyt, tik prieš tai reikia pūdą druskos kartu suvalgyt. Tualetas - tokia intymi vieta...

O kad būčiau chirurgas! Sako, yra operacijų, kurios kainuoja šimtus tūkstančių... Detalę pakeist... Akių dūmimas! Visas žmogus tiek nekainuoja! Prapjovei, nupjovei, išmetei ir užsiuvai. Tokią darbą atlikčiau už šimtą litų. Ir net su savo instrumentais.

O dar geriau būt ūkininku. Drengia lietus... Kaukia vėjas... O tu išdidus šliauži prieš tą vėją, runkelius raudamas... Žinai, kad jų niekam nereikia, kad visi tavęs nekenčia, o vis vien darai savo. Paskui dūlini tvartan, žiūri į badaujančias karves ir pats sykiu pabadauji. Baltijos kelio galas!"

Bet jis žinojo, kad žemdirbys pralaimės. Į vienkiemius vis dažniau užklysta kaukėti vyrukai. O kodėl jie slepia veidus? Todėl, kad iš Žemės ūkio ministerijos kovos su smulkiaisiais ūkininkais sektoriaus.

Priglaudė ausį prie durų. Bene tykoja ginkluoti vyrai? Žinia, santechnikas nedaro tiek žalos valstybei kaip žemdirbys. Bet ką žinai, kas šaus į galvą kokiam ministrui! Juolab kad neaišku, kuriai ministerijai santechnikai pavaldūs. Gali būt Kultūros, o gal ir Vidaus reikalų...

Neišdrišęs atidaryt laukųjų durų, atvėrė šaldytuvo dureles. Tačiau tai, ką ten išvydo, privertė nukaist iš gėdos.

Pastaraisiais metais Rubinšteino svoris vis augo ir tai jį nepaprastai skaudino. Riebus santechnikas!.. Blogiau būt negali! Toksai gal ir tiktų sočios, apsnūdusios Šveicarijos peizažui, tik jo-

kiu būdu ne jaunos, veržlios Lietuvos, baladojančios kumščiais į Europos langus, įvaizdžiui.

Nesyk bandė badaut ir šaldytuvą praverdavo tik norėdamas pravėdinti smegenis. O ten lašinių prikimšta... Kaip tokiom sąlygom išsaugot nacionalinio charakterio bruožus: rūšką veidą, žvilgsnį iš padilbų?..

Viskas į blogą... Kai prisimeni, kokie draugiški buvo žmonės, kokios jaunos moterys... „Sako, ir dabar pasitaiko jaunų. Tik tai kur jos? Kur tas kambarys, kuriame sėdi balta graži ponija, žiūri pro langą ir laukia manęs? Ir štai aš pasirodau. Pavasaris krūtinėj... Pagaikštis rankoj...“

...Barmaliejus Grabinšteinas su tėvu Vaidila Valiūnu žaidė šachmatais. Senelis neprimatė, todėl Barmaliejus nupirko ir padovanojo jam porą nedidelių partijų. Išrikiuodavo partinius ant parketo ir stumdydavo iš kairės į dešinę. Tėvas labai prašė, kad sūnus nupirktų jam konservatorius, tik šis nesutiko. Ne dėl to, kad būtų stokojęs pinigų.

Bet kad senis rankų nesiplauna!

- Kokių lietuvių žemėj daugiau? - klausė Vaidila Valiūnas. - Girtų ar kreivų?

Sūnus susimąstė, o tėvas stumtelėjo krikščionį per du sieksnius demokratų pusėn.

(Gudruolis Vaidila Valiūnas dažnai užduodavo sūnui suktus klausimus - kad greičiau įviliotų į mato tinklą.)

Grabinšteinas spyrė demokratui į užpakalį, šis nukirto Joną Krikštytoją ir išmetė už borto.

O Vaidila Valiūnas vėl:

- Turim formulę: trys lietuviai - penkios partijos lygu penki lietuviai - saulėlydis Europoj. Kaip apskaičiuot, koks pasaulio demokratijos tūris?

Sūnus užsimerkė. Tėvui to ir tereikėjo - numušė demokratų karalių ir paskelbė: matas!

Ir tada įėjo Rubinšteinas. Pirmiausia jis išvydo tai, į ką žaidėjai nekreipė jokio dėmesio: ant sofos tupėjo Grabinšteino žmona Gertrūda Stein ir žiovavo.

Rubinšteinas irgi nusižiovavo: taip jam nyku buvo tarp brangių baldų ir nebylių figūrų, dūlinančių ten, kur pastumia.

Juodu žiūrėjo vienas į kitą ir žiovavo. Kažkur toli pasigirdo švelni fleita...

Galinga tarsi ne šio pasaulio jėga ūmai pripildė Rubinšteino kūną, regis, net sparnai išaugo. Vienu mostu nugriovęs tuziną leisgyvių demokratų, besigrumiančių dėl sosto, kuriame drybsojo dar šiltas karalius, žengė prie moters.

- Eisi su manim?

- Kad ir į pasaulio kraštą!

Rubinšteinas paėmė ją už rankos. Pro dorėnų kolonas ir korintinius kapitelius, pro snaudžiančius marmurinius liūtus nusivedė ten, kur dvelkė lengvas citrusinių brizas, kur spindėjo perlamutro kriauklės, užkimštos nukirstų figūrų kūneliais. Išdidus išsitraukė instrumentus...

- Ak! - sukliko moteris.

Ir tada Rubinšteiną it žaibas trenkė. Jis ūmai suprato, kad tai visai ne Adrijos krantas... Kad nebegali pasukt iš kelio, kuriuo žengė daugel metų, ir net nebežino, kur pasaulio kraštas...

Apimtas siaubo dar greičiau suko varžtelius ir beregint išardė kanalizaciją. Iš visų galų pliūptelėjo vanduo. Ir štai toj vietoj, kur stūksojo didingas Grabinšteino dvaras, jau telkšo gilus, tamsus ežeras.

Po kurio laiko bangos išmetė krantan daug pažaliavusių figūrų, ir niekas nebeįstengė atskirt balto nuo juodo...

Naktimis čia vaidenasi.

Rolando giesmė

i.

Sustabdęs ožiaragi, jis mostelėjo ranka ir **pasakė**:

- Čia Lietuva!

Išlipęs pabeldė į langą ir pagarbiai klausė:

- Ką žinote apie Lietuvą?

Vėl įlipęs atsakė sau:

- Lietuvoj gyvena lietuviai - liesi, puslaukiniai žmonės su žieminėm kepurėm.

Tada ilgai sėdėjo. Mąstė. Nenučiuokė, nei kokia čia padėtis, nei kelinti metai. Viršutiniuose sluoksniuose laikas bėga kitaip nei apatiniuose. Varguomenė stumia savo dienas, o aukštuomenėj dienos rieda savaime. Bet kuriam sluoksniui jis pats priklauso? To nebežinojo.

Bet žinojo, kad privalo atlikti misiją. Kokia tai misija - irgi nebežinojo. Užtat ir žvelgė į veidrodį, vis klausdamas savęs: „Kas geriau? Basanavičius ar Grigaravičius? O gal Patriūbavičius?"

- Tebūnie Mikutavičius! - atsakė.

Ir priglaudęs prie lūpų vamzdį sušuko:

- Mes ateinam garsiai! Kaip atominė bomba!..

Dangus buvo pilkas, sandariai išgaubtas ir be jokių **skiriamųjų** ženklų...

2.

- Mykolai! - šaukė Mykolienė. - Pro langą pažiūrėk!

- Vakar žiūrėjau, - atsiliepė šis.

- Šiandien viskas kitaip!

Mykolas pažvelgė: lango stiklai buvo nudažyti balta ir mėlyna spalvom.

- Tikrai geriau, - pagyrė.

- Ženklų jau ir pernai buvo, - sakė moteris. - Laikrodis ėmė eit!

Mykolas krūptelėjo: laikrodis čia niekuomet nėjo. Tiesa, ypatingais atvejais - per Velykas ar rinkimus - vakarinė rodyklė pakildavo iki devynių, bet sudrebėjusi vėl smukdavo atgalios.

- Tai kas yr? - klausė.

- Mikutavičius ateina!

Mykolas pakilo iš guolio. Sąnariai girgždėjo it gervių trikampiai, pailsę nuo nesibaigiančios kelionės į pažadėtąją žemę. Plaučiai švokštė it spalio vėjas surūdijusiuose beržynuose... Ir tik širdyje buvo giedra, kaip mojaus mėnesį laukiant mylimosios. Taip jau yra, kad ruduo į kitus organus ateina anksčiau nei į širdį.

O kažin kur toli - gal už devynių girių - aidas kartojo: „Mes ateinam garsiai!..“

- Tai jis! - Mykolienė glaudė rankas prie širdies, o ašaros sruvo skruostais. - Su bomba! Plikom rankelėm čia nieko nepaveiksi...

- Bet gal ten vėl žemės ūkį griauna, - pasakė Mykolas, nes nenorėjo žadinti vilčių, kurios pabudusios itin žiauriai kankindavo romų kaimietį.

- Sugriauk tu sugriautą! - juokėsi pati. - Tai jau ne mūsų kiui. Čia proto reik!

Ir žvelgdama pro langą įsitikinusi tarė:

- Dabar tai jau bus!

- Cia niekados nieko nebuvo, - prieštaravo Mykolas. - Ir kas galėtų būt?

- Gal gyvenimas? - pasakė Mykolienė ir pati nusigando, ilgai žegnojosi. - Kitur, sako, gyvena žmonės...

- Kad pas mus vietos nėra...

Mykolas neišsivaizdavo, kaip toks didžiulis griozdas - gyvenimas - galėtų tilpti tokiam siauram režyje. Pasak mokytų senelių, gyvenimas vienu galu remiasi į Briuselį, o kitu į Maskvą ir net Sudaną.

Vis dėlto susimąstė: „O jeigu?.. Iš vienos pusės - baugu, bet iš kitos - gal ir įdomu pažiūrėt, kaip tada būtų..."

- Ir kaipgi čia ateitų? Kaip kelią rastų?

Mykolienė sudrebėjo kaip ilga ir baugiai pasakė:

- O jie be kelio eina!

- Bet ko čia eit?

- Apie mūs vargus išgirdo... Sopulius mūsų...

- A tau galva perkalto?!

Stebuklais Mykolas netikėjo. Tačiau galingai kylantys dulkių stulpai ir drebanti žemė - jau net indaujoj barškėjo rykai - akivaizdžiai bylojo, kad tai negali būti koks nušiuęs ciklonas.

- Jeigu ir eina, tai pro šalį praeis...

- Vis tiek užkliudys! - pati džiaugsmingai kėlė rankas į dangų. - Bent jau uodega...

- Bet kas jis toks? Žmogus ar...

- Gal ir ne žmogus, - sakė Mykolienė. - Bet eina už žmones.

Mykolui vėl tapo neramu. Ir anksčiau pasirodydavo tokių, kurie eidavo už žmones. Paskui daug sutraiškytų rasdavo...

- O kaip atpažinsim?

- Širdis pasakys.

Dabar Mykolui visai klaiku pasidarė. Kaimo žmonių širdys daug syk buvo apsimelavusios.

Pažvelgė pro langą. Visose kaimo trobose degė žvakės, visuose pašaliuose bruzdėjo žmonės, o daugelis, jau šventiškai apsi-gerbę, rinkosi Turgaus aikštėj. Ir tik seniūno Mikailos dvaro vartai buvo aklinau užkelti, pro stebėjimo bokštų angas bukus snukius kaišiojo priešiški prorusiški kulkosvydžiai. „Na jau! - Mykolas net sukikeno. - Mikutavičiaus tokiais daikčiukais nepagąsdinsi. Čia tau ne koks Sadamkus..."

Išvaduotojų kaimas seniai laukė. Ir kartais jie pasirodydavo. Išlįsdavo iš blizgančių mašinų, o syki nusileido net iš dangaus. Tai ar galėjo žmonės nepatikėt? Nedvejodami atidavė savo balsus, o paskui jau niekaip nebegalėjo pagalbos prisišaukt.

Bet taip norėjosi tikėt! Kažkas juk turėjo išvaduoti iš skurdo, vargo, nuobodulio ir alkoholio. Prastam kaimo žmogui, vadinamajam runkeliui, buvo nesuvokiama, už ką tos baisybės jį puola, iš kur atsiranda ir dėl ko pikčiausiai kimba į tą, kuris pats silpniausias. Juokų šnekos, neva kiekvienas pats kažką gali. Mažas ir basas dykam lauke prieš didelį ir nematomą, iš keturių pusių šliaužiantį... Ir vis grasinanti, neva gyvenimas pagerės...

Bet jei gyvenimas praėjo pro šalį - o taip ir yra, nes jau seniai čia jo nematyti - tai kas iš to, kad ir pagerės?

Liūdna buvo, o vis tiek išėjo pasispirdamas kojom į priekį, kaip iš savo tėvų buvo išmokęs...

3.

Ožiaragis sustojo ant kalvos. Ir išlipo Mikutavičius. Ir tarė jis žmonėms:

- Visa, ką aš darau, yra nauja!

Žmonės puolė į dulkes. O anas kalbėjo:

- Gyvenimas - tai vamzdis. Mes įlendam pro rytinį galą ir rėpliojam į vakarus, kitam vamzdžio gale regėdami šviesą. Kai

pagaliau išlendame švieson, gyvenimas baigiasi. Todėl, užuot skubėję, turėtume ramiai sėdėti ant kėdės, nes būtent kėdė yra stabilumo garantas. Jei nebūtų kėdžių, mes būtume priversti visą laiką eiti laukais arba gulėti ant sofos. Išėjusieji atitrūktų nuo gulinčiųjų ir pasaulis taptų dar atšiauresnis.

Žmonės tik stebėjosi: kodėl patys apie tai nepagalvojome?

Jis kalbėjo:

- Gyvenimą gali pagerint tik sėdėjimas ant kėdės. Todėl ryžtingai šaliname visa, kas tam kliudo. Štai kūdikiai nesėdi, rėkia ir reikalauja dėmesio, kurio niekuom nėra nusipelnę. Todėl surišam jiems rankas, kojas, užkljuojam burnytes pleistru ir sukaišiojam žemyn galvom į sniegą.

Vyresnieji pritariamai suūžė. Mikutavičius tarė:

- Seneliai nuolat aiškina gyvenimą, tačiau jokių įgaliojimų ji keist nebeturi. Todėl mes jų nesiklausom ir išmetam pro langą. Kai kas sako, neva taip elgtis negražu. Atseit kada nors mes visi tapsim seneliais. Tokiems patarėjams atsakome: „Eikit šikt!“ ir išmetame pro langą juos pačius.

Dabar jaunimo pusėj pasigirdo šūksniai: „Teisingai!“ O Mikutavičius vėl aiškino:

- Būna, gražios nepilnametės, užuot susidomėjusios politika, staiga susidomi savo bendraamžiais, kurie yra bjaurūs nepilnapročiai. Todėl aš visados nešiojuos savo portretą ir praeidamas pro mokyklos langus vis parodau jų nepilnametėms.

Dabar jau pritariamai suūžė tėvai ir mokytojai. O Mikutavičius kalbėjo:

- Net ir subrendusių vyrų smegenėlės vargiai ižiūrimos. O va moterys turi net du smegenų pusrutulius, pūpsančius aiškiai matomose vietose. Tai lengvas grobis tinginiams vyrams. Juo lab kad moterų toks prastas regėjimas - jos net nemato, kokia atgrasi vyrų išvaizda: tuščias pakaušis, storas pilvas, kreivas snukis... O kai kurios metų metais laiko vyrus namuose, kol įsitikina, kad jų ir būdas toks pat bjaurus.

Moterys ėmė ploti. Vyrų susigūžė. Mikutavičius tarė:

- Todėl moteris priskiriame silpnaregių tuščiagalvių būriui ir šį beviltišką evoliucijos puslapį užverčiame amžiams.

Dabar vyrai pakėlė galvas ir pašaipiai žvelgė į moteris. Šios susirinko šaukštus ir pasišalino.

- O meilė? - cytelėjo gimnazistas Janonis.

Mikutavičius nepalankiai nužvelgė tą nebrendila, tačiau atsakė:

- Meilės formulė yra C_3H_5OH .

Žmonės susižvalgė. Beveik kaip kaukolinio. Štai kodėl išimylėjęs atrodo toks pat durnas kaip girtas.

Dabar pakilo senelis Motieka.

- Ar, žinodami šią formulę, galėtume organizmui reikalingą meilės kiekį išsivaryti savarankiškai? - klausė.

- Be abejo, - atsakė Mikutavičius. - Ar jūs kada nors regėjot išimylėjusį mokslininką? Ar kokiam žurnale skaitėt apie mokslininko meilės nuotykius?

Vyrų net sukikeno. Apie tokius stebuklus niekas nebuvo girdėjęs.

Mikutavičius paaiškino:

- Taip yra dėl to, kad meilės ieško tik nieko nemokantys paaukliai ir iki žilos senatvės nieko neišmokstantys menininkai. Rimtam žmogui tai nedera. Mokslininkas viską suranda laboratorijų tyloje. Bet gabus savamokslis, aišku, gali ir krūmuose.

Mikutavičius užvertė popierius. Tačiau kvailas gimnazistas vėl teiravosi:

- Bet ar šitaip pasitvarkius neišsimes čia demokratinės epidemijos: vienatvė, susvetimėjimas, susipriešinimas...

Mikutavičius atsakė:

- Doras žmogus tokiom ligom niekados neužsikrės. O kodėl mums turėtų rūpėti nedorėliai? Bet ką gi daryti, jei koks žmogelis įkyriai skundžiasi vienatve? - klausė ir čia pat atsakė: - Iš

pradžių talžome jį kumščiais, o kai pargriūva, spardome kojom. Ir vis klausiam: „Dar nori pabendraut?“ Jeigu nori, procedūrą kartojame.

Žmonės dėkojo ir raudonavo iš gėdos, kad patys nieko nesugeba sumąstyt.

O Mikutavičius vėl kalbėjo:

- Sveikieji nemėgsta ligonių. Užtat dažnai klausiamo, kaip sunkų ligonį greičiau pastatyti ant kojų? O tai visai paprasta. Jei sunkus ligonis neprijungtas prie aparatūros, imame jį už parankių, pastatome ir išseiname. Čia būtina atkreipti dėmesį, kad jokio reikalo skubėti nėra, nes sunkus ligonis ant kojų vis tiek ilgai nestovės. O jei ligonis prijungtas - nukerpame žarneles. Sunkus ligonis tampa beviltiškas ir statyti ant kojų nebereikia.

Tada jis užvertė popierius ir paskelbė išvadas:

- Molis sudarytas iš molekulių, o visa kita - iš molio.

Ožiaragis nulėkė laukais. Likę vieni žmonės drąsiai žvelgė į rytojų...

4.

Netoli pavažiavęs Mikutavičius sustabdė ožiaragį, atsukęs varžtelius, nusiėmė veidą ir pažvelgęs į veidrodį suprato esąs Patriūbavičius. Tai jam nepatiko, todėl nusiėmė ir šį. Pamatė, kad jis ne Patriūbavičius, o Grigaravičius. Baisiausiai susinervinęs šį plėšte nuplėšė. Dabar iš veidrodžio žvelgė Maiklas Džeksonas.

Dabar buvo geriau. Bet ūmai toks pasijuto vienišas! Išlipęs paskambino žmonai:

- Koks mano vardas? - klausė.

- Rolandas, - atsakė geroji moteris.

Jis dairėsi į šalis ir šaukė:

- Rolandai!., andai!.. Jūsekselen...

Niekas neatsiliepė.

Atsisėdo ant kelmo ir staiga prisiminė: „Ėgi anam vietos nebėr tarp žmonių!"

Ašara tekstelėjo ant delno. Jis pakėlė akis ir aukštai aukštai, bemaž negyvenamose stratosferos platybėse, išvydo apšerkšnijusį Gagarino veidą. Bet jis žinojo, kad ten Šurkus. Didvyriai renkasi kur sunkiau.

Ryžtas vėl pripildė širdį, ir jis jau šypsojo. „Sakiau jums, brangūs Lietuvos žmonės, palikit mane ramybėje - patiems bus ramiau. Dabar niekados nežinosite, nei kur aš, nei kaip atrodo. Ir įtarinėsite vieni kitus per amžių amžius..."

Užsidėjęs Basanavičiaus veidą, palinko prie šturvalo.

Narsiai riaumodamas ožiaragis pasuko į gretimą sodžių.

^v Šimtas metų vienatvės

Praslinks daug metų ir Julija Žymantienė, stovėdama su duonriekių peiliu nugaroj, vėl prisimins aną tolimą pavasarį, kai Laurynas Žymantas buvo ją nusivežęs traktorium į užliejamas pievas kiaušių paieškot. Klestintis kolūkio centras buvo tuomet Kūtvailiškės...

O kas gi šiandien belikę?

Vos kelios apykreivės trobos!.. Dangus apsiniaukęs kaip dvesiantis šuo - atrodo, niekuomet nebebus čia giedros. Tokiu metu kožnas glaudžiasi po stogu. Moteriškos apie vaikus ir puodus šliūrinėja. Vyrai, net ir tie, išrado sau šiokių tokių knyburį: kas kvailį kortom pliekia, kas televizoriaus valdymo pultelį net suplukęs maigo. O kitas, mitresnis, žiūrėk, jau butelį apsižergęs, šeimyną šokdina...

Prastu vieškeliu pro šalį skrabantis mokyta, ligotas demokratas, žinia, pagalvos: geras tas smulkiojo ūkininko gyvenimėlis! Pamelžei vieną karvę, pašėrei dvi kiaules, būrį vištų palesinai - ir liuosas...

...Buvo jau vėlus vakaras, o Julija Žymantienė vis teberymojo prie blausiai it spingsulė švytinčio ekrano - nejausdama nei nuo šalčio stingstančių pirštų, nei girdėdama kitam trobos gale besiriejančių vaikų - skrebėno klavišais, skrebėno...

...Be *nesapnuoju? Ojėzau, motinėle švenčiausiai.. Jos vyras bemiegas kaip sluogtis lovoje kaip kiaulių kinyje, čia pat ir Petras Kurmelis, muzikantas iš Pravieniškių. Tas, Jono spaudžiamas prie sienos, spyrėsi atgal purvinomis ligi kelių kojomis. Suskudo jos širdis:*

ne tiek patalo gailėjos, kiek iš apmaudo, jog niekaip negali vyro prižadinti. Saukia, judina, glamžuoja kone verkdama, o tas knarkia kaip dvėsdamas.

Išgirdo senė jos balsą, užmetė akį, jau viską permanė.

- Tokia vikri stateisi, - tarė, ~ o žlembi dėl niekų. Nenumanai, ką padaryti? O taip!

Ir, pagrobusi už barzdos muzikantą, kaip sviedė iš lovos į aslą šaukdama:

- Tu, stipena, kojas nusiauk kitą sykį guldamas! O Joniuko nedraskyk pristojusi, - vėl kreipės į marčią. - Kai išmiegos, tai pašoks kaip išpustytas...

Julija atsiduso, pažvelgė pro langą, bet stikle atsispindėjo tik jos pačios rūškanas veidas. Žvilgsnis slydo ant sienos - ten kabėjo prosenelės, irgi Julijos, portretas. Jaunystėje buvo ši tą skaičiusi iš senolės raštų, bet nepatiko. Tas purvinas, tamsybė skendintis kaimas... Ta amžina girtuoklystė... Laimė nutekėjimo...

Realistė senolė, kaipgis!..

- Bet dabar kiti laikai! Kitoks realizmas! - sušuko vieną pavasario rytą Julija, spindinčiom akim žvelgdama į plataus profilio mechanizatorių, pirmaujantį kolūkio traktorininką Lauryną. - Nereik mums anokios laimės!

- Prie Nemuno kyytas išaušo jau ryy!.. - linksmi atsiliepė tas darbštuolis skardžiabalsis, melžėjų numylėtinis.

Stvėrė Juliją už krūtų, švystelėjo traktoriaus kabinon - ir nubirbė ten, kur tankiau sužėlę kukurūzai...

Kada tai buvo? Prieš ketvirtį amžiaus?.. Prieš pusę?..

Julija Žymantienė darsyk nužvelgė senolės portretą ant sienos, savo atspindį lange ir atsidūksėjo dabar jau iš pačių širdies gelmių - tokie panašūs atrodė jai tie du veidai. Ir tada vėl palinko prie klavišų...

Ūmai kažkas kad subildės prie durų, kad triokštels galvoj! Velniškas balsas užbaubė prie ausies:

- Uitenai! Pustys mat šviesą!..

Atsigręžė Julija, dėbelėję to balso pusėn, bet nieko nepamatė - akyse tebetavaravo įpusėto apsakymo iš nūdienos kaimo gyvenimo žmogystų veidai: Katrė, meno vadovė, nepritapusi prie sodžiaus bendruomenės - menas ten jau seniai buvo suvarytas televizoriaus dėžėn... Jonas, jos vyras, mažžemis, bet plačiagerklis ūkininkas... Rėksnė anyta, slunkius šešuras... Ir vėl rudenį Kultūros rūmų griuvėsiuose netikėtai pražydusi pienė...

Pajutusi pakaušį sopant, Julija kilstelėjo ranką ir apčiuopė ten gumbą, didumo kaip už trečioką agurkas. Ir tik tada išvydo priešais save besisklaidantį girtą Lauryną Žymantą su apystambe skila rankoj.

- Kas yr? - atsitokėjusi klausė. - A nuo proto atšokai?

- Kiaulės nepašertos! Krosnis nepakurta! - Laurynas atsikrenkštęs spjovė į ekraną. - Tfu, po biesais, tokios tik pramonės betrūko mano gyvenime!

Patamsėjo žydros Julijos akys, susigniauzė maži kumšteliai.

- Bene aš tarnaitė? - sušuko. - Runkeli tu! Kažin ką pats veikei, kame buvai, kad kiaulių pašert negalėjai?

- Miegojau, - atsiliepė Žymantas. - Kaip atsiguliau po pusryčio, ligi šiol pūčiau į aki, aūū!.. - žiovavo.

- Užtat ko valkiojies per naktis po karčemas? - Julija numojo ranka ir pasisuko prie klavišų. - Bene pasius tos kiaulės?

- Mauči! - suriko vyras. - Kaipmat gauni į dantis!

Sumaurojo, sutrypė kanopom ir vėl užsimojo pliauska. Bet Julija, mitriai pagrobusi vienon rankon procesorių, kiton monitorių, smuko iš trobos ir pabėgėjusi daržais pasislėpė griovyje. Ir tik tuomet lengviau atsikvėpė: visa, kas brangiausia, glaudžia prie širdies. Tiesa, troboj liko vaikai... Bet aštuoniolikinė Julė jau kelinti metai sėkmingai prekiauja pasienyje savo kūnu, o šešioliktus įpusėjęs Laurukas, metęs mokslus, tvirtai žengia tėvo pėdomis.

Nepapuls.

Apdengusi procesorių buroklapiais - vis dar pliaupė lietus - prijungė jį prie čia pat riogsančio kaimynų traktoriaus ir paguldžiusi ant griovio krašto klaviatūrą, pati kone iki juostos mirkdama lediniam vandeny, vėl ėmė skrebenti klavišais...

...Ar tokios tatau laimės troško mano širdis? Kaip čia reikės praprastu Ką čia reiks veikti?

Šiurpas perėjo per kailį, net plaukai sučiūško...

...Nutyko vėjas, užmigo sodžius... Ir tik Laurynas Žymantas dar ilgai trunkėsi po trobą, daužėsi kaip duogas, o tarpais, išėjęs ant slenksčio, plačiai leido srovę, rėkdamas ant visos pašvietęs:

- Mano truobos! Mano viskas! Kam nepatinka - lauk! Kaip aš liepsiu, taip ir turi būt!

Štai jau net pas mokytoją Cvirką užgeso langai, liovėsi lietus ir išžiobė šaltos agrarinės žvaigždės - tik tada Žymantų sodyboj tapo tylu. Sustirusi Julija su kompiuteriu ant rankų grįžo namo.

Apsivėmęs Laurynas skersas drybsojo lovoj. Kamašai ant pagalvės, snarglys nudrykęs ligi kelių, sugniaužtoj saujoj pusiau nugerta arielkos stiklinė...

- Kaip prieš šimtą metų... - suvaitojo moteris. - Kam tada tos visos naujos - net skaitmeninės! - technologijos? Kam gi tas Baltijos kelias? Švietimo ir Sveikatos reformos?..

Pastatė kertėn monitorių, pakišo po suolu procesorių ir išėjusi ant slenksčio žvelgė ton pusėn, kur jau švietė rausvas kraštėlis aušros.

- Kam!? - sušuko pati nesuvokdama, savęs ar dangaus šitaip klausia.

Tylėjo susigūžusios kaimo trobos, tylėjo aukštas, daiktais apniukęs dangus...

Ne, pirmiau Laurynas Žymantas nebuvo toks. Kaipgi! Socialistinio darbo didvyrio žvaigždė švietė vyrui ant krūtinės! Bet viskas persimainė tą vasarą, kada kaiman išiveržė Gediminas su išalkusių plačiasnukių pulkais... Fermos ir dirbtuvės buvo iš-

griautos, socialistinis darbas prapuolė, o kitokio dirbt Laurynas nemokėjo. O gal ir negalėjo? Siauram režy su plačiu profiliu! Tik žmones juokint...

Išgirdusi viduj bildant, atsigrėžė. Visas pergedęs Laurynas draskėsi po trobą su kirviu rankoj.

Ji iškart pamatė...

Procesorius perskeltas pusiau. Monitorius - it burokas - sumulkintas į gabalus. Laidai kaip gyslos išstampyti po apšnerkštus kambarius.

Išbalusi Julija atsirėmė į staktą.

- Už ką? - suvapėjo.

- Ot už tą! - atsiliepė Žymantas. - Už visą gyvenimą! Ar tai, sakyk, gospadinė esi? Tau tik po tą velnio dėžę knebinėtis, o rimtesnio darbo - nieko! Išlepus, išpustyta, pastirus kaip pūslė... Tfu! Tokios lengvadarbės nė matyt nebenoriu. Giltinių straičiauška! Man prastos purvabridės, kaip ir aš pats, reik...

- O tu koks!.. - sušnabždėjo Julija. - Tik zaunyti moki. O ar negalėtum tūkstančiais sklaidytis! Visureigiais trankytis!.. Antai Poviliokas Višinskis, piemengalys tas, džiovininkas, širdininkas, muitininkas, o anava kokį lambordžyną iš Marijampolės parsivarė! Kas draudžia tau, vyrui iš stuomens ir liemens, verslo imtis? Krežius pint, apynius rinkti... Vyriausybė dabartės labai skatina smulkiojo verslo šakas kaime vystyti.

Žymantas, kelnes nusileidęs, kad driokstels - dulkės urduoliais nuo lentynų pašoko.

- Va, kas iš tokio verslo! - juokėsi, net seilės tiško. - Ne, buoba! Jeigu būti verslininku, tai stambiuoju. Smulkieji ant savo šakų tik pasikart gali.

Numojo Žymantienė ranka.

- Gyvenk sau. O aš nepratusi kiauliškai ir nenoriu! - sugriebė skreitan savo popierius. - Ir valdžios nekaltink, kad plikas esi kaip šuo. Tai vis per tą prakeiktą smarvę!

Atidariusi stalčių suieškojo prosenelės plunksną, dulkes nu-
pūtusi užantin įsibruko - ir tada žengė per slenkstį ton pusėn,
kur vis plėtėsi, plazdėjo aušra...

Kaimas dar skendėjo šešėly, bet ant kalniuko stūksantis Vi-
šinskiu dvaras jau buvo nutviektas spindulių. Ten bežiūrint
prašviesėjo ir moters akys, tankiau suplakė širdis. „Yra ir kitoks
gyvenimas!..“

Sykį, dar vasarą, Poviliokas parvežė ją iš krautuvės savo bliz-
gančia mašinėle, ir nuo to karto kažkas spragtelėjo Julijos gal-
voj. Kur eitų, ką darytų - vis jai tas vaikis akyse. Kitąsyk, paty-
kojusi prie krautuvės, pripuolė, apkabino, vapėjo ausysna:

- Mano meilė!.. Šviesi kaip žvaigždynai... Kaip žydėjimas...

Būtent tada Poviliokas, atšokęs keletą žingsnių į šalį, ir pasa-
kė jai tuos žodžius:

- Rašyk, motinėle. Dievo dovaną turi.

Uždavė jai širdį meilūs žodeliai... Tą pačią dieną pardavusi
karvę - pieno supirkimo kainos vėl buvo smuktelėjusios - nusi-
pirko turguj kompiuterį. Visa apylinkė juokais plyšo, bet Julija
žinojo ką daranti.

Bene aprašysi modernėjantį kaimą žasies plunksna?

O rašyti reikėjo drašiai, jaunatviškai, erotiškai. Dar ne vaka-
ras! Dar paregėsi, Poviliuk, kokia aš motinė!..

Suprato balsu šnekanti tik tuomet, kai Žymantas virtuviniu
peiliu movė jai tarp menčių.

- Parėkausi... Kaipgis!..

Pamažu, it sulėtintam filme, atsigrėžė Julija. Tiesė rankas, lyg
norėdama vyrui ką parodyt...

Ten, ant komodos, visai anam po ranka, buvo modernus vir-
tuvės kombainas, prieš Velykas atsiųstas dėdės iš Amerikos.

„O tas kluikis... paprastu duonrikiu... - karčiai šyptelėjo mo-
teris ir vėl pamislijo tą patį: - Kam gi tos naujos techno...“

Sukniubo ant slenkščio ir gelsvi popieriaus lapeliai pasklido
po aslą it kvaili, pasiklydę žąsyčiai.

- Kam!? - sukliko.

- ...am... am... - abejingai atsiliepė kaimo šunys.

Žymantas nusikeikęs spyrė į printerį. Tas sušvokštė, sudejavo, sumirksėjo žaliom akelėm...

Ir iš gerklės jam išvirto pajuodavęs popierinis liežuvis.

Akelės užsimerkė.

Žymantas prisėlino artyn ir drykstelėjęs ištraukė liežuvį. Slobizavojo prisikišęs, vedžiodamas taukinu pirštu:

- Lai... mēē... nute... kēē... jimoo...

Sviedė kertėn.

- A nebus tik adventiška...

Nusispjovęs dar smagiau spyrė - net kaukdamas printeris perskrido trobą ir keliskart apsivertęs ore žnektelėjo prie slenksčio.

Priekaištingai žvelgė žaliom akelėm į suniokotą, sumaitotą gyvenimą...

Julija ištiesė jau stingstančią ranką ir užspaudė jas...

Rūšys lietuviškos

Šviesieji

Reikia, labai reikia rašyt apie gerus žmones ir gerus jų darbus.

Tokie žmonės yra pedagogai Kęstutis ir Birutė Katyčiai. Šiandien jie švenčia garbingą jubiliejų.

- Ar daug žinių sukaupė? - klausia Birutė.
- Daug, - atsako Kęstutis. - O tu?
- Labai daug! Tik kad visas mokiniams perteikiau.
- Tai kas dabar bus...

Be žinių jie nieko daugiau ir neturi. Gyvena vieno cilindro bute, grindys išklotos vadovėliais, sienos apmuštos sąsiuviniais. Vietoj lempos - gaublys.

Ant sienos gerai matomoj vietoj — šautuvas.

Bet štai vakare pas Katyčius užsuka buvę mokiniai: verslininkas Bordeliuras ir jo verslo antroji pusė, pirmos grupės valdininkė Kunigunda. Birutė patiekia kuklią, bet skanią vakarienę: kontrolinių lapelių sriuba, miško žvėrimis įdarytas albumas, arbata su dviem gabaliukais kreidos.

Po vakarienės Kęstutis visiems pripila po taurę karšto rašalo.

Ar verta aprašyt tas mielas šnekas prie taurės apie viską ir nieką?

Verta! Juk iš to - jaukumas ir šiluma. Praleidžiu tik todėl, kad skubu prie svarbiausio.

Išeidami mokiniai paremia mokytojus keturiais milijonais.

- Ką jūs! - šaukia tie. - Mums nieko nereik!

- Reik! - švelniai, bet griežtai atsako Bordeliuras. - Rašalo nusipirksit. Kas be ko, ir vadovėlių vaikams...

Kunigunda apdovanoja jubilatus naujausios laidos įstatymų paketais: dvigubas minčių į smegenis nepraleidžiantis sluoksnis!

Dabar jau visiems smagu! O man - labiausiai. Dažniau rašysiu apie tokius.

Tiktai kas skaitys? Seniai pastebėjau: kuo daugiau atsiranda mano raštuose gero būdo verslininkų ir valdininkų, kuo romesnė tampa žemesnioji Baltijos kelio grandis, tuo bjauresnis darosi mano skaitytojo charakteris. Gatvėj stveria už atlapų.

- Kam gi tas šautuvas ant sienos?

- Dėl gražumo, - juokiuos.

Gūžteli pečiais, nudūlina surūgęs. Jaučiu, greit jis visai liausis skaitęs ir praeis pro mane kaip pro stulpą.

Tegu. Kas man iš tos garbės, jei vienas džiaugsiuos, o šimtai pjausis, šaudysis ir ant šakų bei lempų kabės...

Tamsieji

Esu dar labai nelaisvas.

Štai atsisėdu bare ir susigūžiu. Ir vaidenas man, kad beregint aprėks, išplūs, tėkš mazgote...

Už ką?

O bene žinau! Gal už visą gyvenimą... Gal - šiaip sau...

Šitokių minčių slegiamas vis labiau gūžiuos ir greit būnu toks susigūžęs, kad pats suvokiu: mostelt tokiam skuduru per mar-mūžę - vienas malonumas.

- Ko pageidausit? - balta, graži padavėja spokso į mane.

Krūpteliu, dairaus durų. Baimės pagautas nebeatmenu, kaip čia pakliuvęs.

, •

- Prašom, - ragina pana. - Blynai... Skryliai... Kukuliai...
- O durys! - šaukiu silpnu balsu. - A yr?..
- Durys... - ji tyrinėja meniu. - A su vyriais?
- A nesvarbu...

Ji mosteli ranka. Aš sverdėju lauk.

Laisvas vėjas pravėdina smegenis - man jau pikta ir juokas.
Ko gi taip baimintis eilinėj skylėj, kurioj tiek sykių būta!

Ogi tie, laisvieji, net kur kas prašmatnesnėse vietose jaučiasi
šeimininkai. Kaip aš norėčiau šitaip...

Išsitraukiu brošiūrą ir sustiprinu dvasią didžiojo Kalidaso ei-
lėmis:

Aš sekmadienį būsiu praeivis,
Aš praeisiu Šviesų prospektu...
Na tai kas, kad aš truputį kreivas,
Netrukdyk! - išsitiesi čia tu...

Aš praeisiu nelyg ditirambai,
Tau tamsiam dar pašviesiu nakčia
Iš bedugnės - chorėjais ir jambais,
Iš viršūnės - mėnulio delčia.

Mano mantiją neš Nordendvestas
Ir Amfibrachis baltas lydės...
Bėgs į šalį baikštus Anapestas
Vis ieškodamas krašto nakties.

O nakties tai nebus - ją apšviesiu
Spinduliais iš karūnos kraštų.
Ir dviem daktiliais šviesą ir tiesą
Aš prismeigsiu prie Stikso krantų.

Nieks prilygt negalės mano gamai -
Neskambės kvailas „fa“ niekad čia.
Dailiai lyčiai ir net Dalailamai
Būsiu artimas lyg apačia.

Ir nereiks jau daugiau aukšto tikslo —
Pats aš tikslas ir pusė prasmės,
O be to - iš betono ir stiklo
Ir - iš esmės.

Spiriu koja į duris, triukšmingai atsidrebiu kėdėj.
- Kawos! - tyčia pasakau su dviguba vė. Te visi pajunta: šis
vyras ne iš kaimo spirtas.

Barmenas ir trys padavėjos dabar itin smalsiai stebi mane.

- Kas anam yr?

- Šiandien jis labai keistas.

Bet kas gi čia keisto? Esu matęs, kaip kiti priverčia save gerbt.
Ne skrylių jiems patiekia. Sklypų!

- Kawosdu! - aš trinkteliu kumščiu į stalą. - Taip pat mergų
ir narkotikų! Cwai! Tiū!

Barmenas mosteli ranka it baidydamas musę. Barmenai vis-
ką žino ir viską gali. Bet į mane kažkodėl žiūri kaip į žemesnę
rūšį, nevertą gėrybių, kurias jie valdo.

Viena padavėja tyliai, bet ryžtingai artinasi prie manęs. Ir
jaučiu - vėl apleidžia jėgos, ima drebėti rankos, o veidus išmuša
raudonis.

- Aš tik kavos...

Ji nusigręžia, praneša saviškiams:

-Jis girtas!

- ...vos... - veblenu. - Gali būti antrąsyk pervaryta...

- Girtas kaip kiaulė!

- Tamsta!.. - visas tirtėdamas pakylu nuo stalo, beveik išsi-
tiesiu, beveik pakeliu galvą. - Aš reikalauju...

Barmenas staiga užsuka man rankas ir aš nebereikalauju, nusilenkiu ligi žemės. Ir toki, tylesnį nei žemė, veda jis mane pro staliukus, kur ponai ir ponios, išveda pro duris ir spiria į užpakalį. Žnekteliu ant sniego.

Išsišiepę snukiai prilimpa prie langu.

Iš ko juokiatės, ponai?..

Laisvieji

Bet laisvam žmogui gal nė negali taip nutikt?

O jeigu... Ar tada jis vis tiek jaustųsi laisvas?

Kuom gi skiriasi laisvas nuo nelaisvo? Daug apie tai mažtau.

Laisvas kalba garsiai, o mūsiškis (turiu galvoj surūgusį sovietmečio produktą) – pusbalsiu. Laisvas kvatoja, o mūsiškis kikeną.

Bet čia niekai. Svarbiausia – laisvasis pasitiki savimi.

Štai šito ir nesuvokiu. Aš pasitikiu saule – rytą ji tikrai patekės. Bet kaipgi man pasitikėt savimi? Kas aš toks? Nendrė vėjųje? Dulkė, vėjo pustoma? Ar dulkė ant nendrės...

Anava klegantis būrys laisvųjų išvirsta pro duris. Stebiu juos nuo kelmo ir iš viso būrio pasirenku toki, kuris bloznesnis. Kad ir ne itin kokios figūros – šis labai laisvas.

Aš nelaisvas, bet daug stambesnis. Juo dėtas, net nosies gatvėn nekiščiau.

Ir vis dėlto jis žergia plačiai, o aš tipenu kažki kaip skersas.

Bet kai jis pasuka už kampo, pribėgęs kaukšteliu per sprandą. Nesmarkiai. Trys ketvirtinės.

- Ką tai reiškia? - jis atsigręžia, mirksi apvaliom akutėm.

- Maestro... - lenkiuos bemaž iki žemės. - Kaip jaučiatės?

- Ko jums reik?

O! Daug ko norėčiau paklaust. Tik kaip visados sutrinku, raudonuojų ir neberandu žodžių.

- Nieko, - mosteliu. - Eikite.

Jis nueina vis atsigręždamas, vis spartindamas žingsnį. Štai jau leidžiasi bėgte ir prapuola man iš akių.

Sunku pasakyti, kiek šis įvykis turės įtakos tolesniam jo laisvėjimui. Bet aš lyg ir laisvesnis.

Reiks dažniau pabendrauti.

Aukštieji

1.

Prisimenat: anuomet nebuvo galima garsiai kalbėt.

O prisimenat-, ar dažnas turėjo ką pasakyti? Verčiau nė nebūtų prasižiojęs.

Bet žiojasi nūnai visi, kas netingi- Ir kuo plačiau - tuo mažiau pasako.

Tai - didelis menas, aukštasis pilotažas. Tad kuo asmuo aukštesnis, tuo geriau jis šį meną įvaldęs. Laimė, kad yra mokytų palovinių - šie bent retsykiais išverčia naujakalbę į gimtąją.

Štai Premjeras gali garsiai paskelbti, kad išvagiama milijonai. Bet niekados net pakuždom nepasakys, katras - Algirdas ar Mykolas - pavogė. Gal nežino?

Kur nežinos!

Tai gal bijo?

(Atėjau! Pamačiau! Negalėjau!

Ar gražu bus tokiais žodžiais atsisveikinti su tauta?)

Bet ko gi bijoti Premjerui? O Prezidentui? Kas ir ką jiems gali padaryti? Primuš? Kur ten! Pasaulio prezidentai, net ir labai nusipelnę, ne taip jau dažnai gauna į kailį.

Už nugaros stovi tam tikros jėgos... Tegu stovi, jeigu joms ten patinka. Kai aš būsiu Prezidentas, pakviesiu jas net atsisėsti.

- Pavargot bestovėdamos, - sakysiu. - Pasėdėkit dabar dešimt metelių.

- Jūs žinot, ką mes galim!.. - šnypš man į ausį piktosios.

O aš va atsigrežiu, atsikrenkščiu ir spjaunu stačiai į jų nematomus taukinus snukius. Ir ramiai laikiu: bene griebis nematomos letenos už gerklės. Tada riktelsiu: „Mūsiškius muša!"

Ir trys milijonai mūru stos...

Bet nematomos jėgos dėl to ir nematomos, kad pačios bijo. Tai ko man tokių bijot?

- Tai tu, Mykolai, milijoną pavogei, - sakau. - Eik lauk iš ministerijos.

Kur tau eis! Prisirakina prie kėdės treniruotais užpakalio raumenimis, prisisiurbia išmankštinta skytle...

Stveriu it prisidirbusią katę už sprando ir su visa kėde nuri-denu laiptais.

Ant mano kabineto sienos matomiausioj vietoj daktarų konsiliumo išvada: psichiškai sveikas. O kad anas sukčius ir vagis - taigi jam ant snukio parašyta.

Kolegos ramina kritusįjį: išeisim, girdi, Europon, galėsi čia sargu likt.

È ne, meldžiamasis! Tave patį už devynių užraktų sergėt...

Valstybės dienos proga vietoj ordinų kiekvienam ir įteikiu po spyną. Vis dar tikiu žmonėmis, vis dar viliuos - patys užsira-kins...

Amžinoji romantika...

2.

Po kiekvieno posėdžio nusiplaunu rankas - ne perkeltine prasme, kaip mano pirmtakai, o su muilu! - ir einu rūpintis lietuviais. Prašom įsidėmėti: ne Lietuva, bet jos piliečiais. O kas ima

tėviškai rūpintis Lietuva, tam greit ima atrodyt, jog jis ne tik tėvas, bet ir pati Tėvynė...

Mėgstu pašnekėt su paprastais žmonėmis. Tik keletas frazių, ir pamatai: paprastas - net labai nepaprastas. O paprastų gal nė būt nėra.

- Kiek uždirbate?
- Keturis.
- O kiek už butą?
- Keturis keturiasdešimt.

Žmona bedarbė... Trys vaikai... Senas tėvas kelinti metai ant lovos...

Nežinau ką ir galvot. Atsargiai primenu:

- Kiti žmonės valgo...

Taip, jis tą žina. Jie ir patys valgo.

Tai gal tik per Velykas? Ne, jie kasdien. Tai bene šiaudus? Ne, jie mėsą...

- Mėė... - išsižiojęs bliaunu it oželis.

Ir ūmai prisimenu televizijos laidą... Vyriokas griauna vieną savo lūšnos galą ir apšildo kitą, kuriame gyvena. Nukrečia šiurpas. Graibaus piniginės.

- Jūs, manding, turėjot dvylika vaikų... Devynis jau... O žinot ką - išsaugokim bent tuos likusius tris! Kaip sakoma, Dievo garbei ir Lietuvos valstybės šlovei...

- Jūsų Ekscelencija! - jis išskečia rankas. - Mes ne tokie.
- Tai iš kurgi?.. Tai kaipgi?..

Aptemsta akys, bet dabar itin aiškiai matau: priešais mane taigi pats...

Sudrebėjęs puolu ant kelių.

- Viešpatie! - šaukiu. - Tu privalai būti Premjeras! Kiek ten mūsų? Pagal šv. Marijoną - tik triskart po šešis nulius... Tujen be vargo visus pasotinsi.

Ir štai jau regiu jį užu stalo. Jo kairėj ir dešinėj - dvylika ministrų... Kam jie čia bereikalingi? Stveriu bizūną.

- Nevalos! Marš numuo!

Tie, šiepdami dantis, bet pabrukę uodegas - skersi pro duris...

O jis - toks ramus - laužo duonos pluta. Ir trupinėliai virsta kepalėliais... Šimtai, tūkstančiai, milijonai duonos kepalėlių! Pas-
kui jis išvynioja iš laikraščio silkės galvą, papučia gerklėn dva-
sios... Ir lekia iš tos gerklės dangun silkės ir kilkės, šaltai ir karš-
tai rūkytos skumbrės, strimelės, unguriai... Lekia ir krinta lietu-
viams ant stalų, ant galvų... Ant visados.

Ir kam mums tos subsidijos, kam tos integracijos?..

Čia Marijos žemė!

Paraleliniai pasauliai

i.

Prisimenu, sykį ėjau už Lietuvą... Deja, kaip ir būna tokiais atvejais, atsidūriau kažkur laukuose. Vienas. Vietos nepažįstamos. Kišenėj nė cento.

Tolumoje regėjau žiburius ir dūlinau ton pusėn. Tik ar priims? Naktimis nūnai niekas nebelaukia su duona. Nebent su druska ant žaizdų pabarstyt....

Bet ir plynam lauke baugu!

Pasiekiau tą lūšną visai nusikamavęs. Dirstelėjau pro langą. Antanas, Albinas, Albertynas... Visi jie andai ėjo su manim.

Tada jau drąsiai pasibeldžiau. Atidaręs malonus neįgalintis vyriokas tarė:

- Žinojau, kad ateisit. Tik dėl ko taip vėlai?

Paraudęs gūžtelėjau pečiais.

Pabuvom, patylėjom... Kažkas triukšmingas, šviesus ir didelis kaip traukinys praėjo pro šalį.

- Turbūt gyvenimas? - aš baugiai tiesiau rankas.

Seimininkas padavė stiklinę.

- Žmogus ir gyvenimas - susisiekiantys indai, bet susisieikia sunkiai...

Čia jis lengvai pasiekė nuo lentynos butelį, pripylė visiems po lygiai ir tyliai užgiedojo:

- Kovo mėnesį gyymusius prašom aatsisėst...

Visi susėdom. Visi buvom taip gimę. O jis tęsė:

- Yra žmonių, kurie nuolat eina, nors niekur jiems eiti nereikia. Bet vargšams vaidenasi: jeigu jie stabtels - gyvenimas kaipmat dings už kampo. Niekų pasakos! Aišku, pasitaiko, kad žmogus eina kartu su gyvenimu, bet šitaip būna trumpai ir ne pas mus. Mūsų gyvenimas eina mums nežinomais keliais, ir dėl to neverta sukt galvos.

Nusiraminom ir net atsigulėm.

2.

Radijas jau kelintą kartą kuo griežčiausiai įspėjo:

— Valentino dieną nevaikščiokit po vieną!

Krūptelėjau. Bene šiandien ta baisioji diena! Ak, kad turėčiau pažymą... pažįstamų prokuratūroj...

Aš galiu savaitėm gulėti lovoj ir niekur neit, svarbu tik iškelt širdy kilnų tikslą. Bet prievartos nekenčiu.

Išeisiu - kas bus, tebūnie...

Atsargiai praskleidžiau užuolaidą. Nieko tokio nematyt! Vis dėlto daugelis vyrų ėjo su moterimis. Kai kurie baugiai išikibę už parankių...

Moterys stiprios! Visados jų bijojau. Bet šiandien... Ar ne geriau su moterim, nei laukt klastingo smūgio iš nematomo priešo?

Trypčiojau prie durų. Suartėti su moterim... Būna taip! Nukrėtė šiurpas.

Bet gal tai nebūtina?

Po pietų, kurių nevalgiau, tapo visai liūdna. Apsirengiau prastesniais rūbais - jei muš, taigi suplėšys! - ir išėjau. Buvau įsivaizdavęs visa, kas gali nutikti blogiausio, ir susitaikęs su tuom.

Deja, vos pasukęs už kampo susverdėjau, teko atsiremt į sieną. Širdy buvau pasiryžęs, o kojos neklausė...

Paprastas nebaisus veidas palinko prie manęs. Ne, tai negalėjo būt *Windows* langas!

- Ponia... - veblenau. - Nevaikščiūt... Ką daryt?.. Gert...
- Jūs sužeistas?

Toks geras, šiltas balsas... Mane apleido jėgos. Netekau sąmonės.

Kai pramerčiau akis - viskas aplinkui buvo balta: sienos, veidai, chalatai...

Balta ranka drykstelėjo kalendoriaus lapelį. Vasario 16-oji!

Ir pajutau: grįžta jėgos. Tą patį vakarą aš, daktarų jau parduotas graboriams - dešimt centų už vieną kg! - atsisėdau, o kitą rytą net vaikščiojau.

Priešaky - metai laisvės. Ką nors sugalvosiu...

Bet kai imi galvot... Tik dienele prievartos ir tu jau - ligonis. Tėvai pusę amžiaus iškentė!

Ištvirkino ta laisvė...

3.

Aušo rytas, o pusryčiai jau seniai buvo ataušę. Spyriau į lėkštę ir išėjau atbulas. Nešiaus duris, stiklinę ir katina. Šį išmečiau ties posūkiu. Nemaniau, kad pravers. Su stikline gi tikėjau prisijungt prie Interneto

Bet jau ties Kražiais sustabdė sargybinis.

- Atiduok stiklinę!

- Iš kur galėčiau tokį daiktą turėti! - sušukau. - Bene mokėčiau juo naudotis? Seniai būčiau pagadinęs.

Taip taręs susinervinau, nes nekenčiu melo, visados sakau tiesą, todėl darsyk pakartojau ką sakęs ir net išverčiau į anglų kalbą, kurios iki tol, beje, nemokėjau.

Užtat kaip nustebau, kad jis nesuprato ir prabilo cenzūriniu lietuvių kalba:

- Uždaryk portalą, vaikinė! Aš puikiai žinau, ką turi. Jau penktas mėnuo tave seku.

^,

Supratau, kad tas vargšas įsivėlęs į sekimo skandalą ir tapęs nepakaltinamas. Norėdamas jį paguost, tariau:

- Galėčiau katiną atiduot. Jį rasite už posūkio, o atpažinsite iš balso, - ir kad jam įsiteikčiau, pridūriau: - Svajoju ir aš įsivelt į sekimo skandalą.

Tada jis prabilo nebe taip rūščiai:

- Nieko ten gero. Veltumeis verčiau į sekso...

- Mielai! - sušukau. - Štai jau dvidešimt metų stengiuos su žmona...

Ašaros paplūdo iš akių...

Tuomet jis pagailėjo manęs, leido eiti toliau ir net atidavė paskutinius marškinius. Dabar galėjau laisvai judėti vienmarškinėse apygardose ir netrukus priėjau Hanzos miestą. Vartai buvo užrakinti. Bet pastačiau savo duris ir žengiau stačiai į barą. Ištiesęs stiklinę penkiais mostais po šimtą gigabaitų prisijungiau prie Interneto ir gerą valandą bendravau su virtualiais pašnekovais. Tada ryšys nutrūko, dideliame ekrane liko mažos žvaigždės.

Paskui ir tos ėmė blėsti. Supratau, kad vėl aušta rytas. Diena išsitrynė, tad programa kartojama.

4.

Mūsų kiemsargis nei kasa, nei šluoja. Stovi ir žiūri viena kryptimi.

Ten vaikai iš sniego bobą nulipdę.

Meilės kančios...

Ir aš prisimenu... Mylima Moteris nuėjo su Kitu. Ir ačiū Dievui. Pažinojau Kitą. Geras žmogus. O jinai... Su ja aš daug prisikentėjau.

Yra vyrų, kurie apie buitį išmano viską. Sitais aš labai stebiuos, labai juos gerbiu. Sutaisyti rozetę! Tokių dalykų neišmoksi.

Bet yra moterų, kurioms atrodo: vyras tik ir gimęs sukt ir kalt.
- Įkalk sienon vini! - štai ką sykį ji man pasakė.
- Kad siena ir taip laikosi, - ginčijaus.
- Portretą reikia pakabint.
- Kas iš tų... - bet išvydęs, jog tai pats daktaras Basanavičius, užsičiaupiau.

Ilgai tada kaliau. Siena nugriuvo. Pasisveikinau su kaimynais.

- Ką tai reiškia? - rėkė tie.
- Nusiraminkit, - tariau. - Aš galbūt irgi daktaras.
Dabar jie pagarbiau žvelgė į mane. Bet vis tiek niurzgė:
- Daktaras ar ne, o sienų nedera griaut.
- Yra tokia programa, - paaiškinau. - Daktarai be sienų.
Ten sėdėjęs menkas senelis suvebleno:
- Gal malonėtumėt patikrint sveikatos būklę? Galvą gelia...
Spyriau į užpakalį.
- Kaip ranka nuėmė! - džiūgavo tas.
- Pagal paties patriarcho receptą... - paaiškinau.

Išgėrėm alaus, pasimušėm - tokie vyriški papročiai. Moterys niekada nesupras.

Kas be ko, jei, užuot murksojęs prie knygų, dienų dienom būčiau sukęs bei kalęs, gal ir mano butis būtų pasisukusi gražesniu kampu...

Deja, aš nuolat išsiveldavau į diskusijas apie būtį. Štai per Užgavėnes lankiau buvusį ministrą. Vežiau blynų - triskart puolęs gal nė valgyt nebeturi... Tačiau ten, kur tikėjaus rast lūšną - dangun smigo pilies kuorai. Iškėliau rankas aukštybėsna, blynai tekštelėjo purvynan.

- Iš kur visa tai?

Tas ėmė paistyt visokius niekus:

- Ko jūs taip stebitės, kad kiti turi, o jūs - ne. Pinigų trūksta tam, kam trūksta proto. O jei trūksta jums, vadinasi, trūko ir

jūsų tėveliams. Ir tėvelių tėveliams... Džiaukitės, kad tokia švairi jūsų giminės karma.

- Indiškai nemoku, - nusilenkiau. - Atsakyk gimtąja: užkalėi ar nusukai?

Mostelėjo stryku. Prišoko du tipai. Vienas užsuko rankas, kitas kad kals...

- Kas esate? - šaukiau. - Iš kur atėjote?..

Ligoninėj daug apie tai mažčiau. Nemėgsta žmonės būties klausimų.

Gera, kad vis dar pasitaiko ir kitokių. Štai senelis Oleka net sulaukęs devyniasdešimties liko šviesaus proto, viskas jam įdomu, viską trokšta išbandyt. Syki ėmė ir prisiklijavo barzdą prie stalo.

Ilgai tada sėdėjo susimąstęs...

...Anava žengia Mylima Moteris ir Kitas. Ak, kad mokėčiau kalt ir nešiočiaus kišenėj plaktuką!.. Su malonumu kaukštelčiau jam per pakaušį.

Ne iš pavydo, ne! Tik dėl to, kad sukrėsčiau smegenis. Kai trenčiau kumščiu per televizorių, tas kaipmat ėmė rodyt spalvotai.

O ar dažnas mato gyvenimo spalvas?

Syki mes, dvylika maldininkų, sėdėjom pas daktarą kun. Mikalauską ir diskutavom apie kultūrą. Ūmai iš vonios kad ims kliukti vanduo...

Visi didžiai tuom stebėjomės ir šaukėm:

- Didelė yr tavo rūstybė, Viešpatie!..

O vandens vis daugėjo. Virtuvės link plaukiantis daktaro kaliošas bemaž prapuolė mums iš akių. Kas ten, už horizonto?..

Staiga atsivėrė durys, įžengė kiemsargis ir užsuko čiaupą.

Yra tipų, kuriems visada viskas aišku. Tokie niekad nepajaus pasaulio gražumo.

Retsykais ir aš užsuku, o užsukęs įkalu. Tačiau tai - visai kas kita. Tuomet dar plačiau atsiveria būties gelmės. Tik kas tai įvertins...

Būties gelmės atsiveria, o buto durys užsitrenkia. Kišenėse tuščia, o galvoj pilna neišsprendžiamų mįslių.

Ir tu ilgai stovi nustebęs prie durų.

5.

Sykį iškritau iš medžio ir po to viskas kitaip man ėmė atrodyt.

O Patriubavičius sako - ir anksčiau man kitaip atrodę. Gal... Ko gi būčiau lipęs medin? Juolab kad visados bijojau medžių. Su žvėrim kartais gali ir susitart. O medis žmogui visai svetimas. Nuo medžių reikia laikytis kuo atokiau.

Laimė, šiandien aš Europoj. Kaip ten atsidūriau?

...Mano pati vis žiūrėjo televizorių. Labiausiai jai patiko kurso svyravimas.

O kai svyruodamas grįždavau aš - jokio dėmesio. Nors, mano galva, tai lygiaverčiai dalykai.

Sykį paklausiau:

- O ką tu darytum, jei pasakyčiau: arba aš, arba televizorius?

Ji atsakė:

- Tavęs neįmanoma į kitą kanalą perjungt.

Nudūlinau kertėn ir atsisėdęs ant medinio žirgo paklausiau:

- Ar nuneši mane jauną?

Paklausiau juokais, bet žirgas atsakė rimtai:

- Nunešiu.

- A kur?

- A kur nori.

Stvėriau slenkstį, birbynę ir išjojau.

Kai aš jojau per žalią girelę...

Bet kam tai rūp! Savo pasakojime praleidžiu tą vietą.

Ir vis dėlto sakau jums, gerbiamieji: kitose vietose ne geriau.

Nenujojęs nė šimto mylių suvokiau, kad esu nebe Lietuvoj.

Mano žirgas, mėgstantis pasišnekėti su savimi, burbuliavo lenkiškai.

Apsidairiau - tikrai lenkiškas peizažas. Ir žmonės, panašūs į lenkus.

Bet vis dar abejoju, tad ryžaus eksperimentuoti.

- Lenkai! - riktelėjau. - Pirmyn!

Visi ten buvę iškėlė kardus ir nulėkė pirmyn.

Turėdamas slenkstį galėjau susiręsti trobelę ir ramiai sau gyventi. Deja, žirgas tapo nebevaldomas. Netrukus buvom Frankfurte prie Maino. Švarūs vokiečiai tvarkingom eilėm sėdėjo ant kranto ir mataravo kojėlėm.

- A čė Frankfurts? - paklausiau.

- Ja! - atsakė.

- A prie Maino?

- **J a!** Ja!

- Atseit Frankfurts prie Maino?

- Jawohl!

Bet kas man iš to?

...Vis dažniau sapnuoju Lietuvą... Ateina **Patriūbavičienė** verkdamą.

- Ar nematei mano Patriūbavičiaus?

- Anava pasikoręs.

- Aukštai kybo. Giedra bus.

O aš pavasariais mėgdavau pastovėt purvyne. Įbrendu, būdavo, iki kaklo ir stoviu. Ir man gražu!

Pavasariį ir sugrišiu. Gal net vesiu Patriūbavičienę ir gimsmams naujas, daug syk gražesnis Patriūbavičius.

Amžinai žaliuojantys reiškiniai

Savaitgalis

Laisvalaikio žmogui visai nebėr ką veikt.

Negi skaitysi knygą? Anuomet buvo dvi ar trys leidyklos ir leido tik kruopščiai patikrintas teisingas knygas. Dabar leidyklų kaip šunų ir knygą už savo pinigus gali išleisti kiekvienas beprotinio klientas. Tokių prisiskaitęs ir pats kaipmat tenai atsidursi.

Visi filmai - veiksmo. O veiksmas - trenkti į snukį. Tai man ne prie širdies. Be to, gatvėj iki soties galiu prisižiūrėti ir tikro, nesuvaidinto veiksmo.

Surūgęs slankioju iš kertės į kertę. Paskui imu kabinėtis prie pačios.

- Kodėl tu šliurpi ir kaukši dantimis? - klausiu.

Ji padeda šaukštą, žiūri žydrom akim.

- Kaipgi taip gali būt?

- Ogi paprastai, - sakau. - Šliurpt! Kaukšt!

- Kitados su manim kitaip kalbėdavai...

Kitados... Tada aš skaitydavau, eidavau į kiną, teatrą... Ir tai pakylėdavo! Ir aš nebepastebėdavau buitinių smulkmenų. O kai dabar ką nors perskaitau ar pamatau, mano mintis menas kaipmat nuleidžia ne tik žemiau buities - ir žemiau juosmens. Suprantama, jei būčiau postmodernus, viskas būtų gerai. Bet kad aš net modernus niekada nebuvo... Niekad nesuvokiau, kodėl plikas užpakalis - modernas, o plikas viršugalvis - geriausiai atveju tik gotika.

- Tai kodėl? - klausia ji. — Kodėl neišeini ten, kur...

Aš atsakau:

- Todėl, kad myliu tave, motinėle.

Ji šliurpteli pro ašaras, kaukšteli pro lengvą muziką, sunkiai trenkiančią iš kaimynų galerijos.

- Už ką myli?

Už ką... Prisimenu tą nykumą, kuri pagauna atsivertus knygą, išjungus televizorių... Tuos sintetinius, nežmogiškus raidžių, garso ir vaizdo efektus...

- Už tai, kad tu šliurpi ir kaukši dantimis, - atsakau.

Apsikabinam, sėdim be jokio veiksmo. Ir aš suprantu: nieko nėra man brangesnio už šitą moterį, šį vakarą, vakarienę...

Ateina juodai apsirengę antstoliai ir susirenka indus.

Liga

Senelis Oleka nuėjęs pas chirurgą puolė ant kelių.

- Gelbėk, daktarėli! Nežinau, kas man yra! Vos tik pamatau koki politiką, taip ir traukia spirt jam į subinę. Lašų prirašytum ar ko...

- Lašai nepadės, - atsakė daktaras. - Spirk.

- Tai kad matau aš juos tik televizorių, - dūsavo senelis. - Va kur bėda.

- Spirk į televizorių, - pamokė daktaras. - Ir teislekia pro langą su visa politika.

- Bet ką gi veikt senam žmogui be televizoriaus? - verkšleno senelis. - Politikos tai aš nežiūriu. Tik va kad politikai kaip kirminai iš visų laidų lenda.

Tatai išgirdęs daktaras pagailėjo senelio, paėmęs instrumentus atvėrė jam kiaušą ir atsuko smegenyse keletą varžtelių.

Ir nuo to sykio senelis Oleka ėmė gyvai domėtis politika, pats politikuoti ir netgi, šneka žmonės, jau ketina į Lietuvos Prezidentus eit.

Tempai

Kai pabudau, buvo šešios. „Dėl ko tiek daug?“ - pagalvojau ir pasukau laikrodį dvylika valandų atgal.

Nūnai visi paisto: spartus gyvenimo tempas! Betgi žemė sukasi tokiu pat tempu kaip prieš Atgimimą ir net prieš Kristaus gimimą! Ir tik žmoneliai, užuot ramiai rėplioję ta žeme, vis bėga, lekia... Ak, sakau, jei būtų regėti aukštesnis tikslas nei Europa ir smėlio kalnelis kažkur tos Europos centre... Tada gal ir būtų reikalingi kokie ypatingi, nežmogiški tempai. Bet kurgi dabar skubėt? Paskutinis dėmesio vertas išradimas, mano galva, arklys ir vežėčios.

Kai koks tipas pareiškia: neturiu laiko! - tik juokas ima. Kaip galima laiką turėt arba neturėt? O jeigu jums atrodo, kad laikas - pinigai, vadinasi, jūs didis nusidėjėlis, o gal net Antikristo išpera. Laikas yra Dievo dovana ir jo nevalia grūst į dvokiančias kišenes.

Kitas, žiūrėk, klaidžioja su mobiliuoju kompasu rankoj po daugiaaukštį savo dvarą ir įsivaizduoja nepaprastus žygius atlieka.

Aš leidžiu laiką vėjais ir tai kur kas geriau, nei leisti laiką steriliam ofise, kur vėją sukelia nebent melodingai pirstelėjusi šefo sekretorė.

Taip bemažtydamas užsnūdau, o kai pabudau, vėl buvo šešios, ir aš vėl pasukau rodyklės atgal.

Svečias

Rytas išaušo melsvas, liūdnas it kojine. Už langų dusliai gaudė „Hyper Maxima“ - ši dieną ir naktį gerino gyvenimą.

Atsiverčiau knygą. Tarp pirštų blykstelėjo kibirkštys - tai namiškiai buvo prijungę prie knygos elektros srovę: nori atpratinti mane nuo žalingų įpročių.

Iėjo sūnus. Storas kaip vokiečiai, baltas kaip belgas.

- Buvau pas Gediminą Ketvirtąjį! - pasigyrė.

- Tai kad anas dar negimęs, - padariau pastabą.

Sūnus susikaupęs žvelgė už horizonto.

- Bet yra labai rimtų ženklų, kad gims. O jei tokiais laikais ketina gimt, vadinasi, jau turi ryšių su organizuotomis nusikaltimomis grupuotėmis. Reikia paskubėti užmegzt pažintį, kol nesuspuolė visokie...

Nesiginčijau. Mano sūnus deputatas. Jis geriau žino.

O man į tokius reikalus - nusišpėjau. Palikau politinius užkulisius ir išėjau parduotuvėn grybų: norėjau apsinuodyt ir numirt.

Bet grįžęs pamačiau, kad vietoj grybų parsinešiau moliūgą. Taip susinervinau, kad - nors ir kaip skeptiškai žiūriu į naująsias madas - net virvę pasirišau.

- Liaukis! - ramino sūnus. - Jūsiškiams taip nuolat pasitaiko.

- Bet kodėl? - sušukau. - Kodėl jūsiškiai vis randa, ką reikia?

- Todėl, kad Tėvynė - mūsų, - atsakė tas pienburnis. - O jūs - tik svečiai šitoj žemėj. Tai kas gi čia keisto, kad pasiklystat mūsų krautuvėse, vizijose, platformose... Kajau šnekėti apie „Delfi“ svetainę...

Pažvelgiau jam į akis. Nuožmiai, šaltai, lyg ne sūnus būtų.

- Štai ką aš tau pasakysiu, vaikeli: kojos nekelčiau į tokią svetainę, net jei manęs ant kelių atsiklaupę maldautų! O jei įvestų ten antrankiais sukaustę - prišikčiau ir palikčiau ateities kartoms.

Jis numojo ranka ir išėjo į Lietuvą žmonių gąsdinti.

Aš - į Svečių kambarį. Norėjau visus perspėti, kad nereikia bijoti. Jei mes išsigąsim, anie visai pašėls.

Svečių nebuvo. Nejaugi visi išėjo ir likau tik aš vienas? Pasijutau it mėnulyje, igulos broliams išskridus alaus. Puoliau prie lango.

Tyliai it prarastoji karta ten vis krito sniegas...

Naujagimis

Katyčių šeimoj didis džiaugsmas: gimė prokuroras!

Kaimynai kraipo galvas, kuždasi terpu savęs:

- Už kokius gi nuopelnus?

- Sekasi kvailiams!

- O gal pažinčių turi...

- Pati nesitikėjau tokios laimės, - visa išraudusi šneka motina. - Juk esam tik paprasti bibliotekininkai, be to, dar iš grožinės literatūros skyriaus.

- O aš tikėjau! - krato skystą barzdelę tėvas. - Kai tiki savi mi, tada ir Viešpats padeda.

- Mes jau devynis turim, - dūsauja kolegos Romučiai. - Ir visi kaip mūras bedarbiai.

O naujagimis kad riktels:

- Taip jums ir reik! Šviesuoliai! Mokslinčiai! Akiniuočiai! Va kas šiandien orą gadina.

Visi ten buvę krūpteli, pasitraukia arčiau durų. O prokuroras trenkia durimis ir išeina žmonių kaltint.

Žengia jis per Lietuvą, o ten žmogelis su kastuvu kad rausia, kad knisa dirvą.

- Labai teisingai darai, tėveli, kad gyvas žemėn lendi, - pagiria prokuroras. - Ateitis priklauso stambiesiems ūkininkams.

Žiū - pensininkas, lazdele pasiramsčiuodamas, iš sąvartyno dūlina.

- Nesiremk, seni, į Lietuvą! - subara prokuroras. - Jai ir taip sunku. Anava kokius holdingus ir bildingus ant kupros turi nešt!

O štai ir smulkusis prekijas būdelėj betupįs.

- Tas yr pasmerktas, kas žemiau „Minimos“! - skelbia naujieną prokuroras.

O čia kas per stebuklai! Pedagogas, kažkoks kopūstgalvis su skaitytuvais, tautos tėvų ir krikščionių aritmetiką mažyliams paaiškinti bebandas.

- Snarglį nusivalyk, - pataria prokuroras. - Viskas jau seniai atimta, padalinta ir padauginta.

Pensininkas pameta lazda, prekijas padega būdele, mokytojas išveja vaikus gatvėn verslo pradmenų studijuot.

- Ką mums daryt, Viešpatie? - klausia.

- Lįškit į vamzdį, - sako prokuroras.

Tie sulenda. Prokuroras papučia, ir laisvos dulkės išlekia į kosmosą.

Lietuva pabunda, mirkčioja mėlynom akelėm: valdžia ta pati ir nariai tie patys... Ir sprandą suka, nugarą slegia...

O kvėpuot lengviau. Užterštumas mažesnis.

Nuoskauda

Sliūkinu per Gedimino miestą ir nebepažįstu. Kaip čia viskas pasikeitę! Kokie baisūs nauji pastatai!

O juk ne taip jau ilgai miegojau - gal tik dvidešimt metelių. Prisimenu: sėdėjau šiltoje vietoje, dėlioju kažkokius popiergalius ir nė nepajutau, kaip užsnūdau. Geri buvo laikai!

O šė tau, kas išėjo! Mano kontorėlės nė ženklo.

Bet darbas taigi turi būt!

- Ką jūs čia dirbot? - paklausė tipas, į kurį kreipiausi.

Trumpai paaiškinau:

- Ateidavau darban po devynių. Kurį laiką sėdėdavau kabinete ir skaitydavau laikraštį. Kitą laiko dalį praleisdavau koridorių rūkydamas ir diskutuodamas su kolegom iš paralelinių skyrių. Tada sutvarkydavau darbo stalą ir eidavau pietaut. Pietūs paprastai būdavo iš septynių, aštuonių patiekalų. Visi - iš alaus. Kol pareidavau kontoron, žiūrėk, nebetoli jau ir šešios - ką ten bepadirbsi. Susirinkdavau daiktus ir - namolio, pailsėt, jėgų sukaupt naujai darbo dienai.

Tas mulkis krapštė pakaušį.

- Neturim tokio darbo.

- Tai ką jūs čia veikiat?

Mostelėjo stryku. Už stiklinių durų išvydau virtines juodnugarių, susikūprinusių prie švytinčių ekranų it baudžiauninkai prie žvakių. Šiurpas nukrėtė. Vėl balanės gėdynė!

- Žinoma, tai ne man! - sušukau. - Bet savo srity aš puikus specialistas. Visi taip sakė.

Jis užtrenkė duris.

...Tai ir klaidžioju po Lietuvą. Darbas, kurį moki, mėgsti ir nori dirbt - kiekvieno sveiko žmogaus laimės pagrindas! - išmuštas iš po kojų.

Kartais sutinku likimo brolių, apsikabinam butelį ir verkiame. Tylioji rezistencija. Antroji banga.

Reiškiniai galvoje ir šiaurėje

Gerą vietą surasti sunku

Prisimenu, rudenį buvau išipainiojęs į politiką. Naktis. Aplink nėra žmogaus. Tik toliumoj mirksi rausvas žiburėlis – tai Valentinus skleidžia specialaus dažnio ultragarsą. Netrukus ir man ėmė svaigt galva...

Negaliu daugiau šnekėt, nes tai susiję su slapta informacija.

Verčiau papasakosiu apie savo verslą.

Žiemą išigijau nemenką sklypą ledo ant Galvės ežero. Pavasari ledas ištirpo – visas nekilnojamasis turtas prapuolė.

Vasara eina, o aš tebestoviu ant kranto.

Keistų dalykų būna mūsų pasaulyje.

Kaimynas ką tik šūktelėjo, esą tai ne mūsų pasaulis, mes čia tik svečiai. Nusigandęs baigiu šį pasakojimą.

Likimai

Prisimenu, išradau švarką.

Anuomet, kai visas dėmesys buvo skiriamas kelnėms ir apatiniams, tai buvo iššūkis. Kilo triukšmas, man teko slapstytis. Palikęs sostinę, apsigyvenau prie geležinkelio. Į vakarus lėkė traukiniai, girti jūreiviai kėlė plakatus: „Šalin švarką! Mirtis Juozapui!“ Dainos, šlovinančios kelnes ir gyvenimą be kelnų, skambėjo visur ir visada.

Net mane priglaudusi senikė **prasitarė**: „Sutikčiau Juozapą - savo rankom pasmaugčiau!"

- Už ką? - klausiau.

Ji nemokėjo paaiškinti. Tai buvo masinė psichozė, iš centro sumaniai valdoma šmeižto kampanija.

„Gal ir gerai būtų, kad pasmaugtų, - galvojau. - Didieji vyrai tik po mirties įvertinami. Antai daktaras Glauberzonas, išradęs muitininkų ligas, metų metais buvo persekiojamas. O šiandien taigi dažnas mėgsta pasirguliuot".

Naktį iškėliau švarką beržo viršūnėj.

Bet kas iš to! Baigiu ir šį pasakojimą.

Pasirinkimas

Prisimenu, nuėjęs į Darbo biržą, pareiškiau norįs būt teisėju. Aišku, neslėpiau, kad neturiu teisininko diplomo.

- Esu pedagogas. Betgi atskiriu, kas teisinga, kas ne. Žinoma, vilioja ir nemenkas uždarbis.

Mano tiesūs žodžiai padarė įspūdį. Buvau paskirtas teisėju Kaišiadoryse. Netrukus šiaurėj ir palei gelžkelį įsiviešpatavo teisingumas. Nusikalstamumas, tiesa, padidėjo, nes daugelis rimtų vyrų trokšta teistis būtent pas mane. Iš tokių imu kyšius, bet ne po tiek kaip kiti.

Nuolat atlieku profilaktinį darbą: apžiūriu vienišų senelių sodybas. Radęs rodau laidynę.

- Prietaisas padams kaitinti. Negerai tokį daiktą namuos laikyt. Pasiimsiu ir būsit ramūs.

Nebeliko buitinių konfliktų: iš moterų surinkau virtuvės techniką, iš vyrų - pjūklus, kirvius ir net suskaldytas malkas.

Visi mane gerbia. Dėl ko tiek metų tamsybėse lindėjau!

Ūmai prisimenu, kad aš tik prisimenu, ko niekad nebuvo. Tai reiškia, jog ilgios idealo.

Išvarymas

Sėdėjau savo kambary, ūmai atsivėrė durys ir įėjęs nepažįstamas žmogus tarė:

- Eik lauk!

Nusilenkiau ir išėjau. Buvo šaltas, rūškanas vakaras - visai nežinojau kur eit.

Prisiminiau namus, kurių taip ūmai netekau. Kaip ten šilta ir jauku! Pažįstama žmona ir palankiai nusiteikęs šunelis... O ar mokėjau įvertinti?

Lapai lyg mintys lėkė purvynėn... Liūdnas vyriškis prašliaužė pro šalį... Gal ir jis išvartytas? Pirmiau tokių nė nepastebėdavau - vien to gana, kad būčiau nubaustas.

- Drauge, - tyliai pašaukiau.

Baugščiai dėbelėjo, paspartino žingsnį. Du vieniši žmonės, o ryšio nėra.

Kitados žmonės suartindavo politika - netaisyklingi žodžių junginiai, itin greitai tirpstantys ore ir spėjantys paveikti tik minkštuosius rinkėjo smegenų audinius. Deja, mūsiškiai seniai atbukę...

Apsigrėžiau ir nuėjau tolyn nuo savęs. Vėjas pūtė galvon - tai prablaškė mintis. „Pradėsiu naują gyvenimą, - tariau sau. - Dirbsiu! Mokysiuos!“

Bet pakilimas neilgai truko. „Ką dirbsiu? Ko mokysiuos? Kas iš to bus?“ - vėl apleido jėgos, vėl viskas atrodė beprasmiška. Sustojau ir ėmiau rausti urvą. „Gyvas įlįsiu į žemę. Tai bus iššūkis!“

Bet kam gi tas iššūkis? Kas tai įvertins?

Paliovęs rausti dūlinau toliau. Išėjau iš miesto, jau buvo naktis, aplink nė menkiausio žiburio, tik miškai, miškai... „Štai gamta, - niūriai mintijau. - Ir štai žmogus... O kurgi ryšys?“

Ryšio tarp gamtos ir žmogaus nebuvo.

Paėjęs tankmėn atsisėdau ant krosnies ir liūdnas žiūrėjau į vakarus, mąstydamas, ar įmanoma padirbt pasuolę, nepadirbus suolo? Ūmai prisiminiau, kad krosnies tokiose vietose neturėtų būt. Išsigandęs nulipau ir nuėjau neatsigręždamas.

Ko mums trūksta

O trūksta manierų paprastumo.

Susitikę spaudžiam kits kitam rankas, bandom šypsotis ir klausinėjam kvailiausių dalykų: „Kas naujo? Kaip sekasi? Kaip gyveni?“ Į tokius klausimus neįmanoma atsakyti! Padūsaujam ir išsiskiriam su apmaudu širdyje.

O štai ką man paporino Alberas K., berniokas iš Eliziejaus lygumų.

Dūlino smėlynais prancūzas ir sutiko arabą. Ir įsivaizduokit: arabas nepaklausė prancūzo: „Kas naujo?“ Nepasakė net: „Labą dieną“. Dar daugiau: jis nė nedirstelėjo į prancūzą. O tas vis tiek išsitraukė šauninką ir – pykšt anam į kaktą.

Grįžęs namo prancūzas gurkšnojo visokius martinius ir kolas, o kai koks policpalaikis jo paklausdavo: „Kodėl taip padarei?“, tik mosteldavo ranka:

- C'est la vie.

Sviesėjimai

Nūnai jau neabejojama, kad lempa atsirado pirmiau nei šviesa. Lempa turi savybę kaupti nematomas dulkes, kurios, pasiekusios kritinę ribą, pliūpteli iš lempos ir pakliuvusios į kambarį virsta šviesa. O šviesiam kambariui jau lengva išrast peilį, valgį, laikraštį ir net kitą lempą.

Užtat šviesos vis daugėja.

Tamsėjimai

Sieną išrado Archimedas. Pirmoji siena buvo sumanyta kaip molio krūva, į kurią galėtum atsiremti po mūšio.

Bet sykį du makedoniečiai atsirėmė į tą pačią sieną iš skirtingų pusių. Šitaip atsirado susvetimėjimas. Nuo to sykio sienos imtos naudoti namų statyboje, idant atskirtų žmones nuo žmonių.

Pasiekimai

Visi žino, jog žaibolaidį išrado Frankenšteinas. Bet ne visi, - kad pirmas žaibas buvo išrastas Lietuvos teritorijoje 1216 metais prieš Kristų. Tikrai žinoma, kad jį išrado brolis Astijus. Kieno jis buvo brolis - nežinoma. Daugelis tyrinėtojų mano, jog tai buvęs pirmasis kryžiuotis, kažkokiu būdu išsivystęs iš lietuvių ir greitai išnykęs, nes kryžiuočiams dar nebuvo tinkamos terpės. O žaibas plačiai paplitęs ir, pasak šaltinių, regėtas net dabartinės Švedijos teritorijoje. Naudotas daugiausia religijos reikmėms ir buityje, kol pastebėta, jog laužą lengviau užkurti fakelu.

Liekamieji žaibo reiškiniai - mėnesiena, šešėlis ir lempa.

Parazitai

Lietuvoje vis daugėja gurmanų. Tai riebus nenaudingi padarai, išsiritantys iš blizgančių automobilių. Pirmieji gurmanai atsirado Romoj, o vėliau išplito ir barbarų kraštuos. Dar neseniai manyta, kad Lietuvoj jiems nepalankios sąlygos. Dabar jau ieškoma būdų, kaip užkirsti kelią populiacijai. Manoma, jog reikia naikinti židinius, kur jie mėgsta buriuotis. Tai šiltos, gerai apšviestos patalpos su angliškais rašmenimis.

Romantika

Vakarų šalyse jau seniai gaminamas dirbtinis šūdas, kurio riboti kiekiai atvežami ir Lietuvon. Čia dar nėra didelės paklausos, nes pakanka natūralaus. Bet jau netolimoj ateity, kai ekonomika taps stabili, o politika - morali, šis vertingas produktas bus labai reikalingas.

Todėl jau dabar būtina statyti fabrikus bei rengti specialistus.

Stilius

Sėdėjau balete „Spragtukas“. Spragtelėjęs žiebtuvėliu, prisidėgiau pypkę.

- Ką darot? - paklausė šalimais sėdinti ponija.
- Rūkau, - atsiliepiu. - Ką čia daugiau darysi?
- Iš proto išėjot?
- Taip, - patvirtinau. - O jūs?

Ji nusigrėžė. Paikas klausimas. Protingi į tokias vietas nė nevaikšto.

Ruduo

Pro mūsų namo langus krenta gyventojai.

- Ką jūs tuom norite pasakyt? - teiraujasi prancūzai.
- Nieko! - piktinasi krituolis. - Kodėl turėčiau?
- Gal gyvenimas blogėja?
- Ką jūs!
- Tai kodėl?..

Čia - tekšt! - dar vienas.

- Labas vakaras! - sveikinas.
- Man tai gražu.

Kitokie

Sėdėjau prie plastikinio staliuko ir lošiau su Patriūbavičium kortom.

Šis Patriūbavičius buvo ne tas, kurį kadaise pažinojau. Anas buvo iš internato, o šis - iš interneto. Jis su sidabro juostelėmis ir skiriamaisiais ženklais. Aš pasakojau:

- Jei žiemos naktį išeitum iš namų, rastum daug sušalusių lietuvių. O va rytą jų nebėr. Specialios tarnybos surenka ir išgabeną į specialias dirbtuves, kur iš sušalusių lietuvių gaminami varvekliai ir eksportuojami į Afrikos šalis. Vietiniai kabina juos ant stogų ir supranta: pavasaris!

Patriūbavičius neatsakė, nes nemokėjo kalbėti.

Jis nemokėjo badauti, vaitoti, streikuoti.

Jam nuspjaut ant Lietuvos. Bet spjaudytis - nemoka.

Taigi visais atžvilgiais šis Patriūbavičius geresnis už aną.

Vertybių krizė

Stvėręs ylą - šmakšt! - ir praduriu sau užpakalį.

Sėdžiu susimąstęs. Mitrus darbelis, o naudos jokios.

Ko gero, man jau vėlu imtis verslo.

Bet niekas neginčys, kad ir valgyt prasminga. Jei už tai pinigų mokėtų - kažin kiek laiko praleisčiau prie stalo.

Tik kada gi mūsų žmogus galės dirbti, ką mėgsta ir sugeba, ir iš to pragyvent!..

Žvaigždės

• <

Dar būdamas vaikas mėgdavau sėdėti unitazuose. Vėliau, jaunystėj, irgi pasėdėdavau. Aišku, tik savo malonumui.

Bet sykį teko dalyvauti Vienos baliuje ir mano sugebėjimus pastebėjo pramogų verslo rykliai.

Dabar dažnai esu kviečiamas dalyvauti įvairiuose projektuose. Tapau populiarius.

Gelbėtojas

Žvelgiu pro langą... Prezidentūra atskirta nuo valstybės, ryšiai nuo visuomenės. Padėtis nestabili.

Susikraunu krepšin būtiniosios ginties reikmenis: šaukštą, kryželį, kojines... Išeinu į Lietuvą. Regiu ten daug nusigandusių lietuvių, nebežinančių, kur eit.

- Aš jūsų naujasis moralinis autoritetas! - paskelbiu.

Žmonės drebėdami traukiasi į šalį, nežino, ko po tokių žodžių laukt. Aš ir pats nelabai nutuokiu, ką veikia autoritetai.

Bet kažką reikia daryt. Palypėjęs ant kelmo, iškeliu degančią žvakę ir skelbiu Lietuvos priklausomybę nuo maskvos, briuselio, alkoholio ir televizoriaus.

Pradžiugę mūsiškiai vienoda jėga traukia į keturias svarbiausias puses ir padėtis stabilizuojasi.

Horizontai

Kelias... O kelyje nuotyčiai, susitikimai...

Ane?

Bet jei automobilis tvarkingas, gali kažin kur nukeliaut ir nieko nenutiks.

Jus traukia naujos pažintys? Tai reiškia, kad jūsų artimieji nuobodūs. O kokie artimieji, toks ir jūs pats. Kam gi bus įdomu su tokiu susipažint? Visus tik varginsite.

Jūsų vieta maiše.

Purvo paveikslai

Eini ir tekšnoji. Gali ir kitą aptekšnot. Tai ne politika.

O kaip smagu prie Didžiojo kelio! Mašinos lekia ir apteškia iki ausų. Modernūs vairuotojai specialiai renkasi purvo programas. Jie važiuoja Europon, bet kai kurie grįžta, kad mane aptaškytų. Tai pasaulio piliečiai, dar išsaugoję tautinį savitumą. Tie man geriausi. Norėčiau pasveikint juos su Velykom, bet kai išsižioju, purvo priteškia ir burnon. Tai gyvenimo skonis. O kai priteškia ausis, galima susikaupt ir pamąstyt apie grožį.

Vargšai žmonės

- Jūs turite laiko? - stabdau gatvėj poną.

Ne, jis neturįs.

- Gal žinote, kas galėtų turėt? Aš ne vietinis...

Ponas eina šalin. Neturtėliai nervingi. Bet kaip jie sugeba laiką iššvaistyt?

Laimingi žmonės

Anava ponas vis rėkauja:

- Aš - pasaulio pilietis! Aš visą Žemės rutulį išmaišęs!

O iš tikro jam tik galvoj maišosi. Anksčiau tokius svieto perėjūnais vadino.

Tai neramūs žmonės. Sakai „labą dieną“, o jis jau graibosi valdymo pultelio.

Kitas ateina su elektriniu grąžtu.

- Galėčiau simfoniniam orkestre gręžt! - pučiasi.

Dabar daug tokių. Ir visi jie laimės.

Amžinos pradžios

Senelis Rėmelis pirmąsyk iškrito iš lovos.

Tai sujaudino ir jis ilgai gulėjo aukštiekninkas. Prisiminė, kaip pirmąsyk ėjo į pirmą klasę... Pirmąsyk į pensiją... „O maniau jau viską patyręs, – šyptelėjo. – Maniau, nieko naujo nebenutiks ir nebėr ko laukt..."

Lėtai, kad nepagadintų išpūdžio, atsikėlė, pažvelgė pro langą. Koks giedras rytmetys! Ir sieloj giedra!.. Bet ir graudu. „Dabar jau dažnai kritinėsiu, – mintijo, – priprasiu ir nebesijaudinsiu..."

Papūtė barzdą. „Betgi vėl nutiks kas naujo, nepaprasto. Pirmąsyk nebeatsikelsiu..."

Tapo šilta krūtinėj. Prisipylė taurę šalto kisieliaus ir pakėlė už ateitį.

Senieji lietuviai

Visi žino, jog Maironis mėgo šnekėti lietuviškai. Taip pat jis mėgo važinėti arkliais. Arklius jis mylėjo labiau nei žmones. Daugelis Maironio eilėraščių yra skirti arkliams. Pats poetas gėdijosi savo aistros, todėl apie arklius kalbėjo perkeltine prasme, alegorijom ir simboliais. O kartais netgi demonstratyviai prieidavo prie žmogaus ir sakydavo:

- Labą dieną!

Paskui labai grauždavosi viešai atsižadėjęs arklių ir užsidaręs ilgai, graudžiai rašydavo.

Naujieji lietuviai

Šventadienių vakarais Grigaravičius pasibalnojęs Patriūbavičių mėgo jodinėti po apylinkes. Sykių taip bejodinėjant pro šalį pra-

švilpė grafas Tyzenhauzas su naujausios laidos sniego mašina. Patriūbavičius pasibaidė ir išmetė Grigaravičių iš balno.

Grigaravičius labai mylėjo Patriūbavičių, bet buvo tąsyk toks įtūžęs, kad pardavė jį čigonams.

Patriūbavičius ilgėjosi Grigaravičiaus, nei valgė, nei gėrė ir greitai nugaišo.

Grigaravičius tatau išgirdęs gėrė septynias paras, o aštuntą patykojęs užmušė Tyzenhauzą.

Ir pasikorė ant ažuolo prie seno tvenkinio, kuriame daugyk buvo girdęs gerąjį Patriūbavičių.

Naujos technologijos

Pendereckis įritino kieman blizgantį daiktą ir užkėlė vartus.

- Kas tas yr? - klausė žmona Blavatskaja.
- Lendroveris! - išdidus atsakė Pendereckis.
- Kam jis reikalingas?
- O ką aš žinau!

Sutemus lendroveris ėmė blykčioti ir baubti. Kaime nykiai atsiliepė šunys.

- Geras daiktas! - trynė rankas Pendereckis.

Lendroveris pakilo į orą, triskart aplėkęs kamina žnektelėjo ant žemės ir kaukštelėjo dantimis.

- Labas vakaras! - tarė Pendereckis.

Lendroveris stvėrė jį už gerklės ir sviedė į kūdrą.

Naujos patirtys

Rėmelis nurėžė stalinei lempai galvą, išmetė **pro** langą ir **sėdėjo** niūniuodamas: „Vėl, svieski man vėl...”

Paskui pagalvojo: „O kažin langą ar galima išmesti pro langą?"

Pirmiausia pašalino stiklą, paskui rėmus ir net palangę. Liko skylė. Ilgai sėdėjo susimąstęs. „Ar skylę galima išmesti pro skylę? Ir kas gi tai yra - skylė? Daiktas? Aišku, ne. Reiškinys? Koks iš skylės reiškinyss..."

Išmetė pro skylę visus daiktus, bet skylė nepasikeitė.

Laimė, gerai apsidairęs kambario kertėj rado krūvą plytų, skiedinio ir nedelsdamas užmūrijo skylę. Ir tik tada pastebėjo: vietoj durų, kurias taip pat buvo išmetęs - irgi skylė. Užmūrijo ir šią.

„Niekas manęs nebemato!" - apsidžiaugė. Norėjo išeit ir pranešt gerąją žinią žmonėms...

Deja! Taip visuomet būna, kai daug pasiekiam ir sukaupiam didžiulę patirtį.

Sename dvare

Už dvaro nykiai baubė jautis. Buvo niūrus šeštadienio vakaras.

Trys broliai tylėdami sėdėjo prie stalo. Po stalu mėtėsi kirvis.

Ūmai vyresnysis pakilo, stvėrė kirvį - mėnesienoj kraupiai blykstelėjo ašmenys.

- Broliai! - pašaukė jaunylis. - Gal nereik?..

- Reik, - kietai atsakė tas.

Ir išbėgęs kieman puolė malkas skaldyt.

Kiti du atsiduso ir ėmė nešt malkas vidun.

Būsenos

Gyvenimas - tai sapnas...

Naktį aš dažnai atsitokėju iš sapno. Vėjas beldžia į duris it kapinių sargas... Žvaigždės mirksi kaip žvakės... Lango kryžius krenta ant krūtinės...

Krūpteli širdis: kodėl viskas taip?
O dieną beveik niekad nepabundu. Ir jaučiuos kuo puikiausiai.

Ižvalgos

Pastebėjau, kad žmonių, nuolat kartojančių „Viskas į gera“, mėsą skanesnė.

Pasiekimai

Pasiekiu butelį, bet negeriu.
Tai didelis žmonijos šuolis.

Bandymai suprasti ir paaiškinti

Svetimi

Prisimenu, dainavom: „Aš norėčiau sugrižt į Jamaiką...”
O sugrižom į Europą.
Paprasto žmogaus nuomonė čia nieko nereiškia.

Savi

A kategorijos valdininkas **B** kiaurą dieną vogė iš fondų ir vakare jau labai daug turėjo.
Susijaudinęs išlenkė taurelę.
- Europos vidury... - užtraukė. - Je je!..
Daugiau žodžių jis nežinojo, bet ir nereikėjo. **Svarbiausia buvo** muzika, kurią jautė savo širdyje.

Perspektyvos

Susijaudinęs žvelgiu žemėlapiu: ir platus gi kraštas mūs gimtasis! Dalis naujosios sąjungos net už poliarinio rato!
Atlėgsta širdis: lietuvių vėl bus galima išvežt pas baltas meškas.
Gal praeis ta nostalgija.

Geros permainos

Prisimenu, ėjau pas moteris, o tos man sakė: kai mes kartu, išnyksta visas pasaulis, lieki tik tu vienas.

Buvo labai neramu dėl pasaulio.

Dabar sėdžiu šalikelėj. Ponios eina pro šalį, o į mane nė nedirsteli. Panašu, kad pasaulis liko. Išnykau tiktai aš.

Tai didelė mūsų pergalė.

Zona

Grįžtu namo. Kažkoks ponas pakyla nuo lovos.

- Tai pasienietis, - aiškina pati. - Linija, skirianti Lietuvą į šviesią ir tamsią, eina kaip tik per mūsų miegamąjį.

Atiduodu pagarbą ir užsitrenkiu spintoj.

Dabar tikiu: tvarka bus.

Gerumas

Įkišu galvą į miltų maišą ir papučiu.

Namiškiai klaidžioja rūke.

Imu juos už rankų ir išvedu pro duris.

Šviesa po žeme

Girdžiu: jau greitai čia visi šnekės angliškai.

Verkdamas sudedu keletą lietuviškų žodžių į skrynią ir pakasu po kriaušę.

Po daugelio metų išsikasiu juos ir kalbėsiuos su savimi.

Naujas mąstymas

Išsigijau žemės sklypą su sniegu.

Kai nutirps - pareikalausiu kompensacijos.

Vakariečiai

Pastebėjau, kad lietuvių šešėliai ilgesni nei patys lietuviai.

Tuom ir būsim įdomūs Europos policijai.

Orientacija

Gatvėj apsikabinu stulpą.

- Ar eisit su manim?

Jis tyli.

Stulpai drovūs. Užtat man ir patinka.

Nesureguliuoti

Praeiviai yra tokie pat žmonės kaip ir mes, tūnantys ankštose patalpose ir trokštantys bendrauti su panašiais į save.

Deja, atsidūrę gatvėj, jie tampa praeiviais ir praeina pro šalį.

Ne rujos metas

Stoviu gatvėj, laikau skelbimą: „Norėčiau susipažinti su įdomiu vyriškiu“.

Niekas neprieina. Visi neįdomūs.

Palauksiu rinkimų. Tada tai **daug įdomių pridygsta**. Ir visi patys siūlosi.

Nuojautos

Sėdžiu savo kambary, o suprantu, kad esu Europoj. Žvelgiu į dangų ir suprantu, kad tai NATO skydas.

Tik į veidrodį nedrįstu žvilgtelt.

Horizontai

Anava mažas senelis kad strykčioja didelėj parduotuvėj: **kainos** per aukštai!

Aš gėdinu: pasiekėm Europą! NATO pasiekėm!

Pasieksim ir varškę!

Optimizmas

Štai Patriūbavičius su naujausio modelio šakėm: keturi atlenkiami virbai, reguliuojamo aukščio kotas, automatinė darbo našumo blokavimo sistema ir dvi oro pagalvės.

Dar anksti mūsiškius nurašyt.

Ribos

Susimąstęs žvelgiu į pačią: nejau ir ši **paprasta**, bemaž rusakalbė moteris - europietė?

Daugiau tikrai nebėr ko siekt.

Rezultatai

Dar prisimenu, kokie šilti čia būdavo šiltieji metų laikai...

Tujen guodi: visoj Europoj šalta!

Menka paguoda - prie Briuselio standartų taikytis. Tokios kontrolės net šaltojo karo laikais nebuvo.

Dainos galas

Ant kalno mūrai. Važiuoja lietuviai. Veža kontrabandą.

- Kelkis, muitininke! - beldžiuos. - Žadink savo bernužėlius!

- Dar nesikelsiu, - atsiliepia šis. - Man teisėjas taip **prisakė**: su durneliais nekalbėti.

Iš dainos žodžio neišmes. O **aš** kaipmat išlekiu pro duris.

Lietuviai Europoje

Eidamas iš vonios į miegamąjį sutikau Patriūbavičių.

- Kur eini? - paklausė.

- Į lovą, - atsakiau. - O tu?

- Šiaip vaikštinėju, - tarė. - Mėgstu šias apylinkes.

Išjungiau lempą. Geras žmogus. Bet tegu truputėlį paklaidžioja.

Svetimi

Rytą visados paklausiu savęs: *

- Ar viskas gerai?

- Gerai, gerai, - atsakau.

O taip norėtus pasiguost, paaiškint, kad **Meko gero...**

Bet argi supras?

Aklieji

Kai iškrenta pirmas sniegas, anksti keliuos, idant pirmas nueičiau per baltą dykrą.

Kiti išėję seka mano pėdomis...

Žiemos pradžioj daug mūsų dingsta be žinios.

Aistra

Parašiau laišką ant sniego.

Sniegą sumečiau į sunkvežimį. Nuvežiau ir išverčiau prie Tavo durų.

Tolstantys

Pastebėjau, kad gyvenimas eina, o žmonės bėga, važiuoja ir net skrenda.

Dažniausiai skrenda valdžios žmonės. Užtat jie yra labiausiai atitrūkę nuo gyvenimo.

Meno tvartai

Susitikime su rinkėjais tris valandas šnekėjau, šokau, špagas rįjau... Tada pakilo nusmurgęs žmogelis ir klausė:

- Tai kokia gi jūsų programa?

Trenkiau durimis, apsisukau ant vienos kojos ir išlėkiau pro kamina.

Kada gi jūs suvoksit, kad visų programa ta pati: „Šikau ir tapšnojau!"

Bet kaip skiriasi artistų meistriškumas!

Mokslo darbai

Visą dieną dirbęs niekus, tariau: „Ogi reikia šunį pakart!"

Išėjęs parsivedžiau kiemsargį, pakabinau ant lempos. Sustireno kojelėm...

Devyni šimtai devyniasdešimt devintas nesėkmingas bandymas...

Bet aš privalau įrodyti, kad šuo kariamas pripranta!

Lietuviui tai bus didelė paguoda.

Sublimacija

Darbdavių negalima mušti, nes jie sukuria mums darbo vietas.

Bet kai pamatai, kokias jie sukuria sau poilsio vietas...

Pamūši pačią, vaikus – ir pailsi.

Akrobatai

Yra tipų, kurie uždirba didelius pinigus, balansuodami ant lino tarp dviejų dangoraižių.

Vaikiški žaidimai!

Kiek pas mus yra balansuojančių ant skurdo ribos! Tai itin pavojingas, ilgai trunkantis triukas, kurį net Amerikoje retas drįsta pakartoti.

Užtat sakau: tik mokėkim savo meistrus reklamuoti. Ir išgarsėsime, ir biudžetas pilnės. , , .

Talentai

Mūsų katinui tik trys mėnesiai, o jau nedaro po kėde.

O va narys tik ketvirtus metus baigdamas išmoksta už durų pasiprašyt.

Molinė Tėvynė

Prieš rinkimus - brolis, po rinkimų - molis.

Užtat kur žiūri - vis ant kalno mūrai!

O slėnių gyventojus čia nuo seno molio motiejais vadina...

Atstumai

Kyšis - kaip žaibas - švysteli tada, kai viršutiniuose sluoksniuose susikaupia skirtingi krūviai.

Garsą išgirstam **po** metų dvejų...

Žinodami garso greitį (**340** m/sek.), galime lengvai apskaičiuoti, kiek politikos žvaigždės nutolusios nuo tamsios Lietuvos.

Iškvėpimo kloniai

Moralinį autoritetą kiekvienas gali pasidirbti pats.

Sukaliau jį iš lentų ir pastačiau už tvarto. Šeimos nariai ir svečiai ten dažnai apsilanko. Pabūna susikaupę ir grįžta su palengvėjimu.

Čia niekadosis nebus nusivylimo.

Gelmės

Kai tik sutinku bičiulį, šis klausia:

- Kas naujo?

Sudrebu, žvelgiu į laikrodį: pusė **penkių**. Vakar **tu** laiku irgi tiek pat buvo.

Ašaros paplūsta iš akių...

Prisimenu baltus, andai gyvenusius prie Baltijos. Tie buvę labai išdidūs. Išgirdę „Kas naujo?“, griebdavosi kardo ir perskeldavo taip tarusiam galvą.

Todėl greitai išnyko.

Patirtys

Sėdim prie stalo, žiūrim pro langą. Vakare ji klausia:

-**Ką?**

- Nieko, - atsakau.

Ji pakyla, išeina virtuvėn.

O aš jau visur buvęs.

Bendrumas

Virtuvės grindimis bėga tarakonai. Ilgai stebiu šį reiškinių.

Paskui pakylu ir bėgu sykiu su jais.

Istorinis gerumas

Mėgstu puodus daužyt. Šukės išvežu Kernavėn ir užkasu.

Ateity čia bus daugiau praeities.

Pasiaukojimas

Girdžiu: vyksta sudėtingi procesai.

Galvoju: tegu sau vyksta.

Bet gali ir nevykt. Žiūrėkit, kaip jums **geriau**.

Toks kraštas

Pirmoj dienos pusėj rūkas.

Antroj dienos pusėj naktis.

O trečios čia beveik nebūna.

Olimpiečiai

Pati vis aiškina:

- Mestum kūjį - uždirbtum, išgarsėtum!..

Mečiau kūjį ir paėmiau kirvį.

Padėtis

Šaknim - į pragarą.

Šiknom - į dangų.

Mano pirmas numirėlis

Sapnavau: būk tai sėdžiu virtuvėj, laukiu pusryčių, o kiaušinė-
nė čirškia lyg telefonas.

- Alio!

- Su jumis kalbės Jo Ekscelencija.

Pramerkiau akis ir nusigandęs suvokiau laiką rankoj ne-
šaukštą, o ragelį. Dirstelėjau į laikrodį: pats vidurnaktis. Gal
dar sapnuoju?

Bet štai jau girdžiu pažįstamą liūdną balsą:

- Patriūbavičius papjautas! Kuo greičiau atvažiuokit.

Pašokau iš lovos, perverčiau sąžinę: jokio Patriūbavičiaus ne-
pažįstu! Norėjau paaiškinti esąs laisvas, nepriklausomas rašti-
ninkas, tačiau anas nedavė man kalbėt.

- Tik jumis vienu dar galim pasikliaut. Paskubėkit. Koman-
da laukia.

- Iš proto išėjot! Bene aš komisaras?

Ir jau buvau bemetas ragelį, tik balsas anam gale tapo visai
gedulingas.

- Komisarai pasitraukė į pogrindį. Vidaus reikalų specialistai
užsiėmė vidiniais sistemos reikalais. Užtat ir kreipiamės. Būkit
malonus...

- O patys kažin ką veikiat?! - riktelėjau. - Gal vandenį ver-
čiat vynu? Ar naftaliną į naftą? O gal visi ten jau šikšnospar-
niais pavirtot?

Stojo tyla. Paskui pasigirdo tykus verksmas ir ragelis mano
rankoj sudrėko. Tai sujaudino.

- Tvarka bus! - pasakiau stengdamasis tarti šiuos žodžius kuo įtaigiau.

Nusispjoviau į kertę. Ko jau nekenčiu - tai tvarkos. Tik paims pati šluotą - širdis ir nupuola bent keliais aukštais. Norisi bėgti iš namų, kur akys veda... O jei visam krašte šitaip!.. Užtat ir gliaudau saulėgražas, spjaudau kur pakliuvo. Ne kažin kas, bet... Jei kiekvienas, kaip sakoma, kantriai darbuosis savo sode... O jeigu ir svetimam...

Tik va jei žmogus šaukiasi pagalbos, pažiūros man - paskutinėj vietoj.

Apsivilkau tamsų lietpaltį, užsivožiau skrybėlę ir gerą pusvalandį staipiaus priešais veidrodį.

Įsibrukau užantin specialiąsias priemones...

Po valandos jau buvau įvykio vietoje. Nutaisęs griežto ir nusimanančio vyro miną, praskyriau susirinkusius ir žengiau į ratą vidurį. Ten kažkas voliojosi, bet aš vengiau žiūrėti.

- A radot?

Keletas tipų skėsčiojo rankom.

- A kad nežinom, ko ieškot.

- Daiktinių įrodymų!

- A kur anys yr?

- A kas jūs tokie? - sušukau.

Vienas prisipažino esąs mokytojas. Kitas - šunelių daktaras, trečias - batsiuvys. Dar ten buvo keletas bedarbių, tačiau tie laikėsi atokiau.

Supratau: tik drausmė ir didelis susiklausymas padės šiam kolektyvui siekti aukštumų.

Kažkoks nusmurgęs, prastu paraku dvokiantis tipas, prisistatęs karo korespondentu, pareikalavo atsakyt, kada mūsų vaikai galės išeiti į gatvę.

- O ko ten reik jūsų vaikams? - riktelėjau. - Geri vaikai sėdi muziejuose, bibliotekose ir filharmonijoj.

Anas susimąstė, tačiau prabilo kitas:

- Ar žmogžudystė politinė?

- Jokių komentarų! - atšoviau, kaip buvau regėjęs elgiantis valdžios vyrus.

Bet reikėjo kažką veikt - pasitikėjimą pateisint, jėgas išmėgint.

- Pasimeldžiam, - pasiūliau.

Suklaupėm. Jie - arčiau kūno, aš - atokiau.

- O kūnelis atšalęs! - pastebėjau iš bendro išsilavinimo, nes prisiliest nieku gyvu nebūčiau drįšęs. - O pavasaris šiltas! Tai kelia tam tikrų minčių.

Mokytojas surūstėjo ir grūmodamas lazda rytams ir vakarams tarė:

- Branduolinė žiema! To reikėjo laukt.

Nusigandęs panaudojau specialiąsias priemones. Bedarbių akys sublizgo, mano - prašvito, o mokytojas aiškino:

- Kiekviena mintis turi branduolį. Šį reikia subrandinti ir tik tada mintį pareikšt. Ogi mūsų šneka bile ką. Štai žali branduoliai ir užteršė gamtą, ir širdis atšaldė... Dabar jau, norint, kad vaizdas pasikeistų, reiktų labai ilgai visiems patylėt.

- Bet aš turiu ką pasakyti! - karo korespondentas pasipūtė, žengė į priekį. - Pavasari, atšilus orams, padaugėja nusikaltimų! Rudeni, atvėsus orams, irgi padaugėja...

Tik jam paspringus grįžom prie tyrimo.

- A kišenes patikrinot?

- Tuščios.

Nusispjovęs ketinau pasišalinti, bet netyčia dirstelėjau į ne-gyvėlį. Ak, koks jis buvo liūdnas! Ir peilis krūtinėj...

• - Sakyk, o nelaimingasai, kas tave?..

Batsiuvys sukikeno ir man toptelėjo: ne nuo to galo pradėdau.

- Nagi paimkit, vyrai, pirštų atspaudus nuo kriaunų, - paraginau.

Jie ilgai kuždėjosi, kumščiojo kits kitą. Galų gale mokytojas tarė:

- Kas iš tų atspaudų! Visų pirštai vienodi - į save riesti.

Kiek pamąstęs pritariau: tai tiesa.

- Bet mums būtina išsiaiškinti, kieno šitas peilis. O tada jau...

- Peilis - mano! - pareiškė šunelių daktaras.

- To negali būt! - sušukau.

- Kurgi ne! - atšovė šis. - Aš mat sav_o peilio neatpažinsiu!

Tu, vaikinė, suimk save į rankas ir nesin[^]rvink.

Išsraudau it virėjas prie valstybės vairo. Bet kaip galėjau nesi-nervinti? Žmogžudystę pirmąsyk tyriau!

- Akivaizdu, jog nuėjom klaidingais pėdsakais. Bet, sakykit, kaipgi šis peilis atsidūrė Patriūbavičiaus kūne? Jūsų versija?

- *Pats ji ten įsmeigiau, - atsakė daktaras.*

„Nori dar klaidesniais takais nuvilioti -. sumečiau. - Iš jauno specialisto pasijuokt... Neišdegs, vaikinė!"

Ir mintyse pervertęs kriminalistikos pradžiamokslį, nurodžiau:

- Ieškokite moters!

Jie kaipmat pagyvėjo.

- Einam, vyrai, į stotį!

Visi nuėjo, aš likau su numirėliu akis į k_a. Iš debesų krūvos išlindo mėnulis ir man pasivaideno, jog Patriūbavičius šypsosi. Krečiamas šiurpo, susmukau ant žemės.

- Gelbėkit! - pasigirdo klaikus riksmas-..

Nevaliojau pasikelti, tik susigūžiau ir užsidengiau plikę rankom.

- Kas nutiko? - prie manęs ūmai palinko moters veidas. - Ko jūs taip rėkiate?

Buvo tamsu ir ji negalėjo regėti, kaip huraudau iš piktumo. Ketinau tučtuojau pakilti ir nueiti nė neatsisveikinęs, bet kojos vis dar neklausė.

- Tai aš rėkiu? - išsižeidęs dūriau pirštu kūno pusėn: - Va kas čia laido gerklę.

- Duokit ranką, - šnekėjo moteris. - **Aš** pagelbėsiu.

Įsitvėręs prisiglaudžiau ir pajutau, kaip grįžta jėgos. Tada paaiškinau:

- Atliekam slaptą valstybinį eksperimentą: kaip reaguos sąmoningas pilietis, išgirdęs nesąmoningą žudomo žmogaus klyksmą.

- Tai jūs jį nugalabijot?

- Gerbiamoji! - vėl išžeidžiau. - Ką šnekat?

- Tai ko gi jam rėkt?

- Klausimus užduodu aš! - griežtai pareiškiau. - **Sakykit, ko** jūs tokiu metu čia valkiojotės?

- Nenorėčiau apie tai kalbėt...

- Klokite viską kaip tėvui, - paraginau. - Liks tarp mūsų ir bus panaudota prieš velionį. O jei ne - teks kitoj vietoj susitikt.

Vos neleptelėjau: policijos nuovadoj. Bet laiku susigriebiau. Ar tai aš drįščiau savanoriškai ten koją įkelt? Net susiriečiau iš juoko.

Ir tada išvydau grėsmingai artėjančią pražiotą burną su aštriais dantimis.

- Jūs toks nekaltas! - vapėjo raudonos lūpos.

,Vampyrė! - krūptelėjau. - Bet ne! To negali būt!"

Traukiaus atatupstas, o ana vis plačiau šiepėsi.

„Kaipgi negali! - sudrebėjau. - Čia juk pasakų šalis! Kur pažvelgsi - knibždėte knibžda burtininkų, žiniuonių, stebukladarių... Jau seniai nieks nebesistebi išvydęs skrendantį žmogų be galvos ar kalbančią galvą be žmogaus. O kalbančių gyvulių net per televizorių gali pamatyt..."

Apsigraibęs radau daiktą, panašų į pistoletą, bandžiau pakelt, bet apleido jėgos. Ir nežinia kuom tai būtų baigęsi, tik, laimė, iš stoties grįžo mano vyrai. Pavargę, tačiau gerai nusiteikę.

- Patikrinom keletą, - pūkštė batsiuovys. - Išlaidos - trisdešimt litų. Gal išrašysit sąskaitą faktūrą...

- Alibi turi? - paklausiau.
- Tik sifilį, - atsakė daktaras.
- Ir aš laiko veltui neleidau, - pasigyriau. - Sulaikiau tokią...
- Ponia Patriūbovič! - lenkėsi daktaras. - Sakiau jums: sėdėkit namie.

„Tai viena šeima! - krūptelėjau. - Organizuotas nusikalstamumas...”

- ...statym... var... - suvapėjau ir netekau sąmonės.

O atsitokėjęs girdėjau šunelių daktarą aiškinant karo korespondentui:

- ...prireikė dar vieno butelio. Pasiuntėm Patriūbavičių iki taško. O tas: „Negaliu, vyrai, iki taško. Širdis liepia Europon eit". Tada aš, kaip medikas, nusprendžiau atverti krūtinės ląstą ir patikrint. Ko jau nekenčiu, tai melo. Kad sena širdis tokių baikų prasimanytų...

Jis persižegnojo ir tęsė:

- Paguldžiau ligonį ant stalo, prismeigiau instrumentu. O tas kad ims keiktis! Stryktelejo ir išėjo...

Pasipiktinęs sušukau, kiek leido jėgos.

- Tai ar nežinot, kad namų sąlygom nevalia tokių operacijų daryt? Ko jūs mokėtės, daktare?

- O pats žinai, kiek tokios klinikose kaštuoja? - atkirto šis. - Iš kur tam vargšui pinigų traukt? O mokiausi aš rusų kalbos... - sudrebėjo balsas ir žmogelis nusigrėžė. - Kam dabartės reik tokių mokslų!..

- Tai - saviveikla!

- Dirbi, kas pakliūva, o ne ką mėgsti, - jis tik ranka numojo. - Antai mūsų didieji verslininkai - taigi buvę daktarai! O valstybės vadai! Bene valstybės vairavimą studijavo? Dabar saviveiklininkų metas.

Priėjęs lengvai išrovė peilį. Patriūbavičius prasižiojo ir labai aiškiai ir griežtai pareiškė:

- Gert!

- Nutilk, nusiramink! - tarė batsiuvys. - Tuoį ipilsim.

- Ant kalno mū!.. - ryžtingai pritarė karo korespondentas.
Tada aš ryžaus paklausti to, kas jau seniai nedavė ramybės:

- O sakykit, ponai, ar žemė sukas apie aši?

Visi nustebo, daktaras net pyktelėjo:

- Aišku, kad ne! Jei suktųs, tai ir mes jau dievažin kur būtų-
me nūsukę!..

Nežinau kodėl, bet man labai palengvėjo. Atidaviau pagarbą -
kam man toks prašmatnus daiktas! - ir nuėjau namo.

Medžiagų apykaitos sutrikimai

Nutekėjimai

Pastebėjau, kad ėmė nutekėt laikas. Nieko nepadarau, o diena prapuolusi. Iškviesti santechnikai skėsčiojo rankom.

- Studijavom tik šūdo nutekėjimą.
- Bet mano laikas kaip tik tuom ir virsta!

Patarė į daktarą kreiptis...

Tačiau ką gi veikia politikai?

Aukštieji tikisi, jog būtent jie gyvens amžinai. O žemesnieji viliasi bent pomirtiniam pasauly pasiautėsią kaip švedai. Vyrauja rusiška nuomonė, jog laiko nesustabdysi ir nepasuksi atgal.

Kaipgi pasuksi, jei visos pastangos skiriamos pinigams sukti!

Bent opozicija turėtų susivienyt ir visas jėgas skirti laikui sustabdyti. Tegu tai užtruks metus ar dvejus, betgi atliktas darbas bus didesnis nei žygis Europon. Gyvenimas gerėja, o kai labai gerai gyvensim, tai numirsim. To neturi būt!

Kaip laiką stabdyt? Kuriom kryptim dirbt? Čia jau ne mano reikalas. Politikai valdo svertus ir pinigus.

Aišku, atsiras tipų, kuriems stovintis laikas nepatiks. Šie jau dabar specialiose patalpose mina stovinčius dviračius. Tik ar toli nuvažiavo? Ar tokio mentaliteto veikėjų nuomonė mums turi rūpėt?

Galimas daiktas, išgirdę rinkėjų lūkesčius, politikai ims tvirtinti, kad jau šią savaitę po sekmadienio ateis šeštadienis. Nebūkim naivūs ir reikalaukim, kad parodytų brėžinius.

Geros savijautos receptai

1.

Kas rytą išeinu miškan ir pasikariu ant plonos šakos. Ta lūžta, aš drimbų į samanas. Šitaip pasigaminu pigaus adrenalino visai dienai.

O kad ne - jau priešpiet eičiau mušti, vogti, plėšti... Norint normaliai jaustis nenormaliam pasauly, reikia vis didesnės dozės. O dorai dirbant tas brudas nesigamina, tik snarglys tyška.

2.

Iš bėdos adrenalino galima pasigaminti net verdant kopūstų sriubą. Vietoj grietinės šliūkštelim žibalo, vietoj pipirų - pabars - tom paraku, dėl skonio - įmetam saują smulkių vinių.

Lėkštės rusiškos, rankų darbo. Šaukštai gali būt sidabriniai.

3.

O galima tiesiog prieiti prie nusikalstamo pasaulio autoriteto ir jam pranešti:

- Joks tu, vaikinė, autoritetas. Tu banditas, debilas ir žmogžudys!

Jei lūžta kaukolės skliautas - adrenalino pakanka metams. Jei stuburas - visam gyvenimui.

Erotiniai žaidimai

1.

Pati, apsivilkusi nuotakos rūbais, sėdi miegamajame. Vienoj rankoj - rožė, kitoj - meilės romanas. Laikrodis muša dvyliką.

Kieme pasirodau aš - juodu paltu, balta skrybėle, basas — triskart pabeldžiu langan.

Moteris pakyla nuo lovos, priėjusi žvelgia pro stiklą.

- Ha! - rikteliu ir staiga atlapoju skvernus.

Kelnėse - butelis degtinės.

2.

Gavęs atlyginimą, iškeliauju nežinoma kryptimi.

Prabėga savaitė... Sekmadienio rytas. Pati, gaspadinės rūbais, triūsia virtuvėj. Staiga už durų suskamba cimbolai.

- Tegu bus pagarbintas! - girdėti balsas, - jūsų vyras ir gyvenimo draugas...

Moteris atsigręžia rūstybėje. Ant slenksčio - klebono drabužiais! - stoviu aš. Kairėj rankoj kryžius, dešinę kyšteliu pabučiuot.

3.

Paimu kirvį, pagalandu ašmenis ir sakau pačiai:

- Davaj, išsiaiškinam santykius!

Ta kad ims juoktis!

Aš - čiaukšt! - ir nukertu galvą.

Dabar gailiuosi. Galėjau gi paklaust: „O kas čia juokingo, brangioji?“

^vŠaltiniai

1.

Trys žvejų mergaitės sukasi ratu... Bet visos su rūbais. Kiti sako: geras rūbas paryškina figūrą. Aš sakau: tai nesąmonė! Joks rūbas moteriai netinka.

Dailininkams nuolat pozuoja nuogos moterys. Tokias piešdami jie išgarsėja.

O fotografai! Fotografuoja veidą - išeina snukis. Užpakalį - menas.

Pašaukiu Patriūbavičienę, paprašau, kad nuogai nusirengtų ir rėpliotų ant stalo. Atidžiai stebiu ir viską aprašau.

2.

Greitkely prisigretinu prie kažkokio pono ir pravėręs langą teiraujuos:

- Važiuojam?

Tas dėbteli, bet neatsako. Automobilis raudonas - tokius vairuoja kvailesni.

- Prie jūros gerai! - šaukiu. - Bet nieko gero!.. O kaip laikosi jūsų žmona?

Ponas didina greitį. Aš irgi. Jis mažina. Ir aš sumažinu. Jis vėl padidina.

Ir gyvent smagiau!

3.

Man visai nepatinka valgyt. Aš tik atkandu ir išspjaunu į lėkštę.

Dabar visi verslininkai. O aš - ne. Kai man sako: „Imkis verslo!“, aš atsakau: „Eikit šikt!“

Kas neklauso, tam užmaunu ant kaklo **girną** ir įmetu jūron.

Kitokie džiaugsmai

Neduok Dieve, išpainiot į prekybos tinklus. Mažas žmogus didelėj parduotuvėj nieko vertas. Apgaulė ir smurtas čia kiekvienam žingsny...

Štai kasininkė paberia man centų ir šypsodama sako:

- Geros dienos!

Aš net nukaistu. Ne taip dažnai pareigūnės atkreipia į mane dėmesį. Gal ir į kiną pakvies?

Lūkuriuoju. Bet jinai jau į kitą atsigrėjusi, šiam linki to paties.

- O anam už ką? - išsižeidžiu.

Ji vėl dairosi į kitus.

- Vadinasi, jūs su visais...

- Netrukdykite dirbt!

- Gadinat man dieną, - piktinuosi. - O ką tik linkėjot...

Bet ji elgiasi taip, lyg tarp mūsų nieko nėra buvę nebūtų.

- Tai gero ar blogo linkite? - klausiu. - Atsakykite! - šaukiu. Man tai svarbu!

Ateina juodas vyriškis ir nori nurident mane laiptais. Aš - rékt. Jis - mušt. Pirkėjai pridengia skydais ir lieku gyvas.

Aišku, galima viską taip ir palikt, trauktis prie jūros ir įkišt galvą į smėlį. Taip elgdavosi mūsų protėviai, kai smarkesnės beždžionių rūšys ginė juos iš šiltųjų kraštų.

Bet aš ne toks!

Tarpdury stabteliu ir pagadinu orą. Skaičiau laikraštį, sveikas žmogus tą pajėgus atlikt dvidešimt penkis sykius per parą. Vadinasi, vaikščiosiu čia kas valandą.

Žinau, daugelis pasakys: tai beprasmiška! Bet ar dažnas bandė?
Jums įtartini kitaip mąstantys, tarsi patys mąstytumėt taip,
kaip reikia...

Kodėl aš pamečiau tautininko sermėgą

Tai atsitiko Zarasuos...

Skaistų vasaros rytą plaukiau skersai ežerą. Buvo paskutinis Gedulo ir Vilties ciklo sekmadienis. Ežeras apytuštis, eismas nedidelis - sąlygos dvasiniam nuskaidrėjimui palankios.

Palei vandenį, gaudydamos nenaudingus vabalus, zujo žvėrių kregždutės. Iš vandens, linksmindamos didžiulias, mitriai strykčiojo mažosios žuvelės. Ežero kertėj snaudė girtas veršis. Iš susijaudinimo užėmė kvapą. Man dingojos, kad visi mes - žmoneliai, žuveliai, veršeliai - tobulas tautinis vienis.

O tėviške, laukų drugeli margas!..

Tačiau kas bus, kai ir į šį senobinį kampelį atbildės gyvuliniai globalizacijos vagonai? Kokios radarų prikimštos žuvys plaukios tada šiuose nekaltuose vandenyse?

Verkdamas pyliu kumščiu bangosna.

- Niekados!

Skyrės žali maurai, vertės balti perlai. Šaltam vandeny plakė karšta savanorio širdis.

Mes ir vieni galim pasiekti išsvajotąjį krantą!

Pritariamai sugaudė bažnyčios varpai. Papūtė palankus sėlių vėjas...

Buvau bene pačiam ežero vidury, kai ūmai išvydau - iš kitos pusės iriasi kažkoks tipas. Gera nuotaika prapuolė. Ir kely ne-jauku prasilenkt su lietuviais. Ciagi - vanduo. Pagrindas po kojom netvirtas...

Pasakyt „Laba diena“ ar ne? Stabtelit ir paplepėt apie orus ir moteris ar plaukti it kiaulei pro šali? Ir taip, ir anaip negerai.

O beskyrė mus jau gal tuzinas grybšnių. Sprendimą reikėjo priimt nedelsiant. Atspėt jo charakterį... Dygios akutės. Kvaila ožio barzdelė. Krikščionės ir demokrato sūnus?

Tačiau kodėl jis neiškelia rankų virš vandens? Kas ten, po vandeniui?

Ūmai kūnas nuėjo pagaugais. O juk rankoj, ko gero, kirvis!

O gal net lygintuvas mano padams padegint!

Regėjau ryžtingai pūkšnojant jo žandus. Jis artėjo! Aš gi, pagautas panikos, tik vandenį drumsčiau.

- Gerbiamas pone... Jeigu jūs mane paskandinsit... Nemanykit, kad viskas tuom pasibaigs... Aš ateisiu naktimis ir smaugsiu!

Norėjau išrėkti šiuos žodžius jam stačiai į veidą, bet neišstengiau nė lūpų pakrutint. Tik iš akių sruvo karčios ašaros. Kaip aš tada pykau ant savęs! Ir ko tu, kvaily, sumanei plaukt būtent šituo maršrutu? Ar negalėjai žirgo pasibalnot? Ant kalno mūrai - vis rastum koki plytgalį...

Sukt atgal? Bet kai anas pamatys, kad išsigandau, - visai pašėls Bene to tik ir laukia! Kažin ar būsu jam pirmas...

Pajutau, kad stingstu iš siaubo. Ir vis dėlto sutelkiau paskutines jėgas. O gal be reikalo nervinuos? Plaukia sau žmogelis, ir tiek. Piliakalnio link...

Kad ir kaip buvau išsigandęs, o net prunkštelėjau. Kur ten! Kuris gi iš mūsų ramiai praplauks pro šalį, žinodamas, kad gali savo artimą paskandint ir likt nenubaustas? Aplinkui kaip tik nė gyvos dvasios.

Ir kur tas piliakalnis? Nėr čia tokio!

Mano sielos kančios prasiveržė klaikiu nevilties riksmu. Suvokiau netenkąs sąmonės ir skaidrūs Tėvynės vandenys užsivėrė viršum gelstančio pakaušio.

Sudiev, Lietuva!..

Ūmai galinga jėga kilstelėjo mane aukštyn. Pasijutau nelyg ant milžiniško banginio nugaros betupįs. Tik iš kurgi šitam ežeriūkšty banginis? Manding, tai jau pomirtiniai regėjimai...

Tėve mūsų...

Tvirtos rankos stvėrė mane ir tamsiu tuneliu nugabeno į šviesą. Pokštelėjo šampanas ir sugriaudė trimitai. Pasigirdo linksmi, draugiški balsai. Kažkieno šviesus veidas palinko prie manęs. Aš jį iškart pažinau.

Tai buvo misterio Džordžo Robertsono veidas.

Šiaurės Atlanto pajėgų atominis povandeninis laivas tą rytą iplaukė į Zarusų vandenį.

Paskutiniai **patepimai** išeinantiems

1.

Europos Sąjungos šalims saulės šiluma turi būti tiekiamą po lygiai. Negerai, kad kitiems nereikia žieminių batų.

O jei teisingai paskirstyt šilumą nėra galimybių, šalys privalo keistis teritorijomis kas penkeri metai.

2.

Daugelis domisi: kaip elgtis Europoje gaisro metu?

Bet kažin ar jūs toks nusipelnęs, kad jus pakviestų į didelį gaisrą. O į mažą galgi pats nenorėsite eiti.

Bet jei vis dėlto atėjote, atsiminkite: lakstyti aplinkui su kibiru - kvaila. Demonstratyviai liet iš savo žarnelės - nepagarba gaisro šeimininkams.

Paprasčiausiai paspauskite jiems rankas ir padėkokite už gražų reginį.

3.

Europoj žmonėms irgi trūksta adrenalino.

O dar ne taip seniai nebuvo nei tokių žmonių, nei paties adrenalino. Ir vis tiek gyvenom. Tad gerai pagalvokim: gal trūksta ne adrenalino, o proto? Aišku, tokio daikto niekur negausi. Bet tiesą žinoti geriau.

Tačiau ką gi daryt, jeigu jūs jau ten, o vis dėlto trūksta?

Ikiškite pirštus tarp durų ir prisiverkite. Ijunkite laidynę ir pasikaitinkite padus.

Darykite sau viską, ką norėtumėt padaryti savo belgii.

Paskutinės tautinės pastabos

1.

Šviesa - tai tamsos nuskaidrėjimas. Mūsiškiai nemėgsta skaidrumo, užtat gaisrai sparčiai gesinami.

2.

Yra žmonių, vis dar nesuvokiančių, ką iškovojom. Negerai, kad tokius metų metais marinam badu.

Tai per didelė bausmė. Užmuškim juos lazdomis.

3.

Jau penkiolika metų niekas negali paaiškinti, kaip iš gan žemos algos išdygsta itin aukštos pilys.

Manau, tai įrodo Dievo buvimą.

4.

Yra nuomonė, kad sniegas iš vandens. Betgi sniegas nėra ne-panašus į vandenį - tą paliudys kiekvienas jį matęs. Aišku, sniegą įmanoma paverst vandeniu jį kaitinant. Bet tai nieko neįrodo. Kaitindami žmogų, jį taip pat galime paversti kažkuom, kas jau nebus žmogus.

5.

Ekskavatoriai išsivysto iš krokodilų, pernelyg toli nurėpliojusių nuo vandens telkinių. Užtat jie nuolat ieško savo šaknų, panašiai kaip lietuviai.

6.

Anglas su kanklėmis skamba kvailai.

7.

Kvailį ir Europoj muša.

Trystorijos

Karšta vasara

Kai rytą išėjau kieman, uošvis Machaonas **pasilenkęs** varstėsi batus.

- Eisiu miškan, - pasigyrė. - Grybų rinkti.

Rėžiau kirvuku per pakaušį. „Viešpaties sodnuose, tata, pagrybausi“.

Tik įritinau kūną багаžinėn - atsivėrė langas, pati kyštelėjo užmiegotą vepelę.

- A kur dabar susiruošei?

Suspaudžiau kirvakotį - net krumpliai brakštelėjo. Visados kone iki pietų drunija, o šįryt lyg tyčia... Bet mašinėkė maža - dviese netilps багаžinėj...

- Šiukšles reik *išvežt*, - atsakiau.

Susinervinęs nė nepajutau, kaip vos išsukęs iš kiemo viršijau greitį. Ir šė tau - policininkas Grigaravičius su draugeliais! O juk važiuodamas tuščiom šitoj vietoj jų net su tolimosiomis šviesomis neaptiktum.

- Kurgi taip skubam? - vaipėsi.

- Lavonas багаžinėj, - nuoširdžiai paaiškinau. - Skubu atskratyt.

Kiek juoko aniems!

- Oho, inteligientas! Iš kur gavai tokį daiktą?

- Uošvį nudaužiau.

- A Machaoną? - kvatojo. - Tą pūzrą?

- Tai bene gerą dauši! - kikenau ir aš.

- Važiuok! - mostelėjo.

Drebančiom rankom vos besugraibiau vairą. O pasukęs už kampo kad rėšiuos į „Mersą“. Rami, skurdi gatvelė - tokiais čia niekad niekas nevažinėja. Išskyrus, aišku, šį rytą...

Išlindo tipas - stambus, baisus kaip šakilas. Susiraukęs, kumščius suspaudęs žengė prie manęs. Supratau, kad turiu pulti pirmas.

- Ką jūs padarėt? - suvapėjau.

- A! - riaugtelėjo anas. - U!

- Nagi pasigrožėkite.

Kilstelėjau багаžinės dangtį. Jo plačiam veide šmestelėjo kažkokios siauros išraiškos.

- Vaū! - suurzgė.

- Smūgis buvo kur kas galingesnis, nei galėjo atrodyt sėdint jūsų tvirtovėj, - paaiškinau. - O mano uošvis jau ne pirmos jaunystės - kiek tokiam bereik... Kiauktelėjo, vikstelėjo kojėlėm - ir va kur atsidūrė.

Mačiau: vaikinas įtemptai mąsto, tik nemoka minčių žodžiais išreikšt.

- Pirkit, - pasiūliau.

- Nu! - atsakė jis.

- Kūnelis visai neblogas, - tariau. - Šviežias, gali sakyt... Jūs tai jau rasit kur padėt... Prašom! Perkelsim į jūsiškę.

- Ukty!

Buvau sudirgęs, nereikėjo daug pastangų, kad pravirkčiau.

- Geras žmogus, - kūkčiojau. - Labai labai geras.

Jis graibėsi po kišenės, ištraukė pluoštą žaliųjų.

- Na!

- Brangus uošvi! - sušukau. - Kad tu žinotum, kaip pigiai!..

Jis ištraukė iš kitos kišenės, tėsė man po kojom. Tada smuko į savo geldą ir nudardėjo.

Suskaičiavau pinigus - ogi visai nemenka sumelė! Pagalvojau, kad mano uošvis nusipelnė geresnės dalios, todėl ištraukiau iš bagažinės, nušluostęs pasodinau šalia savęs ir apjuosiau diržu. Sėdėjo tylus, romus ir ką važiuodamas pasakydavau - vis linkčiojo galva.

Nuotaika praskaidrėjo ir aš net šyptelėjau prisiminęs Aleksandro mintį, atseit po mirties senelių būdas daug syk pagerėja...

O kai prisiminiau pačią - ogi visai nieko moteriškaitė, už ją, ko gero, antra tiek gaučiau! - net švilpaut ėmiau.

Griždamas mostelėjau Grigaravičiui: gyvenimas gerėja!..

Rytai-Vakarai

Rytuos svarbiausia - žmogus. O Vakaruos - pareigos. O, mano nuomone, - kiekvienas darbas garbingas, beje, ir nesimėto šiais laikais...

- Kas jūs toks? - paklausė Marija Marselietė.

- Asenizatorius, - atsakiau.

Kaip jinai į mane pažvelgė! Supratau, kad jos naivioj galvelėj aš atsisėdau garbingiausioj vietoj: tarp konservatoriaus ir vibratoriaus... Supratau: eitų ji su manim kad ir į pasaulio kraštą. Kitas mano vietoj - oho kaip pasinaudotų tarnybine padėtim!

Bet aš ne toks. Man tik apmaudu. Ir kodėl moteris taip traukia nepaprastų profesijų vyrai? Pažvelkit į koki miką ar džagerį! Neūžauga, snukis kaip žiurkės - darbuotusi pampersų fabrikėly - niekas į tokį nežiūrėtų. O kad jis lipa ant scenos - net princesės puola jam po kojom.

- Ar eisi už manęs? - paklausiau.

- Važiuosiu! - atsakė. - Medaus mėnesį praleisime Kanuose.

„O kodėl ne Bezdonyse? - norėjau riktelt. - O gal pakviest jus, meldžiamoji, pasiirstyt gondola šūdo venecijose, tyvuliuojančiose po spindinčiais metropoliais bei akropoliais?..“

Bet tik sukandau dantis. Argi supras? Aukštos kėdės, blizgantys frakai, taukuoti snukiai - va kas čia, Vakaruos, turi vertę. O sielos spindesys nulio vietoj.

- O jei būčiau tik paprastas šūdvežys! - tariau. - Kaip tada? Ji kad ims kvatot. Net paspringo.

Susinervinęs nuėjau į būdelę ir specialiom priemonėm užkimšau kriauklę.

Pasėdėjom, pro langą pažiūrėjom. Ji kalbėjo:

- Anądien svečiavosi prezidento žentas. Tokias pareigas užima, o koksai paprastas! Maukia kaip šiaučius, blevyzgoja kaip Patriūbavičius...

- O man tai nepatinka, - atsakiau. - Jei esi paprastas - eik sрутų siurbt. O jei nepaprastas - nēr ko paprastą vaidint. Būti savimi - štai mano devizas.

Sočiai pavakarieniavom ir ji nuėjo būdelėn. Grįžta visa išraudusi. Specialistui aišku: padarė kaip reikiant, o vanduo nenuteka.

Gal atsivers akys?

Išėjau nepažadėjęs grįžt ir tą patį vakarą išskridau Kinijon.

Vos tik laineris nutūpė tarptautiniam Pekino oro uoste, išsyk pastebėjau pulkelį klipatų su plakatais: „Šalin rankas nuo lietuvių pensininkų!" „Laisvę smulkiesiems verslininkams!" „Pakelkite, niekšai, pieno supirkimo kainas!"

Daug ten buvo panašaus brudo.

Susiraukęs apžvelgiau mane pasitikusių oficialių asmenų delegaciją. Visi vienodi kaip ryžiai.

- Katras, vaikinai, būsit kinų imperatorius? - paklausiau.

Vienas, bene šiek tiek riebesnis už kitus, nusilenkė ligi žemės.

- Bičiuli, - tariau mostelėjęs į piketuojančius. - Man tai nepatinka.

Tas davė ženklą gvardiečiams. Pora salvių - krito anie kaip lapai. „Štai rytietišką mandagumas! Toli dar mums..." - pagalvojau su kartėliu.

Bet čia prie manęs prišoko nususeęs korespondentas.

- Sakysit, ar tiesa, kad veikliausi, narsiausi lietuvaičiai priversti į Vakarus bėgti, su beisbolo lazdomis dantyse Floridos paplūdimiais šliaužiot?..

- Tiesa, - atsakiau. - Tačiau koks tavo reikalas?

Spyriau į mikrofoną - du trečdaliai koto tam tipui į žabtus sulindo.

Oficialūs asmenys sulinksėjo apvaliom galvikėm. Net nesmaugu tapo.

- Vaikinai, - tariau. - Atsiminkit, kad čia Kinija, o jūs - kinai. Ir liaukitės pataikavę.

O kad jie dar geriau mane suprastų, sukiauksėjau kiniškai: „Ciaučiau!“ „Sunhuj!“ ir panašias rytietiškas nesąmones.

Pareigūnai pasitempė. Vienas kitas išdrišo net galvą pakelt.

Važiuojant į rezidenciją vietom dar šmėsteldavo koks pageltęs teisių gynėjas. Tokius pats nušaudavau pro langą iš revolverio.

Pietums buvo šuniena su kirminais. Laimė, kad turėjau lašinių bryzą. Bet kai pasiūlė taurelę ryžių degtinės, šliūkštelėjau stalo komendantui į snukį.

- Duokit man tautiškos! - o regėdamas, kad nesupranta, paaiškinau: - Du litrai langų valiklio, vienas - vandens.

Išgėręs apžvelgiau Kiniją. Kiek ten tų kinų - akys apraibo! Susinervinęs pasakiau:

- Kol čia viešėsiu, ponai, gal malonėtumėt saviškius perkelt į atokesnius kampelius. Bent per septynis šimtus mylių nuo mano maršrutų.

Puolė atsiprašinėti, teisintis, atseit visi pasaulio kampeliai jau kinais užkimšti.

- Tai chemikalais nupurkškite, - patariau. - Bene kas pasiges vieno kito milijono? Pagaliau tai ne mano reikalas. Aš - svečias! Tik išpėju: neerzinkit, nes aš galiu... - ir šnibžtelėjau imperatoriui į ausį: - Laisvę Tibetui!

Tas - bimt aukštiekninkas. Ir jau stirena kojelėm.

Pakėliau, paplojau per petį.

- Pajuokavau, bičiuli... Kas man rūp tie jūsų tibiai!.. Tarp kitko, mes, lietuviai, kol nebuvom iškovoję laisvės, kur kas gražiau, draugiškiau gyvenom.

Bet jie buvo taip išgąsdinti, kad mikliai susitvarkė. Vakare mieste nebeliko nė gyvos dvasios.

Vizitas baigėsi taikiai, susitarėm dėl bendradarbiavimo. Kitaip nė negalėjo būti! Visų šalių imperatoriai ir asenizatoriai - to paties medžio šakos. Vieni šūdą mala, kiti - jį valo.

Atsisveikindamas pakviečiau imperatorių praleist vasarą Palangoj, prie gintarinės Baltijos.

- Tik nieko nebijok, - tariau. - Drąsiai ženk centrine gatve, o jei kas paklaustų pavardės, sakyk Basanavičius.

Pasibučiavom ir išsiskyrėm kaip broliai. Dėl visa ko išimečiau lėktuvan keletą pigių kuniškų liepsnosvaidžių - jei labai gąščiosis, teks pajūrį išvalyt.

Geri žmonės tie kinai. Tik baikštūs kaip triušiai.

Bet apsitrins su mūsųškiais pabendraavę.

Specialiosios priemonės

Nepatinka man ši Lietuvos vyresnybės akcija: būkim įdomūs Europai! Išsiunčia tave su tokia misija į svetimą kraštą, pameta vieną - sukis kaip išmanai.

Aušra nurausvina Paryžiaus veidus... Pasitempęs žengiu gatvėn ir skardžiai skelbiu:

- Labas rytas!

Prancūzas išpučia akis.

- Fu, kaip neįdomu!

Aš raudonuojau ir atsiprašęs grįžtu tarpuvartėn. Tikrai mano

pasirodymas neišpūdingas. Bet kaip to įdomumo siekt? Stogais karstyti ir bananus ryt?

Susinervinęs įlendu kažkokion mašinon. Įjungiu tolimąsias šviesas, kad aiškiau būtų.

- Ė! - rėkauja prancūzas. - Ką čia darai?

- Integruojuos, dėde.

Prancūzas žada policiją kviest, bet aš nelaukiu. Nesu tikras, kad supras gerus mano ketinimus. Niekas dorai nemokė, kaip integruotis. Ši daili mašinė - Europos dalis. Bet gal geriau į namus įlįst ir ant torto atsisėst?..

Geriausia būtų grįžt į Tėvynę, bet... Vieni sako, Lietuva - tiltas į vakarus. O kiti priešingai - tiltas į rytus. Arba dar geriau - koridorius tarp rytų ir vakarų. Man tai labai kelia nerimą. Visą gyvenimą praleist ant tilto arba koridorių... Priešui to nelinkėtum. Ir kodėl mūs Tėvynė negalėtų būti jaukus, gerai izoliuotas miegamasis? Ką galvoja Prezidentas? Jei nieko negalvoja, kodėl patarėjai nepataria?

Tuoj sudraudžiu save: ar tinka šiuos svetimus, atsitiktinius žmones kaltinti? Kas gi glaudžiausiai bendrauja su šalies vadovu ir gali daryt jam didžiausią įtaką netgi tamsiuoju paros metu? Aišku, tai pirmoji šalies dama. Bet kas ji tokia? Ar žinom, kokios jos pažiūros? Ar balsavom už ją? Gal čia ir slypi visokių bėdų priežastys? Jei į pirmosios šalies damos postą moterys balotiruotųsi, tikrai išrinktume geriausias, nes čia nepanaudosi nei Rusijos pinigų, nei juodųjų technologijų. Geriausių damų programos metmenys visiems daugmaž aiškūs: 90-60-90. Su tokiais duomenimis tiek vidaus, tiek užsienio politikoj daug galima nuveikt.

Gal parnešt gerąją žinią Lietuvon?

O gal pasikeist lytį ir pačiam - pačiai! - balotiruotis? Visados norėjau moterim pabūt. Tiesa, tik pusvalandį. O jei visą gyvenimą? Jei vyrai ims kabinėtis? Nukrečia šiurpas... Vargšės moterys, kokį kryžių jos turi nešt...

...Traukinys dunda šiaurėn, juntų cepelinų tvaiką... Vis dėlto
ryžaus ir pasikeičiau. Mėnesį tarnavau prostitute Amsterdame.
Dabar jau ne gėda kandidatūrą rodyt.

Mano šūkis: jeigu jūs būsite mano materialiniai ramsčiai - aš
galėsiu būti jūsų moralinis autoritetas!

Naujieji reiškiniai* Senieji lietuviai

Ilga kelionė

Motiejus Fiodorovičius Strėvininkas, atvykęs į sostinę iš provincijos, užsimanė molio. Užsuko žmogus parduotuvėn - o ta kad plati! Niekur galo nematyti, niekur molio neregėti... Ilgai klaidžiojęs pavargo, jau norėtų išeit kad ir tuščiom, bet ir išėjimo neberanda. Paklaust nedrįsta. Viskas čia taip ryškiai apšviesta, visi tokio griežto, kariško sukirpimo, tik Motiejus Fiodorovičius sportinio agrarinio stiliaus: ant kaklo virvagaly, mėšlini šiaudgaliai vietoj rankogalių... Kas be ko, ir žagrės rankena iš kišenės. Jaunesnės kartos ponai išsyk nušaus pamanę, kad komunistas...

„Kažin kodėl mūsų žmonės pirmiausia išlaisvėja prie geležinkelio stočių? - mąstė žmogus, prisiminęs, kaip ten sekė jam iš paskos laisvo elgesio mergaičių būrys. - Manding, bėgiai, dingstantys toli už horizonto, žadina jaunose širdyse ilgesį kitokio - gražesnio ir turiningesnio - gyvenimo... Iš tiesų niekas neginčys, kad laisvės židiniai, susiformavę prie stočių, vėliau išplito po visą kraštą, sudarė prielaidas nūnai plačiai žinomiems, didingiems įvykiams. Bet kas iš to, jei mūsiškis dar nesubrendęs! Vis daugiau tipų savanoriškai įsikuria privačiose griežtojo režimo zonose už dvimetrinių tvorų. Ogi laisvo elgesio grupių vėl reikia ieškot prie geležinkelio, konspiraciniuose butuose ir net apšnerkštose lindynėse..."

Ašaros pasruvo jam iš akių... Slinko nudūręs galvą, jau vos bepavilkdamas kojas... O pakėlęs akis ūmai išvydo save, tokį

mažą ir juodą, tarp didžiulių spalvotų paketų... Kitą sykį atsi-
peikėjo tarp muilo kaugių, jau beveik nugaravęs... Keliskart pa-
kliuvo ir į maisto barikadas, tik ir ten molio nematė. Skardinės,
statinės, stiklainiai... Jei ir buvo to molio, tai ne mūsiškas, ne
natūralus. Turkų centrifugose iš naftos padirbtas...

Suklupo... kažkas pakėlė ir Motiejus Fiodorovičius išvydo bal-
tą veidą su kilmės ženklais.

- Dovanokit... - jis žemai nusilenkė, bet vidinį orumą išsau-
gojo: batų baltaveidžiui nešluostė. - Man tik molio... Sostinėj
gal nieks ir nebevalgo tokio daikto... Bet mes, Mūro Strėvinin-
kai... - čia jis kiek pajėgdamas išpūtė krūtinę. - Mes nuo neat-
menamų laikų - gal net nuo Vytauto! - šiteipos papratę... Mū-
sų giminės už kalnelio... - jis sukikeno. - Mediniai Strėvinin-
kai... Zievėgraužiai... Tokiems tai kas - išeina girion... O mano
senikė kas vakaras namie pluša, molį kočioja...

- Ko jums reik? - griežtai paklausė ponas.

Motiejus Fiodorovičius krūptelėjo, užsidengė pakaušį.

- Nieko... - suvapėjo. - Kaišiadorys... Kur anys?

Bet ponas jo nemušė. Rodė steku kažin kur už horizonto.

- Sukit atgal... Tada į kairę... Į dešinę...

„Vadinas, būsiu praėjęs!..“ - jį nukrėtė šiurpas.

Persižegnojęs, sukalbėjęs tris sveikamarijas leidosi nurodyta
kryptimi. Dešinėje regėjo citrinų ir mandarinų plantacijas, kai-
rėj gi - dangun šovė neperžengiami tualetinio popieriaus kal-
nai. Bet jam nerūpėjo svetimas grožis...

Nežinia kiek ėjęs pagaliau išvydo ropes. Puolė ant kelių ir
ilgai bučiavo žemėtą gumbą. „Jau! - džiaugsmo ašaros riedėjo
skruostais. - Jau nabtoli...“

Pajutęs jėgų antplūdį, giedodamas „Lietuva brangi...“, jis lei-
dosi bėgte, vis tikindamas save, jog užuodžias gimtinės dūmą,
įžvelgias toly Rumšiškių bokštus, tik staiga... Staiga jis atsidūrė
baisiausiose ledų sangrūdose.

- Dadu! - stačiai į akis vaipėsi dažyta raudonveidė.

- O tu kas tokia? - riktelėjo Motiejus Fiodorovičius. - Liedia? Nuispjavė ir nukiūtino atgalios, raudodamas dėl prapuolusio gyvenimo, niekur nebesidairydamas, nieko nebesitikėdamas...

Bet kai nieko nebelauki, žiūrėk, ir nusišypso tau Viešpats aukštybėse.

- Motiejau! - išgirdo balsą.

Krūptelėjo, užsikimšo ausis. Buvo girdėjęs apie haliucinacijas, ištinkančias alkaną piligrimą bekraštėse parduotuvėse.

- Fio-orovičiau!..

Ne, jis negalėjo suklyst. Tai buvo jo senikės balsas. Kniubo žemėn ir šiltos rankos priglaudė į skreitą.

Motiejus Fiodorovičius norėjo paklaust, ką ji čia veikianti, bet kaip tik tuo metu priėję ponai stojo apžiūrinėt trobeles, var-talio-t žmogeliukus, vis nemūsiškai paburbuliuodami, it varles rydami. Jo moteris staiga ėmė kažį kaip keistai suktis ant vienos kojos ir nežmonišku balsu giedot:

- Nepar! - duosma! - nepar! - duosma! - žemės! - lietu! - vos!

Varliaėdžiai kvatojo - net plaučiai švietė - ir plojo katučių.

Bet kai anie pasišalino, moteris nutilo ir jau paprastu, bler-biančiu balsu paklausė:

- Kur taip ilgai buvai, o Motiejau?

Jis norėjo atsakyti, bet priėjo kiti ponai ir moteris vėl ėmė suktis.

Miegas merkė akis... Motiejus Fiodorovičius susirangė šalia vienos trobelės, taip panašios į jo mielą, seną bakūžę. „O gal ir mane čia paliks?..“

Užmigo ir susapnavo save pakabintą palubėj, aprengtą margais spalvotais drabužėliais, linksmai šokantį ir dainuojantį it vieversėlis danguje ties Kaišiadorimis...

Dvigubi gyvenimai

Kęstutis Tarutis yra paprastas bibliotekininkas. Jis toks kuklus, kad skaitytojai paprašius leidinio nekukliu pavadinimu - „Ieva“ - parausta ir slepiasi ikirevoliucinės literatūros skyriuje. Atsivertęs „Tarybinės moters“ komplektą, viską pamiršęs, valandų valandas godžiai stebiliuja į nespaltotas, šiltai apsirengusias moteris... Kokios jos vis dėlto gražios!..

Nurimsta jausmai, atsigauja širdis... Bet nepasitenkinimas savimi lieka.

Užtat grįžęs namo Tarutis įsitaisto šarvuotą burną, susideda plastikinius šonkaulius ir išsitraukęs daiktą, panašų į pistoletą, *vaikosi pačią po virtuvę - vaizduoja naująją lietuvį. Ta ūdiuja vyrą ir muša samčiu per smegenis...*

...O Kęstučio Taručio kaimynas Benediktas Taraila yra tikras naujaliuvis - baisus, narsus! - tik mostels projektu - pensininkai kaip lapai krinta.

Tačiau namie jis persirengia bibliotekininko drabužiais, susiranda daiktą, panašų į knygą - cigarų dėžutę, barzdaskutės futliarą - ir atsisėdęs prie lango vaizduoja, kad skaito. Tokį net akyliausias prokuroras palaikys šeštos gildijos raštininku.

- Eitum gult, - šaukia pati. - Akis pagadinsi.

- Ša, - bara vyras. - Skyrių noriu pabaigt.

Užtat kai sykį Taraila perkanda Taručiu gerklę, moteris negali tuom patikėt.

- Provokacija! Mano Ben Diktas pats svajojo į knygnešius eit... Tik sakė - pirma stambesnius daiktus reik išnešt. O tas bibliotekininkas, manding, pats bus save sukandžiojęs. Inteli-gentai tokie nervingi...

Kol prokurorai tikrina šią versiją, Taraila pergraužia grotas, išlenda laisvėn ir pakilęs stratosferon staugdamas nuskrenda į Strasbūrą. Ten persirengia bibliotekininku ir pareikalauja

kompensacijos už garbę ir orumą, oro užterštumą radikalais ir liberalais, už visą savo plačios giminės gyvenimą.

Grižta žalsvam eurų debesy, triskart persiverčia kūlio ir pavirsta verslininku... valdininku... bankininku...

- Dėjau „mersą“ ant Lietuvos! - paskelbia tradicinę demokratinę platformą.

Lietuva sudreba ir šiek tiek pasislenka į vakarus. Taraila šyptelei ir primynęs koja atplėšia gerą gabalą. Ir dar druska pabarsto.

O ką gi tuo metu veikia Tarutis?

A, jis pavirtęs berželiu tik geltonus lapelius barsto...

Rytas pagal Morkaus žmoną

Mūsų kaime visi nori būti prezidentais, tik vienas Morkus - ne.

Morkus nori būt Prezidento patarėju. „Prezidentas - dėl gražumo. O va Prezidento morkus - dėl Tėvynės ateities“.

Šypsosi žmogus, gražu jam: „Lietuva pagal Morkų, - šitaip rašys ateities gudavičiai. Tiktai kaip tuo patarėju tapt? Prezidentu - čia viskas aišku. Šypt damoms, vypt veteranams, krypt neigalintiems... Ir snaudi šiltoje kėdėje. Patarėjui to negana. Bet ką gi daryt? Nei aš filologas, nei aš filosofas...“

Laimė, vakar perskaitė žurnale, kad nieko nereikia daryt. Tik reikia labai norėt, pasitikėt savimi ir noras būtinai išsipildys. Kaip nusiteikęs pakils iš lovos - tokia ir bus diena...

O šyrt taip pavasariškai kukuoja laikrodžio gegutė... Iš veidrodžio taip optimistiškai žvelgia vidutinio proto politikas... Ir Morkus kad riktels:

- Aš puikiai jaučiuos!

- Kas atsitiko? - tučtuojau susirūpino pati.

- Aš puikiai jaučiuos, - pakartojo Morkus, mat žurnale buvo rašyta: kuo dažniau tokius žodžius kartosi, tuo puikiau jausies. - Aš tikiu, kad aš bū...

- Kyšteltum snukį į krosnį, - siūlė moteris. - Gal praeis.
 - Ką jūs! - sušuko vyras. - Aš puikiai...
 - Šuliny pasėdėtum...
 - Nesirūpinkit, - atsiduso Morkus. - Man nieko nereik.
 - Tai kas yr? - jau visa gerkle šaukė pati.
 - Aš puikiai jaučiuos, - vėl pakartojo vyras, tik nebe taip žvaliai. Kai kurie ženklai kėlė nerimą. Laikrodyje prapuolė gegutė, o veidrodyje atsirado išbalęs inteligentas. Nūnai Morkus įdėmiai žvelgė į keptuvę: prapuls kiaušininė ar ne?
 - O aš klausiu: kas atsitiko? - dabar jau tyliai, tačiau itin nuožmiai klausė pati. - Dėl ko, gerbiamasis, taip jauties?
 Vyras dėbtelėjo į savo moterį. Pražiota burna pilna aštrių dantų. Burnoj - liežuvis. Rankoj - specialusis kūjelis... Graži, bet ir baisi buvo!
 Kiaušininė prapuolė...
 - Pajuokavau, - jis atsiduso. - Nei aš taip jaučiuos, nei ką...
 Paėjo kertėn ir atsigulė. Ir liūdnai mintijo apie tai, kad štai pavasaris, visi Lietuvoj šoka ir dainuoja... Ir nė nenutuokia, jog viena kvaila moteriškė galbūt šią minutę ėmė ir pakreipė krašto gyvenimą atgal į rytus...
 O ana dar ilgai virtuvėje kažką tvatino kūjeliu (vėliau jis ten neberado nė gyvos dvasios!), šaukdama, jog tik paskutinis niekšas ir demokratas gali tokius pokštus krėst ir iš ankstauro ryto gerą nuotaiką gadinti...

Orų prognozė

Jurgis Ramanauskas sapnuoja, kad jį meta iš darbo. Sklendžia it vėjyje lapas, tekšteli purvynan ir nubunda.

- Valgyt! - šaukia Joniukas ir Grytutė.

Ramanauskas dirba „Oruvos“ gamykloj. Kitados tai buvo kles-

tinti įmonė, dabar belikę vos pora cechų. Bet kitados „Oruva“ gamino visiems taip reikalingą tautos dvasią, o nūnai tokios prekės lietuviui nebeįsiūlysi. Likučius perka tik arabai.

Šiandien „Oruva“ gamina vien gryną orą. Vis didėjant užterštumui gamykla, regis, neturėtų dirbt nuostolingai. Deja, lietuviai neturi pinigų rūpintis sveikata. Atlyginimai jau kelinti metai išmokami oru.

Anava kertėj net septyni stiklainiai.

Ramanauskas norėtų pataupyti oro juodai dienai, bet negali girdėti aimanų. Užmauna ant vaikiškų galvėlių po stiklainį ir išeina. Gatvėj pilna prastos rūšies padėvėto oro – šį naujieji lietuviai gabena net iš Olandijos.

- Kvėpuok oru lietuvišku!

Kas tau klausys. Kas kad lietuviškas geresnis. Deja, brangesnis.

Bet Ramanauskas turi viltį, kad viskas pasikeis. Gamykla jau privatizuota. Generaliniu tapo dvidešimtmetis Džeimsas Baranauskas.

- Dvidešimt vienerių jis jau bus generalisimas! - šneka būrai.

Taip ir bus. Ne sovietmetis, kai žmogum tapdavai tik peržengęs grabo slenkstį. Tautinis laikas kitaip teka. Niekas neabejoja, kad sulaukęs dvidešimt dvejų Džeimsas sėdės Lukiškėse ar net gulės Rokantiškėse.

Ar per porą metų pavyks prikelti gamyklą?

Džeimsas supranta, kad reikia skubėti. Todėl jau pateikė įdomių projektų.

- Kad įmonė, gaminanti orą, žlunga - absurdas! Juk daugelis žmonių įpratę kvėpuoti ir kitaip nė nebemokėtų gyventi. Pardavinėdamas orą gali neblogai uždirbti.

Problema ta, kad žmonės papratę kvėpuoti už dyką. To neturi būti. Visi kvėpuojantys privalo mokėti abonentinį mokestį. O pageidaujantys kvėpuoti įvairesniu oru ir stambesniais mastais galės išvesti kabelinę oro liniją.

Naujas, europinius standartus atitinkantis kvėpavimas bus dviejų tipų: klasikinis, kai naudojami plaučiai - tai tinka pagyvenusiesiems, ir sportinis, su įpurškimu - jaunimui.

Kvėpavimo būtina mokytis nuo mažens. Vėliau sunku atsi-kratyt žalingų įpročių. Juk kaip dažnai net Aplinkos ministras, įkvėpęs aukščiausios kokybės oro, deja, čia pat jį ir pagadina. Ką tada kalbėt apie eilinį oro vartotoją?

Aišku, atsiras piliečių, kurie iš principo liausis kvėpavę. Tačiau tokių nebus daug, nes mūsų žmonės nėra principingi.

Pakeitus Aplinkos ministrą, aplinka nepasikeičia. Tad pasikliauti galime tik savo jėgomis.

Avanti!

Taip kalbėjo Džeimsas Baranauskas. Ir Jurgis Ramanauskas patikėjo: oro gamintojai gali gyvent ne prasčiau kaip naftininkai...

Protingas nepatikėtų. Bet Ramanauskas taigi durnas! Tyčia jį tokį parašiau.

Kad jums būtų lengviau.

Likimai

Policininkas Pabiedinskas yra tipiškas devyniasdešimtųjų žmogus, susiformavęs laisvoj ir nepriklausomoj ūtarumo atmosferoj.

Štai žmona eina iš miegamojo virtuvėn, o Pabiedinsko širdin jau ir smelkiasi ūtarimas. „Ko jai ten reik?“

Žmona atidaro spintelę, jis apsimeta skaitęs laikraštį, bet nepraleidžia nė vieno ūtariamosios judesio.

Moteris ima cukrinę. „Ėgi cukrinių augintojai vėl streikuoja! - topteli Pabiedinskui. - Čia aiškus ryšys. Kvepia Tėvynės išdavimu“.

Imituodamas nusikalstamos veiklos modelį, vietoj cukrinės pastato druskinę.

<>

Moteris šliūkšteli į puodelį druskos.

„Dėkui Dievui! - vyras lengviau atsidūsta. - Ko gero, tik kava kvepia“.

Ramybė trunka neilgai. Žmona kyšteli dešimt litų.

- Ramiau, piliete! - Pabiedinskas atšoka į šalį, slepia rankas už nugaros. - Ko jums reik?

- Cukraus, - sako moteris. - Taukų ir lašinių!

„Cukriniai ir taušiniai! - suskamba įkaitusioj policininko galvoj. - Taušiniai ir tulpiniai... Tulpiniai ir partiniai... Visi jie vienodi“.

Bet apsimeta neišmanėliu ir sušunka:

- O sakykit, gerbiamoji, katrie kiaušiniai jums prie širdies? Kairieji ar...

- Gana! - rikteli moteris.

„O jeigu provokacija? - svarsto policininkas. - Jei už durų vyrai iš STT?“

Jis mielai užsibarikaduotų būdelėj, bet negali. Pinigas traukia savęsp.

- Klok ant stalo!

Apsimovęs pirštines paima banknotą, įkiša į batą, o batą švyteli pro langą. Tada atplėšia duris.

Ten dviese.

- Ar bulvių pirsit?

„Bulvių! - krūpteli policininkas. - Kas yra bulvės? Daikčiukai, į kuriuos įkišti mikrofoni! Ne, ten blakės... Bet blakės gali būt sulindusios į bulves...“

Kaip įmanydamas įtaigiau paaiškina:

- Aš čia negyvenu. Bulvių pirkėjas gretimam mieste ketvirtoje laiptinėje. Bet kūnas išneštas prieš dvi savaites. Paskubėkit.

Kol tie susigaudys! Pabiedinskas jau gatvėj. O bato su pinigais - nēr. Su vienu toli nenuėisi, atgal grįžt neįmanoma. Ką daryt? Šauktis policijos?

Urnai prisimena, kad jis pats policininkas, ir nusigandęs smunka į krūmus.

Iš krūmų išlenda be kelių, su batu rankoj ir rėkdamas „Taušiniai ateina!“ pasileidžia į rytus.

Žmonės šneka, baltosiomis naktimis jų gali pamatyti Sankt Peterburge...

Tyros širdys

Šventadieniais mėgstu lankytis pas kaimiukus Drungilas. Kitados, kuriant informacinę visuomenę, šiedu žmonės - beje, dar anaipol ne remtino amžiaus - per klaidą liko neprijungti prie Interneto. Šiandien aš labai dėl to džiaugiuos. Čia nurims ta jausmai ir atgyja širdis, čia aš pasisemtu jėgų ir grįžęs sostinėn vėl galiu lenkti nugara virtualiose plantacijose.

- Kažin kodėl po sekmadienio ateina pirmadienis? - klausia Drungilas.

Kol aš mažiau, ką atsakyti, į pokalbį įsijungia Drungilienė.

- Aš manau, taip yra todėl, kad žemė sukasi iš vakarų į rytus.

- Bet Lietuva taigi sukasi į vakarus! - prieštarauja Drungilas.

- Buvau pamiršęs, tėveli, - moteris parausta it kregždė.

- Nieko, - ramina Drungilas. - Yra šalių, kurios metų metais nesisuka.

- Tai ne demokratinės!

- O Suomija! Ten būna tik antradienis ir sekmadienis.

- O šeštadienis?

- Šeštadieniais daug girtų. Dėl to jie padarė taip, kad šeštadienio nebebūtų. Kam prireikia šeštadienio, tas važiuoja Rusijon.

- Moka žmonės susitvarkyti. Gal po pietų ir pas mus taip bus?

- Bus, - Drungilas uždega žvakę. - Šiandien sukanka lygiai dešimt metų nuo tos dienos, kai paskutinį kartą... Trys patiekalai!.. Kotletas... Šnicelis... Baltazaras... Kur jie dabar?

- O pusryčiai! - Drungilienė pakyla ir susijaudinusi vaikšto po kampą. - Pusryčiai taigi buvo!

- Buvo. Bet ne pas mus.

- Ar tiesa, kad pusryčius išrado anglai?

- Taip. Kažkoks Smitas iš Liverpulio. Beje, įdomu, kad niekas tada neįvertino pusryčių naudos. Vargšas buvo pakeptas ant laužo ir patiektas pietums.

- Še tau! Bet kas gi tada buvo iki pietų?

- Nieko. Iki pietų nieko nebuvo.

- Kaipgi žmonės gyveno?

- Koks ten gyvenimas... Užtat dabar! Anglai pavalgo pusryčius ir eina gult.

- Ak, kaip norėčiau ten gyvent!

- Visi norėtų. Bet Anglija maža.

- Anglai galėtų kitur gyvent. Jie moka angliškai.

- Tas tai teisybė...

- O kažin kuom pusryčiai skiriasi nuo vakarienės?

- Vakarienė būna vakare. O pusryčiai - ryte.

- Ir viskas? - moters akyse ašaros.

- Deja... - vyras užgesina žvakę. - Kiti sako, neva pusryčiams patiekiamas omletas su pienu, o vakarienei - kukurūzų burbuolės su kava. Bet, mano manymu, tai nieko nekeičia. Juo lab jei kava su pienu.

- Kava su pienu? - moteris išblykšta. - Gamtoj to nėra!

- Anglijoj nėra gamtos. Ten angliški parkai.

- Ar lietuviai kada nors taps anglais?

- Po Mykolinių tai bus privaloma.

- Bet ar sulauksim?

- Ko gi nesulaukt? Laiko turim.

- O laikas - pinigai!

- Vadinas, ir pinigų turim.

Džiaugsmas užlieja sielas. Sėdim ir tylim - net vienas neat-sargus žodis gali viską pagadint.

Kodėl mums reikalinga tai, kas nereikalinga

Senelį Rėmelį traukia jūra ir moterys. Nuo senelio gyvenimo abu šie traukos centrai nutolę vienodai: jūra - saulėlydžio, moterys - saulėtekio pusėj.

Todėl vos tik senelis išeina kieman - net zvimbdamas ima suktis ant vienos kojos. Apskrities viršininkas rodo jį baltiešiams suomiams ir giriasi: „Agroturizmas! Darom, ką galim...”

Tiems labai patinka. Štai jau tiesia kabelius kišenėn - tuoį senelio gyvenimą privatizuos.

Bet senelis stveria lazda ir su prakeiksmiais veja ponus iš kiemo.

-Nevalos! Numuo! Tapijoptvajparmatj!

Tada kaire koja atsistoja ant grabo lentos, dešine pasispiria į Lietuvą - čiūžt per kūdrą.

Kvailas suomiškas gyvenimas - ne jam. Senelis svajoja parvežt Tėvynei olimpinį auksą.

O didžiausia senelio Rėmelio svajonė - tapti Lietuvos kariuomenės vadu.

„Kodėl į mane nebežiūri moterys? - klausia jis vartų stulpo. - Juk viduje aš likau toks pat kaip jaunystėj! Ir net gražesnis! Metų metais kaupiau patirtį, žinias, dvasinius lobius - mano vidus nūnai panašus į milžinišką sendaikčių sandėlį, kur dulkėse ir voratinkliuose gali daugel šventadienių kapstyti. Visuomet maniau, kad moterys tatai mėgsta.

Deja, ko gero, kalbos, neva svarbiausia vidinis grožis, - pramanas. Moterims svarbiausia - uniforma. Uniformuotas aš visuomet būčiau apsuptas pulko damų."

Senelis išgeria kisieliaus, ir galva maloniai apsvaigsta. Jis sėda ant kelmo ir baltam popieriaus lape išdėsto Lietuvos kariuomenės reformos projektą.

„Pirmyn! Vardan tos!

Betgi didelė klaida, kad armijon šaukiami jaunuoliai, kurie nėmaž nenori jai tarnaut. Jie nori šokt ir dainuot, jų kišenės pilnos reikalų, rūkalų ir kvaišalų. Ir tegu. Palikim juos ramybėj. Apkvaišt be kvaišalų - to neišmoksi, tatai ateina su metais. O nūnai karo vadų žvilgsnis privalo krypt į pensininkus. Šie tikrai kvaišta nuo laiko pertekliaus, tad mielai skirtų jų krašto gynybai ir net puolimui.

Visuomenė pasikeistų iš pagrindų. Juk senyvas žmogus, užuot išėjęs pensijon, išeitų kariuomenėn, kur gautų kelnes, ginklą ir pilną valstybės išlaikymą. Seneliui turi būti visi keliai atviri, o ne tik į pragarą - štai tada jis ir parodys, ką gali. O aš neabejoju, kad karo lauke senimas rodytų narsumo stebuklus, nes neturi ką prarasti, išskyrus dirbtinius dantis.

Latviai niekadės neatims mūsų plūduri!

Žinoma, atsiras tvirtinančių, neva seneliai turi sveikatos problemų.

Bet pasakykit man, koks mulkis nusprendė, kad į karą turi eiti sveiki? Karas, gerbiamieji, ne Vienos balius. Karo mašinos tikslas - žmogų suluošinti. Todėl į priekines linijas ir turi eiti luošiai. Sveikieji lai triūsia miegamuosiuose.

Kita vertus, atidžiai patyrinėję senelių reakcijas į tradicinius dirgiklius, pamatysim, jog daugeliu punktų senimas lenkia jaunimą.

Kai senelis dūlina paskui damą, jo širdis plaka taip tankiai, kaip jaunystėj niekad neplakdavo. Kartais tenka net atsiprašyt ir pritūpt. Dėl to aš darau išvadą, kad su metais širdis tampa vis jautresnė grožiui.

O inkstai! Prieš ketvirtį amžiaus šlapintis man reikėjo syki per keturias valandas. Dabar - keturis sykius per pusvalandį! Kas be ko, tai sukelia tam tikrų nepatogumų, tačiau, be jokios abejonės, rodo, kad organai dirba našesniu tempu. O svarbiausia - tai lavina ranką ir akį, nes tikras vyras visados nukreipia srovę į taikinį, net jeigu tai būtų viso labo tik eilinė šūdmusė.

O smegenys! Sakot, mes pamirštam, kas vakar įvyko. O kas gi įvyko? Algirdas susitiko su Valdu, Valdas - su Artūru. Artūrai tvora nugriuvo. Atsikvošėkim, ponai! Paskutinis dėmesio vertas įvykis - išvaymas iš rojaus.

Seneliai blogiau girdi? Galbūt. Tačiau ne tiek blogai, kad neišgirstų Tėvynės balso. O ar būtina girdėt kvailas komandas? Seneliai jau savaime yra kairieji arba dešinieji - puskvailis puskarininkis jų per amžius niekur nebepasuks. Galų gale visos tos rikiuotės - argi tai ne tuščia kariūnų pramoga iš dyko buvimo? Mūšio metu nė vienas Tėvynės gynėjas nesisuks nei kairėn, nei dešinėn - tik veidu į priešą.

O kiek smagumo, kai žengdamas pirsčioji! Tai reiškia, kad paprastas vidaus degimo organizmas įgyja stebėtinų reaktyvinių galių. Jos gal nebūtinos Lietuvos Prezidentui - šis triūsia tylioje kamerinėje aplinkoje, tad į jo postą gali ir pusbernis pretenduoti. Bet Kariuomenės vadui tai teikia daug privalumų: stiprina kovinę dvasią, didina puolamąją galią, gražiai papildo tradicinę ginkluotę. Štai nuaidi trimitas - ir tu laibai sutrimituoji. Drioksteli patrankos - ir tu storai drioksteli. Karo technika ir tavo organizmas veikia tuo pačiu ritmu. Žinia, paradams tektų vadovauti itin dėmesingai - kad nesugriūtų Lietuvos tiltai.

Jauniklis pramiega trečdalį gyvenimo. Senelis snūsteli trečdalį valandos ir būdrauja akylai žvelgdamas į tamsą. Priešas nepriešels nepastebėtas.

Sakysit, armija - vyriškumo mokykla. Bet kas gi tas vyriškumas? Skriaust savo artimą ir prievartaut silpnesnį? O gal - prisitraukt prie skersinio? Bet ką ten prisitraukęs pamatysi?

Senelis traukiasi prie žemės - užtat gali atidžiai ištyrinėt kiekvieną gimtinės pėdą.

Mes trokštame būti įdomūs pasauliui ir dėl to nuolat verčiamės per galvą. Bet pabandykim atsistot ant kojų! Luktelkim, kol liausis svaigt galva ir galėsime protaut. O tada pamąstykim.

Ar šitokia armija nebus įdomi? Ar nenustebinsim ne tik mie-
lo islando, bet ir šiurkštaus maskvėno? Galų gale - o tai svar-
biausia! - iš kur atsiras toks niekšas agresorius, kuris išdrįs
užpult armiją senelių? Juk toki pasmerks net laukinės Ama-
zonės gentys!

Esu tvirtai įsitikinęs: pensininkų armija - patikimiausias mū-
sų valstybės saugumo garantas."

Senelis Rėmelis pabarsto projektą paraku, pariša balandžiui
po kaklu ir pasako jam Krašto apsaugos kodą.

Oro pajėgos kyla į dangų.

Senelis tyliai drioksteli ir persižegnoja.

Ir lig aušros budi ant kranto. O į sapnų antpečius krinta ryš-
kios rugpjūčio žvaigždės.

Taip kalbėjo Vasiliauskas

i.

- Sakau jums: žemės kurmiais esam gimę. Į dangų nežiūrim, domina mus tik buitiski dalykai.

Taip taręs Vasiliauskas visų priekyje leidosi nuo Šeškinės kalvų. Stabtelėjęs tunelyje, vėl prabilo:

- Štai nuostabus gamtos reiškinys - rinkimai. Pulkas kandidatų siūlo plataus profilio gyvenimo pagerėjimą visuose frontuose. Ir tuoj pat.

Tačiau į susitikimus su rinkėjais rojaus pranašas privalo vežiotis bent tuziną juokdarių.

Išvydę kandidatą protaujantį vieną, mes perjungtam kanalą.

- Gėda, broliai! - mokė Vasiliauskas.

Prisiartinęs prie slėnio ir paregėjęs Rūmus, Vasiliauskas pravirko ir vėl pasakė palyginimą:

- Sykį toks žmogus klaidžiojo po rūką. O rūkas tvyrojo toks tirštas, kad ištiesus ranką nesimatė kelio. Todėl žmogus jautėsi laisvas ir pasitikintis savimi.

„Jūs - nepaprasta moteris!" - tarė jisai, nors išvelgė šalimais tik pilką šešėlį.

„Ne visi tai pastebi", - liūdnai atsakė toji.

Ir papasakojo apie savo vyrą: tinginį, valkatą, girtuoklį - tikrą išsigimėlį. Susijaudinęs gerasis žmogus griežė dantimis ir gniaužė kumščius.

Jiedu klaidžiojo po rūką visą pusdienį. Kai žmogus pakvietė

moterį į savo namus - ta neatsisakė, tik pasidomėjo, ar nebūsią problemų.

„Žmona ligoninė... - atsakė vyras ir karčiai šyptelėjęs pridūrė: - Tikiuosi, kad viskas baigsis..."

Ir papasakojo, kokia ana priekaba, rėksnė, apsileidėlė - stačiai ragana. Moteris, tatai girdėdama, aimanavo, o sykį net stvėrė už rankos ir stipriai paspaudė...

Čia Vasiliauskas sudrebėjo ir iš giliai atsidusęs tarė:

- Kai įėjom į namus, pamačiau, jog naujoji pažįstama ir yra mano žmona. Bet per pusdienį jau buvom tiek suartėję, kad nebegalėjom išsiskirti.

Ir sukaupęs jėgas apibendrino:

- Sakau jums, broliai. Jeigu eisime į rinkimus atvira širdimi, bet užsikimšę ausis, jei žiūrėsime į kandidatą prisimerkę, tarsi pro rūką, ar net visai užsimerkę, jis atrodys mums mielas, šviežias ir gražus.

Tada pridūrė:

- Aš visais tikiu. Visi man kaip vaikai... Todėl nebalsuosiu, - jis liūdnam šyptelėjo: - Jei už vieną balsuočiau, kiti pasikartų.

Taip taręs, palaimino mus ir išvažiavo į Angliją. Ten mokė žmones anglų kalbos, pasižymėjo mūsųose su lietuvių kolonistais ir net vadovavo baltųjų vergių sukilimui pievagrybių plantacijose...

2.

...O grįžo mokytojas labai pasikeitęs, paprasčiausių dalykų ėmė nebesuvokti. Nieko nuostabaus: kas lietuviui kairėj, tas anglui dešinėj. Jauno demokrato smegenis tas paveikia...

Štai žygiuojam mudu prospektu. Aš tūpteliu Rūmų prieigose pasimelst, o pakilęs matau: Vasiliauskas įsikibęs tokiam ponui į atlapus.

- Dėl ko tavo namas didesnis nei atlyginimas?

O tas ponas - žiū! - Baranauckas! Rimtas, nuolat svarbiais reikalais užsiėmęs vyras.

- Iš kur aš galiu žinot! - trauko pečiais.

Man tokia gėda! Eilinis pilietis - rinkėjas ar net bedarbis - ir tas ne visados atsakys, iš kur jam pinigai dygsta. Ką šnekėt apie valdžios žmogų! Šis dieną naktį ant aukso puodo sėdi - valstybės interesų sargyboj budi. Ko stebėtis, jei prie sėdynės koks auksinas lieka prikibęs?..

Doras pilietis to nepastebės, o pastebėjęs garsiai nešūkaus.

- Mokytojau! - tempiu jį šalin. - Bene tinka tokių dalykų klaust?

O tas, žiūriu, visai iš veido išėjęs ir labai jau į Maironį panašus.

- Iš kurgi tie turtai, daiktai neregėti? Tos pilys, baseinai ir saunos? Tos puikios mašinos, kur pinigus plauna?..

- Nieko neturiu, - ginasi Baranauckas. - Viskas žmonos.

- O kieno ta žmona?

- Tai bene žinau!

- O kokia jos pavardė?

- Baranauckienė.

- O tu kas toks?

Baranauckas vėpso į vitriną. Įsivaizduoju to vargšo būklę ir užjaučiu. Atplėštas nuo valstybės, užverstas smulkmeniškais klausimais, jaučiasi it Mėnulyje.

- Neatsimenu.

- Žmonos pasiklausk, - siūlo Vasiliauskas. - Toj pačioj pily gyvenat... Tais pačiais keliais keliaujat... Iš vonios į aktų salę... Iš tų aktų - į banketų... Iš banketų - į bezdonis... Pabezdėję vėl atgal... Susitinkat, kaipgi!

- Bijaus, - gūžiasi Baranauckas.

- Tič! - Vasiliauskas kelia rankas į dangų. - Dievo Tėvo nesibijo!.. O žmonos... Ak! Kas gi tai per sutvėrimai!..

Baranauckas smunka į limuziną, šauna pirmyn - dulkės kamuoliais iki Hagos bokštų parūksta. Ūmai stojusioje tamsoje girdžiu Vasiliausko balsą:

- Iš dulkių pakylam, pavirstam įdulkės... Bet kiek syk to trum-lialia skrydžio metu dar spėjam, o broliai, kits kitą išdulkinti..

Balsas kyla aukštyn, atsimuša į dangaus vartus ir atgalios grįžta...

...Vakara is mėgstu po gražiausias krašto vietas jodinėt. Užklystu ir į Turniškes. Ir ką regiu? Vasiliauskas beldžiasi į pilies vartus.

- Ko reik? - palypėjęs ant kuoro klausia Baranauckas.

- Žmogaus ieškau.

- Tokių čia nelaikom.

- Bent kas liko atiduok.

- Niekio negausi!

- Žvakelę uždegčiau... Maldelę kalbėčiau... Ir kam tau tie kaulai?

- O gal ir pravers!

Vasiliauskas brūkšteli nagais vartų virbus it kanklių stygas.

- Ten broleliai mano guli... Vidutinio ūgio, proto... Įgalėję nelabai... Nagi tie, kur užkasei 89-aisiais, kai mes į Baltijos ke-lią buvom išėję... Grįžom elgetom... Ogi jūs, kur pasilikot, bim-balais pavirtę skraidot...

Pilėnas stovi rūstus, veidu vakarų pusėn. Kardas, žarų nu-tviekstas, nelyg krauju aptaškytas.

- Vieni rėplioja, kiti skraido. Per amžius...

- O kur dingo vidurinysis sluoksnis?

- O iš kur man žinot!

Mokytojas vėl brūžina:

- Firmos ir bendrovės jūsų!.. Ir dvarai, ir pabrikai!.. Ar iš balos tas gražumas? Ant kieno kaulelių?

Baranauckas mosteli sparnais ir išnyksta mėnesienoj. Nema-tomos rankos užveria stebėjimo bokštų angas, pakelia tiltus, paleidžia tris tigrus...

Sodinu apdraskytą mokytoją ant asilaičio, pargabenęs namo, girdau žuvies taukais, raminu, net pamokau:

- Tokių dalykų neklausama.
- O kokių klausama?
- Apie Lietuvos narystę, - aiškinu. - Visokias ten struktūras...
- Pasakyk man, - vėpą jis. - Ar gali sąžiningas žmogus milijonierium tapti?

- Jei nesąžiningai elgsis, tai gali ir sąžiningas, - paaiškinu. Susimąsto vargšas.

- Lietuva saugi. O lietuviai... Bene vėl jie mus apgavo? Ap- melavo, užliūliavo...

- Jokios apgaulės! - skubu sakyti. - Apie lietuvių niekas niekad ir nešnekėjo. O tarp Lietuvos ir lietuvių - kas gi bendro? Tik prisimink, žmogau, kiek syk Lietuva iš visų pasaulio žemėlapių išnykdavo! O lietuviai vis vien krebždėdavo kertėn įlindę.

- Tai ko anks šūkaliauja: Lietuvą myliu!..

- Tai ne mūsiškiai, - sakau. - Ir ne meilė tai, o politika.

Sublizga Vasiliausko akutės, jis pameta buteliuką.

- Politikai žmonėmis lūpinasi...

- Eisiu rytoj į kiną, - sakau nusigandęs.

- Politikai gyvenimą gelina...

- Ledų nupirksiu, - pažadu.

- Dėliai žvelgia į lytojų... Mum sveikata lefolmuoja...

- Marš į lovą! - šaukiu.

Vasiliauskas krenta nuo taburetės ir mataruoja kojėlėm.

- Noliu būti politikas! Noliu poli...

Nedelsdamas kviečiu šeimos daktarą. Diagnozė aiški:

- Candidatus vulgaris.

Ir priduria:

- Ligoniai skirstomi į tris grupes. Pirma - neįgalintys ir to nesuvokiantys. Antra - suvokiantys, bet nesigydantys. Trečia - beviltiški.

Apibendrina ilgametę praktiką:

- Dėl ko eilinis, niekuom nepasižymėjęs žmogelis staiga užsimo balotiruotis? Taip atsitinka dėl to, kad vyro, kuriam per keturiasdešimt, žievėj sutrinka rūgščių ir šarmų pusiausvyrą. Štai tada jis ir susimąsto: nejaugi vienintelis žygdarbis, kurį aš dar įstengiu atlikti - tai kilimą išdulkinti?

Atsisveikindamas išrašo receptą.

- Ramybė. Jokio televizoriaus. Nė žodžio apie politiką.

Padovanojęs daktarui Vasiliausko marškinius, imuosi ligonio slaugos. Porinėm dienom diskutuojam apie amžinąsias, o neporinėm - apie praeinančias vertybes. Po savaitės užduodu kontrolinį klausimą:

- Srioderis! Kas tai?

- Instrumentas sniegui valyti, - atsako Vasiliauskas.

Suprantu, kad mokytojas pasveiko, ir išsivedu jį kieman. Nulipdau besmegenį.

- Mūsų kandidatas!

Žmonės būriuojasi aplinkui. Besmegenis tyli ir visi sutinka: toks mums būtų geriausias.

- Tokio nusipelnėm!

- O jeigu vasarą ištirps?

- Vasarą politikos nereik, - sakau. - Yra kitų pramogų.

- O gyvenimas ar pagerės? - cypteli kažkoks seneliukas.

Peržegnoju tą vargšą ir rekomenduoju kreiptis į kapinių sargą.

Krinta sniegas - baltas nerūpestingumas...

Kada nors ir mes išmoksime nesirūpinti dalykais, kuriuos pažeisti ne mūsų valioj...

Kovo ydos

Toks pavasaris

Sniegas tirpsta it laimė... Tikriausiai - pavasaris. **Reikia eiti pas moteris.**

- Na! - sakau nuėjęs.

- Ką? - atsako Marija.

Sėdžiu kampe susiraukęs.

- Jūs toks rūstus, - kalba Marija. - Vis tylit ir tylit.

„Geriau būčiau ėjęs pas dantistą, - galvoju. - Bet va - pavasaris...”

- Grigalius numirė, - sakau.

- A kas jis toks?

Žiūriu akis išpūtęs. Iš kur man žinot? Aš tik šiaip pasakiau.

- Ar laidotuves rodys per televiziją?

- Grigalius ne toks, - aiškinu. - Jis ne dėl to numirė.

Ji pravirksta.

- Gaila žmogaus...

- Ša! - raminu. - Gali būti, kad jis dar gyvas. *

- Ką jūs!

Aš susinervinu ir skubu paaiškinti:

- Iš vienos pusės - miręs. Bet iš kitos - gyvas.

- Nesuprantu, - Marija surūstėja.

Ir aš nesuprantu. Bet argi žmonės kalbasi dėl to, kad suprastų kits kitą? Aišku, apie numirėlį, kurio gal nė būti nėra, nederėtų...

- Balbierius! - sakau ir iškėlęs pirštą ilgai, reikšmingai tyliu.

- Ką - Balbierius?

- Balbierių visi pažįsta!

- O ką jis daro?

- Balbierius geriausias Grigaliaus draugas, - paaiškinu.

- Dabar jam sunku, - Marija vėl pravirksta.

- Nėmaž nesunku, - juokiuos. - Juk jis irgi sykiu numirė.

Nusigręžtu į langą. Koks giedras dangus! O čia tokios liūd-
nos temos... Bet mirties valandos nepasirinksi.

- O dėl ko jūs dabar ne ten? - teiraujasi Marija.

- O ko man ten? - stebiuos. - Man dabar su jais neįdomu.

„Bet ką aš čia?.. Apie mirusius gerai arba...”

- Grigalius geras buvo... - pradedu.

Ji linksi galva.

- Bet tik kol gyvas, - pabaigiu.

Atsipjaunu arbūzo ir užsikemšu burną.

- Pamiršot savo draugus, - priekaištauja Marija.

- Man Alzheimerio liga, - pasakau ir vos neapsiverkiu.

- Ar čia tas, kur stalčių išrado?

Purtau galvą.

- Stalčių - Geigeris. Stalčių ir skaitiklį.

- A kas anas yr?

- Kitados buvo skaitytojai, - kantriai aiškinu. - O dabar -
skaitikliai. Anie knygas skaitė, o šitie pinigus skaičiuoja.

- O tas Al...

Numoju ranka.

- Alzheimeris tai visokias ligas išradinėjo.

- Bet kodėl?

- Jam patiko. Sėdėdavęs, sako, per naktis prie **varstoto ir vis**
bakterijas kryžminęs.

Matau, ji susidomi ir tai man nepatinka.

- Smulkus niekšelis, - vypteliu. - O štai Grigalius išrado ky-
šį! O toks Bydermejeris - stilių ir stilių plus. Nors, **po** teisybei,

geras kyšis - tai ir stilius, ir stilius plus kartu paėmus...

- Bet per televizorių jų vis tiek nerodo!

Skėsteliu rankom.

- Tokie laikai! Į protingus nūnai nieks nebenori žiūrėt. Beje, ir kyšis jau pamirštas. Dabar visi korumpuoti.

„Bet kam aš apie tokius dalykus toki gražų pavasari?.. Su dama! Nejau esu tiek apkiutęs, kad nebegaliu apie grožį pašnekėt?"

- Balbierius buvo išradęs pripučiamą bobą, - sakau. - Vos tik ana ims vepėti - jis ir ištraukia ventilių.

- Ir kas iš to?

- Man tai gražu.

Ji pakyla nuo stalo.

- Metas atsisveikint! Metas atsisveikint!

- Bet aš ką tik atėjau!

- Seniai jau čia sėdim, - aiškina Marija. - Apie Grigalių kalbam...

- A ko apie jį?

- Numirė žmogus.

- Še tau!

Susijaudinęs pašoku ir išbėgu nė neatsisveikinęs.

Reikia paskubėt į laidotuves.

Pašnekesiai observatorijoje

Cia susirinkę šnekamės apie mokslą ir techniką, menus ir politiką...

- Išradau dviratį su pakabinamu varikliu, - praneša senelis Zebediejus.

- Važiuojam! - rikteli raštininkas Cvirka. - Į pasaulį!

- Ša! - subara senelis ir pamoko: - Pasaulio reikia savyje ieškot.

- Tai kam tada pakabinamas variklis? - **stebisi** gimnazistas Janonis.

Senelis paaiškina:

- Pakabinamas variklis gali ant medžio šakos kybot, o žmogus po tuo medžiu miegot.

- O jei variklis jam ant galvos dribtels?

Susimąstom. O senelis vėl aiškina:

- Jei žmogus minkštagalvis - gali variklį ant žemės paguldyt. O ant šakos pats pasikabint.

Mums liūdna, kad tokie paprasti sprendimai patiems neateina į galvas.

O Zebediejus ištraukia iš maišo tam tikrą daiktą.

- Kas tai? - klausia.

Ilgai sukę galvas taip ir nesuvokiam. Bet Zebediejus nepranda kantrybės.

- Šis daiktas grūdamas klozeto skylėn, kai užsikemša.

- Žiūrėk tu man! - stebisi Cvirka. - Ir mūsiškiai šį tą sumąsto.

- O, kad taip būtų! - senelis tik atsidūsta. - Deja, tai prancūzų išradimas.

- O ar tiesa, kad prancūzų kalba tokia pat kaip varlių? - teiraujasi Janonis.

- Ne visai, - atsako mokytojas. - Bet skirtumas nedidelis. Maždaug toks, kaip tarp dzūkų ir zanavykų.

Ūmai elektros lemputė pokšteli ir užgęsta. Mėnesiena tvinst pro langus.

- Kažin kas geriau: elektra ar mėnesiena? - teiraujasi Cvirka.

- Mėnesiena dangaus produktas, o elektra kasama iš žemės, - kantriai aiškina senelis.

- A su kastuvu? - klausia bedarbis Patriūbavičius.

- Tai bene su nosim! - juokiasi darbdavys Grigaravičius.

Zebediejus nepalankiai nužvelgia tuodu vyrus.

- Su šviesa nejuokaujama! - tiek tepasako.

- O kažin čia, po grindimis, ar taip pat yr šviesos? - domisi Cvirka.

- Šviesos visur pilna, - aiškina Zebediejus. - Tik ne visiems lemta ją pastebėti.

- O tiesa? - klausia Janonis. - Iš kur tą daiktą žmonės ima?

- Šviesa ir tiesa visados kartu, - vėl kyšteli savo trigrašį Patriūbavičius.

- Anaip tol! - prieštarauja senelis. - Tiesa dažnai slypi tamsos klostuose ir žmonėms ilgai tenka vargti norint ją išskelti.

- Bet tamsu būna tik naktį, - sako Patriūbavičius.

Zebediejus purto galvą.

- Šviestis reik, vaikinė! Kuo žmogus labiau apsišvietęs, tuo daugiau jis pastebi tamsos net ir tose vietose, kur tamsuoliui labai šviesu.

- Tai kam tada šviestis? - stebisi Patriūbavičius. - Jei nuo to tik dar tamsiau?

Zebediejus skėsteli rankom ir nutyla. Ir visi dabar susimąstom apie paranormalius reiškinius.

- O nafta? - ūmai rikteli Patriūbavičius.

- Ką nafta? - pakyla Grigaravičius. - Nafta - mano!

- Liaukitės! - subara mokytojas ir paaiškina: - Nafta iš tamsos.

- Bet kiek šviesos duoda.' - šaukia Grigaravičius.

Senelis moko:

- Jei pasvertume šviesą ir tamsą, patebėtume, kad tamsos iš naftos daugiau.

- Kaip taip gali būti? - rékauja anas. - Ir kas galėtų pasvert?

- Svarstyklės - širdyje, - tyliai sako senelis.

- Eik jau! - Grigaravičius net žvygteli. - Tokioj vietoj!

- Kas tau rūp! - kikeną Patriūbavičius. - Tu juk neturi širdies.

- Turiu!

- Parodyk.

Grigaravičius nusimauna kelnes ir parodo pliką užpakalį.

Ir visiems tarytum liūdna tampa. Dar kiek pabuvę ir išsiskirtom.

O juk visados pas mus šitaip! Pradedam gražiai, o pabaigiam kažki kaip adverniškai.

Vienas

Stovėdamas prie durų, galvojau: išeiti ar ne? Jei išeiti, tai kur? Visi mano draugai seniai tapę kitais žmonėmis, ir aš jų nebepažįstu. O jei neišeisiu, turėsiu likti su tuo, kurio išvis niekad nepažinojau.

Staiga privažiuoja sunkvežimis, darbininkai iškelia mano duris ir nusiveža.

Dabar jau nebėr ko svarstyt.

Atsigręžęs prisimenu, kad į tuos namus įėjau prieš ketvirtį amžiaus ir visą gyvenimą ieškojau išejimo.

Dabar aš laisvas. Galiu pakilti ir skristi.

Bet nenoriu.

Atsisėdu bare. Sėdžiu tiek, kol imu jaustis esąs šeimininkas. O svečiai išlenkia taurelę, užkanda „su beze“ ir skuba pro duris. Jei paklausčiau: „Kur?“, atsakytų: „Su reikalais“. Daug dabar tokių priviso.

O štai turkai savo svečius pasodina ant kuolų ir tie kaipmat pamiršta visus reikalus.

- Jonasjonasjonas! - tvirtina priešais sėdintis tipas.

Tai man nepatinka - juk ką tik buvau Juozas. Bet aš žinau, ką daryt. Triskart pakeliu taureę ir nemalonus ponas prapuola man iš akių.

Toks Einšteinas yra pastebėjęs, kad laikas bare bėga daug syk greičiau nei namie. Tad ir nesistebiu, kad jau tamsu, kad be mano žinios keičiasi dekoracijos ir aš vėl gatvėj. Gyvenimas - teatras. Tai pirmas pastebėjo kažkoks Shakespeare.

Atsiremiu į sieną ir jinai manęs neatstumia.

- Koks jūsų vardas?

Siena tyli. Gera būtų su tokia gyvent! Apkabinu ir atsigulu šalia.

Paskui tampa šviesu, o tamsos visai nebelieka. Šviesa vilioja žmones, todėl apsimetu sudužusiu žibintu ir pasilenkiu pirmyn, kad iš mano galvos sklindanti tamsa mane paslėptų nuo svetimų akių. „Būtų gerai šviesą vėl atskyrus nuo tamsos, - pasvajuju. - Vienam andai buvo pavykę?..“

Paskui suimu save į rankas, atsikeliu ir nueinu. Bet vos tik paleidžiu save iš rankų, tuoj vėl krentu ant žemės. Kitą krantą pasiekiu visai nusigalavęs. Ten moteris, kuri man graži, ir aš tiesiu rankas šaukdamas: „Mielaširdingoji!..“

Ilgai šaukiu, kol suvokiu: toji mane nei mato, nei girdi.

Mano sielvartas išsilieja ilgesingougou stiliaus eilėmis:

- Kur jūs, mano moterys, prapuolėt? -

Niekur jūsų neb matau seniai...

Gal jūs dulkėm puolėte apuolėj?..

Gal pilėnuos jūsų pelenai?..

Kurgi jūsų baltos rankos, kojos?

Iš kurių man buvo tiek naudos?..

Kokioje virtuvėje kapojat

Kaulus to, kurs niekad nebgiedos?

Žydi baltos moterys kaip sodai -

Kokiu žemėj žengtumei keliu...

Tik kad nežinau aš jų PIN kodo -

Suaktyvint niekaip negaliu.

Kurgi mano moterų aktyvas? -

Kitos eina kiaurai pro mane...

Jeigu ir esu šiek tiek dar gyvas -
Ne gyvenime. Tiktai mene.

Visos tokios maxi, mini, midos...
Tik tolyn... Tuščion erdvėn rėkiu:
- Dvideginis aš - ne monoksidas -
Kam gi vienas naktyje degu?!

Štai praskrido... Ne žuvėdra - musė,
O žuvėdrą pasigaus kiti...
Bus šią naktį man antroji pusė
Kaip ir vakar - taurė ta pati...

Užsičiaupiu. Galima ir taip gyvent.
Bet neturiu durų ir negaliu užsidaryti.
Aš atviras atviroj visuomenėj, o geri žmonės neužaina.

Namas Nr* 6. Gyventojų registracija

Rūkas Rukloje
(Pulkininko pasakojimas)

Atidarau duris - lovoj du beginkliai, berūbiai civiliai: vyras ir moteris. Aš - uniformuotas, ginkluotas. Kol aš čia, jie gali būt ramūs. „Koks gražus ir prasmingas kario gyvenimas!“ - dingteli mintis.

Užmetu antklodę ir išeinu kieman.

Vaikštau su šautuvu, gąsdinu varnas. O ryto gražumas! Saulės nėra, dangaus nematyti, visur tirštas rūkas. Atrodo, net galvoj jo pilna - mintys kaip žuvys šmėsteli ir dingsta rūke... Ta moteris - mano žmona Mona Liza, o vyras - kaimynas Bonapartas. Šautuvas dunksteli žemėn. „Ką jie ten veikia mano lovoj?“

Grižtu atgal, nutraukiu antklodę. Panašu, kad grumiasi. Aš karys ir galėčiau pagelbėti. Tik nežinia katram. Nė vienas pagalbos nesišaukia.

Širdis linksta kaimyno pusėn - su juo gali išgert, pašnekėti. O žmona tik trukdo. Bet panašu, kad anas ir laimės. Prispaudęs moterį aukštiekninką... Dabar svarbu nepaleist. Matau, kad ta jau dūsta. Vyras, tiesa, irgi sunkiai kvėpuoja.

Eisiu alaus parnešti.

Bet kas gi čia! ? Mona Liza ūmai išsiveržia iš Bonaparto gniaužtų - dabar jau tas apačioj. Abiem rankom primygusi tą vargšą prie lovos, moteris be gailesčio tvatija it buože apatine kūno

dalimi. Teisingas **sprendimas!** Ši dalis **svariausia** «- bijau, kad kaimynas ilgai neatlaikys.

Eisiu gėlių paskint.

Kai grįžtu, atsitinka tai, ko bijojau. Bonapartas sukriokia, sutrūkčioja ir nurimsta.

Gaila žmogaus...

Betgi pats kaltas. Tokias pozicijas turėjo! Šiek tiek pastangų - būtų net pasmaugęs.

Jėgų ar meistriškumo pritrūko? Aišku, labai svarbu ir psichologinis pasirengimas. Didelis psichologas tas kluikis niekad nebuvo...

O žmona, beje, didelė klastūnė. Bet, kaip sakoma, nugalėtojai neteisiami.

Kaukšteliu kulnais ir atiduodu pagarbą. Civilių papročiu įteikiu gėlių - pasveikinu su pergale.

Rūkas sklaidosi - bus manevrai.

Šviesa ir šešėliai **(Patikėtinio pasakojimas)**

- ...kad mano vieta politikoj! - pabaigė Burbienė. - O kaip manote jūs?

Aš atsakiau:

- Manau, kad į politiką turi eit tik vyrai, nes tam pritaikytos ir jų figūros: plokščios krūtinės, kieti užpakaliai ir kvailai styrančios barzdos, nuolat prisivėlusios šiukšlių bei snarglių. O moters vieta - muziejų...

Tuo metu įėjo Turmantas Burba su popieriais, atsisėdo krikštasiuoly ir ėmė šnekėtis su savim. Bet taip tik atrodė. Iš tikrųjų Turmantas buvo šešėlinės vyriausybės Premjeras ir puikiai matė savo kabineto narius. Atrodė susirūpinęs ir vis minėjo Lietuvą. Norėdamas jį palinksminti, šūktelėjau:

- Anava Ūkio ministrui barzda užsidegė!

Burba nužvelgė tuščią kėdę, mane ir supykęs tarė:

- Netrukdykite posėdžiui! Suaugęs rinkėjas, o pliauškiate niekus. Išvesk jį, - įsakė Burbieniui.

Ta stvėrė mane už rankos ir ištempė pro duris. Turmanto Burbos kabinete moteris dirbo Vidaus reikalų ministre.

- Ar vis dar einate žmonos pareigas? - paklausiau.

- Laikinai, - atsakė. - Jau šiandien įgaliojimus perduodu panelei Brik.

- Matau, jums sunku...

- Taip, - tiesiai atsakė moteris. - Sunku staiga mest, ką moki ir mėgsti, ką tiek metų dirbai... Bet puikiai suprantu, kad negaliu būt sykiu ir žmona, ir ministrė. Tai būtų smūgis Burbos reputacijai ir labai pavojingas precedentas... Sakysit, galėjo vyras man palikti žmonos krepšį, o ministro portfelį skirt kitai. Bet ar daug kam gali tokį daiktą įduot? Manim Burba pasitiki. O būti žmona, sako, didelio proto nereik... Ar jūs kitaip manot?

Tuo metu kaip tik išokavo kieman panelė Brik. Liauna, grakšti it stirna... Burbienė gi postambė ir su ūsiukais.

- Ne, - atsakiau. - Premjeras teisingas.

O panelė smalsiai dairėsi po dvarą ir šūkčiojo:

- Tai viskas čia mano, a ne? O kur miegamasis?

- Gal norėtumėt pirma lentpjūvę apžiūrėt? - kiek suirzusi patarė Burbienė. - Vilnų karšyklą... Kailių dirbtuves... Turim ir naftos siurblių...

Ta tik suraukė nosytę ir nulėkė į Vidinius kambarius.

- Vadinasi, visas turtas anai perrašytas? - klausiau.

- O kaip kitaip? - Burbienė skėstelėjo rankom. - Kur matyta, kad Premjero turtas būtų perrašytas Vidaus reikalų ministrui? Briuselis to neleis.

- O vaikai? Bene keturis turit, ir visi dar mažiukai...

Burbienė atsiduso.

- Vaikai - didžiausias turtas, tad, aišku, irgi bus perrašyti naujai žmonai. O ta labai geros širdies. Žadėjo visus išdalyti kaip labdarą vaikų namams.

- Teisingas sprendimas, - linktelėjau. - Rinkėjai, ypač socialiai remtini, tą įvertins.

- Manau, kad mūsų Kabinetas neišsilaikys ilgiau kaip dešimt metų, - sakė Burbienė. - Tada grįšiu...

- Kad tik neprarastumėt kvalifikacijos.

- Retsykiais gatvėn išeisiu. Vidaus reikalų ministrei tai net privalu.

Padėkojau rinkėjų vardu už gerus ketinimus. O kai atsisveikinęs išėjau, akyse man buvo šviesu. Pasitikėjau šia Vyriausybe.

Giminės pratešimai (Tėvo pasakojimas)

Prisimenu, buvo rytas. Iš radijo imtuvo sklido nemalonūs vakarykštės politikos balsai, bet kai pripyliau klijų, nuščiuvu.

- Gudriai sumanyta! - gyrė senis Kemzūra.

Aš tik mostelėjau ranka. Žinojau, kad esu protingas.

Bet dabar nesigirdėjo nė muzikos, matyt, ir solistams užsiklijavo... Šliūkstelėjau tepalo ir padaužiau dviračio raktu.

- Man tai gana muzikos tiek, kiek jos sukuria viena musė tarp dviejų stiklų, - tarė senis.

Kemzūra buvo mano antros eilės uošvis ir glaudėsi čia pabėgėlio teisėmis - slapstėsi nuo senatvės. Kai praeis, ketino studijuoti verslo vadybą, širdies chirurgiją ir tarptautinę teisę.

- Ar šiandien eisi į politiką? - paklausiau.

- Ne, - atsakė. - Šiandien gerai jaučiuos.

- Tai dėl ko pinigų šaldytuve laikai?

- A kad neištirptų...

Tuo metu įėjo sūnus Tūpkus, Lietuvos armijos karininkas, ir duktė Orkaitė, garsi dviratininkė.

- Aš laikiu kūdikio! - pranešė Orkaitė.

- A nuo kurio dviračio? - pasidomėjau, mat pastaruoju metu mergina jų turėjo net tris.

Ta nukaito, nudelbė akis.

- Manau, kad nuo baltojo.

Pritariamai linktelėjau. Spalvotieji man visados atrodė įtartini, ypač - žydras.

- Vaikas, manding, su rageliais bus?

- Jei berniukas...

Užsisvajojau apie anūkėlį. Šis vaidenosi man baltais pedalais, geltonais marškinėliais ir rausva štangele... Bet svajas grubiai nutraukė Tūpkus. Jis kaukštelėjo kulnais ir suriko:

- Žemė - žmonių planeta. Žmonės - patrankų mėsa. O vaikai - delikatesas. Todėl turim jais rūpintis.

- Nusiramink, - tariau. - Tu neturi vaikų ir niekad neturėsi.

Norėjau paaiškinti, kad uniformos kelia pasibjaurėjimą, tad jokia moteris su uniformuotu žmogum neis toliau fronto linijos. Bet tai būtų pernelyg skaudi tiesa.

- Tu nemoki kelnių nusimaut, - pasakiau.

-Tokios disciplinos Akademijoje nebuvo, - šaltai atkirto Tūpkus. - Kita vertus, aš rūpinuos sūnėno Mišelio ateitim.

- Mišelis per karą galės sandėliuke pabūti. Atremsim į sieną. O gal... - viltingai pažvelgiau į dukrą, - triratukas gims? Tada tai jau jokio vargo...

- Rankas aukštyn! - suriko Tūpkus.

Nekenčiu kariškių! Bedarbių armija. Kad tie valkatos gautų bent kokio darbo, įvairių tautų patriotai priversti nuolat bartis ir muštis. Ūmai taip panorau mergytės...

- Vartok daugiau daržovių, - tariau dukrai. - Tai minkština lytį. Ir jokio kalcio! Nuo šito brudo kietėja kaulai ir būtent dėl

to gimsta vyriškos, kariškos būtybės. Beje, - **pridūriau**, - anądien mačiau tave su juodu dviračiu...

- Tai buvo trumpalaikis ryšys...

- Bet jei vis dėlto būtų įvykę tai, ko baiminuos, valgyk varškę: nuo baltųjų produktų kūdikis išbąla, o būna, kad gimsta net suomis. Tai būtų mums didelė garbė - prisiminkim Helsinkio dokumentus...

Čia įsiterpė ilgai tylėjęs Kemzūra:

- Nemanau, kad su dokumentais gims. Juk ryšys nesantuo-kinis. Vadinas, vaikas kaip ir padirbtas. Nei dokumentų, nei garantijos. Tokie šiandien be perspektyvos.

Tai mus sukrėtė. Įsitvėrėm kits kito it artimi.

- Tu, seni, irgi be perspektyvos, - pastebėjau. - Bet vis tiek puikiai riedi žemyn.

- Aš riedu iš inercijos, - tarė šis. - O vaikui reikia šaknis suleist.

- Kur tu matei dviratį su šaknim! - aš net sukikenau.

- Jis bus su skambaliuku, - tyliai, bet tvirtai tarė Orkaitė. - Paskambina... Susirenkam... O jis - pūkšt! - ir išleidžia orą iš padangėlių...

Net nukaitau nuo būsimos laimės nuojaautos. Ak, nejaugi tok-sai stebuklas be perspektyvos?

- Gal tėvas parems? - klausiau. - Ne paskutinis taigi! Net žiedinėse dalyvavęs.

- Ne tik! - Orkaitė išdidžiai pakėlė galvą. - Ir grupinėse!

- Štai kaip! - visas perbalęs Tūpkus žengė pirmyn. - Tokiems mūsų šeimoj - ne vieta.

Kad kilo triukšmas! Orkaitė klykė, Tūpkus kaukė, aš dau-žiau galvą į sieną. Tik senis Kemzūra visus ramino:

- Gal ir nereik to vaiko? Jau greitai aš suvaikėsiu - galėsit apie mane tupinėt.

Nutilom, susižvalgėm. Ir pigiau, ir patogiau.

Taip ir liko.

Ne visi namie
(Sutuoktinio pasakojimas)

Aušrinė žvelgė pro langą. Buvo trečia valanda ryto. Kaip visados tokiu metu sėdėjau prie lango, apsivilkęs keleivio drabužiais, mąstydamas apie bėgantį laiką, apie tai, kad po šimto gramų manęs čia nebus...

Kažkas pabeldė. Atidariau duris. Ten stovėjo daili, jauna ponია.
- Eime, - tarė.

Seniai svajojau apie tai. Tad žodžio netaręs palikau namus ir išėjau. Gatvėj švietė prašmatnus „Mercedes...”

Atvažiuom į dvarą. Ten laukė dvi - dar dailesnės! - ponios. Ant stalo - tortas, likeris, šampanas... Valgiau ir gėriau, kol apsivėmiau. Tada pasakiau:

- O aš jūsų nepažįstu!
- O mes - jūsų! - atsiliepė tos.

Daugiau tuomsyk nebežinojau, ką pasakyt, tad leptelėjau, kas atėjo į galvą:

- Trū!
Ponios sujudo, susijaudino ir suklego:
- Į lovą! Į lovą!

Aš įsitveriau kėdės ir šaukiau:
- Ot neisiu!

Tos, dar labiau susijaudinusios, kad griebt mane, kad ims plėšt nuo kėdės... Aš - laikytis. Buvo linksma! Paskui ramindamas apglėbiau visas tris.

- Aš pajuokavau.

Nuėjom į lodžijas. Ten stovėjo didžiulė plati lova. Ponios nusirengė nuogai, tik aš likau su kelnėmis, mat vėl ėmiau ožiuotis.

Bet jos kone verkdamos tiesė įmanė rankas, todėl atsiguliau ir ėmiau knebinėti jų baltus kūnus. Jos gi įniko į subliūskusį manąjį.

Tai, kas čia vyko, manęs nėmaž nestebino, mat apie tokius reiškinius buvau daug galvojęs ir priėjęs išvadą, kad būtent taip ir turėtų būt, tik kažkodėl nebūna.

Staiga pačiam įkaršty viena paklausė:

- O kur jūsų žmona?

Aš tik numojau ranka.

- Atsakykit!

- Namie, - atsakiau. - Miega.

- Šitaip negerai, - tarė kita. - Reikia jai paskambint.

- Reikia su ja pasitart, - sakė trečioji.

- Bet kuo čia dėta žmona?! - sušukau.

Jos pakilo iš lovos, apsisiautė drobulėm, o viena net akinius užsidėjo.

- Kaip tai - kuom? - klausė. - Ką jūs čia paistot?

Aš dar bandžiau kažką aiškint, bet balsas nebuvo įtaigus, mat absoliučiai teusus nesijaučiau. Vyresnioji tarė:

- Maukitės kelnes ir eikit namo, - ji atrėžė gabalą torto. - Parnešite žmonai.

Apsimoviau, pasiėmiau tortą ir išėjau.

Ir galvojau, kad prieky - gražiau, bet užpakaly - ramiau. O tikros laimės žemėje nėra...

Pamirštas pasaulis

...Garsija Marija Taraila garsėjo kaip protolaringologas. Žmonės pas jį pulkais traukė. Ir Garsija nė vienam neužtrenkė durų, kiekvienam rasdavo gerą žodį, o būdavo - ir saldainių ar obuolio skiltelę kyštels. Moterys atvesdavo savo atsistatydinusius vyrus - net ir tuos Garsija palaimindavo.

O juk kitados Garsija Marija buvo paprastas muitininkas ir gyveno skurdžioj bakūžėj ant pelkės kranto, misdamas duona, šiaudais ir vandeniu. Muitininko alga nedidelė, bet Garsija niekados nesiskundė. Juolab kad jo vyresnieji broliai - Ivanas ir Jonas - pasidaliję tris ha tėvų žemės sėkmingai ūkininkavo Avižieniuose ir mielai paremdavo jaunylį geru žodžiu ar net malda.

Lūžis įvyko šeštaisiais tarnybos metais. Vieną vakarą Garsija ūmai išvydo pulkelį kolegų: pasiguldę ant muitinės varstoto jaunųjų verslininką Juozapą tie kažin ko ieškojo atverstose kišenėse.

- Ką jūs čia veikiat, broliai? - nustebęs klausė Garsija.
  - Kyši imam, - juokdamiesi atsakė vyrai.
  - Kas gi tas kyšis? - dar labiau nustebęs teiravosi Garsija.
- Vyrai ėmė aiškinti. Garsija klausydamasis rauda ir balo.

- Bet kodėl?..

Čia priėjo muitinės viršininkas ir tarė:

- Tokie yra gamtos dėsniai!
- Nėra tokių dėsnių! - riktelėjo Garsija, dribo aukštiełninkas ir keturiasdešimt parų išgulėjo it stulpas.

O keturiasdešimt pirmąją ėmė skelbti savo mokymą. Jo min-

tys buvo tokios naujos ir drąsios, kad iš pradžių niekas ir nesu-
prato. Tik daug vėliau tatai buvo pavadinta protolaringijom.

- Birželis - vasaros pradžia! - štai ką jis paskelbė.

Žinia, žmonės nemėgsta į akis rėžiamos tiesos. Todėl Garsija
nesyk buvo išjuoktas, apkultas ir net nuridentas nuo šventyk-
los laiptų. Bet atsikėlęs vėl darė savo. Išvada po traumos buvo
tokia: „Vasara baigiasi rudenį!“

Už ryžtą ir pasiaukojimą Garsijai ir buvo suteiktas protolarin-
gologo laipsnis, lazda ir įgaliojimai. Dabar jam atsivėrė visi keliai.
O jis liko čia. „Lietuva - Tėvynė mūsų!“ - paskelbė Garsija Stok-
holme, iš karaliaus rankų priimdamas protolaringologo regalijas.
Dabar jau ir Lietuvoj žmonės sukluso: „O juk tikrai taip yra!“

Kuo plačiau sklido garsas apie Garsija, tuo iš toliau atvykda-
vo piligrimai. O Garsijos mokymas darėsi vis sudėtingesnis: „Ir
šviesa, ir tiesa jūs žingsnius telydi!“ - tokiais triaukščiais išlydė-
jo jis Palestinos sprogdintojų delegaciją.

Bet liko toks pat kuklus kaip anuomet: visa, ką atnešdavo
žmonės, išdalydavo paukščiams. Tatai regėdami ir lietuviai kei-
tėsi į gera: mažiau gėrė alaus, rečiau įsijungdavo televizorių ar į
diskusijas, o gatvėj vis dažniau galėjai sutikti verslo partnerių,
susikibusių už parankių, o ne už gerklės.

Ogi paprastam žmogui, įžengusiam į Garsijos kabinetą, pa-
lengvėdavo vien dėl to, kad čia nebuvo nieko modernaus - nei
žnyplių, nei žinytų - viso labo tik dvi kėdės ir stalas. Ir žmogui
kažkaip savaime - be injekcijų, galūnių tempimo ar juolab dir-
žo veržimo - tapdavo aišku: gyvenimas eina geryn.

O kai Garsija Marija ištardavo savo garsiąją frazę „Visur ge-
rai, bet namie - geriausia!“ - net beviltiškas ligonis, regis, jau
pasmerktas amžinai ūkininkauti, ūmai strykteldavo ir išeidavo
žvitrus it savanoris.

Neatstūmė jis nė stambiuųjų pramonininkų, ateinančių skųs-
tis nuoboduliu bei susvetimėjimu.

- Svarbiausia - žmogaus ryšys su žmogumi, - aiškino.

Turčius skėsteli rankom. Garsija čiupt už rankos ir prirakina prie radiatoriaus. Ir žmogui aišku: ryšys su radiatorium - blogiau.

Apsireikšdavo Garsija Marija ir klubuose, diskotekose. „Narkotikai - fui!“ - skelbė. Ir jaunimas liovėsi vartojęs. Vis dažniau regėjai būrelius vaikinų ir merginų su pieno paketais rankose. Žodis „pienburnis“ atgavo savo pirmą pradžią: tai sveikas, laisvas žmogus, siekiantis verslo ar mokslo aukštumų. Sriaubiantys alų darėsi vis juokingesni. Žinia, girtuoklis visados taip atrodė. Betgi žmonėms tarsi koks valktis ant akių buvo užkrięs.

O štai kas atsitiko tada, kai po ketverių įtempto darbo metų Garsija Marija pagaliau paskelbė pirmą svarbiausiąją savo mokymo išvadą: „Kyšį imt - negražu!“ Valdžios vyrams ūmai atsivėrė akys, nustebe ir sumišę jie dairėsi po Rūmus. „O tai ko aš čia atėjau?“

- Ką gi dabar, broliai, darysma? - šaukė per kits kitą.

- Gal stosma Tėvynei tarnaut?

Daugelis tada atsivertė, persirengė maldininkų drabužiais ir išėję į Lietuvą ėmė Garsijos mokymą skleisti. Ir tik keletas vyresniųjų, įpusėjusių jau šeštą kadenciją, išbėgę miškuosna vilkolakiais virto.

Keisti dalykai dėjosi ir eilinėse įstaigose, kur visados klestėjo vien chamizmas bei korupcija. Valdininkai, vos išvydę klientą - net jei jis tik nusmurgęs šundaktaris - vaišino šampanu, sekretorės skambino cimbolais, paloviniai giedojo choralus. Per pusvalandį, kol šis ilsėdavosi ant pūko pagalvių, visi jo reikalai būdavo sutvarkyti, visos gyvenimo skylės užkamšytos atgaliniais sangražiniais kyšiais iki amžiaus galo. „Kaipgi aš dar vakar galėjau elgtis visai priešingai? - stebėjosi valdininkas. - Juk padėti žmogui taip malonu!“

Grįžęs namo suglumęs spoksojo į savo pačią. „Ta taigi žinojo, ką aš darau! O vis tiek laikė namuos. Už ką? Stvert brūklį ir gint girion toki žvėrį reikėjo!“

Moterys sumišusios slankiojo po namus, svetimos sau ir pasauliui.

O Garsijos lūšnelėje vėl per naktis žibėjo žvakė: mokytojas triūsė be poilsio. Netrukus jis paskelbė antrą svarbiausiąją tezę: „Žmogų žudyti - nevalia!"

Ir jau kitą rytą vyrai Lukiškėse kuždėjosi: „O tai kaipgi mes, broliai, anksčiau nepagalvojom?"

Ir net laisvieji banditai, ir tie anaipol nebebuvo taip gerbiami kaip pirma. Žmogžudžiui, prievartautojui niekas net rankos nebeis tiesdavo. Kur jau laikys princu ar liaudies gynėju! Į tokius nebežiūrėjo net policininkai, o žurnalistai praeidavo it pro žemdirbį. Niekas jų nebesodino geriausiose vietose. Vienintelė jų paskirtis buvo stovėti prie durų ir esant reikalui riktelt: „Karietą mokytojui Ramanauskui!"

Taip! Mokytojai - kaip, beje, ir gydytojai - dabar galėjo ir šampano išgerti, ir po pasaulį pasitrąkinti. Ir net žodis „kultūra" nebebuvo keiksmazodis - jį drąsiai galėjai vartoti kad ir ministerijoje. O taip pasidarė po to, kai Garsija Marija atskyrė šviesą nuo tamsos.

Kas be ko, šviesa nelengvai skynėsi kelią. Prisimenu, pokylyje pas Rubinšteinus Garsija ūmai sušuko:

- Būti asmenybe - gerai!

Svečiai išbalo, o kai kurie net šaukštus padėjo.

Bet Garsijos mokslas greitai smelkėsi į širdis. Būti asmenybe tapo mados klyksmas, piliečiai per naktis šalo eilėse prie sandėlių. Teko - nelyg anais laikais - skirstyti pagal spalvą.

Tai ar nuostabu, kad žmonės panoro, jog Garsija Marija Taraila būtų Lietuvos Prezidentas.

- Kas tas Prezidentas? - paklausė Garsija.

Susižvalgėm. Tikrai! Kas gi jis toks? Ar ne laikas mums liautis?

Ir visokie kandidatai - o valkiojos jų čia devynios galybės - sviedę pažiūras kiaulėms, grįžo prie kasdienių darbų.

Kas be ko, buvo ir tokių, kurie paslėpė jas „geresniems laikams“.

Bet štai Garsija paskelbė trečią svarbiausiąją išvadą: „O vis dėlto ji sukasi!“

Žemė pasisuko ir lietuviai nubyrėjo Europon.

Visi gražūs - beveik niekas ant grindų nespjaudo. Slankioja palei Briuselį ir klausinėja, kada traukinys į Didžiasalį.

- Ko jūs ten veržiatės? - barasi Europos karalius, - Brauktu-mėt Kalifornijon...

Lietuviai šypsosi, bet nedrįsta prisipažinti: mes čia nebeprisim.

Kelionė į Meką

Pramogų pasaulis

Pastebėjau, kad šiais laikais vaikai vis mažiau belipdo besmegenių. Taip yra dėl to, kad besmegeniai kaipmat sulenda į televizorius ir pasakoja apie gerėjančią gyvenimą. Pagrindiniai jų argumentai: gatvėse daugėja automobilių, o parduotuvėse - pirkėjų.

Ir juk tikrai! Kai aš einu per Vilnių, man vaidenasi, kad ir gyvenimas eina geryn.

Bet kai keliauju arkliais pro Trakus į Viekšnius - verkia iš skausmo širdis ir atrodo, kad gyvenimas blogėja.

Grįžtu į Vilnių. Vėl pridygę naujų maximų, didumo sulig puse Europos!

Važiuoju pro Žarėnus link Šiaulių. Lietuva nušiurus, lietuviai pikti, girti...

Sustoju pusiaukelėj. Ar čia dvi Lietuvos, ar viena? Ar optinė apgaulė, ar politinė?

Ar naujojo amžiaus mįslės, kurias ne mums, žlibiems piligrimams, atspėti?

- Niekai, - sako Albinas. - Perka ir važinėja ne mūsų šie.

Man irgi taip atrodo. Bet kas jie tokie?

- Marsiečiai, - tvirtina Albinas. - Ir jiems prilygstantys asmenys.

Skėsteliu rankom. Buvo ir bus mūsų šalelė pereinamas kiemas.

- O mūsų šie parduotuvėn eina ne tam, kad pirktų, - griežtai sako Albinas. - Žmonės nori kultūringai praleisti laisvalaikį,

kurio dažnas turi net septyniskart daugiau nei reikia. Štai aš parduotuvėn einu - kaip šventėn. Kaip kitas - į teatrą ar girion.

Bet girioj - tamsu, o parduotuvėj - šviesu. Ir muzikėlė graji-na. Man patinka ir maisto, ir elektros prekės. Kanceliarinės ir juvelyrinės. Batai, baldai... O parfumerija!.. O gėrimų skyrius!.. Buteliukai, butelaičiai irgi butelynai... Ak, dažnai tenai lietu-vis, ko verkia, nežino!.. Žiūriu, liečiu, klaidžioju tarp lentynų, nelyg Baranauskas tarp šilo pušų. Į šalis dairaus, galvelę užver-tęs aukštyn spoksau - ėgi ir ten kiek visko prikrauta! Nesyk, būna, ir pasiklystu... Girioj tik šernas kriuktels, o parduotuvėj malonūs ponai pro duris išlydi. Iš to, matai, ašaros ir atsidusi-mas, iš to šventos pajautos, iš to giesmės imas...

Ir kur buvęs, kur nebuvęs aš vėl grįžtu.

- Geras daiktas! - rodau. - Kiek kaštuoja?

- Šimtas.

Žinau, kad nepirksiu, bet ilgai vartalioju rankose, uostinėju, prie ausies glaudžiu. Stebiu švieson iškėlęs ir ten, kur šešėlis krinta.

- O kur jį kišt?

Net keletas ponių subėgę aiškina. Ir dėl to man tik dar sma-giau. Nūnai niekur taip maloniai ir nepabendrausi su žmogum kaip didelėj parduotuvėj...

- O marsiečiai? - teiraujuos aš.

Albinas numoja ranka.

- Tie prisikrauna pilnas vežėčias - mūsiškis per mėnesį tiek nepraris! - ir savais keliais išdulka. Ar man gaila to, ko mūsų tėvai ir senoliai neėdė, kas ne mūsų skrandžiams skirta... Ir vis dėlto aš tikiu: žemė - žmonių planeta.

Albinas nutyla, užsisvajoja. Ir aš matau, jog tolybėsna nu-kreiptas jo žvilgsnis ne į žvaigždynus, o į kur kas ryškiau spin-dinčią „Maximą“ sminga. Ir ko dangun vėpsot! Ten Grigo ra-tai, bet pats Grigas kažin kada kojas pakratęs...

Su svetimais nevažiuosim.

Ko seniai reikėjo

Girdėjau: yra tokia partija, išpildanti visus žmogaus norus. Bet kaip ją surast?

Bedarbiai rodė pirštais dirbančiųjų pusėn, o šie rodė sau į smilkinius. Būdamas nemokytas, negalėjau tokių ženklų suvokt.

Žilas senelis, viena koja stovėdamas grabe ir jau keldamas antrą, man tarė:

- Eik tiesiai, bet sukdamas į kairę, kol prieisi dešinę. Pamatysi tuos, kurie nedirba, o valgo...

Leidau nurodyta kryptimi ir priėjau drumzliną upę. Regėjau daug ponų. Vieni dirbosi plaustus, kiti bandė briste perbrist, bet srovės pargriauti gailiai rėkė:

- Kas persikelia, tas laimingas tampa...

- Tenykštis valdovas labai mėgsta juokdarius...

Susijaudinęs žvelgiau kiton pusėn - viskas ten skendėjo rūke. Nebuvau drąsuolis, bet labai viliojo gardūs kvapai iš anapus. Užsimerkęs puoliau srovėn...

...Plikai išrengtas narys kniūbsčias tysojo ant pjuvenų, o raudonskruostis ponas, primygęs jį lakuotu batu, pliekė bizūnu. Kitų rankoj ponas laikė taurę, kartais sriūbteldavo gurkšnį ir ūgteldavo geru sieksniu. Pakrantėj ant geležinių kablių džiūvo liesos išnaros...

- Paikas drimeli! - šaukė ponas. - Tokių įstatymų čia nereik! Tu man gražų padirbk! Su skylėm!

- Tuoju - ūū L - kaukė narys.

Ponas paspyrė koja, narys pūkštelėjo upėn ir šuniuku ėmė irtis į kitą krantą.

O ponas dabar išsitiesė visu ūgiu ir aš pamačiau, kad jo galva remia debesis. Ant kairiojo peties tupėjo prokuroras ir apvaliom akutėm piktai dėbčiojo į šalis. Ant dešiniojo buvo sutūpę net dvylika teisėjų...

- Kas tu toks? - klausė.

- Žmogus, - suvapėjau.

Teisėjai suklego, suplakė sparnais, o prokuroras jau taikėsi man snapu kirst.

- Tai - juokdarys! - sušuko ponas.

Ir taip skardžiai nusikvatojo, kad nuo juoko pliūpsnių penkių mylių spinduliu sugriuvo ūkininkų gyvenimai, o Europon riedantis traukinys nulėkė nuo bėgių, iširausė žemėn ir atsiliėp-davo tik šaukiamas: „Metro!”

Iki valiai prisijuokęs, anas klausė:

- Sakyk, ko tu nori, o žmogau?

Prisipažinau ieškas partijos. Ponas sugrūdo rankas į kišenes, o kai ištraukė, tarp pirštų spurdėjo įvairiausių spalvų nariai. Ponas pabėrė juos ant delno. Tie tuoj pat ėmė rėkauti plonais balseliais, mosuoti mažais kumšteliais ir ropštis man ant galvos...

Atsipeikėjau tik ant Zakso kalno. Šnarėjo šimtamečiai ažuolai, slėnyje driekėsi gražus Tvyn Pakso miestelis, garsus šventom vietom ir stebuklingais šaltiniais.

Suklupęs pasimeldžiau už tuos, kurių nebėr...

Iš gelmių kilo rūkas... Ir aš pajutau, kaip mano siela ūmai prisipildo teisybės. Rankos tapo tvirtos, ilgos, o pilvas išsipūtė. Rūkas tirštėjo galvoj - supratau, jog nebetoli rinkimai...

Netrukus radau ko ieškojęs. Priėmė gerai. Visi čia draugiški. Tvarka kariška. Aplinka lietuviška, bet sutvarkyta.

Skyrė man dalį - pensijas kelt. Stoviu prie staklių, suku rankeną - ir kyla. Kaimynas šalimais kelia atlyginimus, kiti - pašalpas, išmokas... Labiau patyrę prie dar galingesnių staklių mąžina valdininkų atlyginimus ir net pačius valdininkus.

Taigi dirbam tai, ką seniai reikėjo padirbt, ko visi laukė, tikėjosi, bet kažkodėl niekas nenorėjo pradėt.

Kasdien gaunam po kaušą sriubos, bet neretai ir mėsos būna. Vakare sėdim prie laužo ir dainuojam. Kartais ant balto žirgo atjoja Viktoras. Pralekia tarp staklių iškėlęs kardą, visus sveikindamas.

- Zdraįžlajtvajmatį! - **choru** atsiliepiam **mes**.
Man **čia** patinka.

Laiminga pabaiga

Kai nariai ėmė dainuot, lietuviai liovėsi į juos rimtai žiūrėt. Būdavo, susitikęs su rinkėjais narys dar bando kažką veblent, bet publika tik žiovauja: dainuok neplepėjęs!

Tad po kurio laiko, susirinkę į posėdžius, nariai jau nieko ir nebesvarstydavo, tik repetuodavo. Kas nenorėjo dainuot, tas mokėsi šokt ir grot, vaidint arba cirko triukų.

Pamažu Seimo rūmai virto Menų akademija: gražus pulkas vyrų ir moterų per ketverius metus tapdavo tokio aukšto lygio profesionalais, kad laimėjo net kelias paeiliui eurovizijas. Kas be ko, pasitaikydavo ir incidentų: kai kurie artistai, prisiminę rūmų istoriją, pabandydavo net valstybę pavaldyt. Bet žmonės jų nemušė - tokius išsišokimus priimdavo kaip natūralų ne-prognozuojamos asmenybės kaprizą: „Žinia, solisto protas!" „Menininkai - kaip vaikai!" Ir t. t.

Atimdavo mandatą ir įkišdavo į dantis trimitą.

Bene labiausiai žmonės žavėjo narių iliuzionistų triukai. Išeis, būdavo, toks artistas Lietuvon.

- Įsivaizduokit, kad aš gaunu per mėnesį tris tūkstančius. Kiek bus per metus?

- Trisdešimt šeši, - suskaičiuoja naivūs lietuviai.

- O aš va imsiu ir pasistatysiu sau dvarą už tris milijonus! - pareiškia meistras. - Ir dar tvorelę už šešis šimtus tūkstančių.

Pamaišys popierių stirtą, pasirašys, švystels į dangų... Ir, žiūrėk, jau stūkso aukšta pilaitė, dailia tvorele aptverta. Kad ir kaip akylai stebilydavo žmonės į artisto rankų ir liežuvio judesius, nepastebėdavo, iš kur tatai atsiranda.

- Vakarų stilius! - gėrėjosi jaunikliai.

- Akių dūmimas! - niurnėjo seniai.

Bet išties ranką- ogi tikro mūro ar net marmuro tvora. Ir jau nebesinori per tą tvorą lipt, ar tikri kieme šunys, pažiūrėt.

Arba vėl: surenčia toksai pokštininkas įstatymą vidur plyno lauko.

- Prašom, - kviečia savanorius. - Apeikite.

Įstatymas didžiulis, žmogeliai mažyčiai. Regis, visą gyvenimą eisi - neapeisi.

O tas tik burbtels burtažodį - ir jau kitoj pusėj. Šoka, dainuoja, šampaną su grožio karalienėm šauda...

Stebėjomės ir džiaugėmės, kad skurdžioj mūsų dirvoj tokie talentai užauga.

Bet kai anie sumanė į prezidentus kilt, pritilom. Juokus tai mes suprantam, visokie triukai mums - gražu. Betgi prezidentas turi būt rimtas, tvirtas ir patikimas. Daugelio nuomone, geriausiai mums tiktų geležinkelio atkarpa į vakarus nuo tilto per Bražuolę.

O tie, žiūrėk, jau skeryčiojasi, mažulėlius gąsdina, atseit pagerinsim mes jums gyvenimą!..

Ir nežinia kuom tai būtų baigęsi, jei ne senis Zebediejus, kildinęs save iš daktaro Kudirkos pacientų. Jis tarė nariams:

- Žiūriu į jus, ponaičiai, ir juokas ima. Anoks jau ten gudrumas prezidentais pasiversti Pamanykit! Pas mus juo gali tapt ir galudienis nušnekantis senelis, ir žaislinio lėktuviuko vairuotojas, kuriam net riboto eismo zonoj draudžiama keleivius vežiot... - čia senelis gudriai sukikeno ir pridūrė: - O va pasiverst prūsokais ir į maišus sulįst - tai jau nesugebėtumėt!

Tie kad paraudonuos, kad sutryps kojelėm.

- Kurgi ne! - suriko. - Žiūrėkit, mulkiai! Žemėj Lietuvos vabalai rėplios...

Sušnypštė, išleido tautos dvasią ir subliūško. Ir tvarkingom frakcijom išsirikiavę kaipmat į maišus sugužėjo.

Stvėrėm tuos maišus, užrišom ir įmetėm į kūdrą.

Sugrižimas iš Babilono

Traukinys lekia pirmyn, o aš einu vagonais atgal. Tylus, herojiškas gestas.

Šeštajam kilometre sustabdo nepažįstama ponia. Ji žiūri į mane, o aš - į savo atspindį jos aky: triskart saugesnis nei pernai! Tik kad moterys kažkaip nežmoniškai suvokia grožį. Man tai visi vyrai vienodi, niekam nedarau išimties, nė vieno nekviečiu į lovą.

- Jūs prekiaujat kūnu? - klausiu.

- Tai bene kopūstais! - ji liūdnai šypteli. - Žemės ūkio produktai nebe madoj...

- Kurios kūno dalys šiomet turi didžiausią paklausą? - domiuos.

- Gėda ir sakyt, ponuli, - ji parausta. - Skaičiau kalendorių, neva prieš šimtą metų kilmingi ponai labiausiai vertinę ranką ir širdį... Nūnai tie dalykai tik serialuose belikę. O reitingų viršuj - kas žmonių per amžius paskutiniaus vadinta...

Raminu ją: tai natūralūs procesai, pasireiškia visose gyvenimo srityse.

- Bet kad užpakalis taip aukštai pasikeltu!..

- O smegenys? - teiraujuos. - Kaipgi tos eina?

- Tik ne mūsų platumose, - ji numoja ranka, žvelgia už horizonto. - Pirmas vagonas jau bene bus kirtęs sieną... Eisiu pasidairyt - gal ten kitos mados...

- Miela ponia! - šūkteliu. - Tik nepadarykit klaidos! Jeigu tai, ką man pasakojot, tiesa - jūsų užpakalis galėtų sėkmingai pasirodyt kandidatų į Lietuvos Prezidentus varžybose.

- Jūs taip manot? - ji stabteli, susimąsto. - Tarp tokių panaberijų!..

- Bet pažiūrėk, tamsta, kokie panaberijų snukiai! — sakau. - O ką anys šneka! Bene tas jūsiškis nebus iš visų ten puikiausias?

- Per vėlu, - ji atsidūsta. - Kad ir labai mano storulis vikrus - nebespės surinkt dvidešimt tūkstančių...

Atsisveikina, skuba sienos link. O aš tuo metu bandau pasislėpt. Skeptiškai vertinu savo kūną, bet yra dalių, gan patogių pliekt beisbolo dalbom.

Deja, šis traukinys itin prastai suplanuotas. Senų geležinkelio tradicijų šalyse vagonai trijų aukštų ir visko ten yra: balkonų su vaizdu į jūrą, geltonų plytų kelias, raudonųjų žibintų kvartalas... Ciagi net pro langus lietuviški peizažai - tokių ir iš savo virtuvės galiu prisižiūrėt.

- Atleiskit! - kreipiuos į uniformuotą poną. - Bet kurgi Savanorių prospektas?

- Likviduotas, - atsako šis. - Savanorių nebėr.

- O Gerosios Vilties?..

Ponas tik nusivaipo.

- Ar yra čia bent koplytėlė, kur galėčiau išpažintį atlikt? - šaukiu.

- Sūneli, - jis uždeda ranką man ant peties. - Pažvelk į veidrodį. Kokios gali būt tavo nuodėmės?

Raustu iš gėdos. Jis teisus! Per dvylika metų laisvės ničnieko nenuveikta. Ne koplyčios man ieškot, o lentynos sutrikusio intelekto globos vagone...

Susinervinęs sliūkinu ton pusėn - va ir ūkininkas Petrarka beigi sūnūs jo du: Benediktas ir Diktofonas. Aukšti kaip liepos, kvaili kaip uosiai. Bet protingų traukiniuos jau seniai nebėr...

- Važiuojam? - klausiu.

Jie linkteli apvaliom galvom. Sėdi užpakaliais į priekį, o suvokia, kad važiuoja! Yra, vadinasi, rezervų. .

- Šieną sulijo, vasarojus neužaugo, rugius kruša iškirto! - skundų paketą Hagos tribunolui jau parengęs Petrarka.

- Sakiau, tata: kertam Vasiliauską, - užia Benediktas. - Geras žmogus, netriukšmaus.

- Esmi per senas naujoviškai ūkininkaut, - teisinys Petrarka.

- Vot satanistas! - stebis Diktofonas.

Stvėrę spragilus, broliai kad ims tėvą kult. Šis lenkiasi ligi žemės, o blusos byra jam iš kišenių.

Apsimetęs manekenu žvelgiu pro langą...

Užuodę kraują sulekia žmonės baltais, kruvinais ir purvinais chalatais. Bet žemdirbys jų paslaugų atsisako.

- Kol gydysiuos, traukinys nudardės...

Tačiau tie, išikibę aukos, zuja it mašalai, zvimbia ausysna:

- Traukinys lėtas - į paskutinį vagoną spėsi išokt ir kapinių prieigose.

- Aš negimdysiu! - griežtai pareiškia ūkininkas.

Daktarai susimąsto.

- Nematot, kad jam depresija seksualiniu pagrindu! - piktinasi keleiviai. - Vargšą taigi metų metais kandidatai jodė! Frakcijom! Ne po sykį! Duokit jam ko nors...

Tačiau uniformuotas žmogus, nežinia ko slankiojantis iš vieno galo į kitą ir, aišku, daug regėjęs, siūlo išmest kūną iš lekiančio traukinio. Priešingos krypties smūgis atgaivinsiąs smegenis. Atseit nuo ko susirgai...

- Gimdyti nebūtina, - sako vyras bemaž juodu chalatu, manding, iš visų daktarų viršiausias. - Galit šiaip pagulėt - svarbu, kad pinigai mums eitų. Tik būtų labai gražu, jei pagimdytumėt. Vaisius, užmegztas tradiciniu būdu, jau nebeįdomus, euro zonoj su tokiu nepasipuikuosi. O va nuo smegenų iškrušimo kūdikiai ne kasdien gimsta...

- Pas mus kasdien! - ginčija uniformuotasis. - Tik visi debilai. Neišmanau medicinos, todėl atsisveikinu.

- Turiu paskubėt. Traukinys eina į šitą galą, aš į kitą...

Bet dar nepriėjęs galo randu senelį Motieką.

- Kiek įdomių, perspektyvių specialybių, o aš tik pensininkas! - verkšlėna šis. - Aišku, suprantu: būti pensininku šiais laikais - žygdarbis. Tai - ne bandito, o juolab ne jauniklio nosisiai. Bet ar daugel kas tai įvertina? Kartais net suabejoju - ar ateities kartos pritars mano pasirinkimui, ar minės dainose...

Neišmanau, kaip jį paguost. Persižegnoju ir atsiverčiu apaštalų darbus.

- Kartą liberalas Jonas ir demokratas Petras ėjo į plenarines pamaldas. Tuo pačiu metu buvo nešamas ir vienas pensininkas: sūnūs jį kasdien sodindavo prie Seimo vartų, vadinamų Gražiaisiais. Pastebėjęs beįeinančius į Seimą Petrą ir Joną, pensininkas paprašė išmaldos. Petras prabilo: „Nieko negausi!“ Jonas, sustabdęs Petrą, tarė: „Jis privalo gauti!“ Ir tuoj pat įkūrė jam trisdešimt lazdų. Pensininkas pašoko ir išėjo į Gedimino prospektą. Ten vaikščiodamas ir pašokinėdamas garbino Lietuvos Respubliką. Kiti pensininkai, pamatę jį taip vaikščiojant, buvo labai nustebę ir sukrėsti to, kas anam buvo atsitikę. Todėl patys būriais ėjo prie vartų malonės prašyt...

Bet senelis nebesiklauso, moja pro langą sodžiaus mergaitėms.

- Užeikite! Užeikite!

Uniformuotas vyras duoda jam raminamųjų lazdelių, tačiau anas vis dar komos būsenos.

- Kiek jų praėjo pro šalį! Sovietinių... Nepriklausomų...

Išsprogina akeles, pamėlynuoja ir kažki kaip gailiai lotyniškai šaukia:

- O Liucija Pistacija!..

Man aišku: vargšo smegenysna išimetė moterų deficito virusas - amžiaus rykštė, nepagydoma liga, kasmet nusinešanti daugiau senelių gyvybių nei visos kitos ligos kartu sudėjus.

Laimė, kur buvęs, kur nebuvęs išdygsta elegantiškas ponas.
- Sesuo Edita informavo apie jūsų bėdas. O mes kaip tik ir gaminame dailią lytį.

Jis nusilenkia ir prisistato:

- Pjeras Balbierius. Pripučiamų moterų fabriko direktorius.
Senelis nurausta it gegužę.
- Kokios gi jos? - tyliai klausia.
- Patikėkit, labai šaunios, - atsako fabrikantas. - Darbščios, drovios, mažakalbės... Linksmesnės - rusakalbės. Esu tikras, kad iki 2009-ųjų paprastos moterys išnyks. Ateitis priklauso modernioms - pripučiamoms.

Išikūrę jie Visagine. Paklausa didelė. Kai uždarys pirmą atominės bloką, paleis antrą pripūstųjų liniją.

- O sakykit... - vappa senelis. - Ar su tokia aš galėčiau padirbt pripučiamą kandidatą? Tik veptels: „Nusipelnėme geriau!“ - ir ištraukiu ventilių...

- Joukun darbs! - šypsosi ponas. - Svarbu tik nenaudot jokių socialinės apsaugos priemonių...

Man jau įgriso verslo naujienos, todėl apsidžiaugiu, kai pasirodo pasiuntinys Nelsonas ir jo žmona gražuolė Mandela.

- Jūs ne lėktuve? - stebiuos.

- Aš nepasitikiu lėktuvais, - atsako Mandela. - Visi jie dauginasi reaktyviniu būdu.

- Ne visi! - prieštarauja Nelsonas. - Tik malūnsparniai.

Bet aš suku šneką rimtesne linkme.

- Utūtiū!.. Koks mielas raudonas rubuilis! Ar galiu pačiupinėti? Tai kad švelni odelė! Bet kodėl jis ant sienos? - pagrūmoju pirštu. - Ak jūs jaunos, išdykusios motinos! Nepalikit šitaip. Užaugo banditas.

- Tai gesintuvas, - sako Nelsonas.

- Norit pasakyti, kad užaugęs bus gaisrininkas? - juokiuos. - Netikiu! Tokie tėvai tai jau įtaisys atžalą į kokią oksfordą. Ir ką

pagaliau šiuolaikiniai kūdikiai, užaugę ant pamperso, išmano apie gaisrų gesybą? Prarastoji karta! Žiūrėkit! Šnypščia, o neverkia. Gali net iš kojos spirt. Vadinas, jo šansai dideli. O rinkėjai kaip tik laukia naujo, nestandartinio...

Pratukęs balsu raudot, nueinu, o prasilenkdamas su uniformuotuoju pranešu:

- Anam vagone pamestinukas. Pulko sūnus...

Šis numoja ranka: taip dažnai nutinka dėl besaikio tėvų balotiravimosi ir kvaišalų vartojimo. Prisipažįstu, kad ir pats norėčiau apkvaišt.

Jis siūlo platų asortimentą: nuo Šviežios guminės lazdos iki džiovintų kokos lapų lazdelių. Aš tik ranka numoju.

- Spręskit pats. O galit ir pagal policijos parėdymus. Man svarbu, kad vizijos rodytų... - apsidairęs šnibžteliu jam į ausį. - Labiausiai trokštu Lietuvos viziją paregėt. Aišku, jei tai neprieštarauja Konstitucijai...

- Ką jūs! - uniformuotas vyras net pykteli. - Tai bene vienintelis man žinomas būdas ją matyt.

Šnerves prikemša kokaino, užpakalį - heroino ir nušokuoju pirsčiodamas. Netrukus pasirodo pirmosios vizijos: dvi pusriebės damos juodais chalatais. Stveriu vieną ir apvertęs purtau, ieškau slaptųjų protokolų apie Lietuvos žemių pardavimą.

- Produktas ims veikt tik už posūkio, - atvėsina mano įkarštį uniformuotasis, o damoms įsako: - Marš į celę, broliai pranciškonai.

Įsižeidžiu, apsisuku, tada regiu: būk tai medžiojam Fabijoniškių apygardoj - Algirdas, Mykolas ir aš. Algirdą ir Mykolą sudrasko liberalai, o aš atsiduriu laukymėj, nusitaikęs rinkėjui stachiai į širdį. Šis prabyla saldžiu balsu:

- Nežudyk manęs, gerasis žmogau! Išpildysiu tris tavo norus.

- Kvaily! - juokiuos. - Valdininkai nepagali...

Bet jis taip rimtai žvelgia į mane didelėm veršio akim, kad

užsičiaupiu. Valdininkų pilnos kertės, o rinkėjų ne kažin kiek belikę...

Net šiurpas nukrečia: mano rankose Lietuvos likimas. Gal paprašyt, kad visi žmonės gyventų ilgai ir laimingai?

Tebūnie.

Ir tuoj suniekinu save: „Kvaily! Kaip tada pats gyvensi? Regėt, kad kiti laimingi, o dar - ilgam... Tas ne lietuvio jėgoms”.

Imu rékt iš siaubo.

Tik ūmai kažkas kad voš per kaktą. Vizijos išsilaksto, priešais mane - pati su kūjeliu rankoj.

„Visai kvaila kelionė...” - traukau pečiais.

Paskui susizgrimbu, kad niekur nekeliauju, o sėdžiu savo lūšnelėj. Šventą žmogų dažnai ištinka regėjimai...

O jei iš tikrųjų dabar valkiočiaus, ant kiekvienos platformos balotiruodamasis, ešelono brolius lodydamas, pasaulio žmones juokindamas...

Bučiuoju pačią ir einu gult.

Baisiai pasaulio žmonėms tatai rūp!..

Keliai. Mašinos. Žmonės

Pievose dygsta nauja žolė, o prie namų - seni automobiliai Ir mes suprantam - pavasaris'

Manau, tai pats tinkamiausias metas pamąstyti apie žmogaus ir technikos santykius, perteikti patirtį, pasidalyti džiaugsmais bei rūpesčiais

Štai dažnai pasitaikanti situacija atidarai savo automobilio bagažinę, o ten - lavonas'

Arba visai priešingas atvejis įlipi багаžmen ir užsitrenki O kas toliau⁷

Jaunam, nepatyrusiam vairuotojui tai sukels daug problemų Tad ne pro šalį bus ir vienas kitas pamokymas

1.

Kai automobilis sustoja ne vietoj, visados iškyla dilema: ar pakelt dangtį ir vaidinti, kad ieškai priežasties, ar nusileist kelnes ir signalizuojantiems kolegoms rodyti pliką užpakalį?

Štai klausimas! Ir - deja! - nerasim atsakymo nei Kelių eismo taisyklėse, nei kitokiuose žinynuose. Kiekvienas privalo apsispręsti pats.

Bet nėra blogo, kuris neišeitų į gera. Kitam tai bene vienintelė proga susimąstyti.

2.

Jei pakliuvote į kamštį, netinka keiktis, spjaudytis, o tuo labiau - mobiliuoju telefonu išplūst niekuo dėtus artimuosius.

Atsipalaiduokite ir apsižiūrėkite. Gal rasite kamščiatraukį.

Dar geriau apsižiūrėję, ko gero, rasit ir keletą butelių.

Vieną atkimškite ir išgerkite. Paskui antrą, trečią...

Pabaigęs ketvirtą pamatysite: jokio kamščio nėra!

3.

Jūs, be abejo, vežiojatės vaistinėle. O ar mokėtumėt esant reikalui ja pasinaudot?

Aišku, ne.

Ko gero, ir gesintuvas jums pernelyg sudėtingas?

Gerai, kad mes beveik niekad neprisimenam turį tokių daiktų. Antraip susinervinę ir avarijon pakliūtume, ir užsidegtume, ir dar blogiau...

4.

Kokie yra senų mašinų privalumai?

Senė gali stabtelt kur panorėjus, ir jūs turit puikią proga pasigrožėt Tėvynės peizažais, pro kuriuos nauja prašvilptumėt it belgas.

Kai jūsiškė sustoja judrioj sankryžoj, o jūs pats bėginėjat aplinkui ir skėsčiojat rankom, suteikiat begales džiaugsmo pėstiesiems.

O bene svarbiausia: sena mašina gadina orą kur kas labiau nei nauja. Tai suteiks jums daug teigiamų emocijų važiuojant pro sankryžą, kurioj stovi policininkas.

5.

Kaip elgtis, jei stuktelim kitam automobiliui į užpakalį? Jei išlipa surūgęs ponas ir ketina jums pasakot kažką nuobodaus?

Elgiamės taip, tarsi būtume pliaukštelėję seniai nematytam bičiuliui per petį: „Sveikas! Kaip laikais? Ar prisimeni? Pasišnekėsime kitąsyk... Skubu. Ciao!"

Patu tuoj am ir nuvažiuojam.

6.

Niekados neimkite keleivio. Artimiausiam miške busit išmestas, išstratintas ir kažin ar gyvas.

Sakysit, pasitaiko ir normalių žmonių. Gal... Bet kur garantijos, kad jūs pats normalus?

O kad ir normalus... Ar prisimenat, kas kitados jums atrodė normalu su jauna ponija vidur seno miško?

Gal labai seniai taip bebuvo? Bet jei sugrįš jaunystė? Jei sugrįš staiga ir trumpam?

Pasitikėti savimi būtina. Tačiau viskam yra ribos.

Bet jei vis dėlto labai trokštate ką nors pavėžint, susiraskite gerą kalvį ir paprašykite, kad patobulintų saugos diržą. Leisdamasis į kelią, prisirakinkite prie sėdynės specialia spyna, o raktą atiduokite savo pačiai.

Ir tada - ramus ir saugus - jūs riedate magistrale Vilnius-Kaunas. Tai vienur, tai kitur stabdo mergina, o jūs tik šypsotės...

Bet štai septinta... devinta... Ir jaučiat - gera nuotaika prastėja. Ką daryt?

Ogi dešimtą kviečiate vidun ir, kiek pavažiavęs pirmyn, staugate pasukate miškan. Tankmėje sustojate ir išsproginęs akis klaidingai rėkiate:

-UaaL

Tada vėl sukate į plentą ir lyg niekur nieko skriejate toliau.
Pabandykite. Labai smagu! Ir nusikaltimo sudėties nėra.

7.

Blogam vairuotojui ir policininkai trukdo. O geras vairuotojas jų nė nepastebi.

Aišku, jei vairuoji atsipalaidavęs, atsisėgęs diržus ir atsigėręs alaus, būna, kad ir pastebi: anava policininkas su lazdele!

Antanas sako: jis nori tave pajuokint. Atseit dažnas kvatoja ir pirštą pamatęs. Ciagi - lazdelė! Šypt, vypt - ir apsnūdimo kaip nebūta.

Užtat ir aš policininkui vis ką nors parodau. Knygą, domkramtą, butelį... Kartais net kūdikį pro langą kyšteliu.

O būna - tik liežuvį.

Ne taip jau svarbu, ką tu rodai. Svarbu dėmesys žmogui.

8.

Jei jums kely nuleido padangą, jokių būdu nenuleiskite rankų. Atsistokite prie automobilio ir laikykite jas pečių aukštyje, delnais žemyn, maždaug ties ta vieta, kurioje įtariate esant variklį. Ramiu, tačiau tvirtu balsu tarkite: „Tu gali varyt ir be padangų!“

Šimtąsyk tai pakartoję, sėskite ir važiuokite, kur jums reikia.

Jei vis dėlto nenuvažiuosite, vadinasi, variklis buvo ne toj vietoj. Pasitikslinkite mobiliuoju telefonu ir procedūrą pakartokite.

Kai aš buvau jaunas vairuotojas, išvydęs kely policininką, būdavo, paleidžiu vairą ir iškeliu rankas. Daugsyk dėl to nukentėjau.

Paikos baimės! Dabar jau žinau: kai tave sustabdo policininkas, svarbiausia nesiginčyt ir nemeluot.

Sykį vienas pasiteiravo:

- Jūs girtas?
- Taip, - atsakiau. - O jūs?
- Dar ne!
- Tai ko laukiam?

Susėdom šalikelėj... Butelį visados vežiojuos vietoj draudimo poliso.

- Jūs diriguojat ne prasčiau nei pats Jehudy Menuhinas, - pasakiau.

- Na ką jūs!.. - vargšas net paraudo.
- Ogi imkit ir vėl padarykit taip!.. Va ir va kaip...

Jis kad ims mosikuot! Aš stvėriau smuiką ir atlikau keletą taktų iš Paganinio.

Padainavom, išsikalbėjom... Leidžiantis saulei, tariau:

- Teisių neturiu. Vairuot nemoku. Ir akinius pamečiau... Eisiu verčiau pėsčias.

- Dar po mašina papulsi! - jis pravirko. - Važiuok.

Ir pagrūmojęs lazdele pridūrė:

- Nelaukime, kol avarinę situaciją sudarys kitas - sudarykime ją patys!

Šie seno vilko žodžiai giliai įsmigo mano jaunon širdin.

10.

Kur kas klastingesnį yra gulintys policininkai. Norėdamas jiems išsiteikt, bagažinėj vežiojuos dalbą, kirtiklį ir kastuvą. Išardęs grindinį, pakeliu policininką ir pastatau šalikelėj.

Bet kai jis stovi, mane vėl pagauna baimė, ir aš nejučiom pakeliu rankas. Šitaip ir stovim vienas prieš kitą, kol sutemsta. Tada atsargiai išliūkinu mašinon ir tyliai, net neįjungęs variklio, palieku užkeiktą vietą.

11.

Pašaukiau meistrą. Šis paklausė:

- Kas atsitiko?

- Stop mašina! - paaiškinau.

Jis ilgai kuitėsi viduriuose. Pagaliau tarė:

- Nier benzyna!

- O kas ten yr? - pasiteiravau. - Gal riebokšlis?

Jis susimąstęs žvelgė į mane, paskui atsakė:

- Pats tu riebokšlis.

Perjungiau tolimąsias šviesas į artimąsias. Nuo to sykio tik šitaip važinėju. Kad ir kiek tu sviestum - chamo vis vien nepšviesi. Gana bus, kad artimaisiais pasirūpinsiu.

12.

Jeigu esate verslininkas ir jums per trisdešimt, suprantama, kad jus traukia naujos, dailios mašinos. Bet atminkite: šalia tokios atrodysite komiškai. Juk rimtą verslininką verslo partneriai sudaužo greičiau nei verslininkas - mašiną. O kai stovėsite su

ramентаis, į jūsų gražuolę dairysis šaunesni vyrai, o kitas, žiūrėk, ir nuvarys.

Bet jūsų bendraamžė „Pobieda“ jums irgi netiks. Rimti verslininkai miršta jauni. Kas tada senike pasirūpins?..

Geriausias jūsų pasirinkimas - kukli pusamžė „Škoda“. Gali būti net Felicija.

13.

Kai aš buvau stambusis verslininkas, viskas pas mane buvo stambu: kumščiai, pinigai, pastatai... O jau kokia stambi žmona! Dvylika verslo partnerių, sukibę rankom, vos apimdavo...

Bet užvis stambesnis - visureigis. Trijų aukštų, keturių galų, didumo sulig geru banku.

Su visureigiu, žinia, visur gali važiuot. Bet vis tiek kyla kvailas klausimas: o kur?

Lietuvoj neišibėgėsi. Paryžių nesupras. Važiuoju į Stambulą.
- Parodysiu jums, turkai, pirotechnikos stebuklą!

Pašėręs uošvį Zebediejų žirniais, padegu jam kelnes. Strikinėdamas ir pirsčiodamas senelis bėga iš karbiuratoriaus į duslintuvą. Turkams tai neregėtas daiktas. Siūlė milijoną, bet nepardaviau.

Verčiaus tada spalvotaisiais metalais ir baltosiomis vergėmis. Smagūs buvo laikai!

14.

Sėdęs automobilin jūs tampate paprastu eismo dalyviu, nors jaučiatės esąs labai nepaprastas, o gal net ir įgaliotasis. Kaip elgtis?

Svarbiausia - nesidairykite į kelio ženklus. Pagrindinis kelias yra tas, kuriuo važiuojate jūs.

Vairuokit sėdėdamas lotoso poza. Tada net policininkui ne-atrodysit panašus į vežiką.

O jei išvažiavot į priešingos krypties eismo juostą, nesiblaškykit it pradedantis imt prokuroras, o važiuokit šitaip iki galo, kuris galbūt jau visai nebetoli.

15.

Kas turi reikalų su automobiliais, tas žino, kokių būna nutikimų...

- Jūsų automobilis raudonas, - tariau kiemsargiui, kuris vežė mane į Murmanską.

- Maniau, kad lėktuvu skrendam, - atsakė tas.

- Būna, - šyptelėjau.

O paskui paaiškėjo, kad sėdim kambary.

O po kurio laiko ir kambarys prapuolė...

Kitąsyk žiūriu - kieme automobilis, o po juo žmogaus kojos. Pamaniau, parsinešiu namo - gal pravers ūkyje.

Suėmiau, patraukiau - visas žmogus išlindo...

Vidaus degimo paslaptys... Ne specialistui geriau nesigilint.

16.

Bjauru žiūrėt, kaip chaotiškai gatvėj juda pėstieji. Puikiai matai, kad jie nežino kur eit.

Betgi dar bjauriau, kai žmonės nežino kur važiuot. Būna, vairuoja turėdamas aiškų ir kilnų tikslą, o prie tavęs prisiklijuoja kažkoks mulkis ir kur tu bevažiuotum, seka iš paskos dešimties metrų atstumu.

Tokiais atvejais suku į miško keliuką. Jis, žinoma, iš paskos.
Sustoju ir išlipu. Lukteliu, kol anas išlips.
Daug jų esu nugalabijęs... Bet vis naujų pridygsta.

17.

Niekas nesiginčys: lietuvių Lietuvoj mažėja, o automobilių daugėja. Užtat kiti ir sako: po šimto metų čia liks vieni automobiliai.

Aš taip nemanau. Jei rinksim geriausiai, jei bus priimami išmintingi sprendimai, to neįvyks.

O kad ir įvyktų... Bene žinom, kokie bus kito šimtmečio automobiliai? Gal kur kas protingesni nei lietuviai... Technika vystosi sparčiau nei žmogus. O mūsų žmogus gal ir visai nesivysto.

Tad kas čia tokio, jei Prezidentu taps koks nors „Opel Senator“!

Ne savo interesų žiūrėkim, o kad Lietuvai būtų geriau.

Apie daiktų prigimtį

Važiuoju dviračiu ir man smagu, kad aš tai moku. Bet vos tik sustoju, imu griūti. Vis dar neišmokstu sėdėti ant stovinčio dviračio. Tai erzina, bet kita vertus - naudinga: nėra pagrin-do pūstis.

Todėl imu pompą ir pučiu dviračio padangas. Žinau, kad stebinčiam iš šalies dviratis atrodo protingesnis.

Taip ir yra. Dviratis niekad nesikūprins prieš žmogų.

O va žmogus kartais net po mašina guli! Nors aukščiausios klasės BMW daugyk menkesnis už eilinį dviratį. Retas automobilis - ir tik po ilgos dresūros - išmoksta ant dviejų ratų pavažiuot...

Tad neatsitiktinai vis daugėja vyrų, išimylėjusių save. Kas gi daugiau galėtų kvailį mylėt?

Dviratis aukščiau šito. Dviratis myli kelią. Net uždarytas tam-sioj palėpėj jis neatlieka jokių tvirkinamųjų veiksmų nei su sa-vim, nei su kitais dviračiais, o juolab su mažais triratukais. Taigi visados išsaugo garbę ir vidinį orumą.

Dviratis beveik neteršia aplinkos. Sėdint ant dviračio balne-lio, išmetamųjų dujų kiekis paprastai nebūna didesnis, nei sė-dint kambary ant kėdės.

Kambary leistinas dujų kiekis priklauso nuo kambario tūrio, ten susirinkusių ponų skaičiaus ir luomo. Šviesuolių draugijoje dujų koncentracija būna didesnė, bet labiau toleruojama.

Gamtoje viską lemia antgamtinės jėgos: gerą orą gadina net ir nedidelis dujų kiekis. O blogo oro pagadint neįmanoma, to-

dėl blogu oru lietuviai dviračiu nevažiuoja. Geru oru dviračiais važinėja blogi žmonės. Jie vyksta prie upių ir ežerų. Jų tikslas - užteršti gamtą.

Dviratis pranašesnis ne tik už žmogų, bet ir už arkli.

Kas be ko, arklys, kaip ir dviratis, turi balną. Todėl net žinovai šias rūšis dažnokai painioja. Bet skirtumas yra esminis: arklys neturi nė vieno rato, o dviratis - netgi du. Užtat daugelis mokslininkų klausia: tai kaipgi arklys juda? Nejaugi pasispirdamas kojom?

Aišku, kad ne. Nors nūnai mums keista: ratas - daug paprastesnis daiktas! - buvo išrastas kur kas vėliau nei kojos.

Dar keisčiau: kojos per tūkstančius metų nemaž nepatobulėjo. Nepaisant to, daug žmonių - net solidžių, mokytojų vyrų! - nuolat spokso į kojas. Tai daug pasako apie jų intelektą.

„Kuo tuštesnė galva - tuo daugiau ten vietos mintims" (Veronika van Heden Šiolders „Apie vyrų įrangą", p. 493).

Manoma, kad jau kitam šimtmečiui kojos nunyks, mat žmonės judės tik automobiliais, eskalatoriais, oro bei plazmos linijomis.

Arkliui gi kojos reikalingos kaip atrama. O juda arklys reaktyviu būdu - atsispirdamas į savo išmetamas dujas.

Yra manančių kitaip... Tokiems patariame: užkimškite arklio užpakalinę angą - šią randame pakreipę uodegą - sandariu kamščiu. Kurį laiką arklys dar judės, bet jau pirmoj įkalnėj ims gesti, dusti, sustos ar net nuvirs į griovį.

Ar ne toks pat oro lainerio likimas, kai šis praryja gandrą, arabą ar kitą viršutiniuose sluoksniuose aktyvų padarą? Tai įrodo artimą šių priešingų rūšių giminystę.

Savaime suprantama: jei arklys išmestų daugiau dujų - jis galėtų skraidyti ir kojos jam būtų nereikalingos. Vadinas, svarbu pašaras. Daug dujų išskiria durpės, čerpės, pupos, rauginti kopūstai ir žibalas. Deja, arklys šių produktų nemėgsta.

Bet ar turi mums rūpėti, ką jis mėgsta? Kas jis toks? Leonardas da Vinčis?

Tiesiog pražiodome ir pripilame gerklėn **to, kas naudinga**. Pritaismom sparnelius ir prisukam ratelius.

Su tokiu jau ne gėda plačiau pasirodyt.

O bene vienintelis dabartinio arklio privalumas: jis baidosi policininkų ir neša keleivį nuošaliom vietom. Važiuojant dviračiu policininkų reikia saugotis pačiam.

Išvydęs policininką visados sustoju ir garsiai išleidžiu orą. Žinau, kad policininkai mėgsta šaudyt į orą. Kol jie tai daro, pravažiuoju jiems už nugaros.

Kai kurie policininkai patys mėgina važiuot dviračiu. Dešinę koją stato ant pedalo, o kaire vis pasispirta ir nuvažiuoja gan toli nuo įvykio vietos. Jei dviratis griūva - ne bėda. Į gulintį dviratį joks policininkas nešaudys. Tai reikštų: sutepti munduro garbę.

Apžergti dviratį ir minti pedalus jie neišmoksta. Jei matom policininką ant balno, vadinas, tai ne balnas, o policininkas - netikras.

Įdomu, kad netikri policininkai išsivysto iš tikrų vyrų. Dar įdomiau: patys vyrai niekad nežino - tikri jie ar ne.

Norėdami tai sužinot vyrai ema pas moteris, kurios nuo seno laikomos didelėmis vyrų žinovėmis. Moterys teigia, jog tikrų vyrų esą mažai, o dauguma - netikri. Vis dėlto jos laiko namie ir netikrus. Tai vėlgi labai klaidina vyrus, trukdo jiems tobulėt. Vyrų psichika krinka, ir dažnas, trokšdamas žūt būt įrodyti moterims kas esąs, nepaleidžia iš rankos savo vyriško pasididžiavimo - butelio alaus.

Moterys prisipažįsta norinčios, kad vyrai būtų tikri. Tik nežinia kodėl, nesgi tyrimais įrodyta: nuo netikrų vyrų moterys retsykliais gauna gėlių, o nuo tikrų vyrų - daug syk gauna į kailį. Protingam būtų aišku, katrie geresni.

Todėl vis gausėja skeptikų, teigiančių, neva gandai, kad moterys išmanančios vyrus, gerokai perdėti. Ir kaip jos galėtų iš-

manyti? Ar boružė daug nutuokia apie buldozerį? Aišku, vyras primityvesnis, bet vis dėlto...

O štai dviračiai - visi iki vieno tikri! Ir vis tiek daugelis moterų ima ne dviratį, o vyrą. Dėl ko taip yra - mįslė. Juk dviratis net išvaizda gražesnis: rėmai, pedalai, stipinai...

(Kad ir kaip keista, kai kur pasaulyje rengiami net vyrų grožio konkursai. Žinoma, tai nesusipratimas. Kur ir ką vyrui matuoti? Nebent kraujo spaudimą po savaitės gėrimo.)

Betgi esminis skirtumas - dviratis yra su ragais. O vyrui ragus dar reikia įstatyti.

Kita vertus, tai nebūtina. Priešingai paplitusiai nuomonei, vyras be ragų - lengviau valdomas.

Aišku, ragai vyrą puošia, ypač tikrą vyrą - tada jis dar panašesnis į miško žvėrį. Tačiau bėda yra ta, kad sykiu su ragais vyras įgyja ir visokių slaptų nikių, tarkim, gali užsispiirt ir nebeit. Gali eiti, bet šnypšti it prasta pompa. Ar atvirkščiai: įkyriai domėtis ragų meistro instrumentais... Be abejo, tai ženklas, kad ragai buvo statomi nepaisant jokių darbo saugos reikalavimų, esant vidutiniam girtumo laipsniui, ir minkštos vyro smegenys smarkiai apgadintos.

Nesgi kai ateina meistras pataisyt kriauklės, vyras nesidomi. O po teisybei - kriauklių meistras gali būt ir ragų meistras. Visų galų meistras - tai ir yra tikras vyras. Tikras taiso, o netikras viską gadina. Tikras gyvena, o netikras tik šiaip būna virtuvėj. Apie gyvenimą jis sužino iš knygų...

Dar viena keistenybė: kone visi dviračiai turi stabdžius! Kurie neturi, tiems griežtai draudžiama išriedėti gatvėn. Jie suka ir suka ratus vadinamuosiuose trekuose, o tai yra ne kas kita, kaip dviračių beprotnamiai. Dykūnai būriais - kaip į cirka! - eina pasižiūrėt nelaimingųjų, garsiais riksmams bei pasityčiojimais išprovokuodami klaikias jų tarpusavio lenktynes.

O va daugelis vyrų - net iš naujųjų - visai be stabdžių. Deja,

niekas jų nuo sveikųjų neizoliuoja - tokie vyrai laisvai juda įvairiom kryptim, keldami didžiulį pavojų aplinkiniams.

Dviguba moralė!

Užtat kai nepatyrusi moteris išsiunčia vyrą parduotuvėn pieno, ji labai stebisi, kad šis - lyg būtų aklas! - praeina vieną parduotuvę, antrą... Ir stabteli tik prie alaus baro. Kitas ten ir nuvirsta. Toks vyras gali negrižti į namus savaite ar net ilgiau, mat įsivaizduoja dalyvaujas daugiadienėse. Šitaip vyras bando prilygti dviračiui, nors tėra tik menkas ano šešėlis...

O kartais vyrą be stabdžių moterys randa kitų moterų butuose ir per akmenis varosi namo. Tokiam jau būtinas smulkus remontas. Užsieny madinga psichoterapija. Bet mūsiškį pakanka ir pagaliu padaužyt. Jei vyrui iš akių pažyra kibirkštys, tai reiškia, kad kontaktas yra. Tokio dar neverta išmest - po kalkių sluoksniu esančiose smegenyse tik buvo prapuolusios kažkokios vielikės, bet kai viskas susikratė, kurį laiką vyras veiks normaliai.

Tai į naudą visų pirma pačiam vyrui, nes gyvenimas be stabdžių nėra lengvas. Įsivaizduokit: į namus grįžta šeimininkas, o pas šeimininkę miegamajame kaip tik riogso iš kažin kur atriedęs vyras be stabdžių. Tokį vyrą moteris tučtuojau slepia spintoj, balkone ar net po lova - taigi tikram vyrui visai nepritaikytose vietose - ten paprastai kišami tik sugedę daiktai. Saviškio po lova moteris niekad negrus. O tai reiškia, jog įprastas, tegu ir nuzulintas, daiktas moteriai mielesnis ir namų ūkyje labiau vertinamas.

Ogi vyras be stabdžių ir net be kelnių kartais kiaurą naktį styro balkone. Tryliktas aukštas... Trylika laipsnių šalčio... Ir nors šiais laikais jau kiekvienas, net žemesnės klasės vyras, kaip ir dviratis, turi skambalėlį - juo nesinaudoja. Tai rodo didelį vyriškosios medžiagos atsparumą klimato pokyčiams.

Vyrai be stabdžių, aišku, puikiai rieda nuokalnėn, ir jei moterys jų neprilaikytų, visi gražiausi slėniai būtų nuolaužom užteršti.

O va į kalną - net nelabai statų - moterys metų metais turi vyrus stumt. Tik paleisi - kaipmat nulėks į šalį, susidurs su kitais vyrais... Triukšmas, riksmas, karai... Ir vėl teks remontuot.

Kai vyras galų gale pasiekia aukštumą - jam nusmunka reitingai.

Ar tokiam vieta viešoj, gal net Jupiteriu apšviestoj vietoj? Ar ne geriau jį iškart vyšnių sodan statyt?..

Todėl nenuostabu, kad moterys svajoja apie vyrą su stabdžiais. Deja, įtaisyti vyrui stabdžius kur kas sunkiau nei ragus. Tai vyksta tik tada, kai vyras jau smarkiai susidėvėjęs, kai jam prireikia rimto kapitalinio remonto.

Ir štai vyras su stabdžiais namie. Tai džiaugsmo!..

Kaipgi ne! Tik verksmai ir dantų griežimas... Dabar vyras ilgiausiai drybso lovoj, o dar ilgiau prie televizoriaus. Dabar jis vengia net šiukšlių maišą išnešt. Lyg stabdžiai būtų užsikirte. Bergždžios moters pastangos tokį išjudinti, į svečius ar į teatrą nusiųst... „A ko aš ten eisiu, kad išgert nebėgaliu, - niurzgia vyras. - Kitiems kas žingsnis - švyturys, o man visur nakties tamsybė..."

Vis dėlto randa kelią nuo televizoriaus iki šaldytuvo.

Jis nieko nebenori dirbt ir laikosi nuomonės, kad atseit kiek dirbtum, o nepadirbsi nė skruzdėlės. Priminkim tokiam, kad jis klysta. Blakės - nepalyginti sudėtingesni padarai - jau padirbtos ir puikiai veisiasi šiltuose kabinetuose. Tad reikia tik entuziazmo. O vyrui su stabdžiais jo trūksta...

Ir moters širdin jau smelkiasi abejonė: „O gal be stabdžių vertėnis buvo?"

Ką daryti?

Nieko. Jokie Lygių galimybių įstatymai vyro neišlygins.

Ir ne vyras čia kaltas.

Išslaptinti Vatikano dokumentai byloja: moterį tikrai sutvėręs Dievas. O vyro - ne. Vyras išsivystęs iš beždžionės.

Vadinas, čia ne skirtingos lytys, o skirtingos rūšys.

Tatai žinodama moteris jau kitaip elgiasi: žiūri į vyrą kaip į silpnesnį, mažesnį brolių. Protinga priežiūra, tinkamai subalansuotas ēdalas, kantri, subtili dresūra būtinai duos rezultatų. Tik svarbu nenuleisti rankų, susidūrus su pirmais rimtais sunkumais. Taip, iš pačių gudriausių, pačių aktyviausių vyrų kol kas išsivysto tik politikai ir alkoholikai - **du** nenaudingi porūšiai. Bet juk kartais išsivysto ir gėjai! Naudos taip pat jokios, bet vis jau arčiau moters, arčiau grožio...

Tai gal neprabėgs nė milijonas metų - ir vyras pralenks net dviratį?.. **O** gal - pasvajokim! - ir ateiviams iš kosmoso nebus gėda jų parodyt...

Blėstantys prisiminimai

Paskutinė kryžkelė

Prisimenu, sėdėjau prie stalo ir rašiau: „Yra laisvė rašyt, ką nori. O valgyt?“

Pakabinau plunksną ir peržvelgiau pastarojo dešimtmečio menu. Plika akim matėsi, kad iš visų laisvės rūšių būtent ši buvo daugiausia kartų pažeista.

Ūmai išgirdau nemalonų bosą:

- Kas skaito, rašo...

Dėbtelėjau pro langą. Prie vartų rymojo kalbanti **Biliūno** katė. Paleidau dvi strėles...

Tą pačią naktį apsisprendžiau: rašomąjį stalą perdirbsiu į valgomąjį! Tučtuojau panorau prie tokio sėdėt. Deja, net pusę metų užtruko parengiamieji darbai: reikėjo nutiesti komunikacijas, apskaičiuoti planetų trajektorijas, perversti kalnus specialiosios literatūros.

Bet pirmąjį Velykų sekmadienį buvau pasirengęs: laikiau rankose pjūklą, kirvį, grąžtą ir septynis švediškų strypelius - svajoju apie švediško profilio stalą.

Pirmiausia nupjoviau stalui kojas, o likusią dalį svertų bei skridinių pagalba pakėliau iki lubų ir lynų sistema išvairavau į prieškambarį. Tarpdury prisiminiau garsųjį Stepheno Hawkingo dėsni: „Jei stalas yra keturkampis, vadinasi, jis nėra apvalus“. Maniškis kaip tik ir buvo toks. Nusviro rankos... Ir vis dėlto neapleido nuojauta, kad kiekvienas keturkampis viduje

yra apvalainas. Stvėręs pjūklą, nurėžiau kampus. Galvoje išsižiebė žvaigždės...

Įkvėptas trūktelėjau svertą ir stalas pajudėjo į pietus. Baisus girgždesys, tarsi milžinkapiuos laužytų kaulus!.. Bet ir tai manęs nesustabdė. Netrukus stalas pakibo ties Europos centru, kuris, kaip ir buvau apskaičiavęs, būtent šianakt buvo persunkęs mano virtuvėn.

Grindyse išgrėžiau septynias skyles ir išukau ten septynis švediškų strypelius. Ant jų ir nuleidau dangtį. Poliruotam paviršiuje iškirtau angas lėkštėms, plačiosioms lėkštėms ir praplatin-tai rusiškai lėkštei. Pakabinau lizdą žiniasklaidai, o gūžtą Atėnų pelėdai švystelėjau pro langą.

Pirmą sykį po nerūpestingos vaikystės pasijutau padėties viešpats. Tai svaigino. Paskambinęs žmonai, pranešiau:

- Atlikta.

Geroji moteris kaipmat grįžo iš Prahos su gėlėmis ir salotom. Salotas laikė dešinėj rankoj ir jų buvo daugiau. Gėles vežusi dėl to, kad...

- Daugiau jokių „kad“! - riktelėjau.

Susijaudinę griuvom po stalu ir pradėjom mūsų pirmąjį Antrekotą. Vėliau buvo Šnicelis, Steikas, Baltazaras... Iš viso net dvylika!

Specialieji tyrimai

- Pavogė mano automobilį, - pranešiau.
- Jūsų automobilis geltonas? - domėjosi policininkas.
- Raudonas.
- Raudonų mes neieškom.

Pasakiau suprantas, jog raudoną sunkiau rast, bet pridūriau - toks patyręs specialistas panorėjęs tikrai rastų. Mačiau, jam tai patiko.

- Jūsų automobilis turi vairą?

- Visi turi, - atsakiau.

- Dėl ko taip manot?

- O į ką išsikibtume ties posūkiais?

Jis ilgokai mąstė, paskui linktelėjo galva.

- Tai tiesa. Bet mums nenaudinga. Pagrobėjas gali kažin kur nuvairuoti.

Tada vėl įtemptai galvojo.

- O stabdžiai? Yra ten stabdžiai?

Atsakiau negalįs to nei patvirtinti, nei paneigti.

- Puiku! - jis pradžiugo. - Yra tikimybė, jog automobilis bus kur nors sustabdytas. Reikia laukt.

- Kiek tai gali užtrukt?

- Priklausys nuo pagrobėjo valios, — aiškino. — Jis gali stabdyti, o gali ir ne... Ar benzino buvo?

- Pilnas užpakalis, - atsakiau. - Dešimt kubų.

Jis ilgai skaičiavo, paskui tarė:

- Jūsų automobilio tikslinga ieškoti septynių šimtų mylių spinduliu nuo centro.

- O kur centras? - pasidomėjau.

Pareigūnas nepalankiai dėbtelėjo į mane.

- Centras visados buvo už mūsų respublikos ribų.

Nusigandęs persižegnojau. O jis tarė:

- Dabar sunku nustatyti kryptį. Ar vairas sukiojosi į abi puses?

- Manyčiau, kad į abi.

Tie žodžiai policininką itin prastai nuteikė.

- Tai apsunkins tyrimą. Teigiamo rezultato beveik neišmanoma prognozuoti. Bet gal pasirūpinote bent variklį iškelti?

Atsakiau nesusiprotėjęs to padaryti.

Dabar jis dar ilgiau mąstė.

- Gal automobilis turėjo ypatingų žymių?

Nuraudau, šyptelėjau.

^v
 - **Cia** jau tik pėstieji galėtų spręst...
 - Blogai, - vis labiau niaukėsi pareigūnas. - Labai blogai.
 - Bagažinė! - riktelėjau. - Štai kas ten buvo! Gal tai galėtų pakreipt tyrimą?..
 - O kas bagažinė?
 - Ten pilna smėlio.
 - Ir kam gi tai?
 Stebėjaus tokiu nenuovokumu.
 - Kai stabdo policininkas, išlipu, **pakeliu** dangtį ir slepiu galvą smėlyje.
 Jis skėstelėjo rankom.
 - Tas niekšas elgsis lygiai taip pat ir mes jo niekad nerasim.
 - Tai jau eisiu, - pasakiau. - Pėsčias.
 - Kaipgi! - pareigūnas spūstelėjo specialiuosius klavišus ir panaikino sistemas, jungiančias mano buitį su laisvuju pasauliu. - Jūs sukūrėt sąlygas nusikaltimui ir už tai būsit nubaustas.
 Netekau Tėvynės ilgiems metams.

Verslo takas

1.

Prisimenu, aš - smulkus verslininkas ir turiu kavinę, kur telpa tik trys smulkaus sudėjimo klientai ir tai be kavos. Kartais net man pačiam nebelieka vietos. Tada šukelių muštynes, gaunu į kailį ir išlekiu pro duris.

Mano draugas Antanas, irgi smulkusis, parsiveda mane savo bendrovėn, didumo kaip trys kišenės. Antanas prekiauja šaldytom statybų atliekom, tad užkuriam laužą, atliekas kaitinam ir verdam gėralą, panašų į trijų procentų jūros mišinį, tik daug tauresnio skonio.

Atvažiavę rumunai iškart nuperka dešimt statinių - išgarinę mišinių, statines naudoja tvoroms, prakuroms ir mitingams. Toks mentalitetas.

Arabai - antraip. Mišinių išgeria, sulipa į tuščias statines ir susisprogdina.

Trečią dalį produkcijos patys varom per sieną! Aukštojo mokslo čia nėra.

- Kontrabandą gabenam, - skelbiu pareigūnams. - Tai jums didelė garbė. Kyši duosit ar snukius jums ištalžyt?

Tie krapšto pakaušius, netikėtai užklupti. O mes ir nuvažiuojam.

Tik kad ne prie širdies man toks darbas. Grįžtu į kavinę, kur ilgai turiu įrodinėti savo tautybę, tapatybę ir daugelį kitų dalykų, kurių mokiaus akademijoje, bet seniai pamiršau.

Kuri laiką klientai dar leidžia man dirbti padavėju, paskui tik durininku, o po savaitės aš jau kasdien stoviu už durų...

2.

Stoviu ir juntų: visai čia pat srūva galingi pinigų srautai.

Bet nerasi! O kad netyčia ir rastum - neišgriebi nė cento.

Bet kiti taigi randa, išgriebia... Kuom aš prastesnis? Va, imsiu, pradėsiu, kaip anie kitados...

Užmušinėsiu žvėrelius, lupsiu kailiukus ir pardavinėsiu.

Išvesiu senus metalinius daiktus į Rusiją.

Užmegsiu ryšius su mafija ir policija.

Vesiu grožio karalienę...

Išdėsčiau verslo planą žmonai. Ši tarė:

- Nueik pas daktarą.

Aš tik nusijuokiau.

- Taip jau iškart pas daktarą! Nepriims. Nueisiu pirma pas Vycką Baubą. Tas irgi neblogas. Vakar iš kalėjimo grįžęs.

Nuėjau, bet neradau. Jo moteris Ali Baba paaiškino, jog vyras vienkiemiuos užmušinėjas senelius ii" greit negriš.

Tai mane sutrikdė. Senelius ar žvėrelius? Štai klausimas!

3.

Prisimenu, pabudęs niekaip nesupratau kur esąs. Ilgai klaidžiojau prabanga tviskančiuos rūmuos, kol vienoj menėj išvydau puikią ir puošnią damą.

- Kur aš esu? - paklausiau.

- Namie, - atsakė.

- O kas jūs tokia?

- Tavo žmona.

Didžiai stebėjaus tatai girdėdamas.

- Tai kas aš toks?

Tikėjaus, kad atsakys: Burgundijos hercogas ar panašiai.

Bet ji tarė:

- Juozapas gi!

- Vadinasi, viskas čia mano? Aš - milijonierius? Verslininkas-politikas?

Ji linkčiojo galva: taip! taip! taip!

Kaipgi taip gali būt? Niekaip neprisimenu, kaip aš toks tapau.

Bet gal tokių dalykų ir nereikia prisimint...

4.

Prisimenu, būk tai tupiu aš kanapėse, šalia didžiojo kelio. O ten kitoks gyvenimas... Eismas intensyvus...

- Ei, Čiūstaucki! Kur kulniuoji?

- Štiš, Bumblaucki! Kas tau darbo...

- Nagi, pasakyk.
 - Taigi pas daktarą.
 - Ką tau skauda?
 - Galvelę.
 Čia pasirodo policininkas Herkus Mentas ir pamoko:
 - Mažiau gert reikia.
 - Gerai, kad pasakei, - džiaugiasi Čiūstauckis. - Dabar žinosiu.
 Herkus Mentas ne tik geras policininkas, bet ir geras žmogus - itin retas derinys sistemoj. Patenkintas dairosi: ką čia dar gero nuveikus? Čiumpa Bumblauckį ir perveda skersai kelią.
 - Man nereik! - šaukia tas.
 - Aš geriau žinau, - atsako policininkas.
 Pavedęs grįžta atgal ir randa Čiūstauckį, kuris geria mažiau.
 - Nesi toks durnas, kaip atrodo, - pagiria. - Ir pas daktarą, manding, nebeisi?
 - Tai jau ne! - juokiasi Čiūstauckis. - Eisiu pas mergas.
 - Eisim kartu, - sako Herkus Mentas. Jis gerai prisimena Gri-garavičiaus mokymą: „Davieriaj, no pravieriaj“.
 Nuėję randa Bumblauckį. Šis skundžiasi:
 - Sakiau - man į tą pusę nereik...
 Čiūstauckis paliepia:
 - Na, mergos, renkitės!
 Herkus Mentas sušvilpia, Čiūstauckis paaiškina;
 - Renkitės ir eikit į politiką.
 - Nenorim! - klykia tos.
 - Visi nori, o jos mat - ne!
 Stveria botagą ir išveja.
 - Tu, Čiūstaucki, visados tik pagadini viską, - barasi polici-ninkas. - Esi neprisitaikęs prie rinkos. Eik namo ir sėdėk prie televizoriaus.
 - Tada aš eisiu pas daktarą, - išsikeičia šis. - Gal ir pritaikys kur nors.

- > •

- Neik vienas! - sudraudžia Herkus Meatas. - Einam visi kartu.

- Man nereik! - šaukia Bumblauckis.

Tik ar įsakysi policininkui! Suima ir nusiveda.

- Kuom skundžiamės? - teiraujasi daktaras.

Bet pacientai, pirmąsyk atsidūrę prašmatniuose daktaro apartamentuose, sutrikę tik kumščioja kits kitą.

Daktaras suguldo visus ant grindų, patikrina kišenes.

- Atsilikę nuo gyvenimo, - skelbia diagnozę.

- Aš specialiai atsilikau, - aiškina Bumblauckis. - Man nepatinka kryptis.

Daktaras kaukšteli plaktuku ir anas vėl paeina Europon.

Policininką daktaras primoko netrukdyti eismui.

- O tu, Čiūstaucki, - taria, - stabdžių neturi, eik į valdžią.

Šis nusilenkęs klausia, kaip toki žygį pradėt.

- Tai paprasta, - sako daktaras. - Nusimauk kelnes, perbėk Katedros aikštę ir žmonės atkreips dėmesį.

- Ir jau būsiu?..

- Dar ne, - aiškina daktaras. - Reikės dar syki perbėgt. O tada jau žmonės patikės, kad gali.

- Ir tada...

- Bėk trečiašyk, idant žmonės suvoktų, jog taip darai dėl to, kad Lietuvai būtų geriau.

Visi išeina į gatvę. Policininkas pristabdo eismą, Bumblauckis sukalba skyrių iš Konstitucijos ir Čiūstauckis padaro, kas liepta. Ir štai jau sėdi valdžioj. Žmonės rodo pirštais.

- Man tas patinka, - juokiasi Čiūstauckis. - Smagu, kai tave pastebi. O kitaip tarsi ir nėra tavęs - kartais net veidrody nebe-matydavau.

Daktaras išrašo receptą: kairėj pasodina Herkų Mentą (jėgos struktūros), dešinėj - Bumblauckį (dvasinės pajėgos). Čiūstauckiui parodo, kaip naudotis valdžios svertais. Šis, buvęs trakto-rininkas, greit išmoksta.

- Ir ką toliau daryt? - klausia.
 - Išgerkim, - siūlo Bumblauckis.
 - Kad nebėr reikalo, - sako Čiūstauckis. - Valdžia kvaišina.
 Jei visi turėtų galimybę valdžioj sėdėt - kvaišalų nė nebereiktų.
 - Tai gal gyvenimą gerint... - krapšto pakaušį Bumblauckis.
 Daktaras nepritaria:
 - Nesivadovaukim klaidinga nuostata, neva gyvenimas visą
 laiką turi gėrėt. Yra lubos. Nuo besaikio gerėjimo tik blogiau bus.
 Visi susimąsto, net šiek tiek nusimena.
 - Imam žemę, - siūlo Herkus Mentas. - Dabar tai madinga.
 - Tris ha! - pareiškia Čiūstauckis.
 - Kiekvienam po tris! - pataiso Bumblauckis.
 - Vaikai! - daktaras tik šypsosi. - Imam visą...
 Štai čia išlendu iš kanapių aš ir garsiai rėkiu:
 - Žemė yra Viešpaties nuosavybė ir jokių teisių jūs čia netu-
 rit! Jūsų vieta pragare, septintas kubilas iš kairės! Smala jau
 pakaitinta!..
 - Sūnau, - daktaras apkabina mane. - Aš geriau informuo-
 tas. Viešpats šiuo metu išvykęs ir artimiausiu metu Lietuvon
 dar negrįš.
 Nusigandęs bėgu per žemę. Kur statau koją - ten privatizuo-
 ta. Tai štai kodėl kai kurie žmogeliai - kaip paukšteliai - ant
 šakelių kybo!.. Dar greičiau bėgu ir tampu nematomas.

5.

Pasiėmęs lazda, terba ir grotas klaidžioju po Europą. Nepatinka
 man nei architektūra, nei gamta, nei žmonės.
 Šiek tiek įdomios nebent mano tautietės.
 Štai viena pusnuogė, užrištom akim budi prie silkių, sandėlio
 sienos.

- Jūs vis dar įsitikinusi, jog darbuojatės Paryžiuj manekene? -
klausiu.

- Taip, - atsako.

Ir netgi didelį pasisekimą turinti!

Kur neturės! Čiabuviai taigi net austres ryja.

Galėčiau ją užmušti, susūdyti ir suvalgyti. Bet nedarau to. Aš
laikau dietos. Tyčia. Kad prancūzą panervinčiau.

Nusivylęs palieku Europą ir peržergiu kalnus. Azija!.. Bet kas
man iš to?

- Juozapai! - šaukia rusų gubernatorius. - Gal rogėm nori
pasivažinėti?

Pašiaušiu jam plaukus.

- Karos ty, Miša...

Nusigręžiu, nueinu šalin verkdamas.

Man nepatinka visas Žemės rutulys.

Gyvenimo būdai. Paskutinės atramos

Gyvenimas ant kėdės

Prisimenu, sėdėjau ant kėdės. Staiga įėjusi pati tarė:

- Ant kėdės kiekvienas moka sėdėt!

- Taip jau ir kiekvienas! - vyptelėjau. - Kažin kas būtų išmokinęs?

Likau ten sėdėt. Bet nerimas jau smelkėsi į širdį. Žmona praeidama vis pašaipiai dėbteldavo į mane ir aš kaskart sudrebėdavau. Sėdėti darėsi vis sunkiau. Pirma sėdėjau kažkaip savaime, o dabar, kad išsilaikyčiau, reikėjo pastangų.

Vakarop užplūdo visai niūrios mintys. „O jeigu tikrai kiekvienas? Kas tada?“

- Ne! - riktelėjau. - To negali būt!

Ir vis dėlto pranašumas, kurį jaučiau prieš kitus, blėso, nuotaika smuko, gyvenimas pasirodė beprasmiškas. Šitiek metų kasdien sėdėta! Maniau toli pralenkęs amžininkus.

Sutemo. Priešais stūksančiame daugiaaukštyje įsižiebė lempos. Pro vieną langą išvydau kambary sėdintį vyrą. Jis sėdėjo ant kėdės.

Buvau matęs tą žmogų. Vadybininkas ar vaistininkas. Niekad su juo nesisveikinau. Atrodė per prastas.

Pakilau ir išėjau.

Tai buvo baisi naktis. Iki paryčių budėjau prie namo. Kai jis išlindo pro duris, paklausiau:

- Jūs mokate sėdėti ant kėdės?

- Moku.

Atsakė lengvabūdiškai, lyg būčiau klausęs ką politiško. Norėjau iškart liuobti į dantis, bet susitvardžiau.

- Kur mokėtės?

- Savamokslis! - atsakė ir kažki kaip vaikiškai šyptelėjęs pridūrė: - Iš pradžių, tiesa, giminės parėmė.

- Giminės iš Amerikos?

Kad ne! Augęs paprastų kolūkiečių šeimoj, regėjęs vien skurdą ir nepriteklius, visko jis pasiekęs pats.

- Dabar jau puikiai sėdžiu! - gyrėsi.

Tai esą ir darbas, ir pomėgis. Žmogus visiškai atsiskleidęs. Savaitgaliais, tiesa, tarnaujas pulkininku Vievio paukštyne.

- Bet sėdėti - visai kas kita!

- Puiku, - atsakiau. - Sėdėkite.

Ašaros užplūdo akis. Nusigrėžiau ir nuėjau. Tada, maniau, niekad nebegalėsiu atsisėst.

Marios laiko prabėgo... Esu daug sveikesnis, jau galiu valgyt varškę, grūdus, net sėlenas. Lioviaus iš aukšto žiūrėt į kitus. Tai sunku, bet įmanoma.

O svarbiausia - vėl pradedu sėdėt. Kartais prisėdu net prie visai man nepažįstamo žmogaus, kumšteliu pašonėn.

- Sėdim! Ohoho!

Žinoma, tai jau visai kitoks sėdėjimas. Bet galima priprast.

Gyvenimas ant lovos

1.

Atsikeliu, nusiprausiu, sėduos prie stalo ir rašau. Ką parašęs, išmetu kibiran ir padegu. Pastebiu, kad prirašytas popierius dega taip pat kaip ir paprastas. Tai mane labai išskaudina. Pakylu ir atsigulu į lovą.

2.

Pabudęs galvoju, kad reikia keltis ir praustis. Nuotaika sugenda. Galvoju, gal nusiprausti lovoj? Jei kas atneštų vandens, niekada nesikelčiau. Šaukiu, bet niekas neatsiliepia. Artimieji išėję. Vadinas, tai ne mano artimieji.

3.

Keldamasis iš lovos triskart griūvu aukštiekninkas ir dar šiek tiek paguliu. Išlipęs puolu kniūbsčias ant grindų ir lendu po lova. Čia pasislėpsiu! Bet ko man slėptis? Aš drąsus! Išlendu ir vėl atsigulu. Žinau, kad reikia keltis. Bet nežinau kodėl.

4.

Nusprendžiu nesikelti ir guliu iki pietų. Tada nusprendžiu, kad vis tiek nesikelsiu. Guliu iki vakaro. Visą laiką jaučiu kažkokį nerimą. Užsimerkiu, kad nematyčiau savęs. Aš nemėgstu neramių žmonių.

5.

Pabudęs tiek daug galvoju apie tai, kad reikia keltis, jog pamirštu, kaip tai daroma. Gal atsisėst ant lovos krašto? Bet kam sėdėt, jei galima gulėt? Ir pavojinga ant krašto... Tegu kas nors kitas išbando.

6.

Pasirėmęs žiūriu pro langą. Matau gatvėj daug žmonių. Kur jie eina? Matyt, ieško vietos, kur galėtų atsigulti. Vargšai! Lovų gatvėj nerasi. Bet kodėl jie atsikėlė? kažkas privertė? O jeigu ir čia įsiverš ginkluoti vyrai? Atsigulu ir apsimetu miręs.

7.

Galvoju apie tai, kad stovėti ant dviejų kojų - sunku. Būtų lengva - visi taip stovėtų.

8.

Girdžiu per radiją, Čerčilis pasakęs: „Visuomet, kada tik galėjau sėdėti - sėdėjau, o kada tik galėjau gulėti - gulėjau“. Aš visada galiu gulėti. Sėdėti man nėra jokio reikalo. Bet kai galėsiu atsikelti, būtinai pasidomėsiu, ką Čerčilis dar yra pasakęs, kas jam drausdavo gulėti ir kaip jis su tokiais kovojo.

9.

Žmonės keliai dėl to, kad reikia kažką dirbti. Bet nepažįstu nė vieno, ką nors padirbusio. Tiesa, kažkas padirbo lovą. Tai svarbiausias žmonijos išradimas. Visa kita - pramogų pasaulis. Todėl tik tas laimingas, kam pramoga - gulėti lovoj.

10.

Jei kas pritaisytų prie mano lovos ratukus, aš neprieštaraučiau, kad mane nuridentų Europon. Ten žmonės taip pat guli lovoje, tik daug geresnėje. Geriausios lovos yra minkštos, plačios ir viengulės. Atsilikusiųose kraštuose vyrai guli su rusais. Gerai, kad mes atsiskyrėme.

11.

Jei kas atimtų iš manęs lovą, ką aš daryčiau? Gal sėdėčiau prie stalo ir valgyčiau? Bet pavalgęs vėl norėčiau atsigulti. Kaip begalvosi, visi keliai veda į lovą. Šitaip irgi kažkas yra pasakęs. Čerčilis? Čiurlionis? Tie visados gerai pasakydavo, užtat ir žinomi.

12.

Net ir lovoj gulint kartais tampa nuobodu. Bet lova dėl to nekalta.

Kaltas aš.

13.

Gulint lovoje galima žiūrėti į lubas. Ten niekada nieko nevyksta. Tai didžiausias lubų privalumas. Tuom jos iš esmės skiriasi nuo grindų. Kas būtų, jei lubom nuolat rėpliotų žmonės? Kartais čia atskrenda musė ir nutupia žemyn galva. Tampa labai nejauku. Jei būčiau drąsesnis, būtinai ją užmuščiau.

14.

Atsikeliu, nusliūkinu iki šaldytuvo. Kelią, kurį dar anais laikais buvau pažymėjęs raudonom vėliavėlėm, įveikiu per dvi valandas. Kai atveriu duris, tvoksteli šaltis. Tai artimųjų darbas! Grįžtu atgalios ir vėl atsigulu. Akyse - šnicelis baltam padaže. Iš pavarario to...

15.

Radijas praneša, kad yra žmonių, kurie stumia gyvenimą priekin. Dėl ko jie taip daro? Manau, tai negeri žmonės. Gyvenimo verčiau nejudinti. O jeigu stumti - tai tik atgal. Atsikeliu, stoviu pasirėmęs į sieną. Reiktų perspėti žmones. Bet gal manęs tai neliečia? Atsigulu, bet gulėjimas jau ne toks...

16.

Yra žmonių, kurie negali užmigti ir kankinasi. Taip yra dėl to, kad jie galvoja: ogi rytą reikės keltis! Kol aš taip galvojau, irgi negalėjau užmigti. Paskui supratau: kvailas mintis būtina vyti į šalį. Tai vienintelis darbas, kurį būtina atlikti neatidėliojant rytdienai.

17.

Pagaliau supratau, dėl ko žmonės keliiasi. Jiems reikia į tualetą. Man irgi. Aišku, galima daryti po savim. Vis dažniau apie tai pagalvoju. Nors... Iki tualetu galima nueiti. Jei nieko daugiau

neveiki, tai įmanoma. O gal ir ne. Reikės rimtai pasvarstyt. Neapgalvotų sprendimų čia neturi būt. Jei pradėsiu naują gyvenimą, bus sunku grįžt prie seno.

Gyvenimas niekur

Būna, žmogus dar gyvas, o veidrody jo jau nebėr. Ten kažkas kitas. Piktas, nepatenkintas... Niekad nemačiau jo šypsantis. Aš tai visai kitoks. Dar atsimenu, kaip atrodau.

Nemalonu, kai tavo veidrodžiuos svetimi.

Kambariuos, beje, irgi...

- Kas jūs? - klausiu.

- Žmona.

- Kieno žmona?

Aš vedžiau kitą moterį. Vaikų sulaukiau... Kur jie dabar? Kartais čia apsilanko dikti bernai, suėda ką radę šaldytuve. Aš tyliu. Džiaugiuos, kad į kailį negaunu.

Buvau į Lietuvą išėjęs, sutikau tokią poną.

- Prisimeni? - paklausiau.

- Neprisimenu, - atsakė.

- Juozas.

- Tą prisimenu. Geras buvo.

Nusigrėžiau ir nuėjau. Ir suabejojau, ar Lietuvoj buvęs. Man atrodo, aš labai ilgai miegojau, o pabudęs nebegaliu prisimint kur esąs...

Ta moteris... Ji vis dar mano virtuvėj.

- Jūs ilgam?

Ne, ji taip nemananti. Būsimanti pašaukta...

Kad tik greičiau... Noriu vienas pabūt, apsvarstyt situaciją. Radijas pranešė, kad pavasaris. Labai nustebau pats to nepastebėjęs. Pavasariai mane visados jaudino...

- O va imsiu ir dabar susijaudinsiu! - nusprendžiu.

Pravėręs langą įkvepiu oro. kažkas sugėgždžia krūtinėj. Daugiau nieko. Tiesa, truputį jaudinuos dėl to, kad nesijaudinu.

Bet gal pavasaris nė neturi jaudinti? Šiltas oras tik dusina. Užveriu langą.

Vis dėlto kažkas anuomet jaudino. Mitingai? Landsbergis? Dar ir dabar pamatęs imu verkt...

Staiga prisiminiau! Pavasarių vyrus jaudina moterys. Bet kodėl? Per žiemą nusilpsta organizmas?

O vyrai... Kažin ką tie galėtų sujaudinti? Bulių? Traktorių? Moterys tai, būdamos su manim, niekad nesijaudino. Ir kodėl turėtų? Bet, kas be ko, dažnas vyras grubus, girtas - sutikus toki nuošalioj vietoj galima ir susijaudinti.

Atsisėdu kertėj... Susiklosčiusi padėtis šiandien jaudina visus... Taip aiškina televizorius. Bet manęs nejaudina. Aš žinau, kad mūsų padėtis niekad nesusiklostys.

Gal kreiptis į daktarą? Prirašytų ko nors... Bet daktarai mane jaudina ir be vaistų. Ligoninės jaudina. Morgai, grabai, kapinynai... Tai vis daktaro valdos. Sudiev, Lietuva! - tai daktaro šūkis.

O buvo laikai - paprasčiausi dalykai jaudino. Drugelis ant klijų... Boružė, vėjo apversta... O sykį radau ant vieškelio vini. Parsinešęs įkaliau į sieną. Labai jaudinaus, nes niekas netikėjo, kad sugebėsiu tai padaryt...

Staiga topteli: o juk išardžius geležinkelį, traukinys nulėktų nuo pylimo! Virstančių vagonų vaizdas sujaudina. Pašaukiu moteriškę.

- Einam bėgių ardyt!

Tyla. Ar gali čia būti išgirstas kitaip maštantis?

Vienas einu stotin. Pavažiuosiu porą mylių Europon...

Vagone toks ponas teiraujasi:

- Jūs mokate važiuoti traukiniu?

- Daugsyk esu važiavęs, - atsakau.

Ūmai krūpteliu: esu važiavęs. Bet ar moku? Nusigandęs žvelgiu pro langą. Priemiesčio namai slenka pro šalį. Tie namai man visuomet buvo nemalonūs. Bet juk šitaip ir visa, kas gera, gali praslinkt...

- Koks šito traukinio numeris?

- Šeši šimtai dvidešimt antras.

- Tai ką daryti?

Jis atrodo su viskuom susitaikęs.

Bet aš negaliu susitaikyt. Žinau, kad nuo vieno žmogaus kvailo elgesio gali pasikeisti daugelio protingų žmonių likimai. Mūsų giminėj visi elgėsi kvailai.

Išlipu pirmoj stotelėj miškuose. Nieko nenoriu matyt. Dar paklaus: „Ar mokate gyvent?“

- Esu gyvenęs, - atsakyčiau.

Bet kitose erdvėse, senose patalpose, o numerio nebeprisimenau.